

Powszechny Spis Rolny 2020

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie dolnośląskim w 2020 r.

The Agricultural Census 2020
Characteristics of agricultural holdings in Dolnośląskie Voivodship in 2020

Powszechny Spis Rolny 2020

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie dolnośląskim w 2020 r.

The Agricultural Census 2020
Characteristics of agricultural holdings in Dolnośląskie Voivodship in 2020

Urząd Statystyczny we Wrocławiu Statistical Office in Wrocław

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny we Wrocławiu

Statistical Office in Wrocław

pod kierunkiem

supervised by

Agnieszki Ilczuk

Zespół autorski

Editorial team

Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych:

Dolnośląskie Centre for Regional Surveys:

Michał Besser, Magdalena Klimek, Piotr Pawliczek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Wojciech Szpakowski

Projekt okładki

Cover design

Robert Chmielewski, Beata Lipińska

ISBN 978-83-67627-01-6

Publikacja dostępna na stronie

Publication available at

www.wroclaw.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Publikacja zawiera wyniki Badania zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych 2020
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej

The publication contains the results of the Integrated farm statistics 2020 survey co-financed by the European Union

Przedmowa

Urząd Statystyczny we Wrocławiu przedstawia Państwu publikację „Powszechny Spis Rolny 2020. Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie dolnośląskim w 2020 r.”

Niniejsze opracowanie prezentuje wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020), badania przeprowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny w okresie od 1 września do 30 listopada 2020 roku. Podstawowym celem spisu było dostarczenie informacji o strukturze gospodarstw rolnych na potrzeby Wspólnej Polityki Rolnej oraz innych polityk unijnych i krajowych.

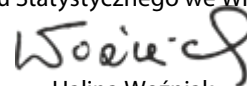
Publikacja składa się z części analitycznej, części tabelarycznej oraz uwag metodologicznych. W części analitycznej zaprezentowano charakterystykę gospodarstw rolnych według poszczególnych obszarów tematycznych: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, zwierząt gospodarskich, ciągników, maszyn i urządzeń rolniczych, nawożenia i ochrony roślin, źródeł dochodów, pracujących i nakładów pracy, typologii gospodarstw rolnych (według kryteriów stosowanych przez Eurostat) oraz analizę gospodarstw rolnych w przekroju gminnym.

Część tabelaryczna dostępna w formacie plików MS Excel zawiera szeroki zakres danych dla województwa, a także dla podregionów i powiatów. W uwagach metodologicznych omówiono podstawowe definicje i pojęcia obowiązujące w spisie.

Szczegółowe informacje wynikowe z zakresu PSR 2020 (w tym według siedziby gospodarstwa rolnego – również do poziomu gmin) dostępne są w Banku Danych Lokalnych pod adresem <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> w kategorii: Powszechne Spisy Rolne.

Przekazując Państwu publikację składam podziękowanie respondentom, którzy wzięli udział w badaniu oraz wszystkim osobom i instytucjom zaangażowanym w przygotowanie i przeprowadzenie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 w województwie dolnośląskim.

p.o. Dyrektora
Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Halina Woźniak

Preface

The Statistical Office in Wrocław presents the publication "The Agricultural Census 2020. Characteristics of agricultural holdings in Dolnoslaskie Voivodship in 2020".

This publication presents the results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020), a survey conducted by the Statistics Poland in the period from September 1 to November 30, 2020. The main purpose of the Census was to provide information on the structure of agricultural holdings for the purposes of the Common Agricultural Policy and other EU and national policies.

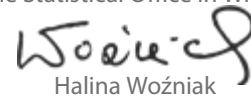
The publication consists of an analytical part, a tabular part and methodological notes. The analytical part presents a characteristics of agricultural holdings by particular subject areas of study: land use, sown area, livestock, tractors, agricultural machinery and equipment, fertilization and plant protection, sources of income of households, labour force and labour input, typology of agricultural holdings (also according to the criteria used in Eurostat) and analysis of agricultural holdings by gminas.

The tabular part available in MS Excel file format contains a wide scope of data collected from for the voivodship, as well as for subregions and powiats. In the methodological notes, the basic definitions and concepts used in the Census were discussed.

Detailed result information from the AC 2020 (including by agricultural holdings - also to the level of gminas) is available in the Local Data Bank at <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> under the category: Agricultural Censuses.

While presenting this publication I would like to thank to the respondents, which took part in survey and every person and institution who made their contribution in preparing and conducting the Agricultural Census 2020 in Dolnoslaskie Voivodship.

Acting Director
of the Statistical Office in Wrocław

Halina Woźniak

Wrocław, November 2022

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis tablic	8
List of tables	
Spis wykresów	9
List of charts	
Spis map	14
List of maps	
Spis tablic w części tabelarycznej – Uwaga: tablice dostępne w formacie plików MS Excel	16
List of tables in the tabular part – Note: tables available in MS Excel file format	
Objaśnienia znaków umownych	20
Symbols	
Ważniejsze skróty	20
Main abbreviations	
Synteza	21
Executive summary	23
Rozdział I. Charakterystyka gospodarstw rolnych	25
Chapter I. Characteristics of agricultural holdings	
Rozdział II. Użytkowanie gruntów	30
Chapter II. Land use	
Rozdział III. Powierzchnia zasiewów	35
Chapter III. Sown area	
1. Zboża	37
1. Cereals	
2. Kukurydza na ziarno	39
2. Grain maize	
3. Strączkowe jadalne	40
3. Edible pulses	
4. Strączkowe pastewne na ziarno	41
4. Fodder pulses for grain	
5. Ziemniaki	42
5. Potatoes	
6. Buraki cukrowe	43
6. Sugar beet	

Spis treści (cd.)

Contents (cont.)

7. Rzepak i rzepik	44
7. Rape and turnip rape	
8. Kukurydza na zielonkę	45
8. Maize for green forage	
9. Okopowe pastewne	46
9. Fodder root crops	
10. Strączkowe pastewne na zielonkę	46
10. Forage pulses for green forage	
11. Motylkowe pastewne na zielonkę	46
11. Fodder legumes for green forage	
12. Trawy polowe na zielonkę	47
12. Field grasses for green forage	
Rozdział IV. Zwierzęta gospodarskie	48
Chapter IV. Livestock	
1. Bydło	50
1. Cattle	
2. Świnie	54
2. Pigs	
3. Owce	60
3. Sheep	
4. Drób kurzy	61
4. Chicken poultry	
Rozdział V. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze	65
Chapter V. Tractors, machines and agricultural equipment	
Rozdział VI. Nawożenie	73
Chapter VI. Fertilization	
Rozdział VII. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego	78
Chapter VII. Sources of income of households with a holder of an agricultural holding	
Rozdział VIII. Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych	82
Chapter VIII. Labour force and labour input in agricultural holdings	
Rozdział IX. Typologia gospodarstw rolnych	90
Chapter IX. Typology of agricultural holdings	

Spis treści (dok.)

Contents (cont.)

Rozdział X. Analiza gospodarstw rolnych w przekrojach gminnych (według siedziby gospodarstwa)	99
Chapter X. Analysis of agricultural holdings by gminas (by holdings headquarter)	
Rozdział XI. Uwagi metodologiczne	107
Chapter XI. Methodological notes	122
1. Wprowadzenie	107
1. Introduction	122
2. Uwaga	107
2. Note	122
3. Ważniejsze pojęcia, definicje i zasady spisywania	108
3. Major concepts, definitions and enumeration rules	123
4. Użytkowanie gruntów	110
4. Land use	125
5. Powierzchnia zasiewów	112
5. Sown area	127
6. Zwierzęta gospodarskie	113
6. Livestock	128
7. Nawożenie	114
7. Fertilization	129
8. Środki ochrony roślin	115
8. Plant protection products	129
9. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze	115
9. Tractors, machines and agricultural equipment	130
10. Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego	115
10. The income of households with a holder of an agricultural holding	130
11. Pracujący w gospodarstwach rolnych	116
11. Persons employed in agricultural holdings	130
12. Typologia gospodarstw rolnych	118
12. The typology of agricultural holdings	132
13. Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych	120
13. The more important groupings and the scope of published data	135

Spis tablic

List of tables

Tablica 1.	Liczba gospodarstw rolnych w latach 2010 i 2020	25
Table 1.	Number of agricultural holdings in 2010 and 2020	
Tablica 2.	Powiaty o największej powierzchni zasiewów w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą w 2020 r.	36
Table 2.	Powiats with the largest sown area in agricultural holdings conducting agricultural activity in 2020	
Tablica 3.	Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych/gruntów ornych w latach 2010 i 2020	49
Table 3.	Number of livestock per 100 ha of agricultural land/arable land in 2010 and 2020	
Tablica 4.	Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	66
Table 4.	Tractors by area groups of agricultural land in 2020	
Tablica 5.	Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r.	71
Table 5.	Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020	
Tablica 6.	Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w latach 2010 i 2020	74
Table 6.	Consumption of mineral and lime fertilizers in 2010 and 2020	
Tablica 7.	Gospodarstwa indywidualne korzystające przy prowadzonej działalności rolniczej z pracy różnych grup pracujących w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r.	83
Table 7.	Natural person's agricultural holdings (private farms) conducting agricultural activity with the use of labour of different groups of employed during 12 months preceding the reference day in 2020	
Tablica 8.	Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy i płci w 2020 r.	83
Table 8.	Family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by working time and sex in 2020	

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.	Gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej w 2020 r.	27
Chart 1.	Agricultural holdings by type of agricultural production in 2020	
Wykres 2.	Gospodarstwa rolne z użytkami rolnymi w dobrej kulturze i powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	31
Chart 2.	Farms with area of agricultural land in a good agricultural condition and area of agricultural land in a good agricultural condition by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 3.	Struktura użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych w 2020 r.	32
Chart 3.	Structure of agricultural land in good agricultural condition in farms in 2020	
Wykres 4.	Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2020 r.	34
Chart 4.	Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2020	
Wykres 5.	Powierzchnia zasiewów ogółem i liczba gospodarstw rolnych posiadających zasiewy według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	35
Chart 5.	Total sown area and number of agricultural holdings with sown crops by area groups of agricultural area in 2020	
Wykres 6.	Odsetek powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.	36
Chart 6.	Percentage of the area of individual crop groups in the total sown area in 2020	
Wykres 7.	Odsetek powierzchni uprawy zbóż oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	37
Chart 7.	Percentage of the cultivation area of cereals and the number of agricultural holdings cultivating cereals by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 8.	Odsetek powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę kukurydzy na ziarno według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	39
Chart 8.	Percentage of the cultivation area of grain maize and the number of agricultural holdings cultivating grain maize by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 9.	Odsetek powierzchni uprawy strączkowych jadalnych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych jadalnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	40
Chart 9.	Percentage of edible pulses cultivation area and number of agricultural holdings cultivating edible pulses by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 10.	Odsetek powierzchni uprawy strączkowych pastewnych na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych pastewnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	41
Chart 10.	Percentage of fodder pulses cultivation area for grain and number of agricultural holdings cultivating fodder pulses by area groups of agricultural land in 2020	

Spis wykresów (cd.)

List of charts (cont.)

Wykres 11. Odsetek powierzchni uprawy ziemniaków oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę ziemniaków według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	43
Chart 11. Percentage of potatoes cultivation area and number of agricultural holdings cultivating potatoes by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 12. Odsetek powierzchni uprawy buraków cukrowych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę buraków cukrowych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	44
Chart 12. Percentage of sugar beet cultivation area and number of agricultural holdings cultivating sugar beet by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 13. Odsetek powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	45
Chart 13. Percentage of rape and turnip rape cultivation area and number of agricultural holdings cultivating rape and turnip rape by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 14. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	50
Chart 14. Structure of agricultural holdings by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 15. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia bydła według skali chowu bydła w 2020 r.	51
Chart 15. Structure of the number of agricultural holdings and cattle stock by the cattle breeding scale in 2020	
Wykres 16. Struktura pogłowia bydła według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	51
Chart 16. Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 17. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia krów według skali chowu krów w 2020 r.	53
Chart 17. Structure of the number of agricultural holdings and the cow stock by the cow breeding scale in 2020	
Wykres 18. Struktura pogłowia krów według skali chowu krów i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	53
Chart 18. Structure of the cow stock by the cow breeding scale and groups of agricultural land area in 2020	
Wykres 19. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia świń według skali chowu świń w 2020 r.	55
Chart 19. Structure of the number of agricultural holdings and the pig stock by the pig breeding scale in 2020	

Spis wykresów (cd.)

List of charts (cont.)

Wykres 20. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	56
Chart 20. Structure of agricultural holdings by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 21. Struktura pogłowia świń według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	56
Chart 21. Structure of the pig stock by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 22. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia loch według skali chowu loch w 2020 r.	58
Chart 22. Structure of the number of agricultural holdings and the sow stock by the sow breeding scale in 2020	
Wykres 23. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	59
Chart 23. Structure of agricultural holdings by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 24. Struktura pogłowia loch według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	59
Chart 24. Structure of the sow stock by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 25. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia owiec według skali chowu owiec w 2020 r.	60
Chart 25. Structure of the number of agricultural holdings and the sheep stock by the sheep breeding scale in 2020	
Wykres 26. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia kur niosek według skali chowu niosek w 2020 r.	62
Chart 26. Structure of the number of agricultural holdings and the laying hen stock by the laying hen breeding scale in 2020	
Wykres 27. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu brojlerów w 2020 r.	64
Chart 27. Structure of the number of agricultural holdings and the broiler stock by the broiler breeding scale in 2020	
Wykres 28. Struktura liczby ciągników według mocy silnika w latach 2010 i 2020.....	65
Chart 28. Structure of the number of tractors by engine power in 2010 and 2020	
Wykres 29. Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2010 i 2020	67
Chart 29. Tractors by area groups of agricultural land in 2010 and 2020	
Wykres 30. Ciągniki i gospodarstwa rolne wyposażone w ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	68
Chart 30. Tractors and agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2020	

Spis wykresów (cd.)

List of charts (cont.)

Wykres 31. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w latach 2010 i 2020.....	76
Chart 31. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land in 2010 and 2020	
Wykres 32. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych według powiatów w 2020 r.	77
Chart 32. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land by powiats in 2020	
Wykres 33. Struktura liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów w 2020 r.	78
Chart 33. Structure of the number of households with holder of an agricultural holding by the main source of income in 2020	
Wykres 34. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych według głównego źródła dochodów gospodarstwa domowego w 2020 r.	80
Chart 34. Average area of agricultural land in natural person's agricultural holdings by the main source of household income in 2020	
Wykres 35. Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	85
Chart 35. Non-family labour input (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 36. Struktura poszczególnych kategorii pracujących i nakładów pracy w ciągu badanego roku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	86
Chart 36. Structure of particular categories of employed persons and labour input during the surveyed year by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 37. Nakłady pracy w rodzinie użytkownika (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	87
Chart 37. Labour input in the holder's family (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 38. Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	88
Chart 38. Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 39. Użytkownicy gospodarstw indywidualnych pracujący w swoim gospodarstwie rolnym według płci i wieku w 2020 r.	89
Chart 39. Holders of natural person's agricultural holdings (private farms) employed on their own agricultural holdings by sex and age in 2020	
Wykres 40. Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.	90
Chart 40. Structure of the number and economic size of agricultural holdings by economic size classes in 2020	

Spis wykresów (dok.)

List of charts (cont.)

Wykres 41. Struktura liczby gospodarstw i wielkości ekonomicznej według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	91
Chart 41. Structure of the number and economic size of agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2020	
Wykres 42. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2020 r.	94
Chart 42. Average economic size of an agricultural holding by farm types in 2020	
Wykres 43. Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r.	95
Chart 43. Structure of the agricultural holdings by farm types in 2020	
Wykres 44. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych w 2020 r.	96
Chart 44. Average area of agricultural land in agricultural holdings by farm types in 2020	

Spis map

List of maps

Mapa 1.	Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2020 r.	26
Map 1.	Average area of agricultural land per 1 agricultural holding in 2020	
Mapa 2.	Udział osób kierujących gospodarstwem rolnym z wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie osób kierujących gospodarstwem rolnym w 2020 r.	28
Map 2.	Share of managers with agricultural education in total managers on agricultural holdings in 2020	
Mapa 3.	Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach ogółem o powierzchni powyżej 1 ha UR w 2020 r.	30
Map 3.	Average area of agricultural land of total farms exceeding 1 ha of agricultural land in 2020	
Mapa 4.	Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w 2020 r.	33
Map 4.	Share of sown area in area of agricultural land in a good agricultural condition in 2020	
Mapa 5.	Odsetek powierzchni uprawy zbóż w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.	38
Map 5.	Percentage of sown area of cereals in the total sown area in 2020	
Mapa 6.	Odsetek powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.	42
Map 6.	Percentage of potatoes cultivation area in total sown area in 2020	
Mapa 7.	Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych prowadzących chów/hodowlę bydła w 2020 r.	52
Map 7.	Number of cattle per 100 ha of agricultural land in agricultural holdings breeding/rearing cattle in 2020	
Mapa 8.	Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń w 2020 r.	57
Map 8.	Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs in 2020	
Mapa 9.	Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego oraz obsada kur niosek na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę kur niosek w 2020 r.	63
Map 9.	Number of chickens per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens and the number of laying hen per 1 agricultural holding breeding/rearing laying hens in 2020	
Mapa 10.	Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w 2020 r.	69
Map 10.	Area of agricultural land per 1 tractor in 2020	
Mapa 11.	Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w 2020 r.	74
Map 11.	Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition in 2020	

Spis map (dok.)

List of maps (cont.)

Mapa 12.	Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w 2020 r.	101
Map 12.	Share of sown area in the area of agricultural land in good condition in 2020	
Mapa 13.	Udział gospodarstw rolnych o powierzchni do 5 ha użytków rolnych w 2020 r.	101
Map 13.	Share of agricultural holdings with an area of up to 5 ha of agricultural land in 2020	
Mapa 14.	Udział gospodarstw rolnych o powierzchni od 5 do 15 ha użytków rolnych w 2020 r. .	102
Map 14.	Share of agricultural holdings with an area from 5 to 15 ha area of agricultural land in 2020	
Mapa 15.	Udział gospodarstw rolnych o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych w 2020 r.	102
Map 15.	Share of agricultural holdings with 15 ha and more area of agricultural land in 2020	
Mapa 16.	Udział powierzchni uprawy zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.	103
Map 16.	Share of cereals area in the total sown area in 2020	
Mapa 17.	Udział powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.	103.
Map 17.	Share of rape and turnip rape cultivation area in the total sown area in 2020	
Mapa 18.	Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach ogółem w 2020 r.	104
Map 18.	Average area of agricultural land of total farms in 2020	
Mapa 19.	Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.	104
Map 19.	Number of cattle per 100 ha of agricultural land in 2020	
Mapa 20.	Obsada świń na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.	105
Map 20.	Number of pigs per 100 ha of agricultural land in 2020	
Mapa 21.	Obsada drobiu ogółem na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.	105
Map 21.	Number of total poultry per 100 ha of agricultural land in 2020	
Mapa 22.	Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w 2020 r.	106
Map 22.	Area of agricultural land per 1 tractor in 2020	
Mapa 23.	Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 kombajn zbożowy w 2020 r.	106
Map 23.	Area of agricultural land per 1 combine harvesters in 2020	

Spis tablic w aneksie tabelarycznym

Tablice dostępne w formacie plików Ms Excel

List of tables in annex

Tables available in Ms Excel file format

- Tablica 1. Gospodarstwa rolne w latach 2010 i 2020 według grup obszarowych użytków rolnych
Table 1. Agricultural holdings in 2010 and 2020 by area groups of agricultural land
- Tablica 2. Podstawowe dane o gospodarstwach rolnych w latach 2010 i 2020
Table 2. Basic data on agricultural holdings in 2010 and 2020
- Tablica 3. Charakterystyka gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 3. Characteristics of agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tablica 4. Charakterystyka gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 4. Characteristics of agricultural holdings with an area over 1 ha of agricultural land by area groups of agricultural land
- Tablica 5. Charakterystyka gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności
Table 5. Characteristics of agricultural holdings by type of economic activity
- Tablica 6. Charakterystyka gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 6. Characteristics of organic agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tablica 7. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego
Table 7. Characteristics of natural person's agricultural holdings by the main income source of household with a holder of an agricultural holding
- Tablica 8. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według przeznaczenia końcowej produkcji rolniczej
Table 8. Characteristics of natural person's agricultural holdings by destination of final agricultural production
- Tablica 9. Charakterystyka gospodarstw rolnych według płci i wieku osoby kierującej
Table 9. Characteristics of agricultural holdings by sex and age of the manager
- Tablica 10. Pracujący w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Table 10. Employed persons in agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tablica 11. Charakterystyka gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej
Table 11. Characteristics of agricultural holdings by economic size classes
- Tablica 12. Charakterystyka gospodarstw rolnych według typów rolniczych
Table 12. Characteristics of agricultural holdings by farm types
- Tablica 13. Gospodarstwa rolne w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 13. Agricultural holdings in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats

Spis tablic w aneksie tabelarycznym (cd.)

Tablice dostępne w formacie plików Ms Excel

List of tables in annex (cont.)

Tables available in Ms Excel file format

- Tablica 14. Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia ogólnej osoby kierującej w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 14. Agricultural holdings by the manager's general education level in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 15. Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 15. Agricultural holdings by the manager's agricultural education level in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 16. Gospodarstwa indywidualne według osoby kierującej w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 16. Natural person's agricultural holdings by farm managers in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 17. Gospodarstwa rolne według użytkownika gruntów w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 17. Agricultural holdings by land use in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 18. Użytkowanie gruntów w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 18. Land use in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 19. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 19. Agricultural holdings by area groups of agricultural land in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 20. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 20. Average area of agricultural land in agricultural holdings by area groups of agricultural land in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 21. Gospodarstwa rolne z powierzchnią zasiewów wybranych upraw w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 21. Agricultural holdings with the sown area of selected crops by voivodships
- Tablica 22. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 22. Sown area of selected crops in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 23. Gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 23. Agricultural holdings keeping livestock in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats

Spis tablic w aneksie tabelarycznym (cd.)

Tablice dostępne w formacie plików Ms Excel

List of tables in annex (cont.)

Tables available in Ms Excel file format

- Tablica 24. Pogłowie zwierząt gospodarskich w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 24. Livestock in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 25. Gospodarstwa rolne posiadające ciągniki według mocy silnika w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 25. Agricultural holdings with tractors by engine power in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 26. Ciągniki według mocy silnika w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 26. Tractors by engine power in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 27. Gospodarstwa rolne stosujące nawozy mineralne, wapniowe i naturalne w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 27. Agricultural holdings using mineral, lime and manure in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 28. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według dochodów w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 28. Households with a holder of an agricultural holding by income in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 29. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodu w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 29. Households with a holder of an agricultural holding by main source of income in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 30. Gospodarstwa rolne według płci i wieku osoby kierującej w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 30. Agricultural holdings by sex and age of the manager and in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 31. Pracujący w gospodarstwach rolnych w województwie dolnośląskim według podregionów
Table 31. Employed persons in agricultural holdings in dolnośląskie voivodships by subregions
- Tablica 32. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych w województwie dolnośląskim według podregionów
Table 32. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by area groups of agricultural land in dolnośląskie voivodships by subregions
- Tablica 33. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według wieku w województwie dolnośląskim według podregionów
Table 33. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by age in dolnośląskie voivodships by subregions

Spis tablic w aneksie tabelarycznym (dok.)

Tablice dostępne w formacie plików Ms Excel

List of tables in annex (cont.)

Tables available in Ms Excel file format

- Tablica 34. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 34. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by working time in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 35. Gospodarstwa rolne według klas wielkości ekonomicznej w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 35. Agricultural holdings by economic size classes in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats
- Tablica 36. Gospodarstwa rolne według typów rolniczych w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów
Table 36. Agricultural holdings by farm types in dolnośląskie voivodships by subregions and powiats

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
PSR AC	Powszechny Spis Rolny Agricultural Census
UR AL	użytki rolne agricultural land
SD LU	sztuki duże livestock units
ASF ASF	afrykański pomór świń African Swine Fever
AWU AWU	nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy labour input expressed in conventional annual work units
ha ha	hektar hectare
szt. hd. pcs	sztuka head piece
kg kg	kilogram kilogramme
tys.	tysiąc thousand
mln mln	milion million
t t	tona tonne
p.proc. pp.	punkt procentowy percentage point

Synteza

Na produkcję rolną wpływa wiele czynników poczynając od dynamicznie zmieniających się warunków atmosferycznych, przez wprowadzanie instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej UE, jak również rosnące wymogi jakościowe, czy zmieniające się nawyki żywieniowe ludzi oraz nowoczesne sposoby żywienia i utrzymania zwierząt gospodarskich do poszukiwania nowych źródeł energii. Zmiany, jakie można zaobserwować w ciągu dekady w rolnictwie, pozwalają gospodarstwom rolnym na efektywne konkutowanie na rynku europejskim.

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 r. w województwie dolnośląskim, w porównaniu z danymi uzyskanymi z Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r., wskazują na następujące tendencje:

- zauważalne są procesy koncentracji produkcji rolniczej, czyli zmniejszenie się (o 15,0%) liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście średniej powierzchni użytków rolnych (z 14,87 ha do 17,37 ha);
- zmieniła się struktura użytkowania użytków rolnych według poszczególnych grup obszarowych. Proporcjonalnie zmniejszył się odsetek użytków rolnych w gospodarstwach o powierzchni od 1 do 15 ha, natomiast zwiększył się udział użytków rolnych w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej;
- powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze wzrosła o blisko 1%, a jej udział w strukturze powierzchni ogólnej gospodarstwa zwiększył się o ponad 4 p.proc.;
- znaczne ograniczenie areálu pozostałych użytków rolnych o 62,0%;
- powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach rolnych zwiększyła się o 3,5%, natomiast pastwisk trwałych była mniejsza o 22,8%. Z kolei areał upraw trwałych został ograniczony o 1,4%;
- zmniejszona została powierzchnia zarówno lasów i gruntów leśnych w gospodarstwach rolnych, jak i pozostałych gruntów odpowiednio o 41,4% i o 34,9%;
- powierzchnia zasiewów zwiększyła się o 4,4%, przeciętnie na 1 gospodarstwo rolne posiadające zasiewy przypadało 17,58 ha powierzchni pod zasiewami;
- areał uprawy zbóż zwiększył się o blisko 3%, a ich udział w strukturze zasiewów nieznacznie się zmniejszył. Jednocześnie zanotowano wzrost liczby gospodarstw wyposażonych w kombajny zbożowe o ponad 3%;
- wyraźny wzrost liczby gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na ziarno;
- znaczne zmniejszenie powierzchni uprawy ziemniaków (bez powierzchni ziemniaków uprawianych w ogrodach przydomowych) z 22,4 tys. ha do 14,5 tys. ha oraz równoległe ograniczenie liczby gospodarstw wyposażonych w kombajny ziemniaczane o 28,5%;
- spadek liczby gospodarstw uprawiających buraki cukrowe z 2,6 tys. do 1,4 tys. gospodarstw;
- utrzymanie wysokiej lokaty (w 2020 r. – 2) wśród województw o wysokim udziale powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w kraju (w 2020 r. – 10,4%);
- wycofywanie się rolników z produkcji zwierzęcej – spadek o ponad 39% liczby gospodarstw zajmujących się chowem i hodowlą zwierząt gospodarskich, ograniczenie pogłowia: świń, kóz, koni i owiec;
- utrzymanie liczebności populacji bydła, w tym obsady bydła na 100 ha UR;
- wzrost ze 170 szt. do 248 szt. liczby niosek kurzych w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę tego gatunku;
- utrzymanie odsetka gospodarstw rolnych wyposażonych w ciągniki, przy czym wzrost liczby ciągników o największej mocy, tj. 100 kW i więcej przy jednoczesnym spadku liczby ciągników o mocy poniżej 60 kW;
- średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik zmniejszyła się nieznacznie i wyniosła 17,6 ha UR;

- zmiany zachodzące w strukturze gospodarstw rolnych, jak również w zakresie specjalizacji produkcji znajdują odzwierciedlenie w przemianach będących efektem dążenia do optymalizacji w wyposażeniu gospodarstw rolnych;
- znaczące ograniczenie liczby gospodarstw wyposażonych w silosokombajny (o 79,5%), jak i liczby tego rodzaju maszyn (o 80,5%);
- liczba gospodarstw wyposażonych w opryskiwacze połowe zmniejszyła się o blisko 18%;
- wyraźne zwiększenie zużycia nawozów mineralnych i wapniowych (w przeliczeniu na czysty składnik) na 1 ha użytków rolnych;
- wśród gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego (które uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej), a oprócz dochodów z działalności rolniczej miało jeszcze inne dochody zanotowano spadek odsetka gospodarstw domowych uzyskujących dochody z pracy najemnej oraz z działalności pozarolniczej przy znacznym wzroście odsetka gospodarstw pobierających emerytury i renty, oraz (ponad dwukrotny) wzrost gospodarstw domowych utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł;
- pod względem typów rolniczych nadal dominowały gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych, a następnie gospodarstwa o mieszanej specjalizacji różnych upraw i zwierząt.

Proces przemian agrarnych zmierzający do powiększenia gospodarstw rolnych będzie zależny od tempa rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej i od podaży ziemi zbywanej przez osoby odchodzące z rolnictwa. Podstawowym warunkiem poprawy struktury agrarnej jest zmniejszenie liczby gospodarstw, szczególnie tych małych oraz wzrost przeciętnej powierzchni 1 gospodarstwa rolnego. Wyjątkowo korzystne warunki przyrodnicze w województwie dolnośląskim powinny stanowić podstawę dalszej specjalizacji oraz optymalizacji produkcji roślinnej w tym regionie.

Executive summary

Agricultural production is influenced by many factors ranging from dynamically changing weather conditions, the introduction of EU Common Agricultural Policy instruments, as well as increasing quality requirements or changing human eating habits and modern ways of feeding and keeping livestock to the search for new sources of energy. The changes that can be observed over the decade in agriculture allow farms to compete effectively in the European market.

The results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020) conducted in the Dolnoslaskie Voivodship, compared with the data obtained from the AC 2010, indicate the following trends:

- there are noticeable processes of concentration of agricultural production, i.e. a decrease (by 15.0%) in the number of agricultural holdings, with a simultaneous increase in the average area of agricultural land (from 14.87 hectares to 17.37 hectares);
- the structure of agricultural land use by individual area groups has changed. The proportion of agricultural land in agricultural holdings with an area of 1 to 15 hectares has decreased proportionally, while the proportion of agricultural land in agricultural holdings with an area of 50 hectares or more has increased;
- the area of agricultural land in good agricultural condition increased by nearly 1%, and its share in the structure of the total area of the agricultural holding increased by more than 4 percentage points;
- a significant reduction in the area of other agricultural land by 62.0%;
- the acreage of permanent meadows in agricultural holdings increased by 3.5%, while permanent pastures were smaller by 22.8%. In turn, the acreage of permanent crops was reduced by 1.4%;
- the area of both forests and forest land in agricultural holdings and other land was reduced respectively by: 41.4% and by 34.9%;
- the area of sown increased by 4.4%, on average there were 17.58 hectares of area under sown crops per 1 agricultural holding with sown area;
- the acreage of cereal increased by nearly 3%, and their share in the sowing structure decreased slightly. At the same time, there was an increase in the number of agricultural holdings equipped with combine harvesters by more than 3%;
- a marked increase in the number of agricultural holdings growing grain maize;
- a significant reduction in the area of growing potatoes (excluding the area of potatoes grown in home gardens) from 22.4 thousand hectares to 14.5 thousand hectares, and a parallel reduction in the number of agricultural holdings equipped with potato harvesters by 28.5%;
- a decrease in the number of farms growing sugar beets from 2.6 thousand to 1.4 thousand agricultural holdings;
- maintaining a high position (in 2020 - 2) among provinces with a high share of rape and turnip rape area in the country (in 2020 - 10.4%);
- withdrawal of farmers from livestock production through a decrease of more than 39% in the number of agricultural holdings engaged in livestock breeding, reducing the population of: pigs, goats, horses and sheep;
- maintenance of the cattle population, including the stocking rate of cattle per 100 hectares of UR;
- increasing the number of laying hens per 1 holding raising and breeding this species from 170 to 248;
- maintenance of the percentage of agricultural holdings equipped with tractors with an increase in the number of tractors with the highest power, i.e. 100 kW and above, with a decrease in the number of tractors with a power of less than 60 kW;
- the average area of agricultural land per 1 tractor decreased slightly and amounted to 17.6 hectares of UR;

- changes taking place in the structure of agricultural holdings, as well as in the specialization of production are reflected in the transformations aimed at rationalization and optimization in the equipment of agricultural holdings;
- a significant reduction in the number of agricultural holdings equipped with forage harvesters (by 79.5%), as well as in the number of this type of machinery (by 80.5%);
- the number of agricultural holdings equipped with field sprayers decreased by nearly 18%;
- a marked increase in the use of mineral and lime fertilizers (per pure component) per hectare of agricultural land;
- among households with a user of an individual holdings, (which received income from agricultural activity), and had other income in addition to income from agricultural activity, there was a decrease in the percentage of households receiving income from contracted work and other gainful activity with a significant increase in the percentage of households receiving retirement and disability pensions, and a (more than twofold) increase in households living from other non-earning sources;
- in terms of agricultural types, agricultural holdings specializing in field crops continued to dominate, followed by agricultural holdings with mixed specialization of different crops and livestock.

The process of agrarian transformation aimed at expanding agricultural holdings will depend on the pace of development of non-agricultural entrepreneurship and on the supply of land disposed of by those leaving agriculture. The basic condition for improving the agrarian structure is to reduce the number of agricultural holdings, especially small ones, and increase the average area of 1 holding. The exceptionally favorable natural conditions in the Dolnoslaskie Voivodship should be the basis for further specialization and optimization of crop production in the region.

Rozdział I

Chapter I

Charakterystyka gospodarstw rolnych

Characteristics of agricultural holdings

Województwo dolnośląskie cechuje znaczne zróżnicowanie pod względem warunków naturalnych (jakości gleb, warunków klimatycznych czy struktury użytkowania gruntów). Klimat województwa dolnośląskiego ze względu na najdłuższy okres wegetacji i łagodne zimy jest bardziej korzystny dla produkcji rolniczej, co daje szerokie możliwości uprawy wielu gatunków roślin. Województwo dolnośląskie charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem jakości (UR), w związku z czym istnieją potencjalne możliwości rozwoju produkcji roślinnej.

W porównaniu do 2010 r. obserwuje się korzystny kierunek przemian – zauważalne są procesy koncentracji produkcji rolniczej. Zaistniała sytuacja była spowodowana spadkiem liczby gospodarstw w grupach obszarowych użytków rolnych UR 1–2 ha oraz 3–20 ha.

Wśród 52,6 tys. gospodarstw rolnych 99,4% posiadało UR, w tym 99,2% użytki rolne w dobrej kulturze rolnej, 80,8% posiadało zasiewy, natomiast 8,1% posiadało bydło, a 2,6% świnie.

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020) w czerwcu 2020 r. w województwie dolnośląskim istniało 52,6 tys. gospodarstw ogółem (w 2010 61,8 tys.), które stanowiły 4,0% gospodarstw rolnych w kraju. Z tej liczby 98,7% (51,9 tys.) stanowiły gospodarstwa indywidualne. W odniesieniu do 2010 r. liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się o 15,0%, dla porównania w kraju odnotowano spadek o 12,7%. Najwięcej gospodarstw rolnych odnotowano w woj. mazowieckim (15,8% ogółu gospodarstw w kraju), a dolnośląskie (4,0%) zajęło 10. lokatę w kraju.

Tablica 1.
Table 1

Liczba gospodarstw rolnych w latach 2010 i 2020
Number of agricultural holdings in 2010 and 2020

Lata Years	Ogółem Total	Gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych w ha Agricultural holdings with the area of agricultural land in ha								
		≤ 1	1–2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20–50	≥ 50
Ogółem w tysiącach Total in thousands										
2010	61,8	1,4	12,8	8,1	9,6	13,3	6,1	2,9	4,9	2,8
2020	52,6	1,1	8,7	8,2	8,2	10,8	4,7	2,4	5,0	3,5
2010 = 100										
2020	85,0	82,2	68,0	100,8	85,8	81,3	76,9	82,6	101,0	126,4
W tym gospodarstwa indywidualne o powierzchni powyżej 1 ha UR w tysiącach Of which natural person's agricultural holdings (private farms) with an area over 1 ha of agricultural land in thousands										
2010	59,9	-	12,7	8,1	9,6	13,2	6,1	2,9	4,8	2,4
2020	50,8	-	8,6	8,2	8,2	10,7	4,6	2,4	4,9	3,2
2010 = 100										
2020	84,8	-	67,8	100,6	85,4	80,9	76,4	82,3	100,3	132,4

Spis w 2020 r. pokazał dalszy przebieg trwającego od lat procesu spadku liczby gospodarstw rolnych przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni. Było to spowodowane znacznym ograniczeniem liczby gospodarstw w grupach obszarowych od 1 do 2 ha UR (o 32,0%) oraz od 3 do 20 ha UR (o 18,1%). W ciągu ostatniego dziesięciolecia wzrosła liczba gospodarstw największych, w tym należących do grupy 50 ha i więcej o 26,4%. W porównaniu do 2010 r. można zauważyć korzystny kierunek przemian – zauważalne są procesy koncentracji produkcji rolniczej.

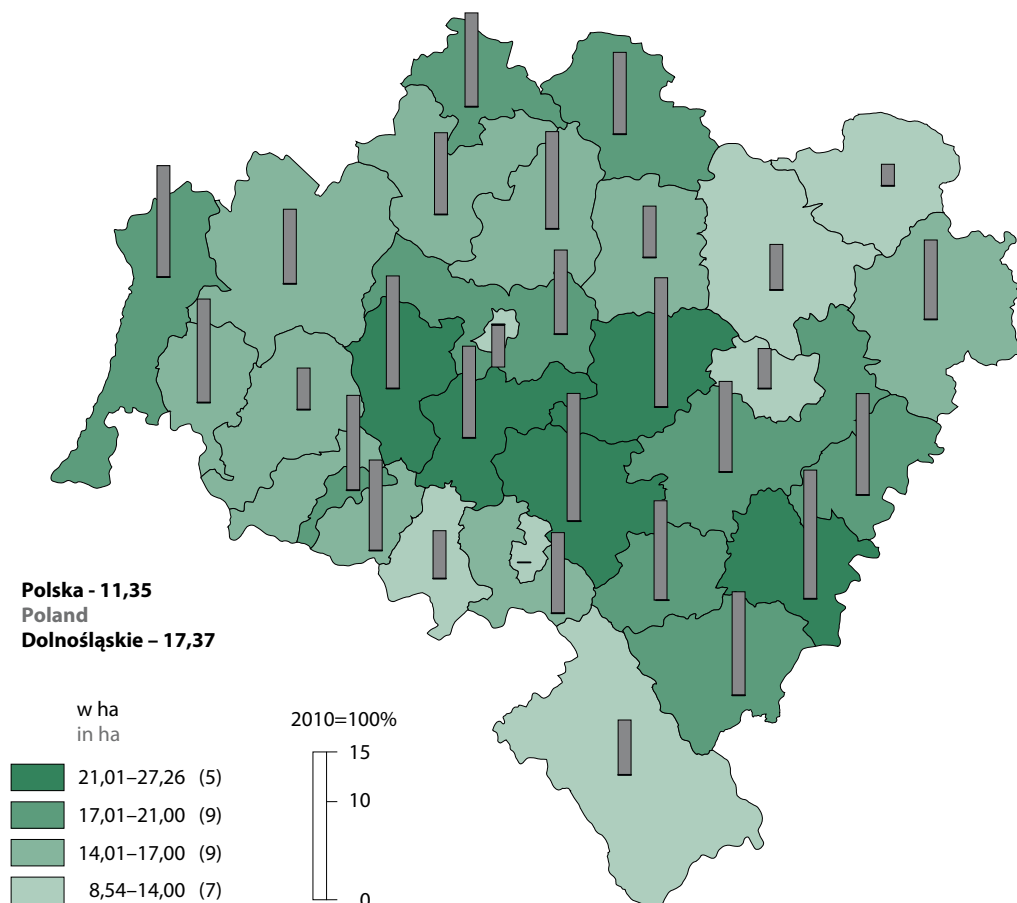
W porównaniu z wynikami PSR 2010 nastąpiły zmiany w strukturze gospodarstw rolnych. Zmniejszył się odsetek gospodarstw 1–2 ha UR, gospodarstw rolnych o powierzchni 5–20 ha UR. Odsetek gospodarstw o powierzchni do 1 ha łącznie został ograniczony o 0,1 p.proc., a o powierzchni 3–5 ha UR wzrósł o 0,1 p.proc. i był na poziomie 15,6%. Zwiększeniu uległ natomiast udział gospodarstw o powierzchni 2–3 ha UR o 2,4 p.proc. oraz 20 ha i więcej UR o 3,7 p.proc., a o ponad 2 p.proc. wzrósł odsetek gospodarstw o powierzchni 50 ha i więcej użytków rolnych.

Blisko połowę (49,9%) ogółu gospodarstw rolnych stanowiły gospodarstwa najmniejsze, tj. o powierzchni do 5 ha użytków rolnych. Istotnym faktem jest to, że gospodarstwa do 2 ha UR stanowiły blisko 19% gospodarstw rolnych ogółem, a użytkowały obszar zaledwie 1,4% użytków rolnych. Odsetek gospodarstw rolnych o powierzchni 50 ha i więcej stanowił 6,7% ogółu i skupiał 56,9% użytków rolnych.

Obserwowany trend spadku liczby gospodarstw rolnych, znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście w województwie dolnośląskim średniej powierzchni użytków rolnych w przeliczeniu na 1 gospodarstwo z 14,87 ha do 17,37 ha (dla porównania w kraju z 9,85 ha do 11,35 ha).

Mapa 1.
Map 1.

Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2020 r.
Average area of agricultural land per 1 agricultural holding in 2020

Pod względem wielkości gospodarstw rolnych województwo dolnośląskie lokowało się na 7. miejscu w kraju. W województwie dolnośląskim największe gospodarstwa rolne znajdowały się w powiatach: strzelińskim, złotoryjskim oraz średzkim, których średnia powierzchnia gruntów ogółem wynosiła: 27,26 ha, 24,74 ha i 23,55 ha. Najmniejsze gospodarstwa rolne zlokalizowane były w Legnicy, w Wałbrzychu, powiecie kamiennogórskim oraz we Wrocławiu i średnio zajmowały obszar poniżej 12,00 ha każdy.

W gospodarstwach indywidualnych przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosiła 14,80 ha, podczas gdy w kraju 10,42 ha.

W 2020 r. spośród 52,6 tys. gospodarstw – 51,2 tys. prowadziło wyłącznie działalność rolniczą, natomiast 1,4 tys. oprócz działalności rolniczej prowadziło jeszcze działalność inną niż rolnicza.

Spółród 1,4 tys. gospodarstw prowadzących zarobkową działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym 528 zajmowało się agroturystyką, 225 zajmowało się rolniczymi pracami kontraktowymi, 130 przetwórstwem produktów rolnych, 43 akwakulturą, 28 gospodarstw świadczyło usługi zdrowotne, socjalne czy edukacyjne, 24 zajmowało się rękodziełem, a 331 prowadziło inną działalność.

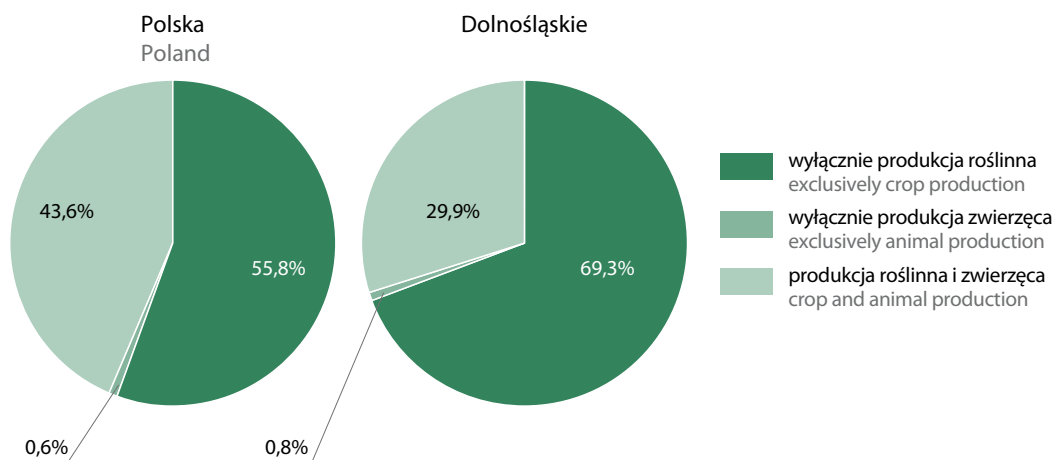
W województwie dolnośląskim – 36,4 tys. gospodarstw rolnych, tj. 69,3% prowadziło działalność wyłącznie roślinną, a 15,7 tys. (29,9%) zajmowało się zarówno działalnością roślinną, jak i zwierzęcą. Pozostałe gospodarstwa, tj. 0,4 tys. (0,8%) prowadziły produkcję zwierzęcą. W kraju odsetki te wynosiły odpowiednio: 55,8%, 43,6% oraz 0,6%.

Wykres 1.

Chart 1.

Gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej w 2020 r.

Agricultural holdings by type of agricultural production in 2020

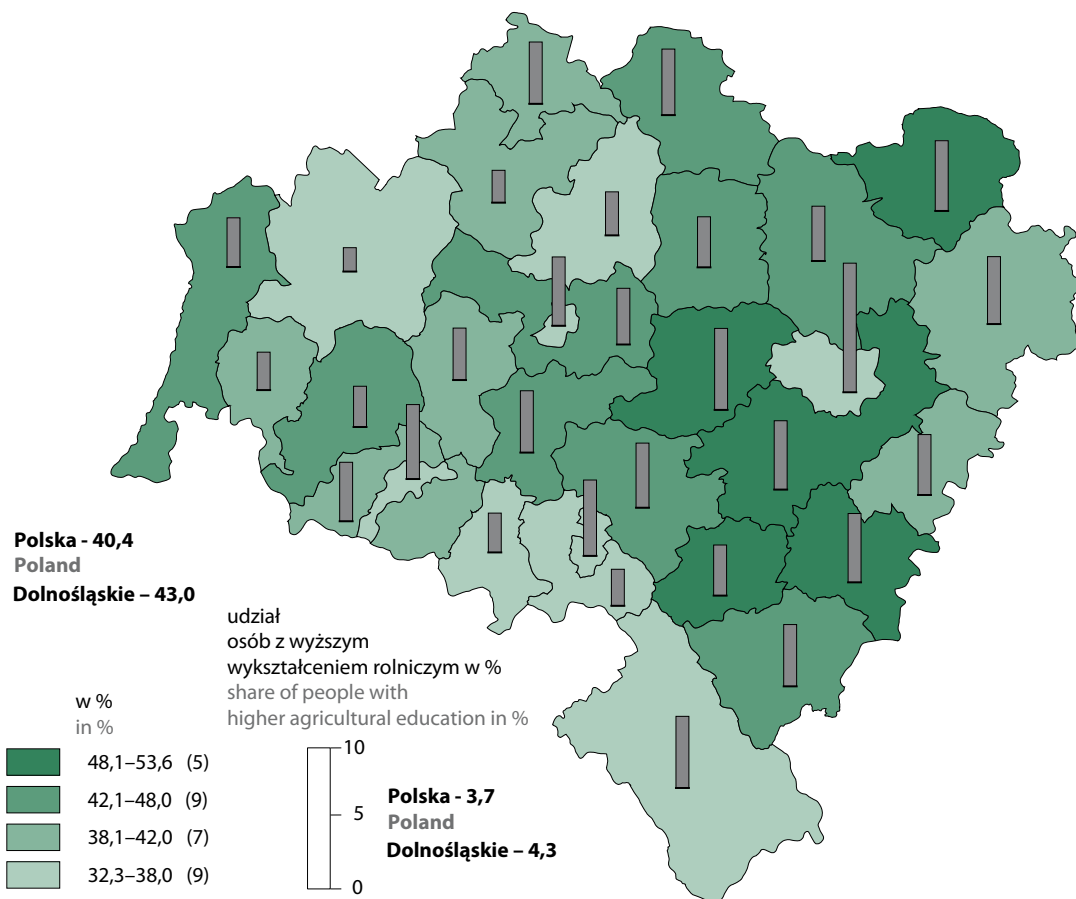
Wśród ogółu gospodarstw 52,3 tys. (99,5%) posiadało użytki rolne, 52,1 tys. (99,3%) użytki rolne w dobrej kulturze rolnej, a 42,5 tys. (81,0%) powierzchnię pod zasiewami.

Wśród upraw najbardziej popularne były zboża, które były produkowane przez 72,3% gospodarstw rolnych. Bydło utrzymywało 8,1% ogółu gospodarstw, świnie – 2,6%, drób kurzy – 21,3%, konie – 2,5%, owce – 0,9%, a kozy – 0,8%.

W większości gospodarstw rolnych (66,8%) osobą kierującą byli mężczyźni. Znaczna większość osób kierujących gospodarstwami rolnymi (64,7%) była w wieku od 40 do 64 lat, osoby najmłodsze – do 40 roku życia – stanowiły 17,8% osób prowadzących gospodarstwa. Najwięcej młodych kierujących gospodarstwami rolnymi odnotowano wśród gospodarstw o powierzchni 30 ha i więcej (30,6% ogółu kierujących w tej grupie obszarowej). Co piąty kierujący gospodarstwem o powierzchni od 1 do 5 ha był w wieku 65 lat i więcej. Gospodarstwa rolne o powierzchni 20 ha i więcej UR prowadzone były głównie (74,6%) przez mężczyzn, w kraju odsetek ten wynosił 73%. Największy odsetek kierujących kobiet zanotowano w grupie obszarowej 1–3 ha UR (blisko 40%).

Mapa 2. Udział osób kierujących gospodarstwem rolnym z wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie osób kierujących gospodarstwem rolnym w 2020 r.

Map 2. Share of managers with agricultural education in total managers on agricultural holdings in 2020

Wyniki spisu wykazały, że gospodarstwa, w których osoba kierująca posiada wykształcenie średnie zawodowe stanowiły 34,1% gospodarstw, a w 30,3% gospodarstwach osoba kierująca posiadała wykształcenie zawodowe.

W województwie dolnośląskim gospodarstwa, w których osoba kierująca posiadała wykształcenie rolnicze stanowiły 43,0% ogółu (w kraju odsetek ten wynosił 40,4%). Kurs rolniczy ukończyło 17,5% osób, wykształcenie średnie zawodowe posiadało 12,6%, zasadnicze zawodowe 7,8%, a tylko 4,3% ukończyło studia wyższe. Ponad połowa (57,0%) osób zajmujących się zarządzaniem w gospodarstwie w ogóle nie posiadała wykształcenia rolniczego. W przekroju terytorialnym najwyższy odsetek gospodarstw prowadzonych przez osoby kierujące z wykształceniem rolniczym odnotowano w powiatach: strzelińskim – 53,6%, średzkim – 51,7%, dzierzoniowskim – 50,9% oraz milickim – 50,2%. Natomiast najwyższym odsetkiem gospodarstw, w których osoba kierująca legitymowała się wyższym wykształceniem rolniczym zanotowano we Wrocławiu – 9,2%, powiecie średzkim – 5,8%, w Wałbrzychu – 5,4% i Jeleniej Górze – 5,3%.

Według wyników PSR 2020 blisko 0,7 tys. gospodarstw rolnych (1,3% ogółu gospodarstw) posiadało certyfikat rolnictwa ekologicznego nadany przez jednostkę certyfikującą lub było w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej. Odsetek gospodarstw ekologicznych wzrastał wraz ze wzrostem powierzchni UR. Większość gospodarstw ekologicznych (76,5%) należała do gospodarstw z grupy obszarowej użytków rolnych 20 ha i więcej. Średnia powierzchnia tego typu gospodarstw wynosiła 79,82 ha (w kraju 52,40 ha). Spośród ogółu gospodarstw ekologicznych ponad 0,5 tys. zajmowała się produkcją zbóż, 164 gospodarstwa utrzymywały bydło, a 111 zajmowało się chowem drobiu kurzego.

Najwięcej gospodarstw ekologicznych znajdowało się w województwach warmińsko-mazurskim (7,5%) oraz zachodniopomorskim (7,4%).

Ponad 50% użytkowników gospodarstw rolnych w okresie ostatnich 3 lat, tj. w latach 2018-2020, korzystała ze środków wsparcia (ujętych w spisie) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

Spośród ogółu gospodarstw korzystających ze wsparcia w ramach PROW 67,1% gospodarstw prowadziło wyłącznie działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej. W przekroju terytorialnym, największy udział gospodarstw korzystających z PROW w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych odnotowano w województwie podlaskim (93,3%), a województwo dolnośląskie zajęło 13. lokatę w kraju.

Wśród 52,1 tys. gospodarstw rolnych posiadających UR w dobrej kulturze rolnej 48,8 tys. gospodarstw użytkowało wyłącznie własne użytki (łącznie ze współwłasnością małżeńską i rodzinną), zaś 14,3 tys. wyłącznie dzierżawiło UR w dobrej kulturze rolnej od innych osób. Blisko tysięcy gospodarstw użytkowało grunty wspólnie lub korzystało z nich z innego tytułu. W przekroju terytorialnym zanotowano znaczne zróżnicowanie pod względem rodzaju własności użytków rolnych i tak najwięcej gospodarstw rolnych użytkowało grunty z tytułu własności w powiatach: kłodzkim (3,9 tys.), wrocławskim (3,5 tys.), trzebnickim (3,0 tys.), natomiast najmniej takich gospodarstw zanotowano w miastach na prawach powiatu w Wałbrzychu (0,2 tys.), Jeleniej Górze i Legnicy (po 0,4 tys.). Najwięcej gospodarstw użytkujących grunty dzierżawione od osób trzecich znajdowało się w powiatach: kłodzkim (1,4 tys.), wrocławskim (1,0 tys.), i oleśnickim (0,8 tys.), z kolei najmniej takich gospodarstw zanotowano w 3 miastach na prawach powiatu: w Wałbrzychu, Legnicy oraz Jeleniej Górze (po 0,1 tys.). Gospodarstwa użytkujące grunty wspólnie lub z innego tytułu znajdowały się głównie w powiatach: kłodzkim, wrocławskim i kamiennogórskim (po 0,1 tys.).

Biorąc pod uwagę powierzchnię UR w dobrej kulturze, to spośród 905,1 tys. ha 67,1% to grunty własne, 31,8% użytkowane z tytułu dzierżawy od innych osób, a 1,1% to grunty użytkowane wspólnie lub innego tytułu użytkowania. W przekroju terytorialnym, najwięcej użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej użytkowanych z tytułu własności znajdowało się w powiatach: wrocławskim (41,3 tys. ha), kłodzkim (35,9 tys. ha) oraz oleśnickim (34,8 tys. ha), natomiast najmniej zanotowano w 3 miastach na prawach powiatu: Jeleniej Górze (5,0 tys. ha), Legnicy (3,3 tys. ha) oraz w Wałbrzychu (1,4 tys. ha).

Najwięcej UR w dobrej kulturze dzierżawionych od innych osób znajdowało się w powiatach: wrocławskim (28,6 tys. ha), świdnickim i kłodzkim (po 16,6 tys. ha), natomiast najmniej takich gospodarstw zanotowano w miastach Legnica (0,6 tys. ha) i Wałbrzych (0,9 tys. ha) oraz w Jeleniej Górze (2,8 tys. ha). Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej użytkowane wspólnie lub z innego tytułu znajdowały się głównie w powiatach: zgorzeleckim (1,5 tys. ha), wrocławskim (1,2 tys. ha) i ząbkowickim (1,0 tys. ha).

Wśród 51,9 tys. gospodarstw indywidualnych najwięcej – 33,2% to gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z pracy najemnej. Głównie z działalności rolniczej utrzymywało się 26,4% gospodarstw indywidualnych. Emerytury i renty stanowiły przeważające źródło dochodu w co szóstym gospodarstwie indywidualnym, a w co dziesiątym gospodarstwie indywidualnym ponad 50% dochodów pochodziło z działalności pozarolniczej.

W województwie dolnośląskim wśród gospodarstw indywidualnych istniało 8,6 tys., takich w których udział bezpośredniej sprzedaży konsumentom w ogólnej sprzedaży gospodarstwa stanowił ponad 50% ogólnej sprzedaży produkcji rolniczej gospodarstwa oraz 26,3 tys. gospodarstw, w których udział bezpośredniej sprzedaży konsumentom w ogólnej sprzedaży gospodarstwa stanowił do 50% ogólnej sprzedaży produkcji rolniczej gospodarstwa.

Rozdział II

Chapter II

Użytkowanie gruntów

Land use

W województwie dolnośląskim w 2020 r. **ogólna powierzchnia gruntów** w użytkowaniu gospodarstw rolnych wyniosła 961,4 tys. ha, z czego 95,0% stanowiły użytki rolne (w tym 94,1% to użytki rolne utrzymywane w dobrej kulturze rolnej), lasy i grunty leśne – 1,9%, a pozostałe grunty – 3,1%. W porównaniu do 2010 r. powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o 0,6%.

Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa rolnego w województwie dolnośląskim była wyższa niż w kraju o 5,65 ha. W porównaniu do danych z PSR 2010 powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze wzrosła o blisko 1%, a udział w strukturze powierzchni ogólnej gospodarstwa zwiększył się o ponad 4 p.proc.

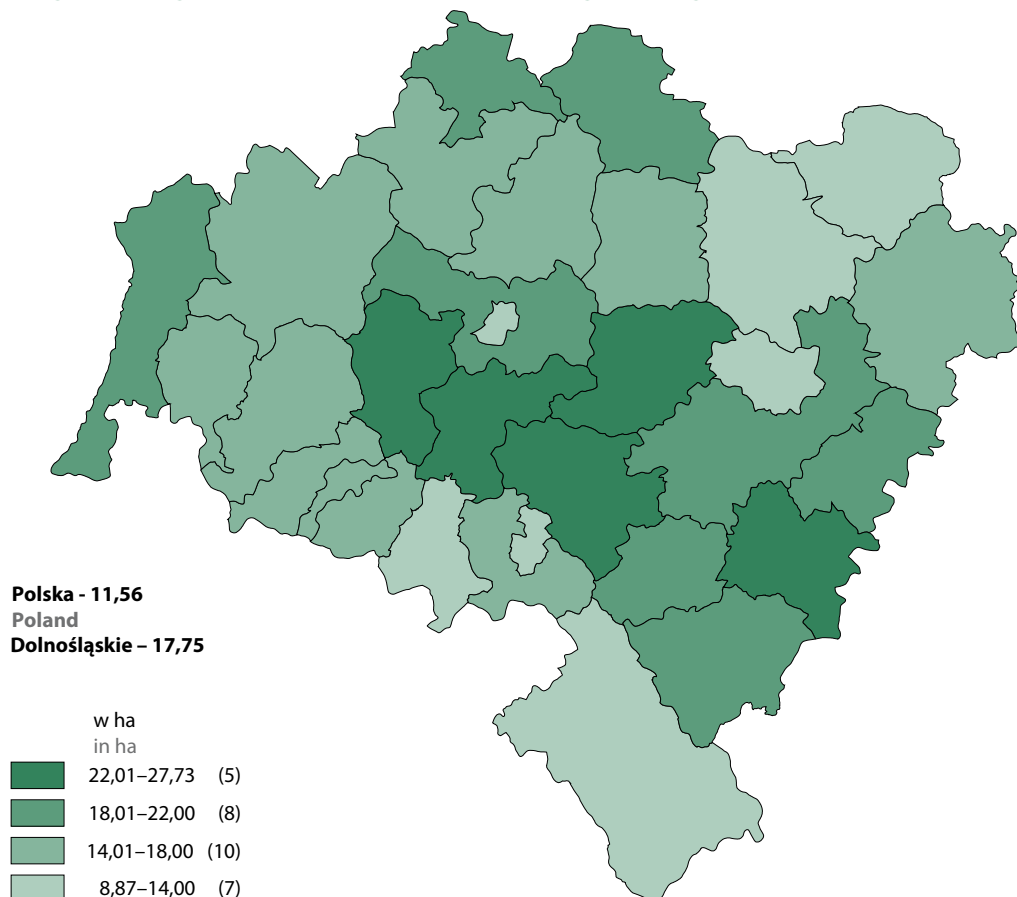
Średnia powierzchnia ogólna gospodarstwa rolnego z powierzchnią ogólną wyniosła 18,31 ha (w kraju 12,66 ha).

Mapa 3.

Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach ogółem o powierzchni powyżej 1 ha UR w 2020 r.

Map 3.

Average area of agricultural land of total farms exceeding 1 ha of agricultural land in 2020

Areal użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wynosił 913,6 tys. ha, a liczba użytkujących grunty wyniosła 52,3 tys., w tym 51,4 tys. gospodarstw posiadało powyżej 1 ha UR.

Z ogólnej powierzchni użytków rolnych – ponad połowa (56,9%) znajdowała się w gospodarstwach rolnych o powierzchni 50 ha i więcej, choć gospodarstwa te stanowiły 6,7% ogólnej liczby gospodarstw użytkujących użytki rolne.

W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 r. zmieniła się struktura użytkowania użytków rolnych według poszczególnych grup obszarowych. Zmniejszył się odsetek użytków rolnych w gospodarstwach o powierzchni od 1 do 15 ha o ponad 5 p.proc., natomiast zwiększył się o 5,4 p. proc. udział użytków rolnych w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej.

Średnia powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych (o powierzchni powyżej 1 ha) posiadających użytki rolne wynosiła 17,75 ha i było to o ponad 6 ha więcej niż przeciętna powierzchnia w kraju.

Największą powierzchnię UR ogółem w gospodarstwach rolnych zanotowano w województwie mazowieckim (13,3% udziału w kraju), natomiast dolnośląskie zajęło 9. lokatę w kraju z udziałem 6,1%.

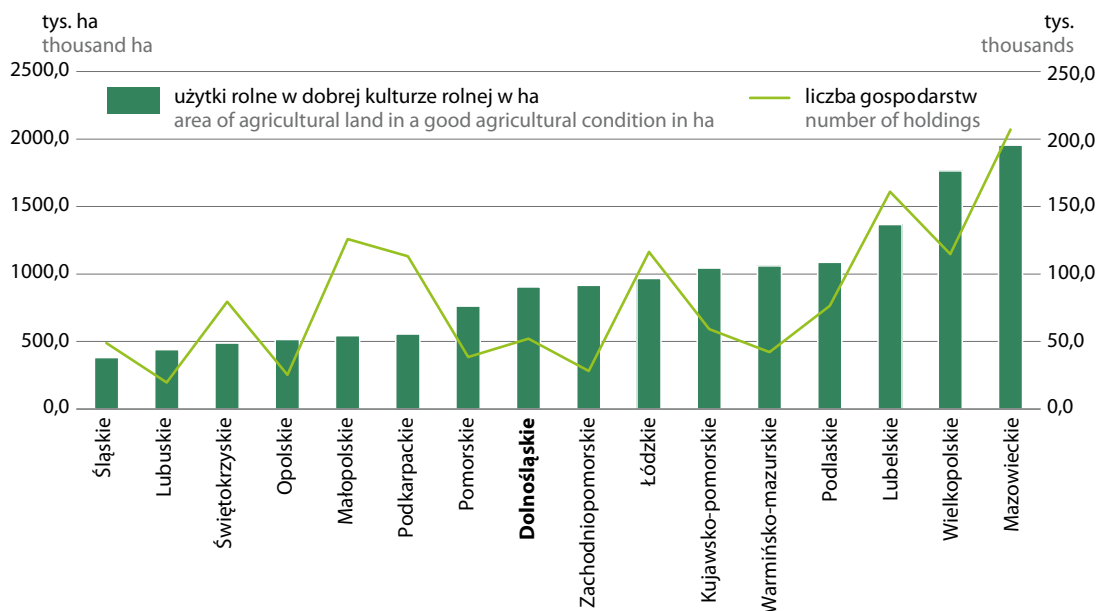
Średnia powierzchnia użytków rolnych w indywidualnych gospodarstwach rolnych (o powierzchni powyżej 1 ha) posiadających użytki rolne wynosiła 15,11 ha.

Wykres 2.

Gospodarstwa rolne z użytkami rolnymi w dobrej kulturze i powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 2.

Farms with area of agricultural land in a good agricultural condition and area of agricultural land in a good agricultural condition by area groups of agricultural land in 2020

Wyniki PSR 2020 wykazały, że istniało 52,1 tys. gospodarstw z **użytkami rolnymi w dobrej kulturze rolnej**, które zajmowały łącznie 905,1 tys. ha omawianych użytków rolnych. W strukturze UR w dobrej kulturze rolnej powierzchnia zasiewów stanowiła 82,6%, trwałe użytki zielone miały udział 15,2%, odsetek gruntów ugorowanych wynosił 0,9%, natomiast uprawy trwałe zajmowały 1,1% UR w dobrej kulturze rolnej, a ogrody przydomowe zaledwie 0,1%.

Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze w ciągu ostatnich 10 lat wzrosła o niecały 1%, a jej udział w strukturze powierzchni ogólnej gospodarstwa zwiększył się o ponad 4 p.proc. Wzrost ten był wynikiem ograniczenia powierzchni pozostałych użytków rolnych, których powierzchnia zmniejszyła się o 62,0% do poziomu 8,5 tys. ha.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że w województwie mazowieckim zanotowano zarówno największą liczbę gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne w dobrej kulturze, jak i powierzchnię tego rodzaju użytków. Pod względem powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze województwo dolnośląskie uplasowało się na 9. miejscu w kraju. Najmniej użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze zanotowano w województwie śląskim.

W strukturze użytkowania gruntów dominowała **powierzchnia zasiewów**, która stanowiła 82,6% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze, tj. 77,8% gruntów ogółem i wyniosła 747,5 tys. ha.

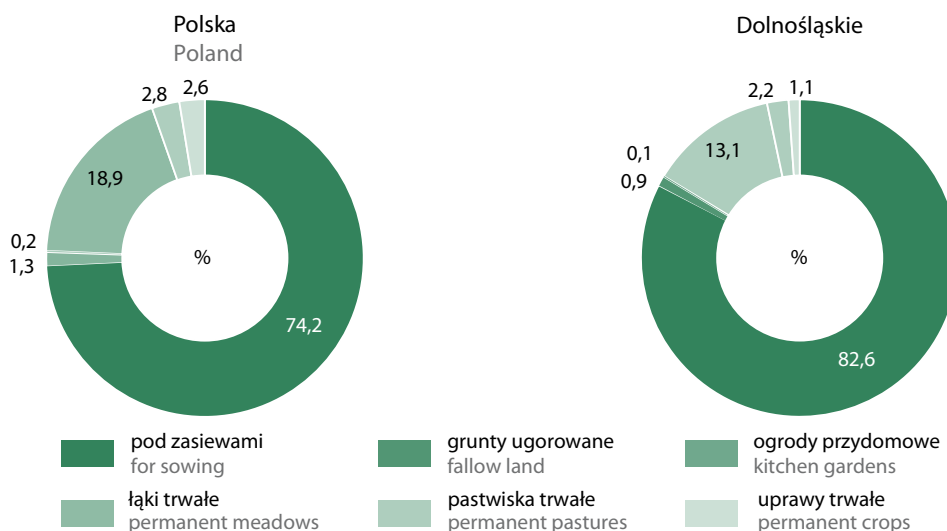
Dla porównania w kraju udział powierzchni zasiewów stanowił 74,2% UR w strukturze użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej.

Wykres 3.

Struktura użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych w 2020 r.

Chart 3.

Structure of agricultural land in good agricultural condition in farms in 2020

Województwo dolnośląskie zajęło 4. lokatę w kraju pod względem udziału powierzchni zasiewów w powierzchni UR w dobrej kulturze, za województwami opolskim (90,8%), kujawsko-pomorskim (89,5%) oraz wielkopolskim (84,5%).

Do powiatów o najwyższym udziale zasiewów w powierzchni UR w dobrej kulturze rolnej należały: strzeliński (97,2%), średzki (96,0%) oraz oławski (94,9%). W powiatach wałbrzyskim, jeleniogórkim, m. Wałbrzychu oraz powiecie kamiennogórkim zasiewy stanowiły mniej niż 45% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej.

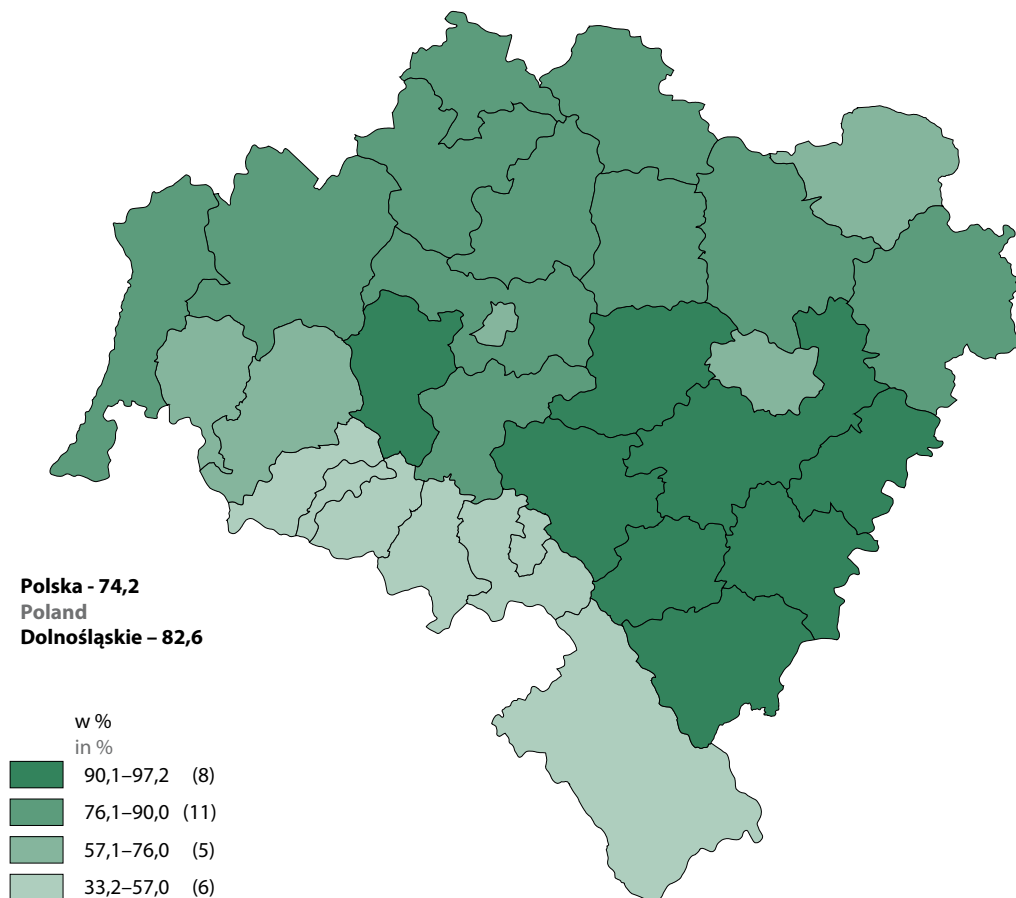
Wyniki PSR 2020 wykazały, że w województwie dolnośląskim 2,9 tys. (5,6%) gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze posiadało **grunty ugorowane**, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych w plonie głównym, a powierzchnia tych gruntów stanowiła 0,9% ogólnej powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej.

W strukturze użytków rolnych powierzchnia **trwałych użytków zielonych** stanowiła 15,1%, i wyniosła 138,0 tys. ha. W ramach tej powierzchni udział łąk wynosił 85,6% i był wyższy od notowanego w 2010 r. o 4,0 p.proc. Wzrost powierzchni łąk wynikał z proporcjonalnego zmniejszenia powierzchni pastwisk.

Powierzchnia **łąk trwałych** w gospodarstwach rolnych wyniosła 118,2 tys. ha i w porównaniu do PSR 2010 zwiększyła się o 3,5%. Łąki trwałe znajdowały się w 25,8 tys. gospodarstwach rolnych. W gospodarstwach rolnych użytkujących 10 ha i więcej UR znajdowało się 72,3% (w kraju 66,1%) ogólnej powierzchni łąk trwałych.

Mapa 4.
Map 4.

Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w 2020 r.
Share of sown area in area of agricultural land in a good agricultural condition in 2020

W strukturze użytkowania gruntów łąki trwale stanowiły 13,1% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze. Istnieje duże zróżnicowanie terytorialne omawianego odsetka w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego. Najwyższe udziały zanotowano w powiecie kamiennogórskim – 53,7%, w Wałbrzychu – 45,0% oraz w powiecie jeleniogórskim – 43,6%. Średnia powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach rolnych wynosiła 4,59 ha, przy czym w kraju 3,38 ha.

Powierzchnia **pastwisk trwałych** wyniosła 19,8 tys. ha i było to mniej o 22,8% niż w 2010 r. Pastwiska trwale znajdowały się w 3,9 tys. gospodarstwach rolnych, gdzie ich średnia powierzchnia wynosiła 5,06 ha (w kraju 3,76 ha) i stanowiły 2,2% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Największy obszar pastwisk trwałych zanotowano w województwie warmińsko-mazurskim – 24,7% udziału w kraju, natomiast województwo dolnośląskie zajęło 8. lokatę z udziałem – 4,8%. Biorąc pod uwagę powiaty województwa dolnośląskiego, to największy obszar pastwisk trwałych zlokalizowany był w powiecie kłodzkim – 3,7 tys. ha, a najwyższa średnia powierzchnia pastwisk trwałych w gospodarstwach rolnych znajdowała się w powiecie jeleniogórskim (8,25 ha).

W powiecie kłodzkim zlokalizowana była również największa liczba gospodarstw rolnych z pastwiskami trwałymi, tj. 15,2% ogółu gospodarstw rolnych posiadających ten rodzaj użytków w województwie.

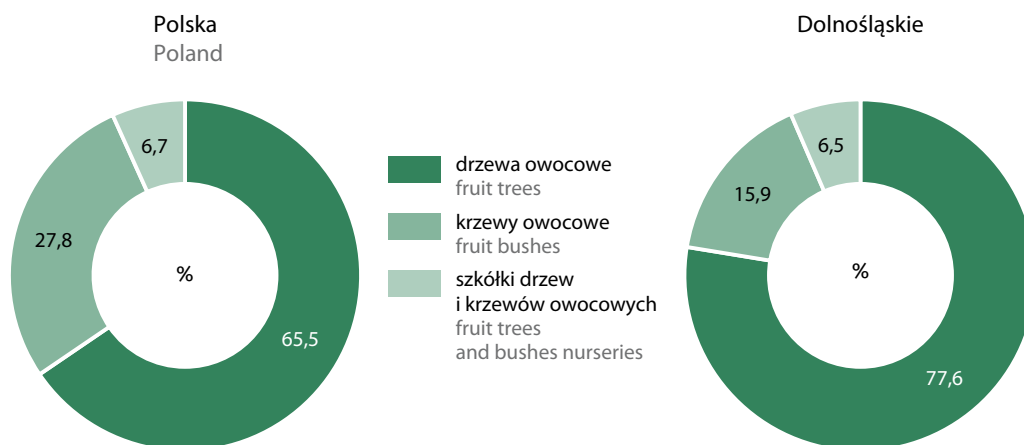
Łączna powierzchnia **upraw trwałych** w gospodarstwach rolnych wyniosła 10,2 tys. ha, co stanowiło 1,1% użytków rolnych w dobrej kulturze, z czego **powierzchnia sadów** liczyła 9,3 tys. ha, tj. 1,0% omawianych użytków rolnych. Uprawy trwale posiadało 3,9 tys. gospodarstw. Średnia powierzchnia upraw

trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne z uprawami trwałymi wynosiła 2,64 ha (w kraju 2,30 ha). W porównaniu do 2010 r. powierzchnia upraw trwałych w województwie dolnośląskim została ograniczona o 1,4%.

Średnia powierzchnia sadów przypadająca na 1 gospodarstwo rolne osiągnęła wartość 2,66 ha (w kraju 2,28 ha). Biorąc pod uwagę powiaty województwa dolnośląskiego obserwuje się zróżnicowanie regionalne występowania upraw sadowniczych. I tak największa powierzchnia sadów występowała w powiecie trzebnickim (10,8% powierzchni w województwie dolnośląskim).

Wykres 4. Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2020 r.

Chart 4. Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2020

W strukturze upraw w sadach dominowały drzewa owocowe, które stanowiły 77,6% łącznej powierzchni sadów (w kraju odsetek ten był niższy o 12,1 p.proc). Areał uprawy drzew owocowych w gospodarstwach rolnych liczył 7,2 tys. ha, a powierzchnia uprawy krzewów owocowych 0,6 tys. ha, natomiast średnia powierzchnia uprawy tych gatunków wynosiła odpowiednio 3,42 ha (w kraju 2,39 ha), 1,67 ha (1,64 ha).

Lasy i grunty leśne w gospodarstwach rolnych zajmowały w 2020 r. blisko 18 tys. ha i w ciągu 10 lat ich powierzchnia została zmniejszona o 41,4%. Średnia powierzchnia lasów i gruntów leśnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne wynosiła 1,88 ha (w kraju 1,74 ha). Najbardziej zalesione gospodarstwa rolne zlokalizowane były w powiecie kłodzkim, w którym znajdowało się 9,5% powierzchni lasów i gruntów leśnych w województwie.

Pozostałe grunty stanowiły 3,1% ogólnej powierzchni gruntów znajdujących się w użytkowaniu gospodarstw rolnych i zajmowały 29,9 tys. ha. W porównaniu do 2010 r., powierzchnia gruntów zmniejszyła się o 34,9%. Blisko 42 tys. dolnośląskich gospodarstw rolnych posiadało grunty pozostałe. Średnia powierzchnia pozostałych gruntów w gospodarstwach rolnych je posiadających wynosiła 0,71 ha (w kraju 0,64 ha), przy czym w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR średnia powierzchnia gruntów pozostałych liczyła 5,87 ha (9,19 ha).

Rozdział III

Chapter III

Powierzchnia zasiewów

Sown area

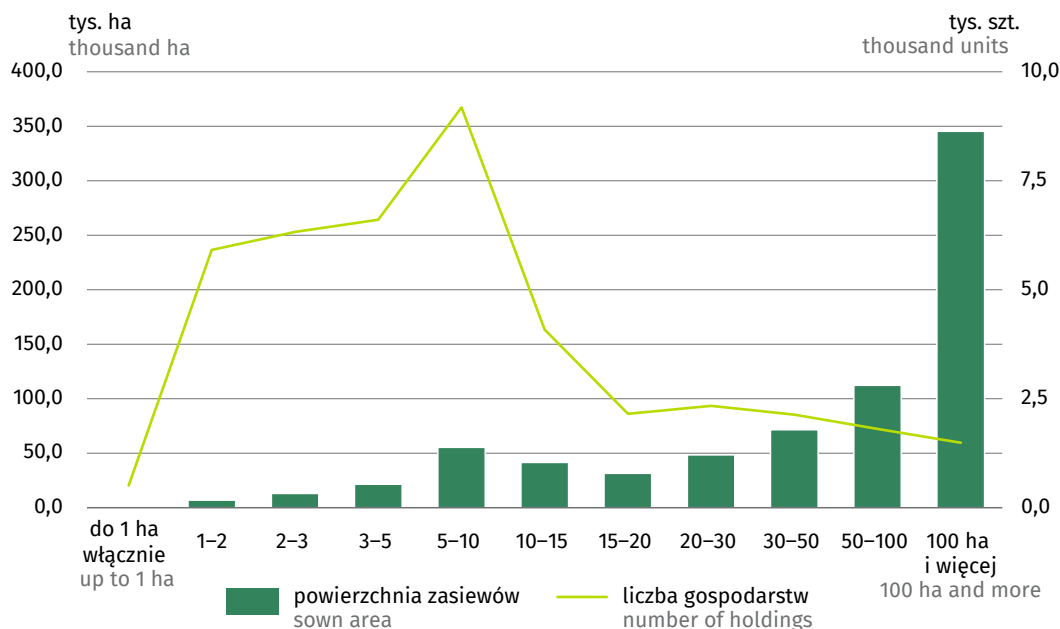
Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wykazały, że w porównaniu do Spisu Rolnego 2010 r. zwiększyła się powierzchnia zasiewów. Ogólna powierzchnia zasiewów w 2020 r. liczyła 747,5 tys. ha (w 2010 r. – 715,8 tys. ha). Powierzchnię tę uprawiało 42,5 tys. gospodarstw, czyli średnio na 1 gospodarstwo przypadało 17,58 ha powierzchni pod zasiewami. Dla porównania w kraju przeciętna powierzchnia zasiewów w gospodarstwach posiadających ten rodzaj użytków wynosiła 10,06 ha. Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach indywidualnych stanowiła 82,9% ogólnej powierzchni zasiewów w województwie i była niższa niż w kraju o 7,4 p.proc.

W ciągu 10 lat w województwie dolnośląskim powierzchnia zasiewów zwiększyła się o 4,4%. Przeciętnie na 1 gospodarstwo rolne posiadające zasiewy przypadało 17,58 ha powierzchni pod zasiewami. Areal uprawy zbóż zwiększył się, ale udział w strukturze zasiewów został ograniczony.

W poszczególnych grupach obszarowych użytków rolnych gospodarstwa największe, o powierzchni 50 ha i więcej – stanowiące 7,8% ogółu gospodarstw posiadających zasiewy – użytkowały 61,2% powierzchni zasiewów. Na 1 gospodarstwo w tej grupie obszarowej przypadało 138,8 ha powierzchni zasiewów.

Wykres 5. Powierzchnia zasiewów ogółem i liczba gospodarstw rolnych posiadających zasiewy według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 5. Total sown area and number of agricultural holdings with sown crops by area groups of agricultural area in 2020

Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych wyniósł 81,8%. Do powiatów o największym areale powierzchni zasiewów należały: wrocławski (8,9% zasiewów w województwie dolnośląskim), świdnicki (6,0%) oraz ząbkowicki (5,9%).

Tablica 2. Powiaty o największej powierzchni zasiewów w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą w 2020 r.

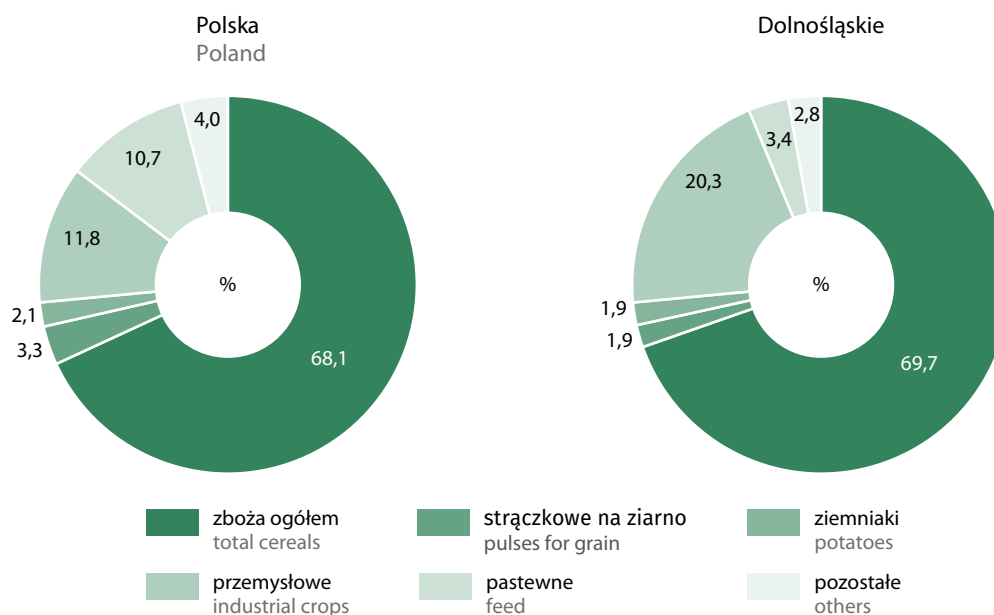
Table 2. Powiaty with the largest sown area in agricultural holdings conducting agricultural activity in 2020

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia zasiewów w ha Sown area in ha	Województwo=100 Voivodship=100	Udział powierzchni zasiewów w powierzchni UR w % Share of sown area of agricultural area in %
Dolnośląskie	747534	100,0	81,8
powiaty: powiats:			
Wrocławski	66898	8,9	93,7
Świdnicki	44930	6,0	91,4
Ząbkowicki	44223	5,9	91,4
Strzeliński	43699	5,8	96,9
Oleśnicki	41670	5,6	87,1
Średzki	40048	5,4	95,6
Legnicki	38600	5,2	88,9
Trzebnicki	36224	4,8	84,4
Jaworski	32601	4,4	88,8
Złotoryjski	32051	4,3	90,8
Oławski	30264	4,0	94,5

Struktura zasiewów w 2020 r. wykazała, że w województwie dolnośląskim najwięcej (blisko 70% powierzchni zasiewów) stanowiły zboża ogółem, kolejno rośliny przemysłowe – 20,3%, pastewne stanowiły 3,4% powierzchni zasiewów, a strączkowe na ziarno czy ziemniaki po 1,9%.

Wykres 6. Odsetek powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.

Chart 6. Percentage of the area of individual crop groups in the total sown area in 2020

1. Zboża

1. Cereals

Powierzchnia uprawy zbóż w województwie dolnośląskim w 2020 r. liczyła 521,3 tys. ha i stanowiła 69,7% ogólnej powierzchni pod zasiewami i w porównaniu do 2010 r. areał uprawy zbóż zwiększył się o 2,6%, a udział w strukturze zasiewów zmniejszył o 0,3 p.proc. Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła 413,8 tys. ha i stanowiła 6,5% powierzchni krajowej.

Zboża uprawiało 38,0 tys. gospodarstw rolnych (w 2010 r. było to 46,2 tys. gospodarstw), tj. 89,4% ogółu gospodarstw rolnych, które zajmowały się uprawą ziemiopłodów. Udział powierzchni zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów w poszczególnych grupach obszarowych UR wahał się od 65,6% w grupie 100 ha i więcej do 84,4% w grupie 2–3 ha UR. Dla porównania w kraju odsetki te wynosiły odpowiednio 61,2% oraz 80,8%.

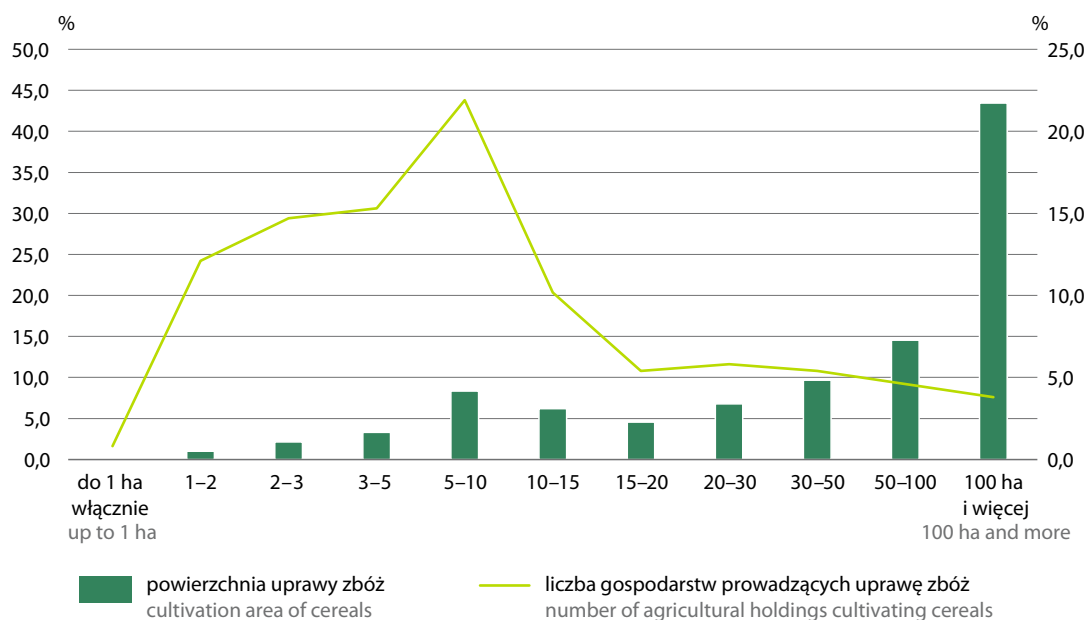
Średnia powierzchnia uprawy zbóż ogółem w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 13,7 ha i była wyższa niż w kraju o blisko 6 ha.

Wykres 7.

Odsetek powierzchni uprawy zbóż oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 7.

Percentage of the cultivation area of cereals and the number of agricultural holdings cultivating cereals by area groups of agricultural land in 2020

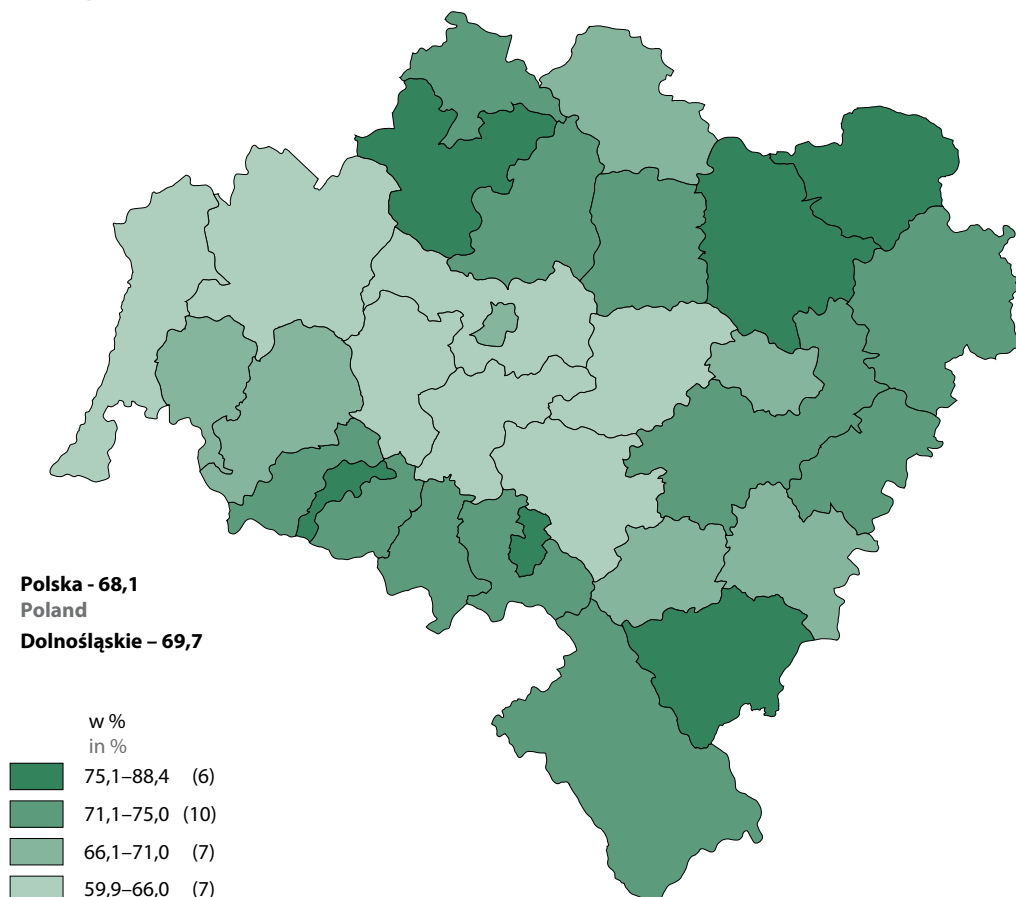

W gospodarstwach rolnych posiadających 50 ha i więcej znajdowało się 58,0% całego areału uprawy zbóż, a gospodarstwa te stanowiły 8,4% ogółu gospodarstw prowadzących uprawę zbóż. Najwięcej gospodarstw uprawiających zboża, tj. 64,0% wszystkich uprawiających zboża posiadało 1–10 ha UR, jednak w gospodarstwach tych znajdowało się tylko 14,7% zasiewów zbóż ogółem.

W województwie dolnośląskim udział areału uprawy zbóż ogółem w powierzchni zasiewów wynosił 69,7%, w 17 powiatach udział ten był wyższy niż średnia wojewódzka. Pod względem udziału zbóż w strukturze zasiewów najwyższy wskaźnik zanotowano w Jeleniej Górze i liczył on 88,4%, natomiast największym areałem powierzchni zasiewów zbóż charakteryzował się powiat wrocławski (9,5% w województwie dolnośląskim).

Mapa 5.
Map 5.

Odsetek powierzchni uprawy zbóż w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.
Percentage of sown area of cereals in the total sown area in 2020

W 2020 r. w województwie dolnośląskim do powiatów o najniższych odsetkach powierzchni uprawy zbóż w powierzchni zasiewów ogółem należały następujące powiaty: jaworski (62,7%), świdnicki (60,8%) oraz zgorzelecki (59,9%).

W strukturze uprawy zbóż, największy udział miały: pszenica (49,1%), kukurydza na ziarno (18,9%) i jęczmień (12,2%); natomiast pszenżyto (9,0%), żyto (4,0%) i pozostałe gatunki stanowiły tylko 6,8% ogólnej powierzchni uprawy zbóż.

W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą zbóż liczba gospodarstw prowadzących poszczególne uprawy przedstawiała się następująco:

- pszenicę ozimą uprawiało 24,6 tys. gospodarstw rolnych, tj. 64,7% ogólnej liczby gospodarstw rolnych uprawiających zboża w województwie dolnośląskim,
- pszenicę jarą uprawiało 2,0 tys., tj. 5,3%,
- żyto uprawiało 3,5 tys., tj. 9,1%,
- jęczmień ozimy uprawiało 3,6 tys., tj. 9,6%,
- jęczmień jary uprawiało 4,5 tys., tj. 11,8%,
- owies uprawiało 5,5 tys., tj. 14,4%,
- pszenżyto ozime uprawiało 7,9 tys., tj. 20,7%,
- pszenżyto jare uprawiało 0,5 tys., tj. 1,4%,
- mieszanki zbożowe ozime uprawiało 0,8 tys., tj. 2,0%,

- mieszanki zbożowe jare uprawiało 1,5 tys., tj. 3,9%,
- grykę uprawiało 1,1 tys., tj. 2,8%,
- kukurydzę na ziarno uprawiało 9,1 tys., tj. 23,9% ogólnej liczby gospodarstw uprawiających zboża.

Pod względem powierzchni uprawy zbóż ogółem województwo dolnośląskie zajęło 6. lokatę w kraju za województwami: wielkopolskim, mazowieckim, lubelskim, kujawsko-pomorskim oraz łódzkim, natomiast biorąc pod uwagę liczbę gospodarstw zajmujących się uprawą zbóż uplasowało się na 10. miejscu przed województwami: śląskim, pomorskim, warmińsko-mazurskim, opolskim, zachodniopomorskim oraz lubuskim.

W województwie dolnośląskim udział powierzchni pszenicy w ogólnej powierzchni uprawy zbóż był najwyższy – 1. lokata w kraju i wynosił 49,1%, natomiast udział powierzchni kukurydzy na ziarno osiągnął wartość 18,9% lokując dolnośląskie na 3. miejscu w kraju.

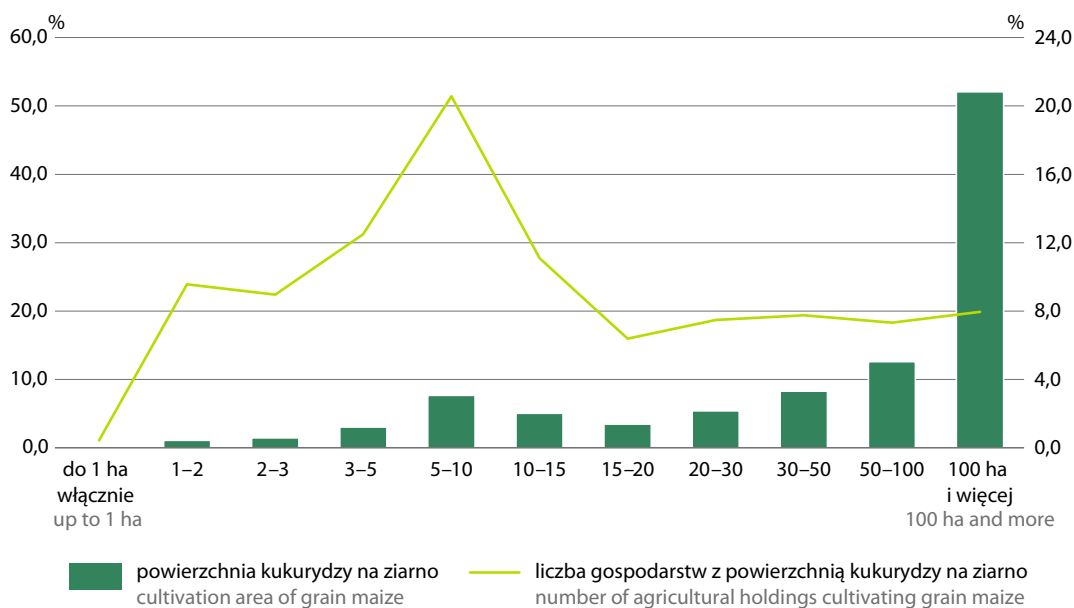
2. Kukurydza na ziarno

2. Grain maize

Uprawa kukurydzy na ziarno zajmowała powierzchnię 98,6 tys. ha, a liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na ziarno wyniosła 9,1 tys., tj. 21,4% ogólnej liczby gospodarstw zajmujących grunty pod zasiewami. Dla porównania w 2010 r. było to 4,9 tys. gospodarstw. Analiza liczby gospodarstw uprawiających kukurydzę na ziarno w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 31,0% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–5 ha UR, 20,6% w grupie 5–10 ha UR, natomiast najmniej gospodarstw uprawiających kukurydzę na ziarno odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR łącznie – 0,4% oraz w grupie obszarowej 50–100 ha UR – 7,3%.

Wykres 8. Odsetek powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę kukurydzy na ziarno według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 8. Percentage of the cultivation area of grain maize and the number of agricultural holdings cultivating grain maize by area groups of agricultural land in 2020

W gospodarstwach rolnych posiadających 100 ha i więcej UR znajdowało się 52,1% całego arealu uprawy kukurydzy na ziarno, a gospodarstwa te stanowiły zaledwie 8,0% ogółu gospodarstw prowadzących tę uprawę.

Na 1 gospodarstwo rolne posiadające uprawę kukurydzy na ziarno przypadało średnio 10,84 ha powierzchni tej uprawy. Dla porównania w Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość 7,31 ha.

Największy udział w kraju w powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno zanotowano w województwach: wielkopolskim – 20,0%, kujawsko-pomorskim – 13,9%, mazowieckim – 11,2%, natomiast województwo dolnośląskie zajęło 4. lokatę z udziałem – 10,4%.

Biorąc pod uwagę uprawę kukurydzy na ziarno w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego, to najczęściej gospodarstw zajmujących się jej uprawą zanotowano w powiecie wrocławskim – 17,4% ogółu gospodarstw zajmujących się uprawą kukurydzy na ziarno w województwie, następnie w powiatach: ząbkowickim – 10,6%, oleśnickim – 10,5% i trzebnickim – 10,3%, natomiast największe areale uprawy znajdowały się w powiatach: wrocławskim – 19,0%, ząbkowickim – 11,4% oraz strzelińskim – 10,5% powierzchni tej uprawy w województwie.

3. Strączkowe jadalne

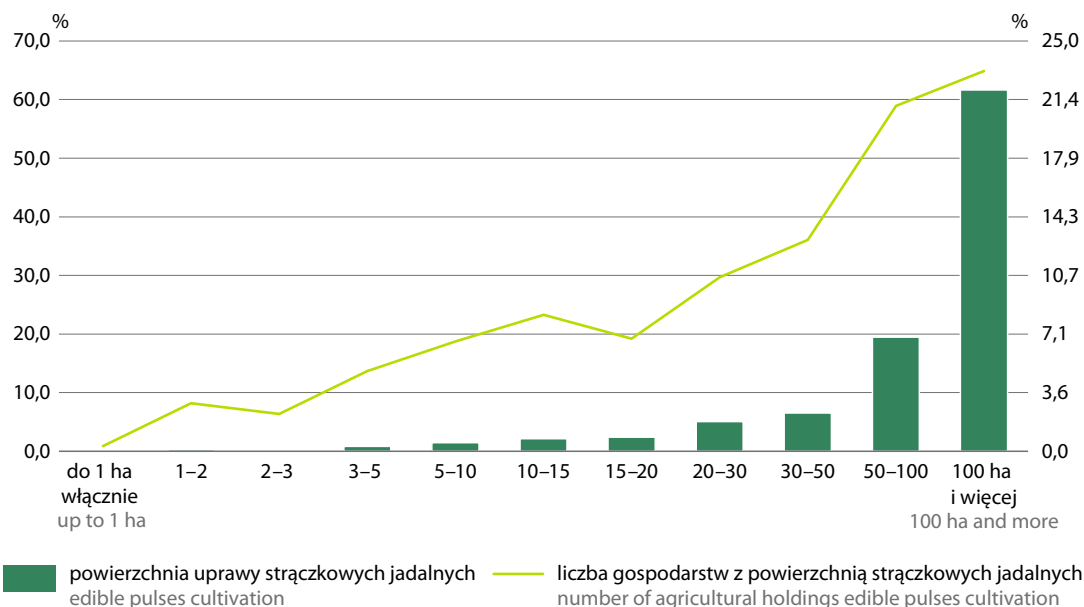
3. Edible pulses

Uprawa strączkowych jadalnych jest słabo rozpowszechniona w województwie dolnośląskim. W 2020 r. zajmowała zaledwie 5,4 tys. ha, co stanowiło 1,9% ogólnego areалу pod zasiewami. Uprawą strączkowych jadalnych zajmowało się 613 gospodarstw (w 2010 r. – 590 gospodarstw), a przeciętna powierzchnia uprawy wynosiła 8,86 ha (w kraju 5,04 ha).

Blisko jedna czwarta gospodarstw uprawiających strączkowe jadalne na areale 100 ha UR i więcej uprawiała niemal 62% ogólnej powierzchni. Niespełna 20% areалу strączkowych jadalnych było uprawianych w gospodarstwach o powierzchni od 50 do 100 ha UR. Biorąc pod uwagę powiaty województwa dolnośląskiego to najczęściej strączkowych jadalnych uprawiano w powiatach: m. Wrocław – 0,5 tys. ha, legnickim oraz zgorzeleckim po – 0,4 tys. ha.

Wykres 9. Odsetek powierzchni uprawy strączkowych jadalnych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych jadalnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 9. Percentage of edible pulses cultivation area and number of agricultural holdings cultivating edible pulses by area groups of agricultural land in 2020

4. Strączkowe pastewne na ziarno

4. Fodder pulses for grain

W 2020 r. rośliny strączkowe pastewne na ziarno uprawiane były przez 1,3 tys. gospodarstw (było to 2,3% gospodarstw w kraju) na areale 8,2 tys. ha (było to 3,6% powierzchni uprawy w kraju).

Województwo dolnośląskie zajęło 15. lokatę w kraju pod względem udziału gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych pastewnych na ziarno i jednocześnie 10. miejsce w kraju pod względem powierzchni ich uprawy.

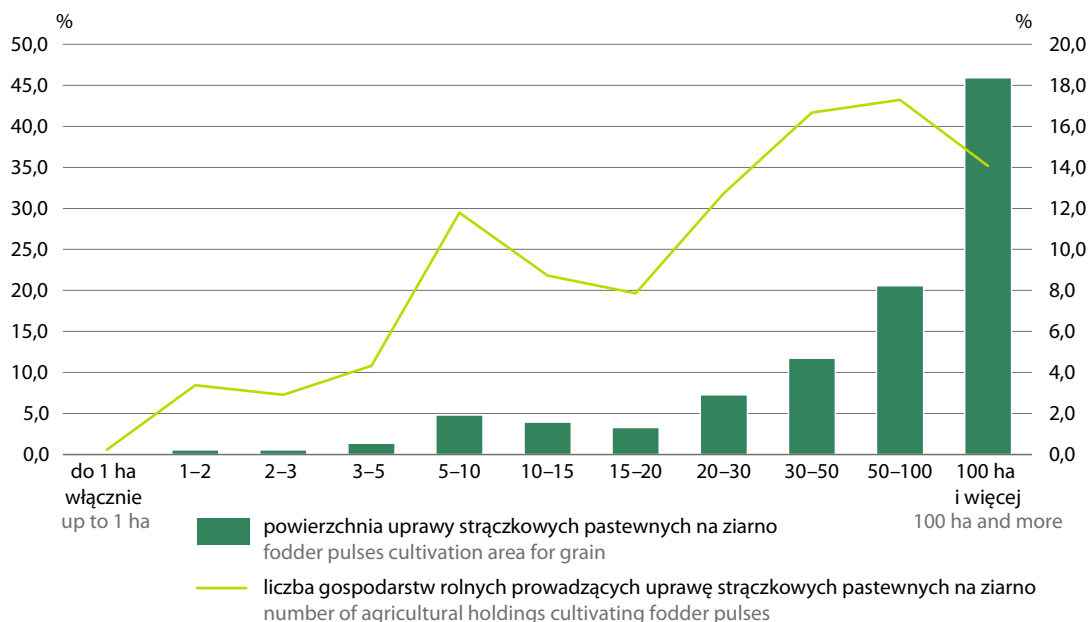
Biorąc pod uwagę skalę uprawy to blisko połowa gospodarstw uprawiających rośliny strączkowe pastewne na ziarno (48,0%) miała powierzchnię 30 ha UR i więcej. W tej grupie obszarowej znajdowało się 78,2% całego areалу tej uprawy.

Na 1 gospodarstwo rolne, uprawiające strączkowe pastewne na ziarno, przypadało średnio 6,48 ha powierzchni tej uprawy (dla porównania w kraju – 4,11 ha).

Najwięcej gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych pastewnych na ziarno znajdowało się w powiatach: oleśnickim (142), milickim (130) oraz lubińskim (102).

Wykres 10. Odsetek powierzchni uprawy strączkowych pastewnych na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych pastewnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 10. Percentage of fodder pulses cultivation area for grain and number of agricultural holdings cultivating fodder pulses by area groups of agricultural land in 2020

5. Ziemniaki

5. Potatoes

Powierzchnia uprawy ziemniaków (bez powierzchni ziemniaków uprawianych w ogrodach przydomowych) wyniosła 14,5 tys. ha (w 2010 r. – 22,4 tys. ha) i stanowiła 1,9% ogólnej powierzchni zasiewów województwa. Ich uprawą zajmowało się 7,6 tys. gospodarstw (w 2020 r. – 21,0 tys. gospodarstw), a średnio na 1 gospodarstwo przypadało 1,90 ha uprawy (w kraju 0,86 ha).

Pod względem powierzchni uprawy ziemniaków województwo dolnośląskie lokowało się na 7. miejscu w kraju po województwach: wielkopolskim, łódzkim, mazowieckim, kujawsko-pomorskim, pomorskim i małopolskim. Natomiast pod względem udziału gospodarstw rolnych uprawiających ziemniaki dolnośląskie zajęło 12. lokatę przed województwami: warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim, opolskim i lubuskim.

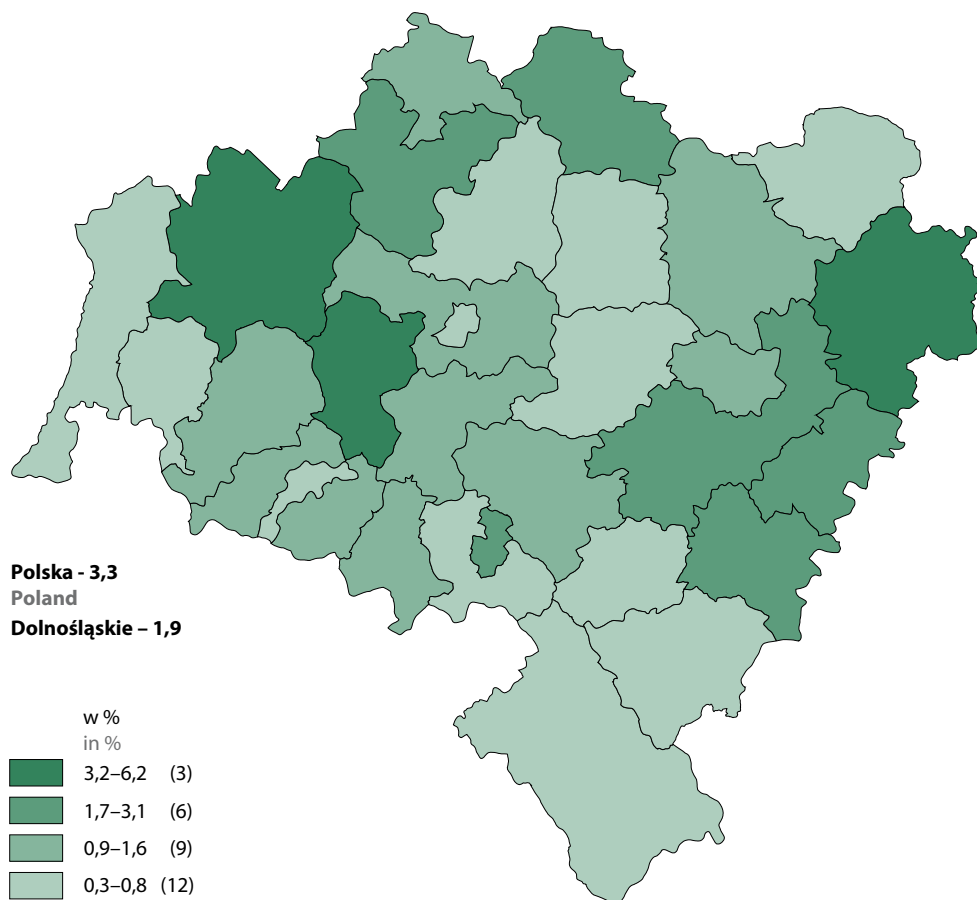
Uprawą ziemniaków zajmowały się głównie gospodarstwa małe i średnie o powierzchni użytków rolnych do 15 ha, które stanowiły 71,8% ogólnej liczby gospodarstw zajmujących się tą uprawą. Ta grupa gospodarstw uprawiała 20,3% ogólnego areалу ziemniaków, a na 1 gospodarstwo rolne w tej grupie obszarowej przypadało niewiele ponad pół hektara omawianej uprawy. Gospodarstwa o powierzchni 50 ha i więcej użytków rolnych stanowiły zaledwie 7,4% ogółu gospodarstw uprawiających ziemniaki, a posiadały 57,8% ogólnej powierzchni omawianej uprawy.

Mapa 6.

Map 6.

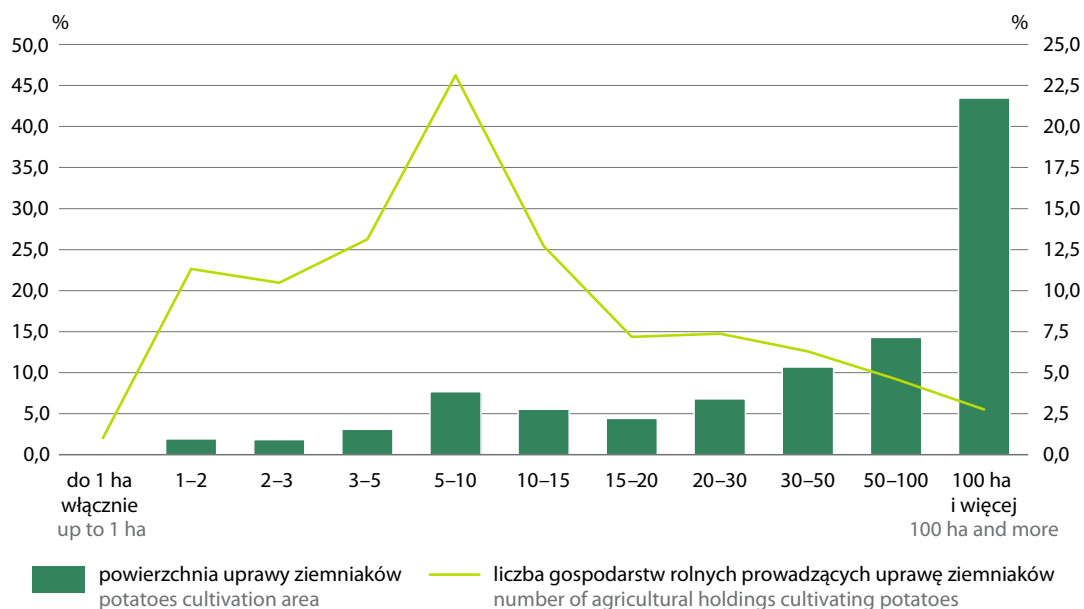
Odsetek powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.

Percentage of potatoes cultivation area in total sown area in 2020

Wykres 11. Odsetek powierzchni uprawy ziemniaków oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę ziemniaków według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 11. Percentage of potatoes cultivation area and number of agricultural holdings cultivating potatoes by area groups of agricultural land in 2020

Najwięcej ziemniaków uprawiano w powiatach: oleśnickim – 2,6 tys. ha, bolesławieckim – 1,8 tys. ha oraz wrocławskim – 1,7 tys. ha, natomiast najwięcej gospodarstw uprawiających ziemniaki wystąpiło w powiatach: wrocławskim – 700, oleśnickim – 656 i kłodzkim – 534.

6. Buraki cukrowe

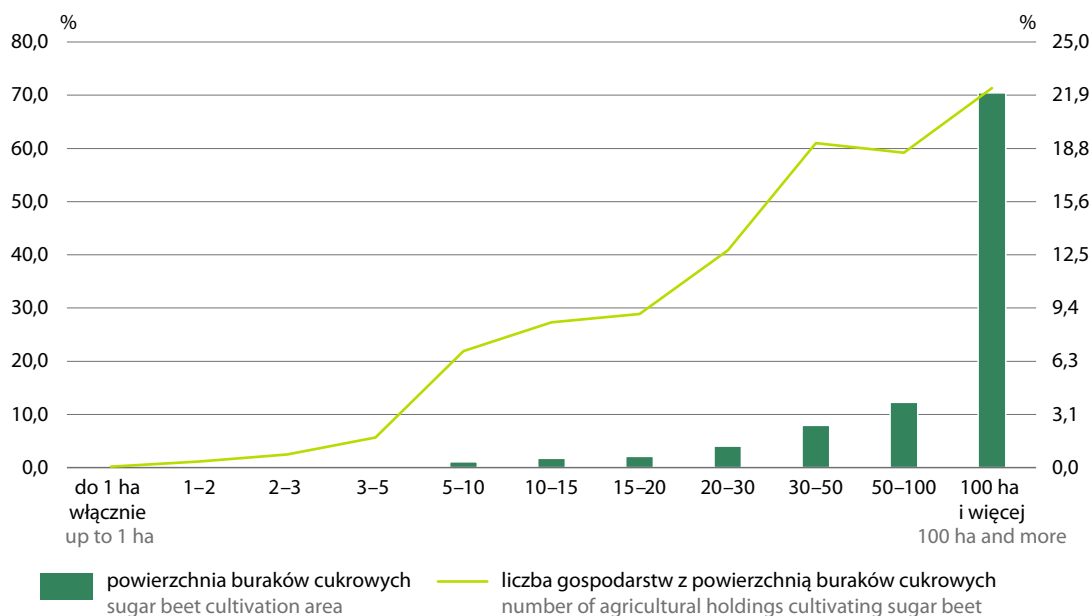
6. Sugar beet

W województwie dolnośląskim powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2020 r. wyniosła 20,3 tys. ha, a uprawiano je w 1,4 tys. gospodarstw (w 2010 r. – 2,6 tys. gospodarstw). Gospodarstwa o powierzchni powyżej 30 ha użytków rolnych, które stanowiły 59,8% ogółu gospodarstw produkujących buraki, uprawiały je na 90,7% ogólnej powierzchni. Średnio na 1 gospodarstwo zajmujące się tą uprawą przypadało 14,30 ha buraków cukrowych (w kraju – 8,23 ha), w tym w gospodarstwach powyżej 30 ha UR na 1 gospodarstwo przypadało średnio 21,67 ha. Gospodarstwa największe, o powierzchni 100 ha i więcej UR stanowiły 22,3% ogółu uprawiających buraki, a ich udział w ogólnej powierzchni uprawy tego gatunku stanowił 70,4%. Biorąc pod uwagę odsetek gospodarstw rolnych uprawiających buraki cukrowe to województwo dolnośląskie zajęło 5. miejsce, natomiast jeśli chodzi o powierzchnię uprawy tego gatunku to 4. miejsce (8,2% powierzchni w kraju) po: wielkopolskim (22,6%), kujawsko-pomorskim (21,6%) i lubelskim (14,5%).

Najwięcej buraków cukrowych uprawiano w powiatach: świdnickim – 2,4 tys. ha, wrocławskim – 2,0 tys. ha i górowskim – 1,9 tys. ha. Z kolei najwięcej gospodarstw uprawiających buraki znajdowało się w powiecie górowskim – 138, świdnickim – 135 oraz wrocławskim – 134.

Wykres 12. Odsetek powierzchni uprawy buraków cukrowych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę buraków cukrowych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 12. Percentage of sugar beet cultivation area and number of agricultural holdings cultivating sugar beet by area groups of agricultural land in 2020

7. Rzepak i rzepik

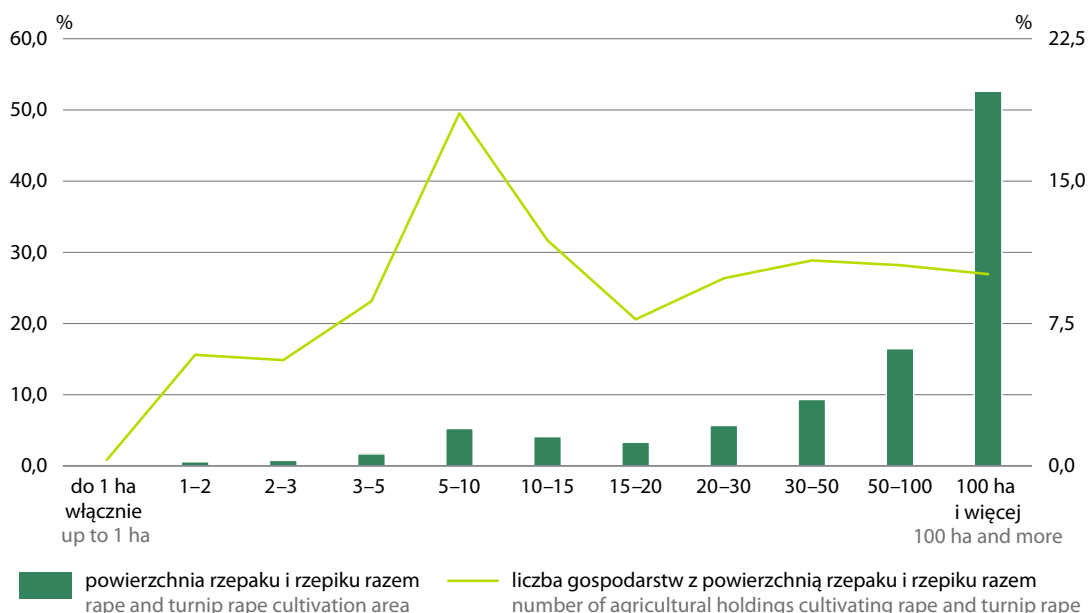
7. Rape and turnip rape

W województwie dolnośląskim w 2020 r. uprawa rzepaku wyniosła 126,9 tys. ha i prowadzona była w 10,5 tys. gospodarstw (w 2010 r. – 11,8 tys. gospodarstw), a średnia powierzchnia uprawy w tych gospodarstwach wynosiła 12,04 ha (w kraju – 9,67 ha). Dolnośląskie należy do województw o wysokim udziale w powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w kraju i zajmuje 2. miejsce tuż za lubelskim. Udział uprawy rzepaku i rzepiku w tych województwach wyniósł 25,1% w woj. lubelskim oraz 10,4% w dolnośląskim.

Rzepak uprawiali głównie gospodarstwa duże, o powierzchni powyżej 30 ha użytków rolnych. W tej grupie było 3,3 tys. gospodarstw, tj. 31,5% ogółu uprawiających rzepak i gospodarstwa te uprawiały 99,6 tys. ha, tj. 78,5% ogólnej powierzchni tego gatunku. Liczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 5–15 ha (30,5% gospodarstw uprawiających rzepak), ale ich udział w ogólnej powierzchni uprawy wynosił tylko 9,4%. Przeciętna powierzchnia 1 gospodarstwa uprawiającego ten gatunek w grupie od 5 do 15 ha UR wynosiła 3,72 ha, natomiast w gospodarstwach większych, o areale 30 ha i więcej blisko 30 ha.

Wykres 13. Odsetek powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 13. Percentage of rape and turnip rape cultivation area and number of agricultural holdings cultivating rape and turnip rape by area groups of agricultural land in 2020

Najwięcej rzepaku uprawiano w powiatach: średzkim – 10,9 tys. ha, świdnickim – 10,7 tys. ha oraz wrocławskim – 10,3 tys. ha. Największa liczba gospodarstw uprawiających rzepak i rzepik znajdowała się w powiatach: wrocławskim – 947, świdnickim – 941 i legnickim – 806.

8. Kukurydza na zielonkę

8. Maize for green forage

W województwie dolnośląskim powierzchnia uprawy kukurydzy na zielonkę wyniosła 12,3 tys. ha, a gospodarstw zajmujących się uprawą tego gatunku było 1,1 tys. (w 2010 r. – blisko tysiąc gospodarstw).

Analiza liczby gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 45,8% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–15 ha UR, 43,8% gospodarstw należało do grupy obszarowej 15–100 ha UR, a 10,2% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych.

W gospodarstwach rolnych posiadających od 1 do 15 ha użytków rolnych znajdowało się 10,4% całego areалу uprawy kukurydzy na zielonkę, natomiast w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej znajdowała się ponad połowa powierzchni tej uprawy – 59,7%.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę kukurydzy na zielonkę przypadało średnio 10,74 ha powierzchni tej uprawy (w kraju 4,88 ha).

Województwo dolnośląskie należy do województw o niewielkiej liczbie gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę, zajmując 14. lokatę przed województwami lubuskim i zachodniopomorskim.

9. Okopowe pastewne

9. Fodder root crops

W 2020 r. powierzchnia uprawy okopowych pastewnych była marginalna i wynosiła około 116 ha, a liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą okopowych pastewnych wyniosła 262 (w 2010 r. było to ponad tysiąc gospodarstw).

Przeгляд liczby gospodarstw uprawiających okopowe pastewne w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 50,8% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–10 ha UR, a 19,5% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 20–100 ha użytków rolnych.

W gospodarstwach rolnych posiadających od 1 do 10 ha UR znajdowało się 33,2% całego areалу uprawy okopowych pastewnych, natomiast w gospodarstwach o powierzchni od 20 do 100 ha znajdowało się 41,8% areálu tej uprawy.

10. Strączkowe pastewne na zielonkę

10. Forage pulses for green forage

W 2020 r. powierzchnia uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę wynosiła 0,8 tys. ha, natomiast liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 200, zatem na 1 gospodarstwo posiadające uprawę okopowych pastewnych przypadało średnio 4,17 ha UR (w kraju 2,80 ha).

Analiza liczby gospodarstw uprawiających strączkowe pastewne na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 42,5% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–15 ha UR, 33,0% w grupie obszarowej 15–50 ha UR i 24,5% w grupie obszarowej 50 ha i więcej użytków rolnych.

Ponad połowa całego areálu uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę (59,5%) znajdowała się w gospodarstwach rolnych posiadających 50 ha i więcej użytków rolnych.

W przekroju terytorialnym największą powierzchnię uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę odnotowano w województwach: podlaskim – 16,3%, mazowieckim – 13,4% i warmińsko-mazurskim – 11,6%, natomiast w województwie dolnośląskim – 2,6%, co dało 12. lokatę.

11. Motylkowe pastewne na zielonkę

11. Fodder legumes for green forage

W 2020 r. powierzchnia uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę wynosiła 6,5 tys. ha, a liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą motylkowych pastewnych na zielonkę podobnie jak 10 lat temu wyniosła blisko tysiąc.

Przeгляд liczby gospodarstw uprawiających motylkowe pastewne w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 52,8% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–20 ha UR, a 24,6% w grupie obszarowej 50 ha i więcej użytków rolnych.

Największy areál uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę znajdował się w gospodarstwach posiadających 50 ha i więcej UR – 65,9% (4,3 tys. ha) oraz w grupie obszarowej 20–50 ha UR – 18,3% (1,2 tys. ha). Gospodarstwa w grupie obszarowej powyżej 1 ha UR stanowiły 99,5% ogółu gospodarstw z uprawą motylkowych pastewnych na zielonkę.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę motylkowych pastewnych na zielonkę przypadało średnio 6,74 ha, dla porównania w kraju 4,85 ha powierzchni tych upraw.

W przekroju terytorialnym największą powierzchnię uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim – 23,3%, a dolnośląskie z udziałem 3,0% zajęło 9. lokatę.

12. Trawy polowe na zielonkę

12. Field grasses for green forage

Powierzchnia uprawy traw polowych na zielonkę w 2020 r. wynosiła 3,7 tys. ha, a liczba gospodarstw z zasiewami traw polowych na zielonkę – 535.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających trawy polowe na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 47,9% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–20 ha UR, 29,3% w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR. Największy areal traw polowych na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR – 2,6 tys. ha (69,3%) oraz w grupie obszarowej 20–50 ha UR – 0,6 tys. ha (16,1%).

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę traw polowych na zielonkę przypadало średnio 6,98 ha (w kraju 4,05 ha) powierzchni tych upraw.

W przekroju terytorialnym największą powierzchnię uprawy traw polowych na zielonkę odnotowano w województwie podlaskim – 25,8%, natomiast województwo dolnośląskie z udziałem 2,1% zajęło 10. lokatę.

Rozdział IV

Chapter IV

Zwierzęta gospodarskie

Livestock

W 2020 r. w województwie dolnośląskim odnotowano 16,2 tys. gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie (2,8% gospodarstw ogółem w Polsce), tj. o 39,1% mniej niż w 2010 roku. Stanowiły one 30,7% ogółu gospodarstw rolnych w województwie (średnia dla Polski – 44,2%).

W porównaniu z informacjami uzyskanymi z PSR w 2010 r., zmniejszone zostało pogłowie świń, kóz, koni i owiec, natomiast wzrost populacji dotyczył bydła ogółem oraz drobiu ogółem.

Pogłowie poszczególnych gatunków zwierząt (w tysiącach sztuk) w czerwcu 2020 r. wyniosło:

- bydła – 110,1 (w 2010 r. – 109,1),
w tym krów – 45,2 (w 2010 r. – 46,8),
- świń – 214,4 (w 2010 r. – 300,7),
w tym loch – 25,4 (w 2010 r. – 38,7),
- owiec – 12,9 (w 2010 r. – 13,0),
- koni – 8,2 (w 2010 r. – 10,8),
- kóz – 4,3 (w 2010 r. – 5,9),
- drobiu ogółem – 7030,5 (w 2010 r. – 7018,7).

Ponadto zarejestrowano 41,2 tys. pni pszczelich, 27,1 tys. królików ogółem (utrzymywanych na mięso) oraz 91,6 tys. zwierząt futerkowych pozostałych (łącznie z królikami na futra).

W porównaniu z informacjami uzyskanymi z PSR w 2010 r., ograniczona została populacja następujących gatunków zwierząt gospodarskich: świń – o 28,7%, w tym loch na chów – o 34,4%, kóz – o 26,6%, koni – o 23,6%, i owiec – o 1,1%. Wzrost pogłowia w ciągu minionych 10 lat dotyczył: bydła ogółem – o 0,9% (przy czym liczba krów spadła w tym czasie o 3,3%), drobiu ogółem – o 0,2% (w tym brojlerów kurzych o 18,3%, indyków o 19,7%).

Zdecydowana większość zwierząt gospodarskich znajdowała się w gospodarstwach indywidualnych, które posiadały: 80,7% ogółu pogłowia bydła, 78,0% pogłowia świń, 90,4% drobiu ogółem oraz 90,2% pogłowia owiec.

W **strukturze pogłowia bydła** ogółem, w porównaniu do 2010 r., wzrósł odsetek cieląt w wieku poniżej 1 roku o 0,9 p.proc. (w Polsce o 2,0 p.proc.) i młodego bydła w wieku 1–2 lat o 1,5 p.proc. (w Polsce o 5,7 p.proc.), natomiast zmniejszył się odsetek bydła powyżej 2 lat o 2,4 p.proc. (w Polsce o 7,7 p.proc.) w tym krów mlecznych o 12,1 p.proc. (w Polsce o 8,5 p.proc.). Notowana w 2020 r. struktura stada bydła wskazuje na stopniowy wzrost znaczenia chowu bydła w kierunku produkcji żywca wołowego. Potwierdzeniem tego jest również wzrost (o 10,3 p.proc.) pogłowia krów pozostałych (w Polsce o 1,7 p.proc.).

W **stadzie świń**, w porównaniu z 2010 r., odnotowano wzrost udziału grupy prosiąt o 1,1 p.proc. (w Polsce spadek o 7,8 p.proc.) oraz warchlaków o 3,1 p.proc. (w Polsce spadek o 0,4 p.proc.) natomiast spadek wystąpił w odsetku tuczników o 3,1 p.proc. (w Polsce wzrost o 10,3 p.proc.) oraz loch na chów o 1,0 p.proc. (w Polsce spadek o 2,0 p.proc.).

Tablica 3. Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych/gruntów ornych^a w latach 2010 i 2020Table 3. Number of livestock per 100 ha of agricultural land/arable land^a in 2010 and 2020

Lata Years	Bydło Cattle	Owce Sheep	Konie Horses	Kozy Goats	Świnie Pigs	
	w sztukach na 100 ha użytków rolnych in heads per 100 ha of agricultural land					w sztukach na 100 ha gruntów ornych in heads per 100 ha of arable land
2010	11,9	1,4	1,2	0,6	32,7	40,3
2020	12,1	1,4	0,9	0,5	23,5	28,4

a Obejmują powierzchnię zasiewów i gruntów ugorowanych.
a Include sown area and fallow land.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła 12,1 szt. (w Polsce – 42,2 szt.) i była większa o 0,2 szt. od notowanej w 2010 r. **Obsada świń na 100 ha gruntów ornych** wynosiła 28,4 sztuk (w Polsce – 100,0 sztuk), wykazując tym samym spadek w stosunku do 2010 r. o 11,9 szt. (o 29,5%).

Średnio w województwie **na 1 gospodarstwo rolne** utrzymujące poszczególne gatunki zwierząt przypadało:

- bydła – 25,9 szt. (w 2010 r. – 12,1 szt.),
- świń – 157,0 szt. (w 2010 r. – 32,5 szt.),
- koni – 6,2 szt. (w 2010 r. – 4,2 szt.),
- kóz – 9,8 szt. (w 2010 r. – 6,3 szt.),
- owiec – 27,2 szt. (w 2010 r. – 23,2 szt.),
- drobiu ogółem – 614,9 szt. (w 2010 r. – 356,5 szt.).

Gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, utrzymywały na stanie większość pogłowia zwierząt gospodarskich poszczególnych gatunków w województwie. Gospodarstwa poniżej 1 ha w województwie dolnośląskim utrzymywały większość populacji drobiu ogółem oraz zwierząt futerkowych pozostałych łącznie z królikami na futra.

Najwyższy udział pogłowia w omawianej populacji odnotowano w przypadku:

- świń, bydła oraz owiec (odpowiednio 71,6%, 37,7% i 24,6%) – w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR,
- kóz oraz koni (odpowiednio 27,4%, 20,4%) – w gospodarstwach należących do grupy obszarowej 5–10 ha UR,
- zwierząt futerkowych pozostałych łącznie z królikami na futra (30,5%) oraz drobiu ogółem (27,3%) – w gospodarstwach posiadających poniżej 1 ha UR.

W 2020 r. pogłowie zwierząt gospodarskich (bydło, świnie, owce, kozy, drób ogółem oraz króliki) w **przeliczeniowych sztukach dużych** (SD) wynosiło 214,6 tys. sztuk (w gosp. indywidualnych – 179,2 tys. sztuk).

Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych wynosiła 23,5 SD (w Polsce – 67,0 SD). Na 1 gospodarstwo rolne przypadało 4,1 SD (w Polsce – 7,6 SD), a na 1 gospodarstwo prowadzące chów zwierząt gospodarskich – 13,3 SD (w Polsce – 17,2 SD).

1. Bydło

1. Cattle

Chów i hodowlę **bydła** prowadziło 4,3 tys. gospodarstw rolnych (w Polsce – 274,1 tys.) i był to spadek o 52,9% w relacji do 2010 r. Gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 99,0%. W gospodarstwach indywidualnych chów i hodowlę bydła prowadziło 4,2 tys. gospodarstw rolnych (w Polsce – 273,3 tys.) i w 99,0% gospodarstw powierzchnia użytków rolnych wynosiła powyżej 1 ha.

W województwie dolnośląskim 26,4% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało bydło (w Polsce – 47,1%), w gospodarstwach indywidualnych udział ten wynosił 26,1%. Wśród gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarskie najwyższy odsetek gospodarstw posiadających bydło – 64,4% odnotowano w grupie obszarowej powyżej 100 ha UR (w Polsce najwyższy odsetek miała grupa obszarowa 20–30 ha UR – 79,4%), zaś najniższy był w gospodarstwach o przedziale 2–3 ha UR oraz 1–2 ha UR i wynosił odpowiednio 7,3% oraz 6,7%.

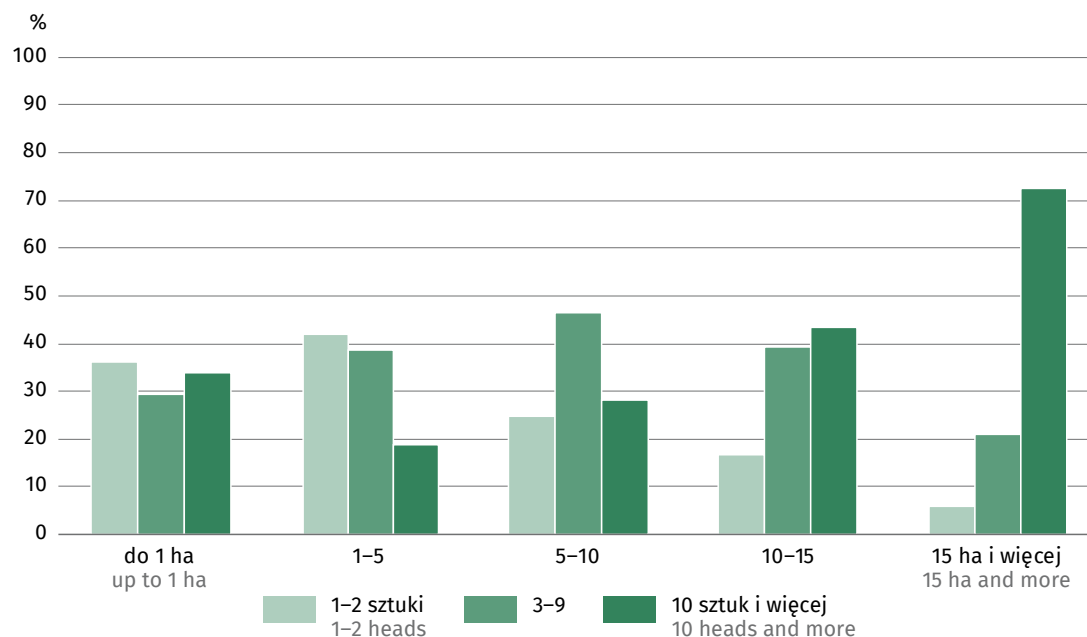
Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących bydło:

- 16,8% posiadało 1–2 szt.,
- 31,6% posiadało 3–9 szt.,
- 51,6% posiadało 10 szt. i więcej.

Wśród gospodarstw najmniejszych, tj. o powierzchni UR do 1 ha włącznie, 36,4% posiadało 1–2 sztuki bydła. Wśród gospodarstw o powierzchni UR powyżej 1 ha, największy odsetek w grupie obszarowej 1–5 ha UR stanowiły gospodarstwa utrzymujące 1–2 sztuki bydła – 42,2%, w grupie obszarowej 5–10 ha UR najczęściej było gospodarstw z 3–9 sztukami bydła – 46,8%, w grupie obszarowej 10–15 ha najczęściej było gospodarstw z 10 i więcej sztukami bydła – 43,6%, podobnie jak w grupie obszarowej 15 ha i więcej UR, gdzie udział tych gospodarstw wyniósł 72,9%.

Wykres 14. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

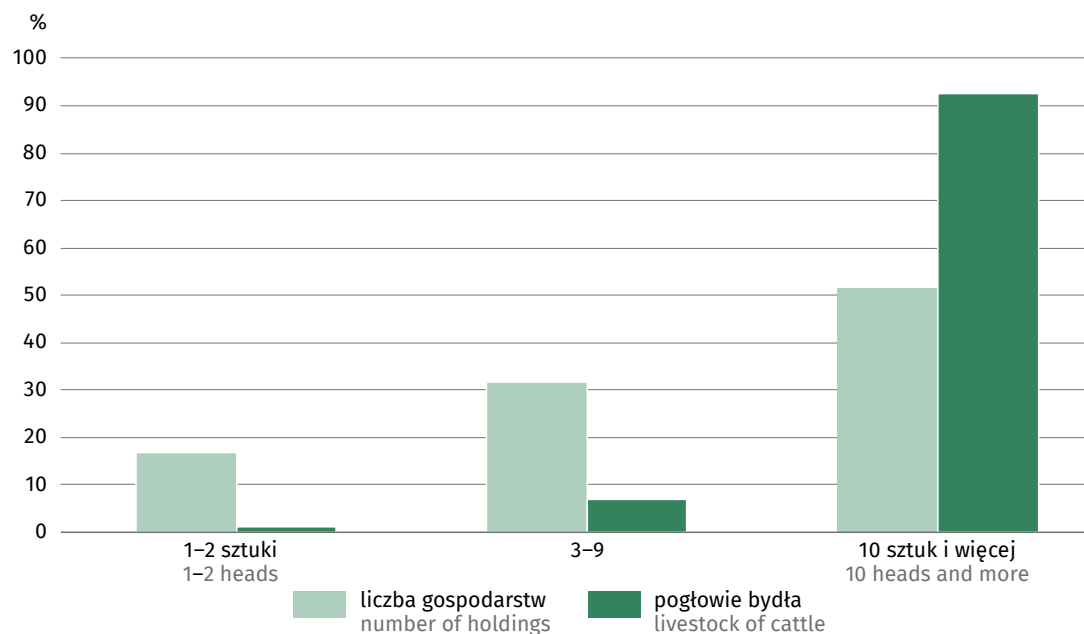
Chart 14. Structure of agricultural holdings by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

Wykres 15.**Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia bydła według skali chowu bydła w 2020 r.**

Chart 15.

Structure of the number of agricultural holdings and cattle stock by the cattle breeding scale in 2020

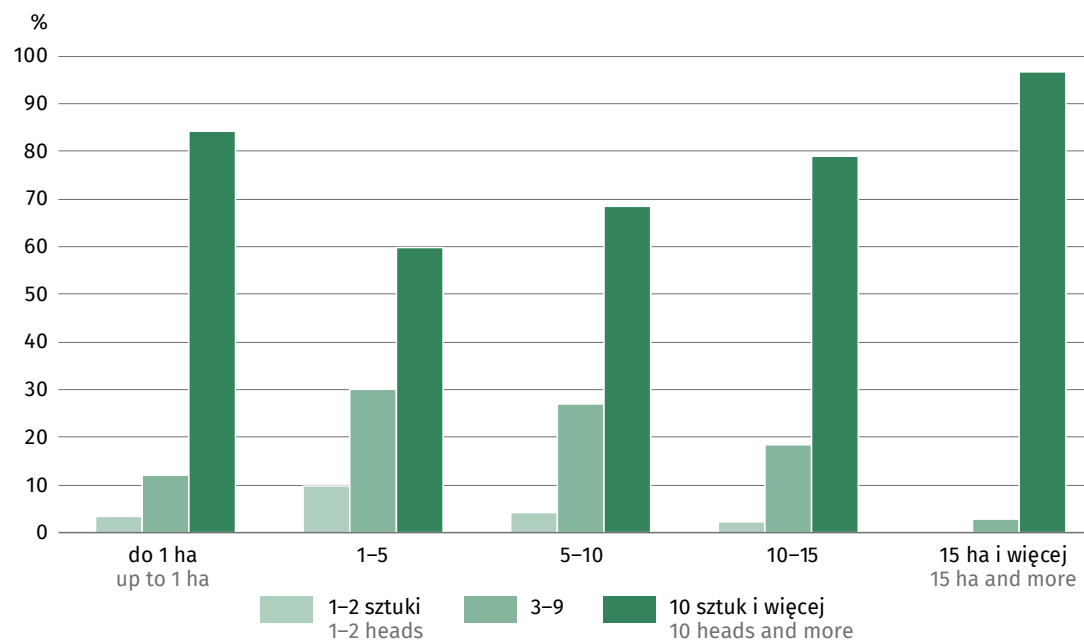

Wyniki spisu ponadto wykazały, że 1,0% pogłowia bydła w województwie dolnośląskim znajdował się w gospodarstwach posiadających 1-2 sztuki bydła (tak jak w skali kraju), 6,6% – w gospodarstwach posiadających 3-9 sztuk (w Polsce – 6,8%), a 92,4% – w gospodarstwach utrzymujących 10 i więcej sztuk bydła (w Polsce – 92,2%).

Wykres 16.**Struktura pogłowia bydła według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.**

Chart 16.

Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

Odsetek pogłowia bydła utrzymywanego w gospodarstwach o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–2 sztuki bydła, wyraźnie malał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych, od 9,8% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR do zaledwie 0,2% w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych. Spadek ten był również widoczny w skali chowu w kraju, w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR odsetek wynosił 13,7% i wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych malał, do 0,1% w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej UR.

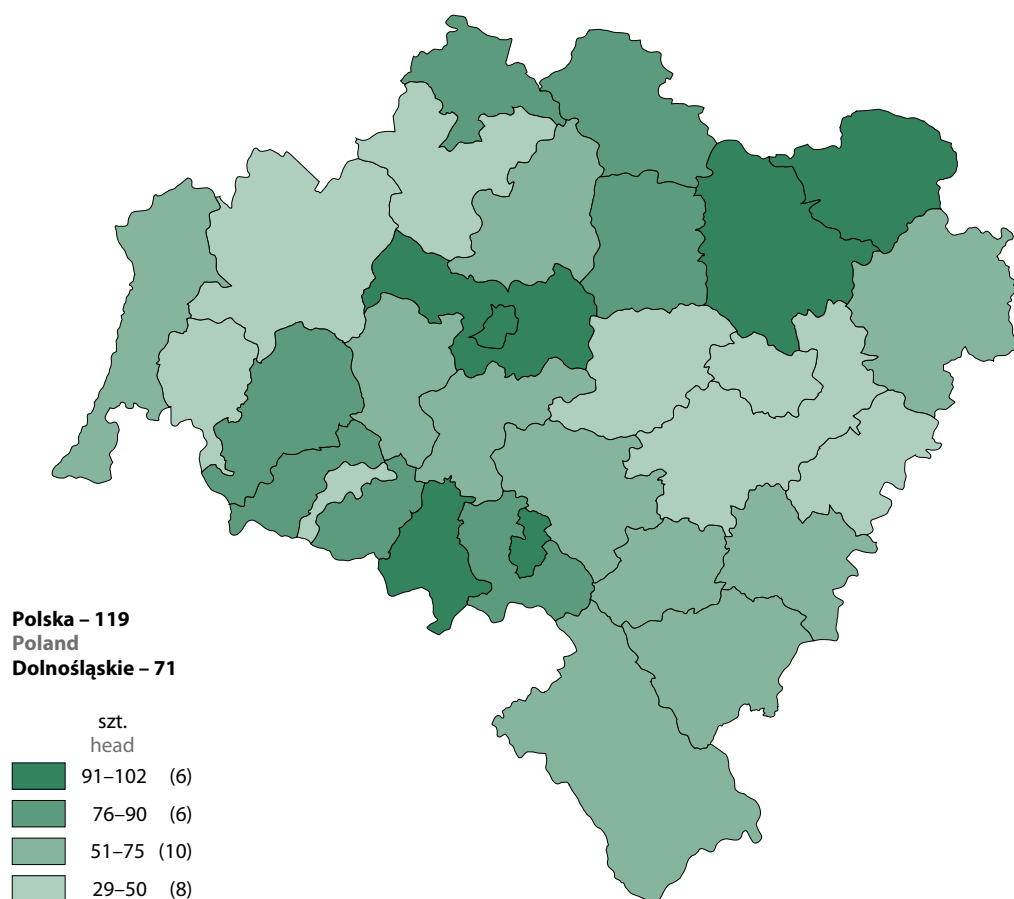
W gospodarstwach rolnych z bydłem niezależnie od powierzchni UR dominowała największa skala chowu bydła, tj. 10 szt. i więcej. Odsetek pogłowia bydła kształtował się na poziomie 84,5% (w Polsce – 85,3%) w gospodarstwach najmniejszych obszarowo (tj. do 1 ha UR włącznie), 60,0%, 68,7% i 79,3% odpowiednio w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR, 5–10 ha UR i 10–15 ha UR (w Polsce – 47,0%, 68,9% i 88,9%), a w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej UR wynosił 97,0% (w Polsce – 98,5%).

Mapa 7.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych prowadzących chów/hodowlę bydła w 2020 r.

Map 7.

Number of cattle per 100 ha of agricultural land in agricultural holdings breeding/rearing cattle in 2020

W gospodarstwach rolnych utrzymujących bydło obsada tego gatunku zwierząt na 100 ha UR wynosiła 71 szt. (w Polsce – 119 szt.). Na 1 gospodarstwo rolne utrzymujące bydło w województwie dolnośląskim przypadło 26 szt. bydła, a w Polsce – 23 szt. (w 2010 r. odpowiednio – 12 szt. i 11 szt.).

W 2020 r. chowem i hodowlą **krów** zajmowało się 3,2 tys. gospodarstw (w 2010 r. – 7,4 tys.). Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących krowy:

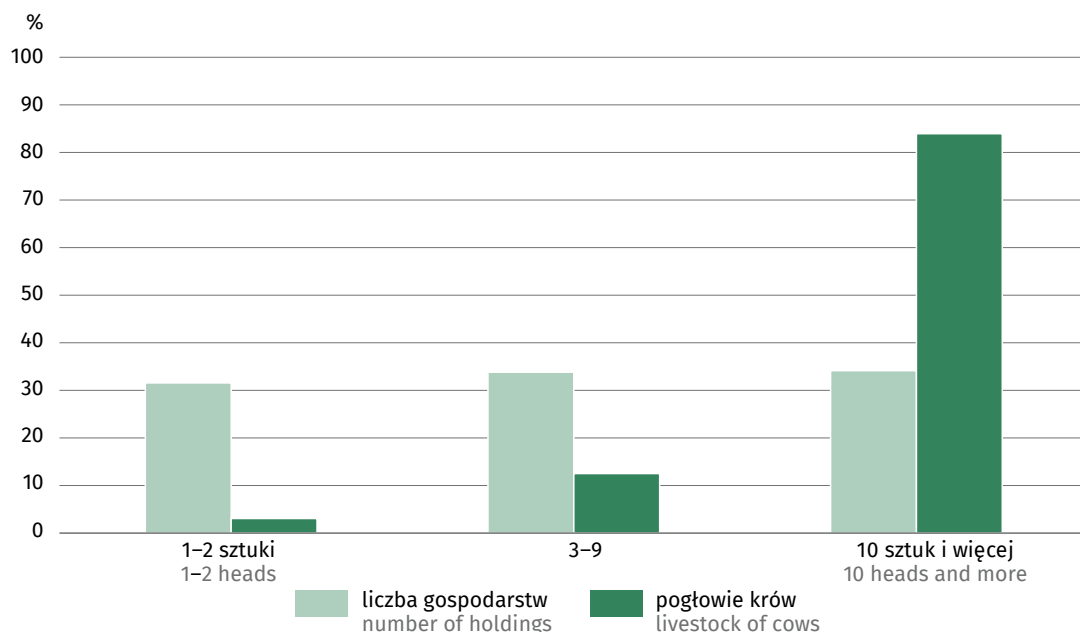
- 31,7% posiadało 1–2 szt.,
- 34,0% posiadało 3–9 szt.,
- 34,3% posiadało 10 szt. i więcej.

Wykres 17.

Chart 17.

Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia krów według skali chowu krów w 2020 r.

Structure of the number of agricultural holdings and the cow stock by the cow breeding scale in 2020

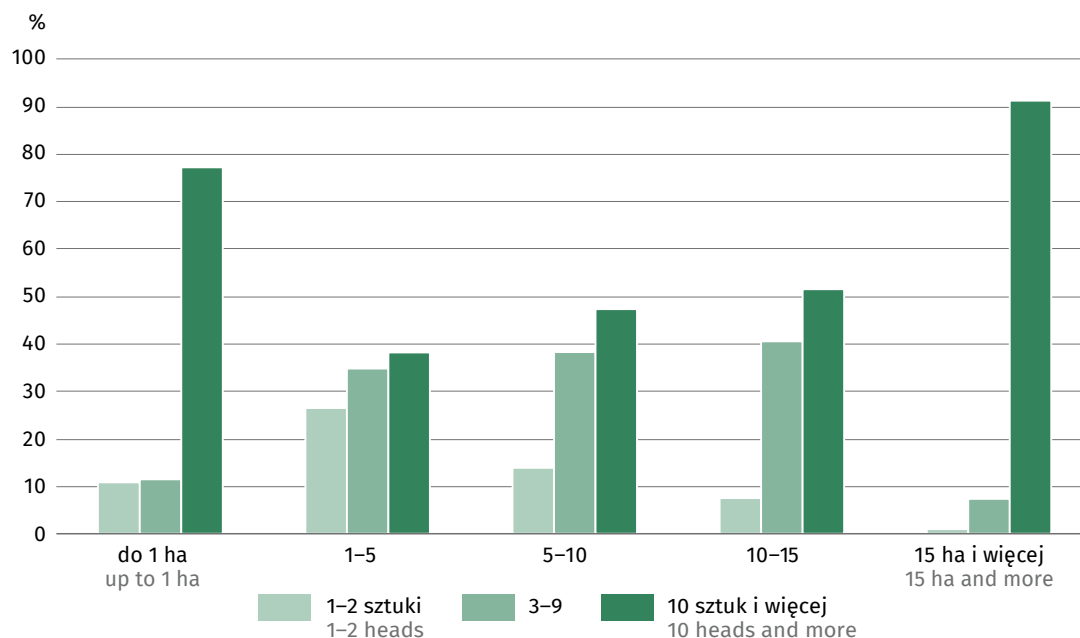
Wśród gospodarstw rolnych najmniejszych, tj. o powierzchni użytków rolnych do 1 ha włącznie, 59,3% posiadało zaledwie 1–2 krowy (w Polsce 52,5%). Wśród gospodarstw o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, największy odsetek gospodarstw utrzymujących 1–2 krowy odnotowano w grupie obszarowej 1–5 ha UR (66,2%, w Polsce – 74,4%). W grupie obszarowej 15 ha UR i więcej największy odsetek stanowiły gospodarstwa utrzymujące 10 i więcej krów – 54,2% (w Polsce – 68,6%).

Wykres 18.

Chart 18.

Struktura pogłowia krów według skali chowu krów i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Structure of the cow stock by the cow breeding scale and groups of agricultural land area in 2020

Wyniki spisu wykazały, że 3,1% pogłównia krów w województwie dolnośląskim znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 1–2 krowy, 12,5% – w gospodarstwach posiadających 3–9 krów, a 84,4% – w gospodarstwach utrzymujących 10 i więcej krów (w Polsce odpowiednio – 3,6%, 11,4% i 85,0%).

Odsetek pogłównia krów utrzymywanych w gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–2 krowy oraz powyżej 1 ha użytków rolnych, wyraźnie zmniejszał się wraz ze wzrostem powierzchni UR – od 26,6% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR do 1,0% – w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce odpowiednio – 38,0% i 0,7%).

W gospodarstwach rolnych o największej skali chowu krów, tj. utrzymujących 10 i więcej sztuk oraz powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych, odsetek pogłównia krów sukcesywnie zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni UR tj., z 38,4% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR (w Polsce – 23,3%), 47,6% i 51,7% w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha UR oraz 10–15 ha UR (w Polsce odpowiednio 44,8% i 71,1%) do 91,6% w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce – 94,5%).

W gospodarstwach rolnych utrzymujących krowy, w województwie dolnośląskim obsada krów na 100 ha UR wynosiła 32,1 szt. (w 2010 r. – 38 szt.), zaś w Polsce – 59,6 szt. Na 1 gospodarstwo rolne posiadające bydło w województwie dolnośląskim przypadało 10,6 krów, a w Polsce – 9 krów (w 2010 r. odpowiednio 5,2 szt. i 5,1 szt.), a na 1 gospodarstwo utrzymujące krowy przypadało ich 14 szt., a w Polsce – 12,5 szt. (w 2010 r. odpowiednio – 6,3 szt. i 6,0 szt.).

2. Świnie

2. Pigs

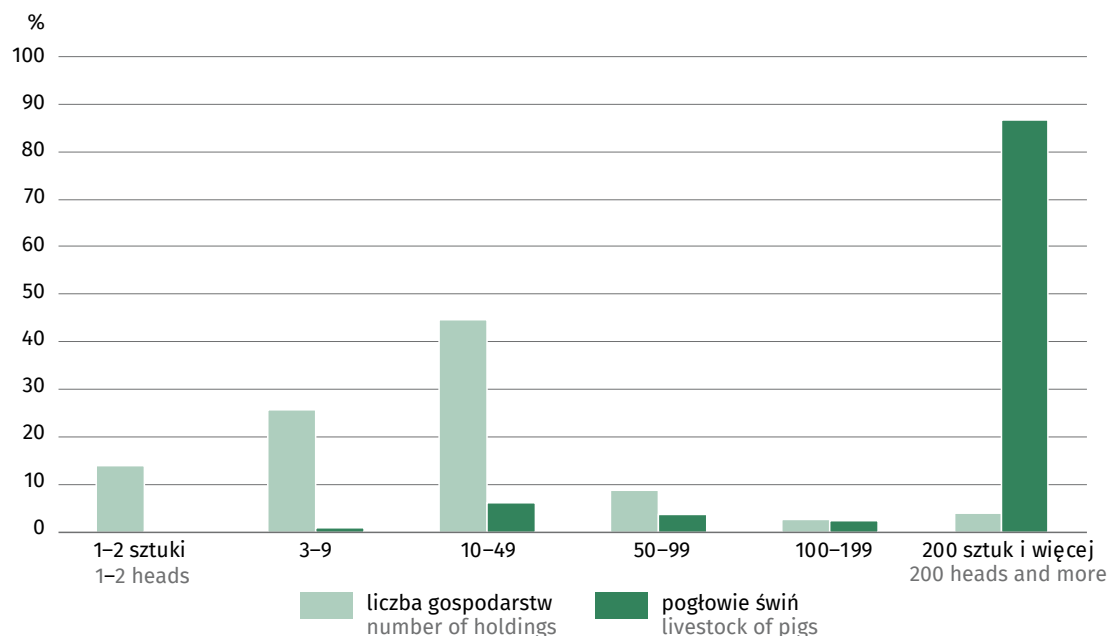
W czerwcu 2020 r. chowem i hodowlą **świń** zajmowało się 1,4 tys. gospodarstw (w Polsce 85,1 tys. gospodarstw) i był to spadek o 85,3% w relacji do 2010 r., w tym gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych stanowiły 97,8%. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 99,0% liczby gospodarstw rolnych utrzymujących ten gatunek (w Polsce – 99,7%) i w 98,0% gospodarstw powierzchnia użytków rolnych wynosiła powyżej 1 ha.

Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta gospodarskie 8,5% prowadziło produkcję świń (w Polsce – 14,6%). Najwyższy odsetek gospodarstw posiadających świnie odnotowano w grupie obszarowej 30–50 ha UR – 16,6% (w Polsce najwyższy odsetek miała grupa obszarowa 5–10 ha UR – 27,5% ogółu gospodarstw posiadających świnie w danej grupie obszarowej). Chów świń był najmniej popularny wśród najmniejszych gospodarstw utrzymujących te zwierzęta, najmniejsze odsetki wystąpiły w grupie obszarowej 2–3 ha UR – 1,6%, w grupie 1–2 ha UR – 1,7% oraz w grupie gospodarstw użytkujących 3–5 ha UR – 4,0%.

Wykres 19.
Chart 19.

Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia świń według skali chowu świń w 2020 r.

Structure of the number of agricultural holdings and the pig stock by the pig breeding scale in 2020

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących świnie:

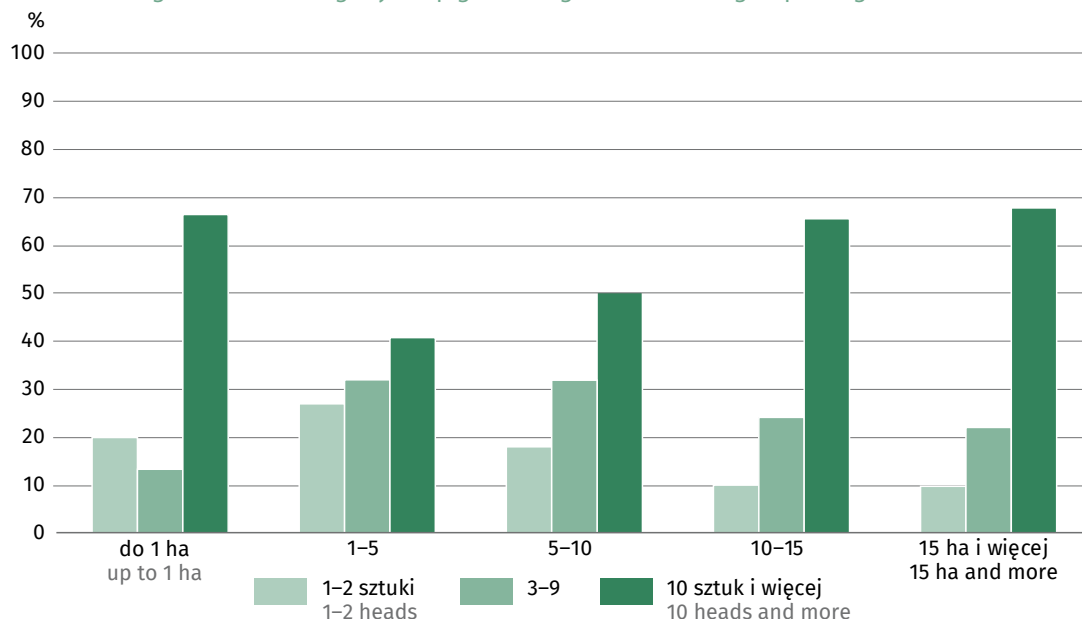
- 14,0% posiadało 1–2 szt.,
- 25,8% posiadało 3–9 szt.,
- 44,6% posiadało 10–49 szt.,
- 8,9% posiadało 50–99 szt.,
- 2,7% posiadało 100–199 szt.,
- 4,0% posiadało 200 szt. i więcej.

Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących świnie największy udział gospodarstw odnotowano w grupie obszarowej 5–10 ha użytków rolnych – 23,1% (w Polsce – 27,5%). W gospodarstwach tych utrzymywano 3,7% pogłowia świń w województwie i gospodarstwa z tej grupy obszarowej w całej Polsce utrzymywały 7,9% krajowego pogłowia świń.

W grupie gospodarstw rolnych najmniejszych, tj. o powierzchni do 1 ha UR włącznie, 36,7% posiadało 10–49 szt. świń (w Polsce – 41,6%). W województwie dolnośląskim gospodarstwa posiadające 10–49 szt. świń stanowiły największy odsetek wśród gospodarstw utrzymujących świnie w gospodarstwach o powierzchni poniżej 100 ha UR. Wśród gospodarstw o powierzchni UR powyżej 1 ha, w grupie obszarowej 1–5 ha UR odsetek wyniósł 38,4% (w Polsce – 37,0%). W gospodarstwach rolnych o powierzchni 5–10 ha UR, 10–15 ha UR, 15–20 ha UR, 20–50 ha UR i 50–100 ha UR odsetek w skali chowu 10–49 sztuk świń wynosił odpowiednio: 44,0%, 56,9%, 49,4%, 39,5% oraz 41,3%. W gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR dominowała skala chowu 200 szt. i więcej – 41,7% (w Polsce – 75,3%).

Wykres 20. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 20. Structure of agricultural holdings by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

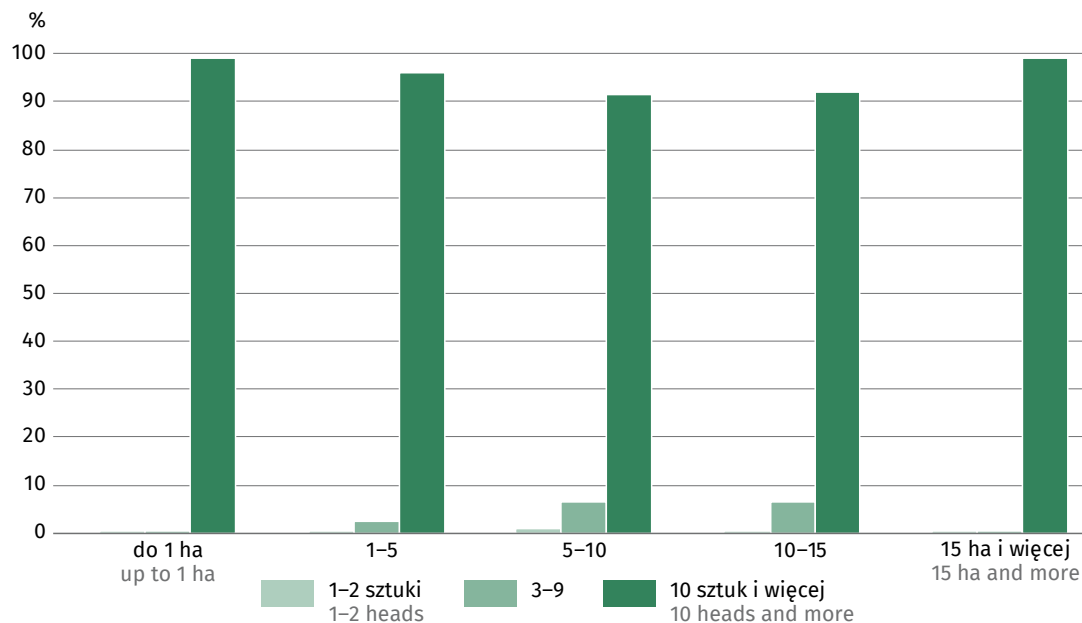

W województwie dolnośląskim w 2020 r. 95,2% ogólnego stanu świń znajdowało się w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych (w Polsce – 97,3%).

Wyniki spisu wykazały, że 0,1% pogłowia świń znajdowało się w gospodarstwach posiadających 1–2 sztuki (tyle samo co w Polsce). W gospodarstwach posiadających 3–9 szt. świń – 0,9%, w gospodarstwach z 10–49 szt. świń – 6,2%, w gospodarstwach utrzymujących 50–99 szt. świń – 3,8%, w gospodarstwach posiadających 100–199 sztuk świń – 2,4% a najwięcej pogłowia świń – 86,6% znajdowało się w gospodarstwach utrzymujących 200 szt. i więcej (w Polsce odpowiednio: 0,7%, 7,6%, 6,5%, 7,6% i 77,4%).

Wykres 21. Struktura pogłowia świń według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 21. Structure of the pig stock by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

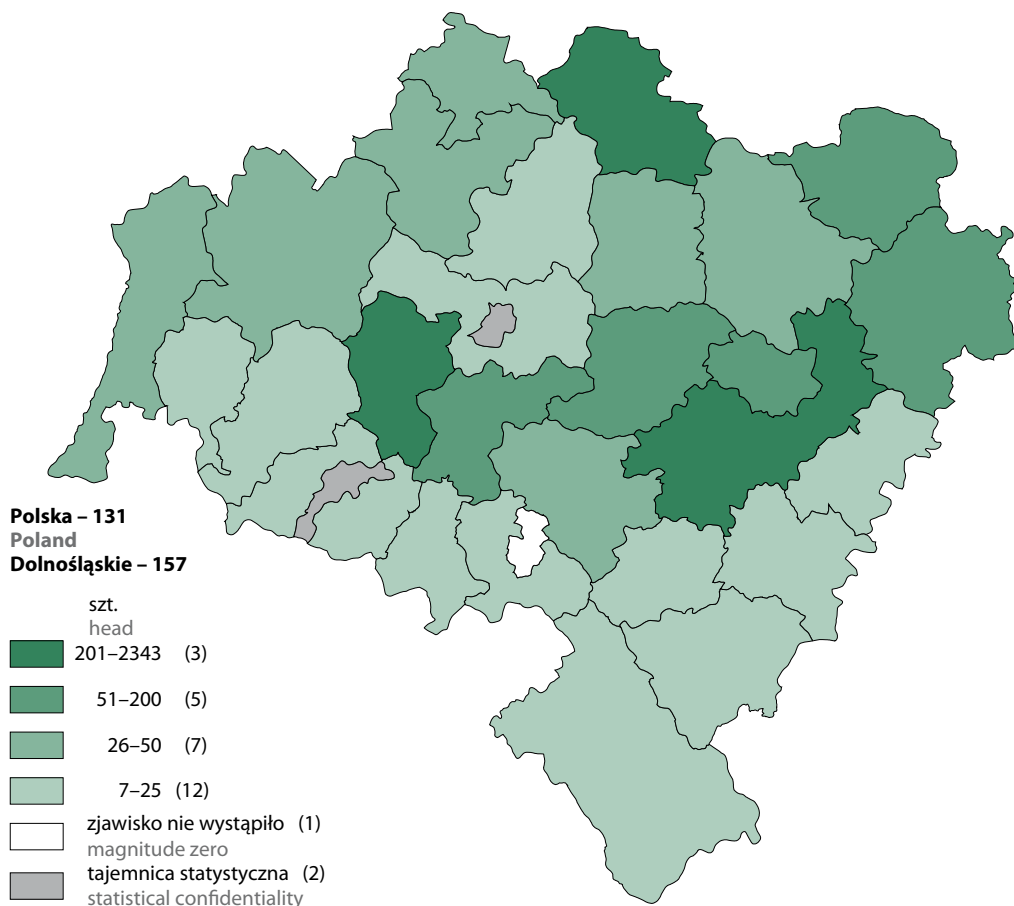

Odsetek pogłowia świń w grupie gospodarstw utrzymujących 200 szt. i więcej, w poszczególnych grupach obszarowych UR kształtował się następująco: 92,9% w gospodarstwach do 1 ha włącznie UR (w Polsce – 89,3%), 97,0% w gospodarstwach o wielkości 1–2 ha UR (w Polsce – 72,0%), w kolejnych grupach obszarowych UR wystąpił zdecydowany spadek odsetka świń poniżej 50%. Odsetek pogłowia świń ponownie przekroczył 50% w gospodarstwach o wielkości 50–100 ha UR i wyniósł 71,3% (w Polsce – 93,1%) i osiągnął najwyższą wartość – 99,3% w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce – 99,4%).

Mapa 8.
Map 8.

Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń w 2020 r.

Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs in 2020

W województwie dolnośląskim w gospodarstwach rolnych utrzymujących świnie obsada świń na 100 ha użytków rolnych wynosiła 599 szt. (w Polsce – 702 szt.). Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę świń przypadało 157 szt. tego gatunku, a w Polsce – 131 szt. (w 2010 r. odpowiednio 32 szt. i 39 szt.).

Chowem **loch** w województwie dolnośląskim zajmowało się 1,0 tys. gospodarstw rolnych, a w Polsce – 65,0 tys. (w 2010 r. odpowiednio 5,7 tys. i 250,1 tys.). Wśród gospodarstw utrzymujących świnie, gospodarstwa utrzymujące lochy stanowiły 73,4% jednostek w województwie, a w Polsce 76,4% (w 2010 r. odpowiednio 61,0% i 64,4%).

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących lochy:

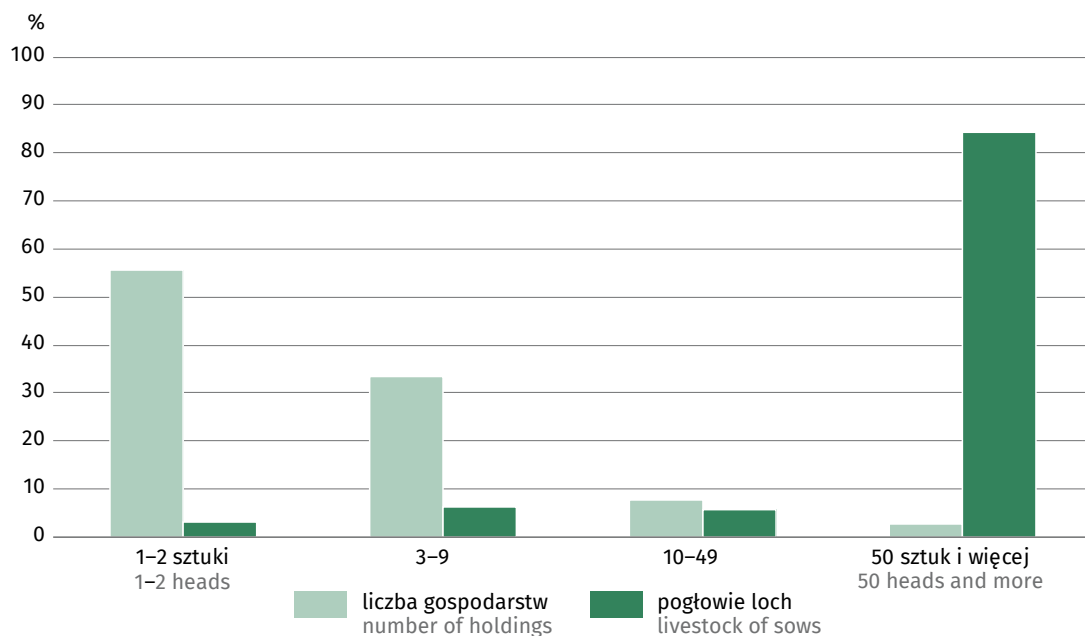
- 55,9% posiadało 1–2 szt.,
- 33,6% posiadało 3–9 szt.,
- 7,8% posiadało 10–49 szt.,
- 2,7% posiadało 50 szt. i więcej.

Największy odsetek gospodarstw rolnych utrzymujących lochy (21,1%) znajdował się w grupie obszarowej 5–10 ha użytków rolnych (w Polsce – 28,6%). W gospodarstwach tych utrzymywano 2,7% wojewódzkiego pogłowia loch.

Wykres 22.
Chart 22.

Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia loch według skali chowu loch w 2020 r.

Structure of the number of agricultural holdings and the sow stock by the sow breeding scale in 2020

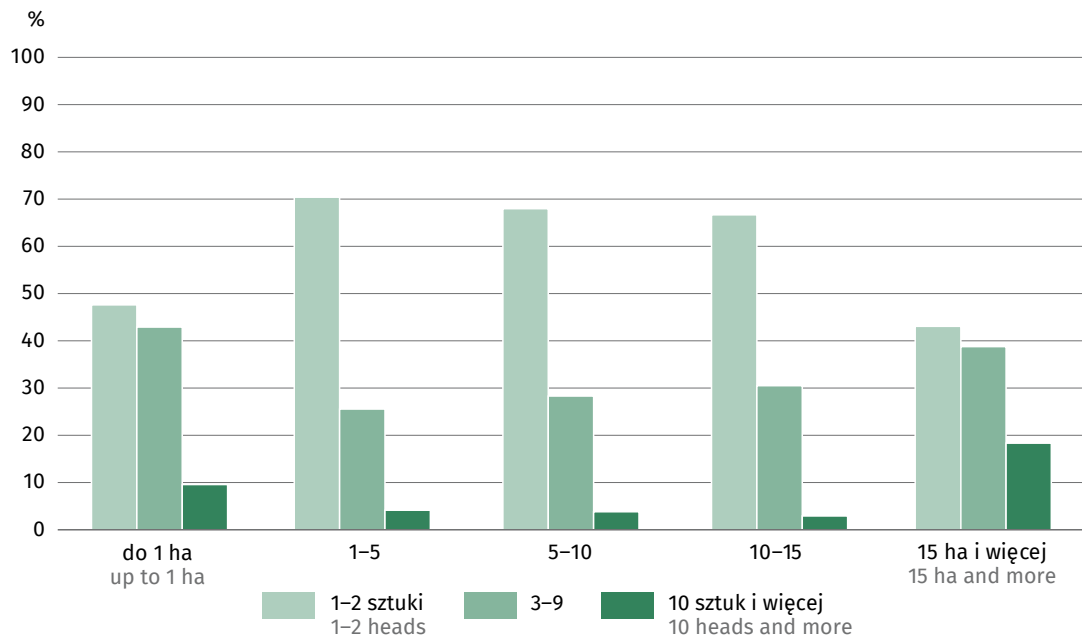
Wyniki spisu wykazały, że 3,1% wojewódzkiego pogłowia loch znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 1–2 lochy, 6,3% pozostawało w posiadaniu gospodarstw z 3–9 lochami, 5,7% – w gospodarstwach posiadających 10–49 loch, a 84,9% – w gospodarstwach utrzymujących 50 i więcej loch (w Polsce odpowiednio: 4,9%, 15,6%, 23,5% i 56,0%).

W grupie o najmniejszej skali chowu, tj. posiadającej 1–2 lochy na chów, odsetek pogłowia w poszczególnych grupach obszarowych UR wynosił: 0,7% w gospodarstwach o powierzchni do 1 ha UR włącznie (w Polsce – 1,2%), 1,6% w gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha UR (w Polsce – 19,0%), 28,3% pogłowia w gospodarstwach o wielkości 2–3 ha UR (w Polsce – 27,5%), 41,2% w gospodarstwach o wielkości 3–5 ha UR (w Polsce – 23,2%), natomiast w grupach obszarowych 5–10 ha UR, 10–15 ha UR, 15–20 ha UR, 20–50 ha UR oraz 50–100 ha UR udział wynosił odpowiednio: 29,3%, 32,6%, 22,5%, 10,9% i 3,0%. Zarówno w województwie, jak i w Polsce w gospodarstwach o powierzchni powyżej 100 ha UR odsetek pogłowia liczących 1–2 szt. loch na chów wynosił poniżej 0,5%.

Odesetek pogłowia loch w grupie gospodarstw rolnych o największej skali chowu, tj. utrzymujących 50 szt. i więcej w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie wynosił 96,6%, w grupie obszarowej 1–2 ha UR – 96,4%, a w grupie obszarowej 2–20 ha UR – 10,3% (w Polsce odpowiednio: 86,8%, 26,4% i 17,7%). W kolejnych grupach obszarowych wystąpił wzrost odsetka pogłowia loch w skali chowu do 98,7% (97,9% w Polsce) w gospodarstwach rolnych o powierzchni użytków rolnych 100 ha i więcej.

Wykres 23. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

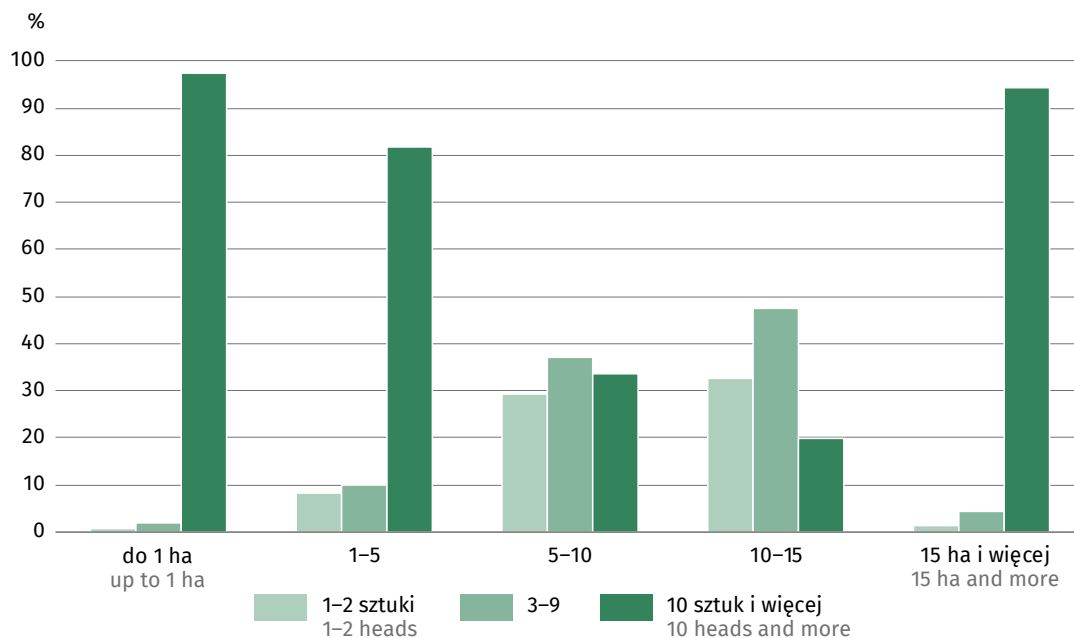
Chart 23. Structure of agricultural holdings by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

W gospodarstwach rolnych utrzymujących lochy, ich obsada na 100 ha UR wynosiła 61 szt. (w Polsce – 68 szt.). Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę świń w województwie przypadało 19 loch, a w Polsce – 10 szt. (w 2010 r. po 4 szt.).

Wykres 24. Struktura pogłowia loch według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 24. Structure of the sow stock by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

3. Owce

3. Sheep

W 2020 r. w województwie dolnośląskim chów i hodowlę **owiec** prowadziło 0,5 tys. gospodarstw rolnych, a w Polsce – 9,7 tys. (w 2010 r. odpowiednio 0,6 tys. i 11,2 tys. gospodarstw). W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących owce, gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 93,4%, a w Polsce – 96,7%. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 95,1% liczby gospodarstw rolnych utrzymujących ten gatunek (w Polsce – 99,0%) i w 95,3% gospodarstw powierzchnia użytków rolnych wynosiła powyżej 1 ha.

W skali województwa zaledwie 2,9% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało owce (w Polsce – 1,7%). Analiza liczby gospodarstw rolnych utrzymujących owce w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta, w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że ich udział był najwyższy w gospodarstwach największych o powierzchni UR 100 ha i więcej, gdzie wyniósł 6,7% (w Polsce – 4,6%), a najniższy (2,0%) w gospodarstwach o powierzchni 15–20 ha UR (w Polsce gospodarstwa w przedziale 10–15 ha UR – 1,1%).

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących owce:

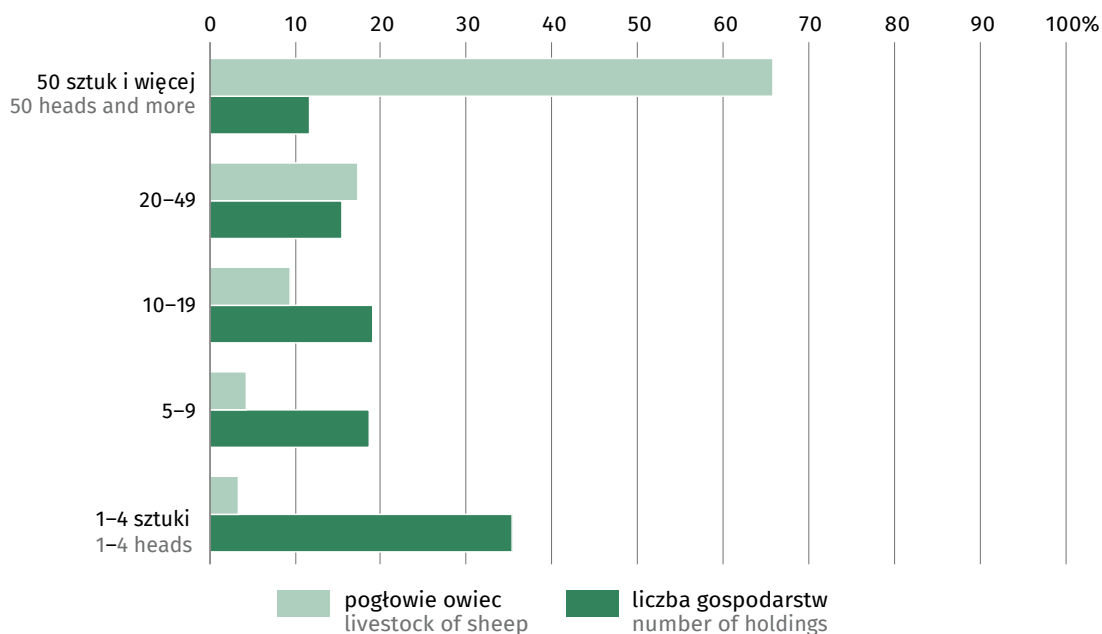
- 35,3% posiadało 1–4 szt.,
- 18,6% posiadało 5–9 szt.,
- 46,1% posiadało 10 szt. i więcej.

Gospodarstwa rolne o najmniejszej skali chowu owiec (1–4 sztuk) najczęściej zajmowały powierzchnię do 10 ha UR (78,4%, w Polsce – 80,8%), natomiast gospodarstwa o największej skali chowu owiec (50 i więcej sztuk), które stanowiły 11,6% gospodarstw utrzymujących owce w województwie (w Polsce – 13,5%) w 80,0% przypadków posiadały 10 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce – 70,7%).

Wykres 25.
Chart 25.

Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia owiec według skali chowu owiec w 2020 r.

Structure of the number of agricultural holdings and the sheep stock by the sheep breeding scale in 2020

Wyniki spisu wykazały, że 3,3% wojewódzkiego pogłowia owiec znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających tylko 1–4 szt., 30,9% pozostawało w posiadaniu gospodarstw rolnych z 5–49 owcami, 65,8% – w gospodarstwach posiadających 50 i więcej owiec.

Odsetek pogłowia owiec utrzymywanego w gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–4 szt. owiec, zarówno w województwie, jak i w Polsce wyraźnie zmniejszał się wraz ze wzrostem powierzchni UR gospodarstw – z 15,0% w gospodarstwach o powierzchni UR 1–2 ha (w Polsce – 11,3%) do 0,4% w gospodarstwach największych, tj. o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce – 0,1%). W gospodarstwach rolnych o największej skali chowu owiec, tj. utrzymujących 50 szt. i więcej, odsetek pogłowia owiec zwiększał się wraz ze wzrostem areалу UR – z 20,7% (w Polsce – 29,6%) w gospodarstwach najmniejszych obszarowo (do 1 ha UR włącznie) do 91,0% w gospodarstwach największych, o powierzchni UR 100 ha i więcej (w Polsce – 95,3%).

W gospodarstwach rolnych utrzymujących owce, ich obsada na 100 ha UR wynosiła 99 szt. (w Polsce – 159 szt.). Na 1 gospodarstwo prowadzące chów i hodowlę owiec w województwie dolnośląskim przypadało ich 27 szt., a w Polsce – 31 szt. (w 2010 r. po 23 szt.).

4. Drób kurzy

4. Chicken poultry

W 2020 r. w województwie dolnośląskim 69,3% gospodarstw rolnych prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało **drób kurzy** (w Polsce – 61,9%). Wśród 11,2 tys. gospodarstw utrzymujących drób kurzy, największy udział miały gospodarstwa posiadające do 15 ha UR – 82,9% (w Polsce – 87,1%), a najmniejszy gospodarstwa największe o powierzchni 100 ha i więcej UR – 0,8% gospodarstw (w Polsce – 0,3% gospodarstw).

Pogłowie drobiu kurzego wzrosło w stosunku do 2010 r. o 1,2% (w Polsce wzrost o 27,8%) i wynosiło 6,3 mln sztuk. W gospodarstwach o powierzchni do 15 ha UR znajdowało się 67,3% (w Polsce – 61,3%) pogłowia, zaś w największych gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR tylko 14,9% (w Polsce – 14,0%).

Chowem i hodowlą **niosek kurzych** (utrzymywanych w celu pozyskania jaj konsumpcyjnych i wylęganych) w województwie zajmowało się 11,0 tys. gospodarstw, a w Polsce – 353,8 tys. (w 2010 r. odpowiednio 17,5 tys. i 580,7 tys.), tj. 68,3% ogółu gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta w województwie dolnośląskim (w Polsce – 60,8%).

Podobnie, jak w przypadku drobiu kurzego ogółem, najwyższy odsetek gospodarstw rolnych utrzymujących nioski kurze w województwie odnotowano w grupach obszarowych UR do 15 ha (82,9%, w Polsce – 87,2%), a najniższy w grupie 100 ha i więcej UR – 0,8% w ogólnej liczbie gospodarstw posiadających nioski (w Polsce – 0,2%).

W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych utrzymujących nioski kurze, podmioty o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 98,0% (w Polsce – 98,4%).

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw rolnych utrzymujących kury nioski:

- 99,2% posiadało 1–499 szt. (w Polsce – 99,6%),
- 0,4% posiadało 500–4999 szt. (w Polsce – 0,1%),
- 0,1% posiadało 5000–9999 szt. (w Polsce – 0,1%),
- 0,3% posiadało 10000 szt. i więcej (w Polsce – 0,2%).

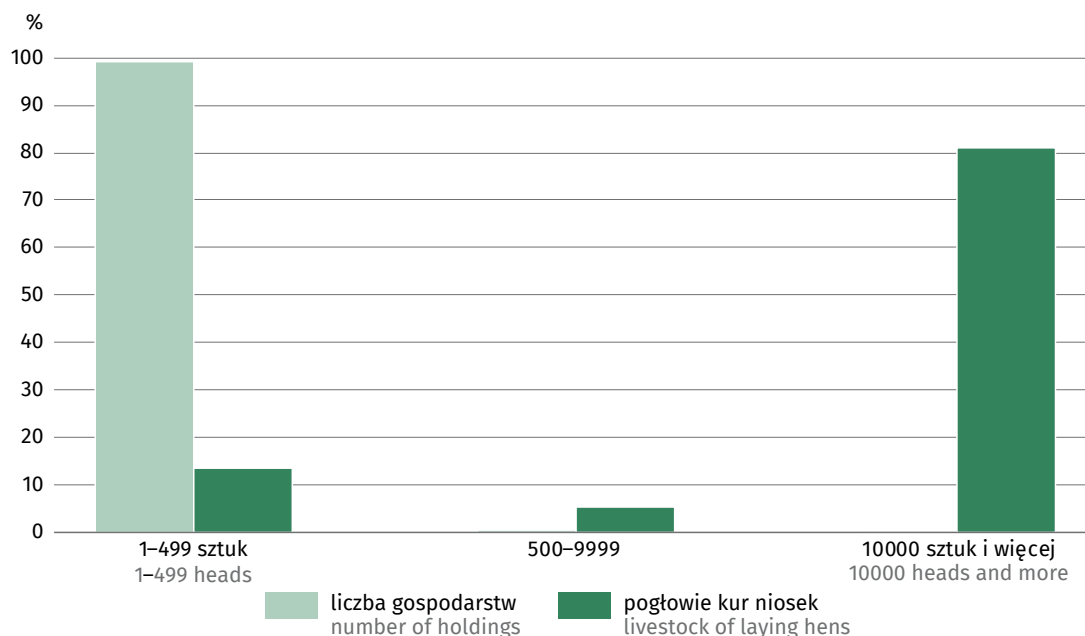
Zarówno w województwie dolnośląskim, jak i w Polsce wśród gospodarstw utrzymujących nioski kurze, niezależnie od areálu użytków rolnych w tych gospodarstwach, zdecydowanie największy odsetek stanowiły gospodarstwa z najmniejszą skalą chowu, tj. 1–499 szt. kur niosek.

Wykres 26.

Chart 26.

Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia kur niosek według skali chowu niosek w 2020 r.

Structure of the number of agricultural holdings and the laying hen stock by the laying hen breeding scale in 2020

W 2020 r. w województwie dolnośląskim 70,2% stanu niosek kurzych znajdowało się w gospodarstwach o areale użytków rolnych powyżej 1 ha (w Polsce udział ten liczył 60,8%).

Z ogólnego pogłowia kur niosek – 13,6% znajdowało się w gospodarstwach posiadających tylko 1–499 sztuk niosek, 3,3% pozostawało w gospodarstwach o skali chowu 500–4999 sztuk, 2,1% utrzymywały gospodarstwa o skali chowu 5000–9999 sztuk niosek kurzych, a 81,0% w gospodarstwach utrzymujących 10000 sztuk i więcej niosek kurzych (w Polsce odpowiednio: 15,8%, 1,7%, 3,0% i 79,5%).

W gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu kur niosek, tj. posiadających tylko 1–499 sztuk, największy udział pogłowia niosek (78,1%) wystąpił w gospodarstwach o powierzchni UR 5–10 ha, a najmniejszy (0,5%) w gospodarstwach rolnych o areale UR 100 ha i więcej (w Polsce największy udział w gospodarstwach o powierzchni UR 3–5 ha – 51,9%, a najmniejszy o areale UR 100 ha i więcej – 0,4%).

Gospodarstwa rolne o skali chowu niosek kurzych 10000 szt. i więcej, w większości grup obszarowych powierzchni UR utrzymywały największy odsetek pogłowia kur niosek. W gospodarstwach rolnych o powierzchni 15 ha i więcej UR odsetek ten kształtował się na poziomie 91,5%, a w gospodarstwach rolnych o najmniejszym areale (do 1 ha UR włącznie) wynosił 92,3% (w Polsce odpowiednio 87,7% i 95,9%).

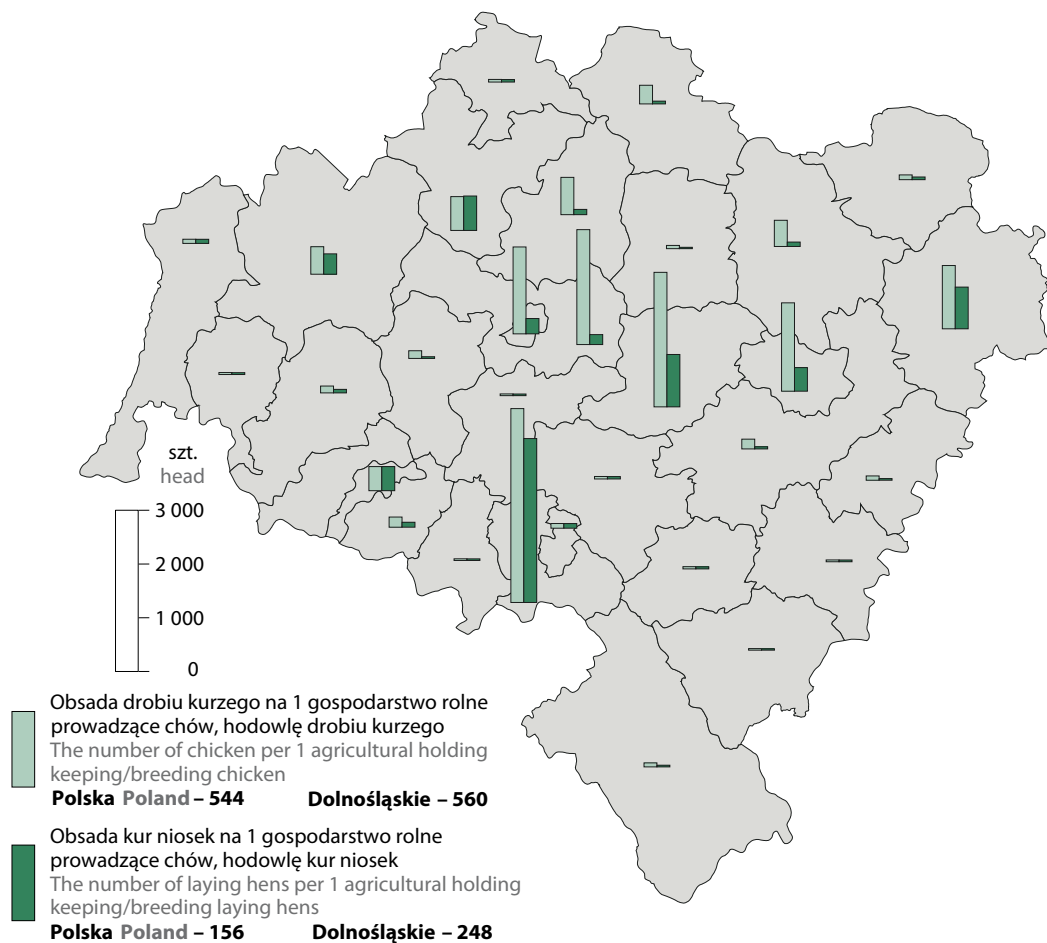
Przeciętnie w województwie, na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę niosek kurzych przypadało ich 248 sztuk, a w Polsce – 156 sztuk (w 2010 r. odpowiednio 170 szt. i 88 szt.).

Mapa 9.

Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego oraz obsada kur niosek na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę kur niosek w 2020 r.

Map 9.

Number of chickens per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens and the number of laying hen per 1 agricultural holding breeding/rearing laying hens in 2020

W 2020 r. w województwie dolnośląskim chowem **brojlerów kurzych** zajmowało się 1,7 tys. gospodarstw rolnych (w Polsce – 71,8 tys.), tj. 10,3% ogółu gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta gospodarskie (w Polsce – 12,3%).

W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących brojlery kurze, gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych stanowiły 96,1% (w Polsce – 97,7%).

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw rolnych utrzymujących brojlery:

- 94,6% posiadało 1–499 szt. (w Polsce – 95,9%),
- 0,2% posiadało 500–4999 szt. (w Polsce – 0,2%),
- 0,1% posiadało 5000–9999 szt. (w Polsce – 0,2%),
- 5,1% posiadało 10000 szt. i więcej (w Polsce – 3,7%).

W województwie dolnośląskim oraz w Polsce wśród gospodarstw rolnych utrzymujących brojlery kurze, w gospodarstwach o areale użytków rolnych powyżej 1 ha, zdecydowanie największy odsetek stanowiły gospodarstwa z najmniejszą skalą chowu, tj. posiadające na stanie tylko 1–499 szt. brojlerów kurzych.

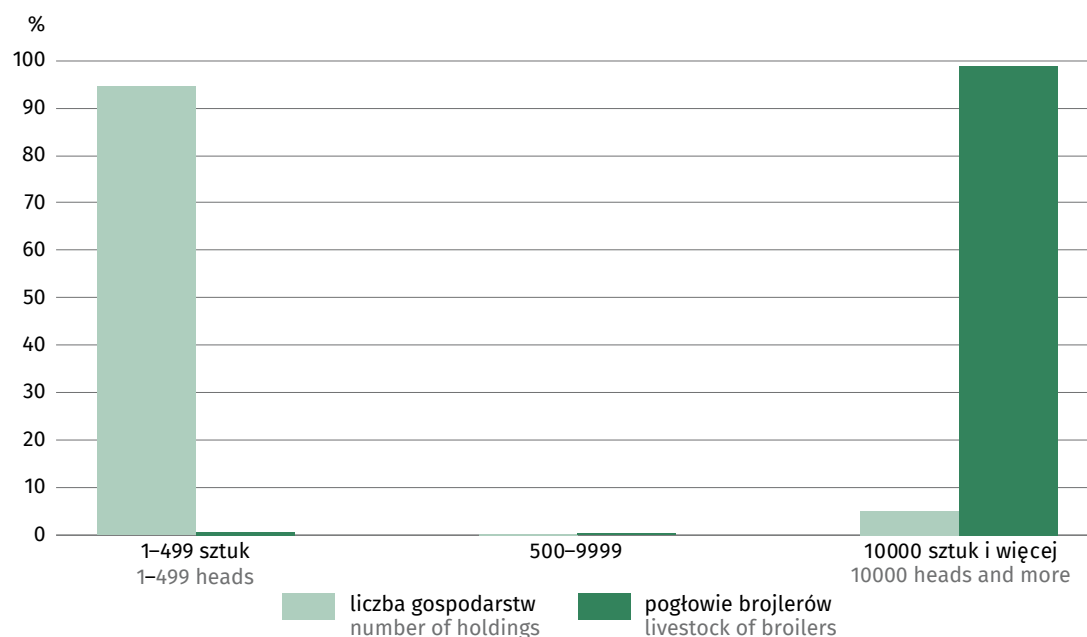
W 2020 r. 55,3% wojewódzkiego stanu brojlerów kurzych znajdowało się w gospodarstwach do 1 ha UR włącznie, a 44,7% w gospodarstwach o areale użytków rolnych powyżej 1 ha (w Polsce odpowiednio 25,2% i 74,8%).

Z ogólnego pogłowia brojlerów kurzych 0,7% znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających tylko 1–499 szt. brojlerów, 0,2% pozostawało w gospodarstwach o skali chowu 500–4999 szt., 0,2% utrzymywały gospodarstwa rolne o skali chowu 5000–9999 szt. brojlerów, a 98,9% w gospodarstwach rolnych utrzymujących 10000 sztuk i więcej brojlerów kurzych (w Polsce odpowiednio: 0,7%, 0,3%, 0,6% i 98,4%), w grupie tej przeciętne pogłowie wynosiło 41,2 tys. sztuk (w Polsce – 52,6 tys. sztuk).

W gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu brojlerów kurzych, tj. posiadających tylko 1–499 sztuk, największy odsetek pogłowia brojlerów kurzych znajdował się w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 5–10 ha (23,0%, w Polsce – 22,5%), a najmniejszy w gospodarstwach o areale użytków rolnych 100 ha i więcej (1,0%, w Polsce – 0,4%).

Wykres 27. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu brojlerów w 2020 r.

Chart 27. Structure of the number of agricultural holdings and the broiler stock by the broiler breeding scale in 2020

Gospodarstwa rolne o skali chowu brojlerów kurzych 10000 i więcej sztuk, niezależnie od posiadanej powierzchni użytków rolnych, utrzymywały największy odsetek pogłowia brojlerów. W tej grupie gospodarstw, w gospodarstwach rolnych o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej, odsetek pogłowia kształtował się na poziomie 98,0%, natomiast w gospodarstwach rolnych o najmniejszym areale użytków rolnych (do 1 ha UR włącznie) wyniósł 99,8% (w Polsce w obu przypadkach wyniósł 99,2%).

Przeciętnie w województwie, na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów brojlerów kurzych przypadało ich 2138 sztuk, a w kraju – 1958 sztuk.

Rozdział V

Chapter V

Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

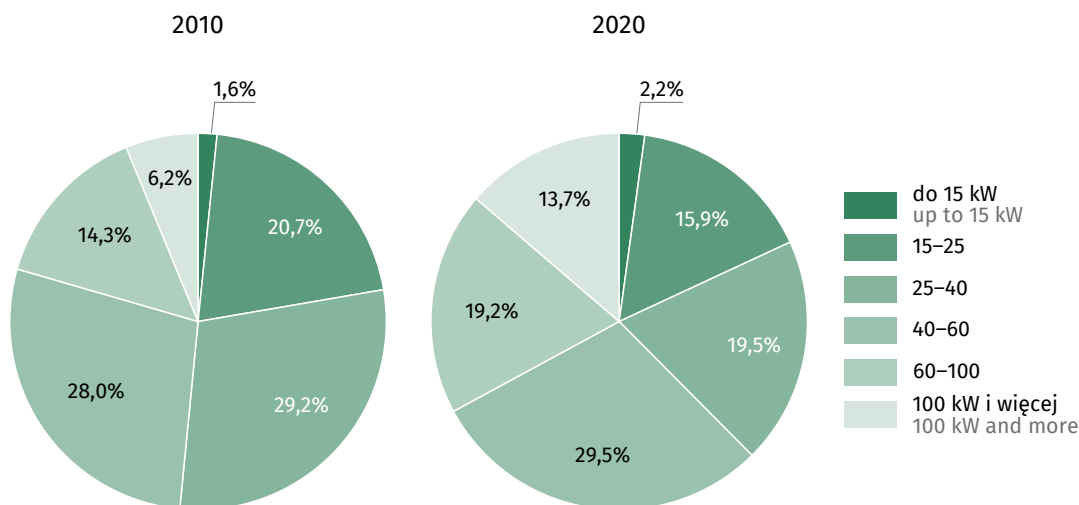
Tractors, machines and agricultural equipment

W 2020 r. w województwie dolnośląskim w **ciągniki** wyposażonych było 30,5 tys. gospodarstw rolnych (58,0% gospodarstw ogółem, tak jak w 2010 r.), natomiast w Polsce – 881,2 tys. gospodarstw rolnych (66,9% gospodarstw w Polsce ogółem). W gospodarstwach tych znajdowało się 51,9 tys. ciągników (w Polsce – 1447,7 tys.), w tym w gospodarstwach indywidualnych – 50,0 tys. szt. (w Polsce – 1429,8 tys. szt.), tj. 96,4% ogólnej liczby ciągników.

Zróżnicowanie w gospodarstwach rolnych liczby posiadanych ciągników, jak również ich mocy, zależało przede wszystkim od powierzchni użytkowanych gruntów oraz związanej z tym specjalizacji i racjonalizacji produkcji.

W porównaniu do wyników PSR 2010 odnotowano wzrost liczby ciągników o największej mocy, tj. 100 kW i więcej – o 104,4% (w Polsce o 167,1%), o mocy do 15 kW – o 25,7% (w Polsce spadek o 6,6%) oraz o mocy 60–100 kW – o 25,0% (w Polsce wzrost o 72,6%) przy jednoczesnym spadku liczby ciągników o mocy 40–60 kW o 1,6% (w Polsce wzrost o 40,0%), 15–25 kW – o 28,2% (w Polsce o 23,3%) i 25–40 kW spadek o 38,0% (w Polsce o 28,6%).

Wykres 28. Struktura liczby ciągników według mocy silnika w latach 2010 i 2020
Chart 28. Structure of the number of tractors by engine power in 2010 and 2020

W **strukturze ciągników** według mocy silnika dominowały ciągniki o mocy: 40–60 kW – 29,5%, 60–100 kW i 25–40 kW – 19,2% i 19,5%. Razem stanowiły one w ogólnej liczbie ciągników 68,2% (71,5% – w 2010 r.). W tej grupie ciągników, w porównaniu do 2010 r., wystąpił wzrost udziału ciągników o mocy 60–100 kW o ok. 5,0 p.proc. oraz wzrost o ok. 2,0 p.proc. ciągników o mocy 40–60 kW i jednocześnie spadek udziału ciągni-

ków o mocy 25–40 kW (o ok. 10,0 p.proc.). Udział ciągników o dużej mocy, tj. 60 kW i więcej zwiększył się zarówno w województwie, jak i w Polsce i wynosił odpowiednio 32,8% i 22,8% (wobec 20,5% i 12,2% w 2010 r.). Wzrost wyposażenia gospodarstw w ciągniki rolnicze o dużej mocy (w szczególności o mocy 60 kW i więcej) wiąże się z postępującą modernizacją i intensyfikacją produkcji rolniczej.

Zróżnicowanie w gospodarstwach rolnych liczby posiadanych ciągników, jak również ich mocy, zależy przede wszystkim od powierzchni użytkowanych gruntów oraz związanej z tym specjalizacji i racjonalizacji produkcji. Rozpatrując efektywność wykorzystania ciągników pod względem ich parametrów technicznych, udział ciągników o mocy 100 kW i więcej w ogólnej liczbie ciągników w województwie dolnośląskim był niewielki i wyniósł 13,7%, choć była to wartość wyższa od wartości dla Polski ogółem (6,1%). Udział tych ciągników wzrastał proporcjonalnie do wzrostu powierzchni użytkowanych gruntów od 1,4% w grupie gospodarstw o powierzchni 1–2 ha UR, do 52,8% w gospodarstwach użytkujących 100 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce wzrost od 0,7% do 45,1%). W grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie kształtował się na poziomie 2,2% (w Polsce – 2,3%).

Ciągniki do 15 kW najczęściej występowały w gospodarstwach najmniejszych. Najwyższy ich udział (7,0%) odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha użytków rolnych (w Polsce wyniósł 9,4%). W tej grupie obszarowej największy odsetek stanowiły ciągniki o mocy 15–25 kW – 34,7%. Natomiast ciągniki o mocy 25–40 kW, 40–60 kW i 60–100 kW najliczniej wystąpiły w grupach gospodarstw rolnych o powierzchni UR odpowiednio: 2–3 ha, 10–15 ha i 30–50 ha. Ich udział w liczbie ciągników w tych grupach obszarowych gospodarstw wynosił odpowiednio: 28,0%, 37,5% i 32,8%.

Tablica 4.

Table 4.

Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Tractors by area groups of agricultural land in 2020

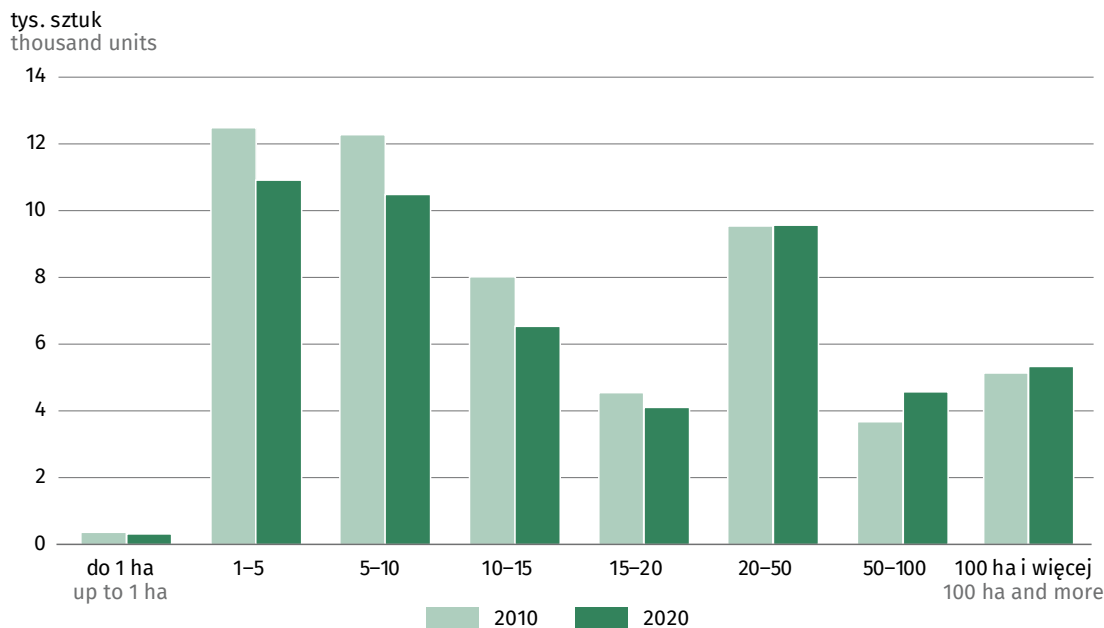
Grupy obszarowe użytków rolnych Area groups of agricultural land	Gospodarstwa z ciągnikami Agricultural holdings with tractors		Liczba ciągników Number of tractors	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2010=100	w sztukach in units	2010=100
Ogółem w ha Total in ha	30500	85,2	51900	93,1
w tym: of which:				
1–5	9558	87,2	10921	90,1
5–10	7526	76,9	10498	85,4
10–15	3801	72,1	6548	81,6
15–20	2054	79,5	4117	90,3
20–50	4153	94,3	9574	100,3
50–100	1731	125,5	4580	124,4
100 i więcej and more	1396	127,0	5339	103,7

Wykres 29.

Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2010 i 2020

Chart 29.

Tractors by area groups of agricultural land in 2010 and 2020

W porównaniu do 2010 r., w 2020 r. zarówno w województwie dolnośląskim, jak i w Polsce odnotowano spadek liczby ciągników w gospodarstwach o powierzchni 1–15 ha UR (odpowiednio o 13,8% i o 4,5%) i jednocześnie wzrost liczby ciągników w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej UR o 2,9% (w Polsce o 15,9%).

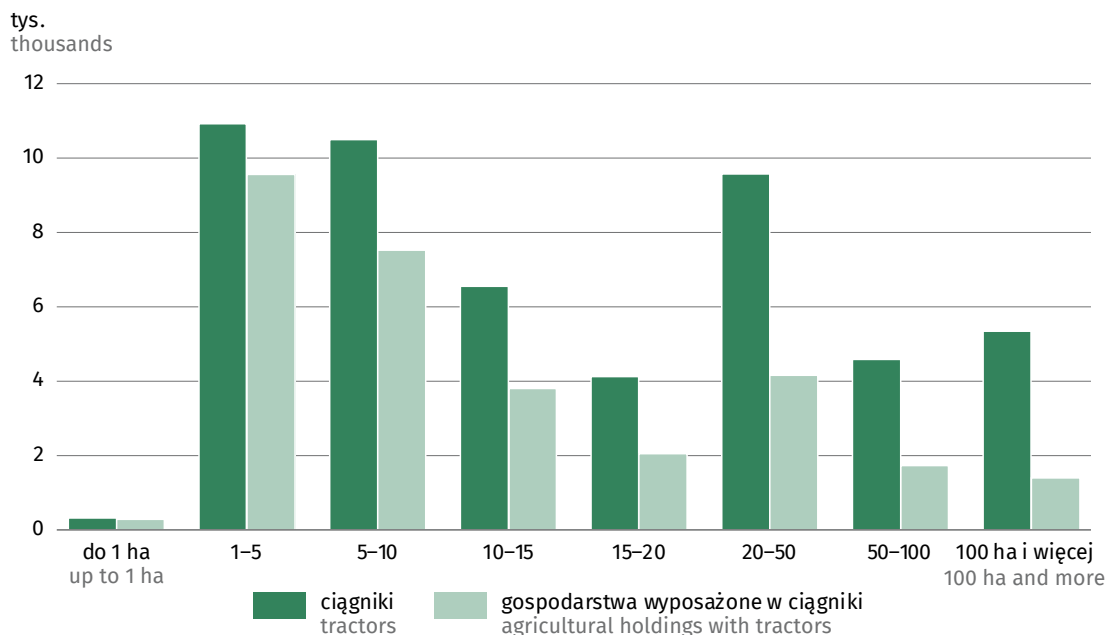
Średnio w województwie, na 1 gospodarstwo wyposażone w ciągniki przypadało 1,7 szt. ciągnika (w kraju średnio 1,6 szt.). Wskaźnik ten wzrastał systematycznie od 1,1 szt. w grupach gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha UR do 3,8 szt. w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce od 1,1 szt. do 4,2 szt.).

Przeobrażenia zachodzące w strukturze gospodarstw rolnych, jak również zmiany w zakresie specjalizacji produkcji znajdują odzwierciedlenie w przemianach dążących do racjonalizacji i optymalizacji w wyposażeniu gospodarstw rolnych m.in. w ciągniki rolnicze. 57,1% użytkowników gospodarstw rolnych wyposażonych w ciągniki posiadało 1 środek transportowy tego typu, dwa ciągniki spisano w 26,9% gospodarstw rolnych, trzy – w 10,5%, cztery – w 3,3%, a pięć – w 1,2% (w Polsce było to odpowiednio: 60,1%, 24,4%, 10,2%, 3,6% i 1,1%). Gospodarstwa rolne posiadające sześć i więcej ciągników na wyposażeniu nie przekraczały wartości 1,0% zarówno w województwie, jak i w Polsce. Sześć ciągników odnotowano najliczniej w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR (57,8%), natomiast gospodarstwa liczące sześć ciągników stanowiły 0,5% gospodarstw posiadających ciągniki. Gospodarstwa o powierzchni 100 ha i więcej UR stanowiły również największy udział wśród gospodarstw posiadających 7–10 ciągników zarówno w województwie, jak i w Polsce.

W 2020 r. udział gospodarstw z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych wyniósł 58,0% (w Polsce – 66,9%) i wzrósł o 0,1 p.proc. w porównaniu do 2010 roku (w Polsce wzrost o 2,6 p.proc.). Odsetek tych gospodarstw zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni użytkowanych gruntów. W grupie gospodarstw do 1 ha UR łącznie w województwie dolnośląskim wynosił 24,6% (w kraju – 31,5%), podczas gdy w gospodarstwach powyżej 1 ha UR stanowił 58,7% (w kraju – 67,6%). W grupie gospodarstw o powierzchni 1–5 ha UR tylko 38,1% gospodarstw rolnych wyposażona była w ciągniki, ale już w grupie obszarowej 5–10 ha UR było to 69,8% gospodarstw rolnych (w kraju odpowiednio: 50,1% i 80,7%). W gospodarstwach o powierzchni 10 ha i więcej UR 84,4% gospodarstw rolnych zadeklarowało posiadanie ciągników (w kraju – 90,2%).

Wykres 30. Ciągniki i gospodarstwa rolne wyposażone w ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

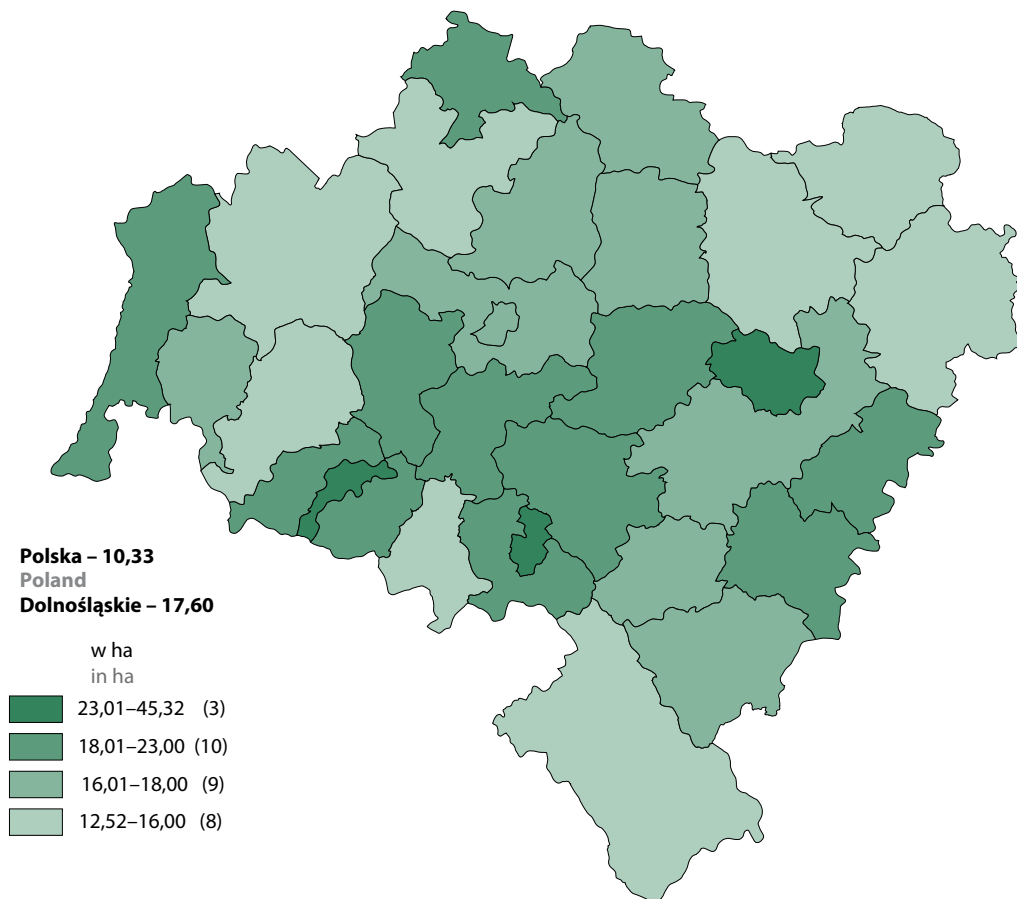
Chart 30. Tractors and agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2020

W ogólnej liczbie gospodarstw z ciągnikami, najwięcej gospodarstw wyposażonych było w ciągniki o mocy: 25–40 kW, 40–60 kW i 60–100 kW. Gospodarstwa rolne, w których spisano środki transportowe ww. mocy, stanowiły odpowiednio: 30,1%, 42,6% i 26,3% (w kraju – 32,5%, 38,1% i 21,9%). Najmniej odnotowano gospodarstw rolnych z ciągnikami zarówno o najniższej (do 15 kW), jak i o najwyższej mocy (100 kW i więcej). Ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw wyposażonych w ciągniki wynosił odpowiednio 3,5% i 15,2% (w kraju – 4,0% i 7,3%). Odsetek gospodarstw rolnych z ciągnikami o mocy 15–25 kW kształtował się na poziomie zbliżonym do gospodarstw rolnych z ciągnikami o mocy 60–100 kW i wyniósł 26,2% (w kraju – 40,0%).

Mapa 10.
Map 10.

Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w 2020 r.
Area of agricultural land per 1 tractor in 2020

Średnia powierzchnia przypadająca na 1 ciągnik zwiększyła się nieznacznie w stosunku do wyników poprzedniego spisu i wyniosła 17,6 ha użytków rolnych (w Polsce – 10,3 ha UR) wobec 16,5 ha użytków rolnych (w Polsce – 10,5 ha UR) w 2010 roku. Zauważalnym trendem zarówno w województwie, jak i w Polsce jest wzrost wartości wskaźnika wraz ze wzrostem powierzchni UR od 5,1 ha dla gospodarstw z grupy 1–2 ha UR do 71,7 ha dla gospodarstw największych, liczących 100 ha i więcej użytków rolnych, a w Polsce odpowiednio: 3,9 ha UR i 67,4 ha UR.

Wyniki PSR 2020 wskazują na duże zróżnicowanie wyposażenia gospodarstw rolnych w ciągniki rolnicze w ujęciu terytorialnym. Województwo dolnośląskie zajmowało 10. miejsce w kraju pod względem liczby ciągników. Wśród powiatów w województwie, najwięcej ciągników spisano w gospodarstwach rolnych w powiatach: wrocławskim (4,2 tys.), kłodzkim (3,5 tys.), trzebnickim (3,4 tys.) i oleśnickim (3,1 tys.), co stanowiło łącznie 27,2% wszystkich ciągników w województwie dolnośląskim.

Udział gospodarstw rolnych z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwach w Polsce kształtował się od 55,2% do 72,5%. Województwo dolnośląskie zajmowało 14. miejsce (58,0%), przed województwami lubuskim i zachodniopomorskim.

W stosunku do wyników PSR 2010 w województwie dolnośląskim zanotowano wzrost liczby gospodarstw wyposażonych w **kombajny zbożowe** – o 3,3% (w kraju wzrost o 10,5%). Największy przyrost liczby gospodarstw z kombajnami zbożowymi wystąpił wśród gospodarstw o powierzchni 2–3 ha UR (o 126,4%),

natomiast gospodarstwa o powierzchni 20–30 ha UR charakteryzował największy spadek wyposażenia w kombajny (o 11,9%) W województwie dolnośląskim w 2020 r. w 8,0 tys. gospodarstw znajdowało się 8,3 tys. kombajnów do zbioru ziarna (5,0% kombajnów do zbioru ziarna w Polsce). Gospodarstwa rolne wyposażone w kombajny zbożowe stanowiły 15,1% ogólnej liczby gospodarstw w województwie (w kraju te gospodarstwa stanowiły 12,3%). W tego typu maszyny do zbioru najlepiej wyposażone były gospodarstwa o powierzchni 30 ha i więcej UR, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw zaliczonych do tej grupy wynosił 55,5% (w kraju – 53,7%). Średnio w województwie na 100 gospodarstw rolnych przypadało ok. 16 kombajnów (w kraju – ok. 13 szt.), przy czym najlepiej wyposażone w kombajny były gospodarstwa wielkoobszarowe (100 ha i więcej UR). Przeciętnie w 100 takich gospodarstwach znajdowało się 77 kombajnów (w kraju – 72 szt.). W 2020 r. przeciętnie na 100 ha powierzchni zasiewów zbóż i rzepaku przypadała 1 maszyna tego typu (w kraju – 2 szt.).

W porównaniu z 2010 r. w roku 2020, zarówno w województwie dolnośląskim, jak i w Polsce zanotowano spadek liczby gospodarstw wyposażonych w **kombajny ziemniaczane**, odpowiednio o 28,5% i 25,8%. Największy przyrost liczby gospodarstw z kombajnami tego rodzaju wystąpił w gospodarstwach o powierzchni 2–3 ha UR (o 29,7%), a wśród gospodarstw powyżej 1 ha ogółem to gospodarstwa o powierzchni 10–15 ha UR odnotowały największy spadek liczby gospodarstw wyposażonych w kombajny ziemniaczane (spadek o 38,7%). W województwie dolnośląskim w 2020 r. kombajny ziemniaczane w liczbie 2,2 tys. szt. odnotowano w 2,1 tys. gospodarstw rolnych (3,7% kombajnów tego rodzaju w Polsce). Gospodarstwa rolne wyposażone w kombajny ziemniaczane stanowiły 4,1% ogólnej liczby gospodarstw w województwie (w Polsce te gospodarstwa stanowiły 4,4%). Najwięcej gospodarstw z kombajnami tego rodzaju było w grupach gospodarstw o powierzchni 5–10 ha UR i 10–15 ha i było to odpowiednio 17,3% i 15,8% (w Polsce odpowiednio 23,8% i 20,6%) użytków rolnych. W gospodarstwach tych znajdowało się łącznie 32,3% kombajnów, przy czym udział powierzchni ziemniaków w ogólnej powierzchni ich uprawy wynosił w powyższych gospodarstwach odpowiednio 7,7% i 5,5%. W 2020 r. przeciętnie na 100 gospodarstw przypadały 4 kombajny (w Polsce – 5 kombajnów), przy czym najwięcej – 13 szt. w grupie gospodarstw o powierzchni 50–100 ha użytków rolnych. Średnio na 100 ha uprawy ziemniaków przypadało 15 kombajnów (w Polsce – 26 szt.). **Kombajny buraczane** w liczbie 0,4 tys. szt. odnotowano w 2020 r. w 0,3 tys. gospodarstw rolnych (3,4% kombajnów tego rodzaju w Polsce). Najwięcej gospodarstw z kombajnami buraczanymi w województwie dolnośląskim spisano w grupach gospodarstw o powierzchni 20–30 ha UR i 30–50 ha (po 17,7%) użytków rolnych. W gospodarstwach tych znajdowało się łącznie 35,6% kombajnów, przy czym udział powierzchni buraków cukrowych w ogólnej powierzchni ich uprawy wynosił w powyższych gospodarstwach 4,0% i 7,9%. W 2020 r. średnio na 100 ha uprawy buraków cukrowych przypadały 2 kombajny (w Polsce – 4).

Według danych PSR 2020, 14,5% użytkowników gospodarstw (7,6 tys.) wykorzystywało 7,7 tys. **kopaczek** do zbioru ziemniaków i innych roślin korzeniowych (w kraju – 252,6 tys. gospodarstw wykorzystywało 253,7 tys. kopaczek). Najwięcej kopaczek wykazano w gospodarstwach rolnych o powierzchni 5–10 ha UR – 28,7% tych maszyn (w kraju 28,8%). Przeciętnie na 100 gospodarstw przypadało 15 kopaczek (w kraju – 19 szt.), przy czym najwięcej – 25 szt. – w grupie gospodarstw o powierzchni 15–20 ha użytków rolnych.

Znaczące zmiany odnotowano w liczbie gospodarstw wyposażonych w **silosokombajny**, jak również w liczbie maszyn tego rodzaju. Liczebność zmniejszyła się w porównaniu z 2010 r. o 79,5% w przypadku liczby gospodarstw wyposażonych w maszynę rolniczą tego rodzaju i o 80,5% w przypadku liczby silosokombajnów w województwie dolnośląskim. Silosokombajny – w liczbie 56 szt. znajdowały się w 53 gospodarstwach rolnych (1,5% kombajnów tego rodzaju w Polsce). Tylko 0,1% gospodarstw rolnych w województwie wyposażonych było w tego typu sprzęt (w Polsce – 0,3%). Najwięcej gospodarstw z silosokombajnami odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 20 ha i więcej UR – tj. 0,5% w grupie 20–30 ha UR, po 0,3% w grupach 30–50 i 50–100 ha UR i 0,8% w grupie gospodarstw największych. Zdecydowana większość tych maszyn znajdowała się w grupach gospodarstw 20–30 ha UR i 100 ha i więcej UR, co stanowiło razem 44,6% ogólnej liczby silosokombajnów. W gospodarstwach tych utrzymywano 47,5% byłą w województwie dolnośląskim. Przeciętnie w województwie na 100 gospodarstw najwyższą wartość odnotowano wśród gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej UR – 0,8 szt. silosokombajnu (w Polsce – 3 szt.).

Liczebność **opryskiwaczy polowych** również uległa zmianie w latach 2010–2020. Liczba gospodarstw wyposażonych w maszyny tego rodzaju w województwie dolnośląskim zmniejszyła się o 17,9%, natomiast liczba opryskiwaczy polowych ogółem w województwie zmniejszyła się o 17,1%. Opryskiwacze polowe w liczbie 16,8 tys. odnotowano w 15,9 tys. gospodarstw (3,6% opryskiwaczy w Polsce), a gospodarstwa posiadające opryskiwacze stanowiły 30,3% ogółu gospodarstw rolnych w województwie. Ogólna liczba opryskiwaczy, obejmowała nie tylko maszyny stosowane w ochronie roślin (opryskiwacze w użyciu), ale również do nawożenia, nawadniania i innych celów gospodarczych. We wszystkich grupach obszarowych od 15 ha UR i więcej, ponad 50% gospodarstw wyposażonych było w opryskiwacze polowe, przy czym najwyższy odsetek wystąpił w grupie o powierzchni 100 ha i więcej UR (72,1%). Ponadto 22,9% ogółu omawianych maszyn znajdowało się w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha użytków rolnych (w Polsce – 27,2%). W przeliczeniu na 100 gospodarstw rolnych, średnia obsada tych maszyn wyniosła 32 szt. (w Polsce – 35 szt.), zaś najwięcej opryskiwaczy – 89 szt. przypadało w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce – 84 szt.).

Tablica 5.
Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r.

Table 5.

Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020

Wyszczególnienie Specification	Gospodarstwa posiadające maszyny Agricultural holdings with machines		Liczba maszyn Number of machines	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2010=100	w sztukach in units	2010=100
Kombajny zbożowe Combine harvesters	7961	103,3	8344	102,9
Kombajny ziemniaczane Potato harvesters	2148	71,5	2236	72,1
Kombajny buraczane Beet harvesters	334	20,0	354	20,6
Silosokombajny Forage harvesters	53	20,5	56	19,5
Rozsiewacze nawozów i wapna Fertilizer and lime spreaders	19346	84,0	21074	83,4
Rozrzutniki obornika Manure spreaders	6891	68,6	7097	68,7
Kosiarki polowe Field mowers	10866	99,2	11742	100,7
Ładowacze chwytakowe Grab loaders	5741	80,6	6231	80,1
Sadzarki do ziemniaków Potato planters	7574	72,6	7678	71,8
Przyczepy zbierające Collection trailers	1720	66,0	1758	61,1
Prasy zbierające Collecting pressers	3399	77,7	3658	79,5
Polowe opryskiwacze Field sprayers	15930	82,1	16805	82,9
Sadownicze opryskiwacze Orchard sprayers	397	55,2	478	58,0

W 0,4 tys. gospodarstw rolnych odnotowano 0,5 tys. szt. **opryskiwaczy sadowniczych** i był to spadek o 42,0% w relacji do 2010 r. (w Polsce zanotowano wzrost liczby tego rodzaju maszyn o 1,4%). W 2020 r. 3,5 tys. gospodarstw rolnych w województwie wykazało powierzchnię sadu, 11,4% tych gospodarstw wyposażone były w specjalistyczny sprzęt do wykonywania zabiegów środkami ochrony roślin w sadach (w Polsce odsetek ten wyniósł 28,0%), przy czym 61,7% tego sprzętu odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 3–15 ha użytków rolnych. Powierzchnia sadów w tych gospodarstwach stanowiła 19,0% powierzchni sadów w województwie.

Kosiarki polowe, rozsiewacze nawozów i wapna oraz rozrzutniki obornika, z uwagi na potrzebę przeprowadzania w procesie produkcji określonych zabiegów, znajdowały się w znacznej liczbie gospodarstw rolnych (omawiane maszyny w województwie posiadało odpowiednio 20,7%, 36,8% i 13,1% ogółu gospodarstw, natomiast w Polsce – 36,5%, 40,6%, 30,0%). Gospodarstwa w grupach obszarowych 20–30 ha UR i 30–50 ha UR w 64,6% i 65,0% były wyposażone w rozsiewacze nawozów i wapna oraz blisko 30% w rozrzutniki obornika. Gospodarstwa z kosiarkami polowymi najliczniej wystąpiły w grupach obszarowych: 15–20 ha UR – 39,6% gospodarstw rolnych w danej grupie, 20–30 ha UR – 38,1% gospodarstw w danej grupie oraz 30–50 ha UR – 37,3%. Najwięcej rozrzutników obornika, rozsiewaczy nawozów i wapna oraz kosiarek spisano w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha użytków rolnych. Stanowiły one w ogólnej liczbie każdego wymienionego rodzaju maszyny odpowiednio: 22,3, 23,1% i 22,6% (w Polsce odpowiednio: 25,7%, 28,1% i 28,9%).

Na 100 gospodarstw rolnych przypadało średnio w województwie:

- 22,3 kosiarek polowych, najwięcej w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 45,5 szt.,
- 40,1 rozsiewaczy nawozów i wapna, najwięcej w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 105,3 szt.,
- 13,5 rozrzutników obornika, najwięcej w grupie obszarowej 15–20 ha UR – 31,8 sztuk.

Rozdział VI

Chapter VI

Nawożenie

Fertilization

W województwie dolnośląskim w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych udział gospodarstw stosujących nawozy mineralne wynosił 69,7% (w Polsce – 71,4%), a 21,0% gospodarstw rolnych stosowało nawozy wapniowe (w Polsce – 21,3%).

Wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych wzrastał odsetek gospodarstw rolnych stosujących zarówno nawożenie mineralne, jak i nawożenie wapniowe.

W porównaniu do 2010 r. zużycie nawozów mineralnych (NPK) w przeliczeniu na czysty składnik, było większe o 6,4%, a w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej było wyższe o 8,3 kg.

Nawozy azotowe, jako podstawowy czynnik plonotwórczy, stosowało 54,5% gospodarstw rolnych (w Polsce – 57,5%). Równie często, z uwagi na szersze działanie, użytkownicy wykorzystywali nawozy wieloskładnikowe, tj. w 54,6% gospodarstw rolnych (w Polsce – 51,9%). Znacznie mniej rolników wzbogacało zawartość gleby nawozami zawierającymi fosfor i potas. Nawozy fosforowe i potasowe stosowane były odpowiednio w 2,7% i 4,0% gospodarstw rolnych (w Polsce odpowiednio 4,7% i 5,7%).

Wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych wzrastał odsetek gospodarstw rolnych stosujących:

- nawożenie mineralne – od 32,1% w gospodarstwach o powierzchni do 1 ha UR włącznie (w Polsce 36,1%) do 81,7% w gospodarstwach o powierzchni 10 ha i więcej UR (w Polsce 85,2%), w tym w grupie gospodarstw o powierzchni powyżej 100 ha UR – 87,2% (w Polsce – 81,3%),
- nawożenie wapniowe – od 5,4% w grupie gospodarstw o powierzchni do 1 ha UR włącznie do 52,7% w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce wzrost od 6,5% do 46,5% od gospodarstw o powierzchni do 1 ha UR włącznie do gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej UR).

Wśród gospodarstw stosujących nawozy mineralne największy odsetek gospodarstw rolnych stosujących poszczególne rodzaje nawozów wystąpił w następujących grupach obszarowych użytków rolnych:

- nawozy azotowe – 83,0% w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR (w Polsce w gospodarstwach o powierzchni 15–50 ha UR – 80,6%),
- nawozy fosforowe – 10,3% w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej UR (w Polsce w gospodarstwach o powierzchni 20–50 ha UR i 100 ha i więcej UR po 9,2%),
- nawozy potasowe – 22,5% w gospodarstwach największych o powierzchni 100 ha i więcej UR (w Polsce – 23,8%),
- nawozy wieloskładnikowe – 70,7% w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (w Polsce gospodarstwa o powierzchni 20–50 ha UR – 70,0%).

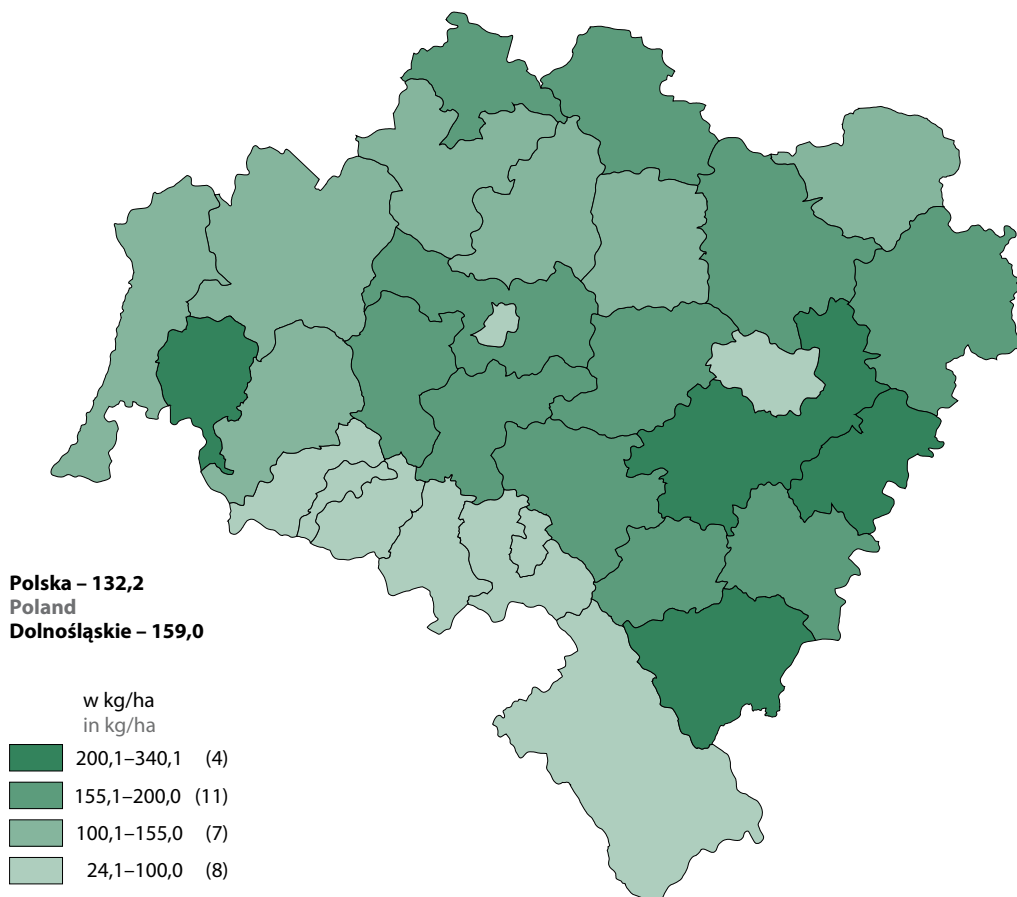
Tablica 6. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w latach 2010 i 2020

Table 6. Consumption of mineral and lime fertilizers in 2010 and 2020

Lata Years	Nawozy w przeliczeniu na czysty składnik Fertilizers in terms of pure ingredient				
	mineralne mineral				wapniowe lime
	ogółem total	azotowe nitrogenous	fosforowe phosphatic	potasowe potassic	
W tysiącach ton In thousand tonnes					
2010	135,2	78,1	26,7	30,4	68,1
2020	143,9	78,8	26,3	38,8	125,6
2010=100					
2020	106,4	100,9	98,5	127,6	184,3
Na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w kg Per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition in kg					
2010	150,7	87,1	29,7	33,9	75,9
2020	159,0	87,0	29,0	42,9	138,7

Mapa 11. Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w 2020 r.

Map 11. Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition in 2020

Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik, łącznie azotowych, fosforowych i potasowych (NPK), w badanym okresie było o 6,4% większe niż w 2010 r. i wyniosło 143,9 tys. ton (w Polsce wzrost o 10,1% do wartości 1950,6 tys. ton). W 2020 r. na 1 ha użytków rolnych zużyto przeciętnie 157,5 kg, w tym w gospodarstwach indywidualnych 148,5 kg NPK (w Polsce odpowiednio 130,5 kg i 126,6 kg NPK). W stosunku do 2010 r. w województwie w największym stopniu zwiększyło się zużycie nawozów potasowych (K_2O) – 27,6% i wyniosło 38,8 tys. ton, co w przeliczeniu na 1 ha UR dało wynik 42,5 kg (w Polsce wzrost o 41,2% do wartości 558,8 tys. ton, co w przeliczeniu na 1 ha UR dało wynik 37,4 kg). Pod uprawy zastosowano 78,8 tys. ton nawozów azotowych (N) i 26,3 tys. ton nawozów fosforowych (P_2O_5), (w Polsce odpowiednio 1033,0 tys. ton i 358,7 tys. ton) i w relacji do 2010 r. było to odpowiednio więcej o 0,9% i mniej o 1,5%.

Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory 2020 r. w województwie dolnośląskim w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze osiągnęło poziom 159,0 kg czystego składnika (w Polsce – 132,2 kg). Wraz ze wzrostem powierzchni użytkowanych gruntów wzrastało zużycie nawozów od 78,6 kg na 1 ha UR w dobrej kulturze w grupie gospodarstw o powierzchni 1–2 ha UR do 188,6 kg w gospodarstwach największych powyżej 100 ha UR (w Polsce wzrost od 63,4 kg do 162,8 kg na 1 ha UR). Intensywne nawożenie – wyższe od średniej krajowej – odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej UR (w Polsce w gospodarstwach o powierzchni 20 ha i więcej użytków rolnych).

Wśród powiatów województwa dolnośląskiego najwyższe zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha UR w dobrej kulturze w 2020 r. odnotowano w powiatach: lubańskim – 340,1 kg, wrocławskim – 213,9 kg i oławskim – 206,2 kg, natomiast najniższe zużycie wystąpiło w powiatach: kamiennogórskim (24,1 kg), mieście Jelenia Góra (28,7 kg), wałbrzyskim (39,1 kg) oraz w mieście Wałbrzych (44,5 kg).

Dane spisane w 2020 r. wskazują na duże regionalne zróżnicowanie w zużyciu nawozów mineralnych. Województwo dolnośląskie zajmowało 3. lokatę w Polsce po województwach opolskim i kujawsko-pomorskim (odpowiednio 190,6 i 173,9 kg NPK na 1 ha UR w dobrej kulturze rolnej). Najniższą wartość zanotowano w województwie małopolskim – 86,6 kg NPK/ha UR w dobrej kulturze rolnej.

Zużycie **nawozów wapniowych** w przeliczeniu na czysty składnik, w porównaniu do 2010 r., wzrosło niemal dwukrotnie i wyniosło 125,6 tys. ton (w 2010 r. – 68,1 tys. ton). W Polsce odnotowano ponad dwukrotny wzrost do 1339,1 tys. ton (590,9 tys. ton w 2010 r.). Na wzrost zużycia tych nawozów wpłynął m.in. wprowadzony w 2019 r. „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” i związane z tym programem dofinansowanie udzielane przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, z wykorzystaniem środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w ramach pomocy *de minimis*¹.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że w województwie dolnośląskim 11,1 tys. gospodarstw rolnych stosowało nawozy wapniowe, a w Polsce – 280,3 tys. (w 2010 r. odpowiednio: 6,3 tys. i 175,3 tys.). Najczęściej wapnowanie gleb stosowali rolnicy użytkujący 100 ha i więcej UR – 52,7% ogólnej liczby gospodarstw w tej grupie obszarowej (46,5% w Polsce). Zużycie nawozów wapniowych w czystym składniku (CaO) w tych gospodarstwach rolnych wyniosło 180,5 kg/ha użytków rolnych w dobrej kulturze (w Polsce – 127,8 kg). Przeciętnie w województwie zużycie nawozów wapniowych kształtowało się na poziomie 138,7 kg/ha UR w dobrej kulturze (w Polsce – 90,8 kg) i było niemal dwukrotnie większe niż w 2010 r., kiedy wyniosło 75,9 kg/ha (w Polsce – 40,9 kg/ha). Zużycie nawozów wapniowych na 1 ha UR w dobrej kulturze w ilości ponad 138,7 kg odnotowano również w gospodarstwach rolnych należących do grupy obszarowej 50–100 ha UR, w których wynosiło 149,6 kg/ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej.

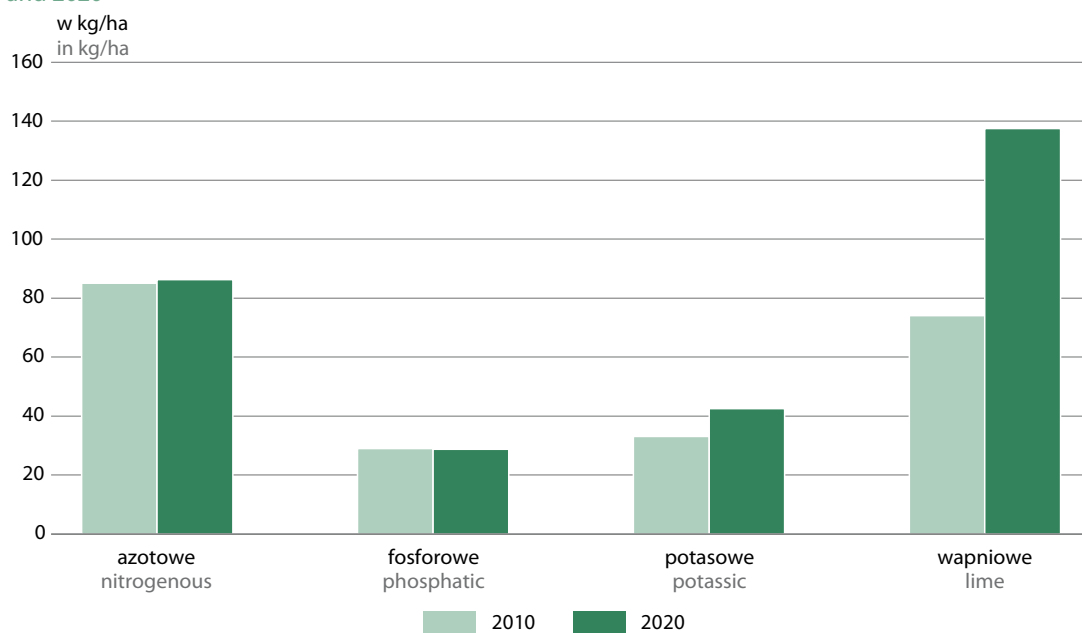
¹ Pomoc *de minimis* oznacza pomoc publiczną, której ogólna kwota przyznana dowolnemu podmiotowi gospodarczemu nie przekracza 200 tys. euro w dowolnie ustalonym okresie trzech lat budżetowych (100 tys. euro w sektorze transportu drogowego). Pałupy te stosuje się bez względu na formę i cel pomocy *de minimis*, a także bez względu na to, czy jest ona w całości lub w części finansowana ze środków unijnych.

Zużycie nawozów wapniowych, podobnie jak nawozów mineralnych jest silnie zróżnicowane regionalnie. W 2020 r. największe jednostkowe użycie wapna nawozowego w kg na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze odnotowano w województwie opolskim – 146,8, a województwo dolnośląskie zajęło 2. lokatę w kraju. Najniższy poziom wapnowania gleb wystąpił w województwie świętokrzyskim – 51,4 kg/ha UR w dobrej kulturze rolnej.

Biorąc pod uwagę wysoki stan zakwaszenia gleb w Polsce wzrost nawożenia wapniowego jest nadal niewystarczający. Według szacunków Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach sumaryczne zapotrzebowanie krajowego rolnictwa na wapno wynosi ok. 31 mln t CaO, czyli przeciętnie ok. 2 t CaO/ha użytków rolnych. Zastosowanie takiej ilości CaO pozwoliłoby na doprowadzenie odczynu gleb do poziomu odpowiadającego potrzebom produkcji roślinnej.

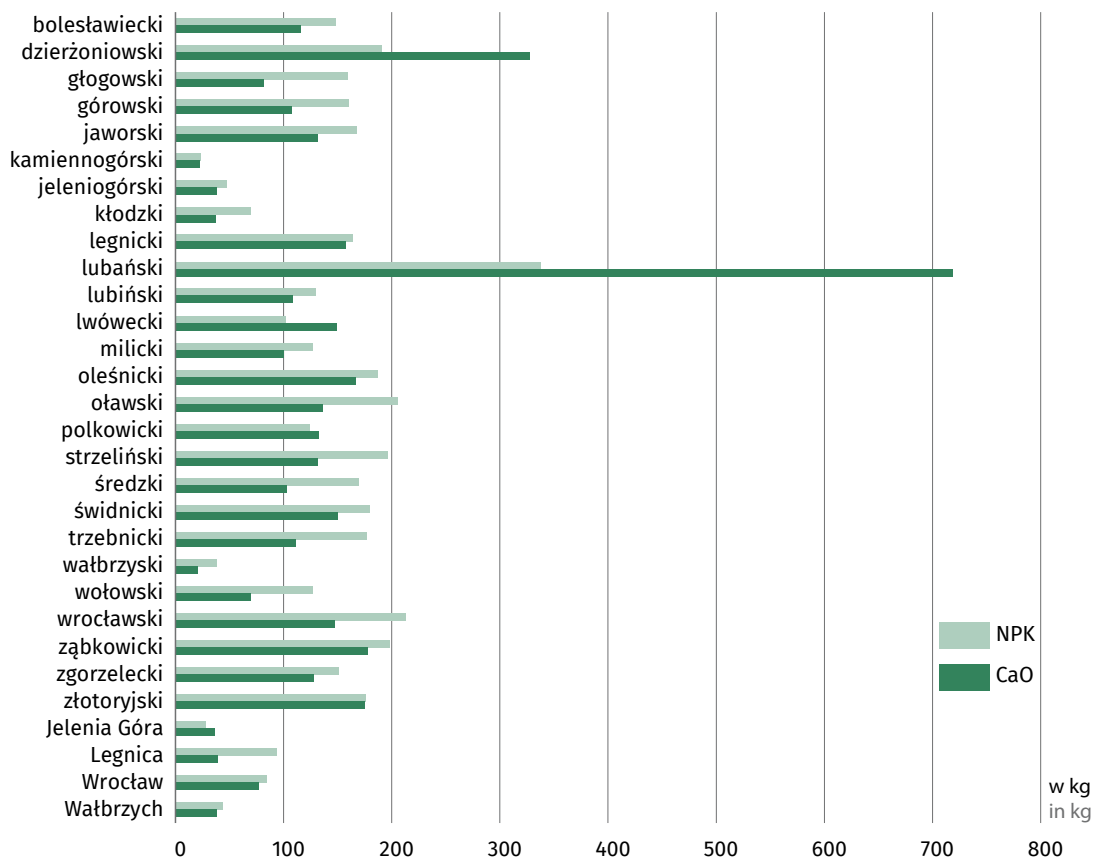
Wykres 31. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w latach 2010 i 2020

Chart 31. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land in 2010 and 2020

Wykres 32. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych według powiatów w 2020 r.

Chart 32. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land by powiats in 2020

W porównaniu do 2010 r. nastąpił znaczący spadek (o 33,7%) użytkowników gospodarstw rolnych stosujących **nawozy naturalne**. W sezonie 2019/2020 było ich 11,5 tys., wobec 17,4 tys. w sezonie 2009/2010 (w Polsce spadek o 29,7%). Obornik stosowało 9,1 tys. gospodarstw rolnych, gnojówkę – 0,8 tys., gnojowicę – 0,6 tys., a 2,8 tys. gospodarstw rolnych wykorzystowało nawożenia pomiot ptasi. Nawożenie obornikiem i pomiotem ptasim stosowały głównie gospodarstwa rolne specjalizujące się w uprawach polowych, natomiast gnojówkę i gnojowicę – gospodarstwa rolne specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi.

Zdecydowana większość gospodarstw rolnych stosuje nawozy naturalne rozrzutowo. W blisko połowie gospodarstw stosujących nawozy naturalne (4,8 tys.) zostały one przyorane po 4 godzinach, ale przed upływem 24 godzin od aplikacji, a w 42,1% (4,9 tys.) gospodarstw nawozy zostały przyorane w ciągu 4 godzin. W 2,2 tys. gospodarstw (19,2%) po rozrzutowym zastosowaniu nawozów nie zostały one przyorane (np. na użytkach zielonych) lub przyorane po 24 godzinach od aplikacji (w Polsce – 17,7%). Pasmową i doglebową metodę aplikacji nawozów naturalnych ograniczającą emisję amoniaku stosuje znacznie mniej gospodarstw. W przypadku metody pasmowej z użyciem węży wleczonych, jak również metody z użyciem redlicy lub płozy stosowało mniej niż 100 gospodarstw rolnych. Aplikację doglebową przez dozowanie płytkie nawozów naturalnych zastosowało 0,2 tys. gospodarstw rolnych. W województwie dolnośląskim było mniej niż 40 gospodarstw rolnych, w których zastosowano nawozy naturalne przez dozowanie głębokie.

W 2020 r. na terenie województwa dolnośląskiego do nawożenia zużyto 614,4 tys. ton obornika, 55,5 tys. ton pomiotu ptasiego oraz 113,3 tys. m³ i 278,0 tys. m³ gnojówki i gnojowicy.

Rozdział VII

Chapter VII

Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Sources of income of households with a holder of an agricultural holding

Najwyższy odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z działalności rolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów zanotowano w grupie obszarowej 1–2 ha UR – 87,8%.

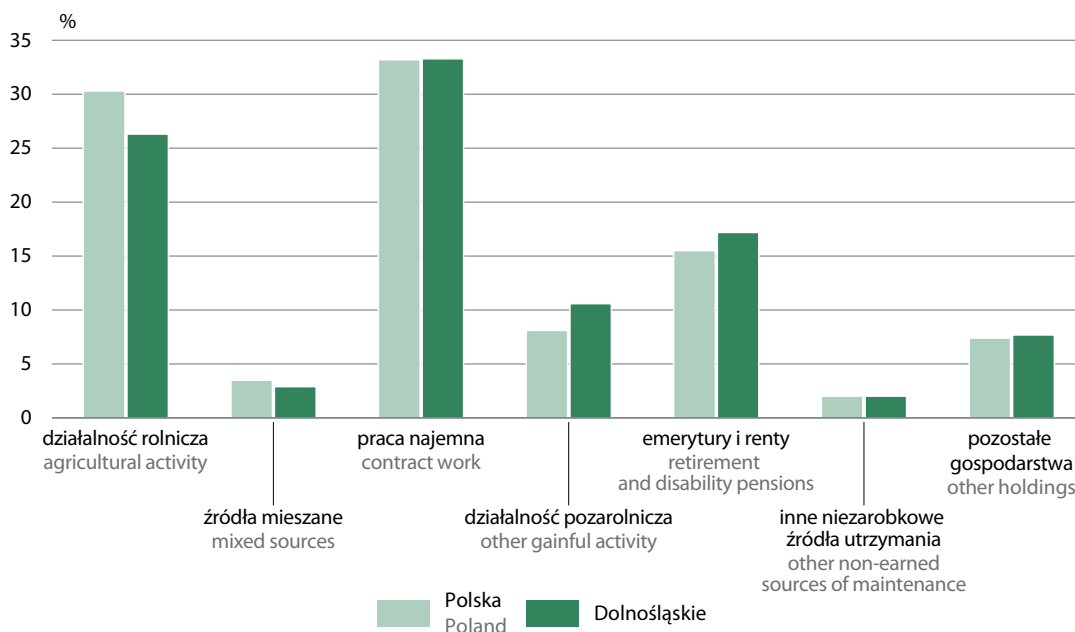
Średnia powierzchnia użytków rolnych w których dochody z działalności rolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów wynosiła 36,03 ha.

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r., w województwie dolnośląskim 51,9 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Oprócz działalności rolniczej źródłami dochodów były także:

- praca najemna – dla 44,0% ogółu omawianych gospodarstw domowych (w 2010 r. – 49,7%),
- emerytury i renty – dla 29,3% (w 2010 r. – 25,1%),
- działalność pozarolnicza – dla 18,0% (w 2010 r. – 21,1%),
- inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) – dla 12,0% (w 2010 r. – 5,4%).

Wykres 33. Struktura liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów w 2020 r.

Chart 33. Structure of the number of households with holder of an agricultural holding by the main source of income in 2020

Przy spadku odsetka gospodarstw domowych uzyskujących dochody z pracy najemnej, a szczególnie z działalności pozarolniczej i znacznym wzroście odsetka gospodarstw pobierających emerytury i renty, należy zauważyć znaczny (ponad dwukrotny) wzrost gospodarstw domowych utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł. Działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem, zaledwie dla 26,4% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego. Co piąte gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego o powierzchni do 1 ha UR włącznie uzyskiwało główne dochody z działalności rolniczej. Odsetek ten był większy niż dla gospodarstw indywidualnych należących do grup obszarowych od 1 do 5 ha użytków rolnych.

Wśród omawianych gospodarstw domowych wyodrębniono również gospodarstwa uzyskujące główne dochody z dwóch rodzajów, tj. źródła mieszane. Odsetek gospodarstw domowych, dla których łączne dochody z działalności rolniczej i pracy najemnej (z przewagą dochodów z działalności rolniczej) przekraczały 50% dochodów ogółem wyniósł 0,7% (w kraju 0,8%). Odsetek gospodarstw domowych, dla których łączne dochody z pracy najemnej i działalności rolniczej (z przewagą dochodów z pracy najemnej) przekraczały 50% dochodów ogółem wyniósł 2,2% (w kraju – 2,7%). Dla 7,7% (w kraju 7,4%) ogółu gospodarstw domowych użytkujących gospodarstwo indywidualne, żadne z wyżej wymienionych źródeł dochodów nie przekroczyło 50% dochodów ogółem.

Analizując główne źródła utrzymania gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, należy zauważyć, że wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych:

- wzrastał odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z działalności rolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów – z 6,9% ogółu gospodarstw należących do grupy obszarowej 1–2 ha UR do 87,8% wśród gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. W gospodarstwach najmniejszych (do 1 ha UR włącznie) omawiany odsetek wyniósł 20,8%,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z pracy najemnej przekraczały 50% ogółu dochodów – wzrastał z 30,2% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie, osiągając najwyższą wartość (41,9%) w grupie 2–3 ha UR, a następnie malał do 1,8% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z emerytur i rent przekraczały 50% ogółu dochodów – wzrastał z 27,1%, w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie osiągając najwyższą wartość (31,1%) w grupie 1–2 ha UR, a następnie malał do 0,5% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z działalności pozarolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów był najwyższy w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni 2–3 ha UR (13,0%), a najniższy w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (2,6%).

Wśród ogółu gospodarstw rolnych, których gospodarstwa domowe uzyskiwały ponad 50% dochodów z działalności rolniczej dominowały gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 5–10 ha (18,0%) i 10–15 ha (12,6%). Gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania były: emerytury i renty, praca najemna oraz niezarobkowe źródła utrzymania użytkowały przede wszystkim gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych 1–2 ha.

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego była działalność rolnicza, wynosiła 48,3 tys. euro standardowej produkcji. Oznacza to, że była ponad 2,5 razy wyższa od średniej wielkości ekonomicznej gospodarstwa indywidualnego ogółem (wynoszącej 18,6 tys. euro) i prawie 12 razy wyższa od gospodarstw rolnych, w których gospodarstwo domowe utrzymywało się głównie z emerytur i rent (średnia wielkość ekonomiczna – 4,1 tys. euro).

Ekologiczne metody produkcji były najczęściej stosowane w grupie gospodarstw, gdzie głównym dochodem gospodarstwa domowego była działalność rolnicza (2,6% ogółu gospodarstw tej grupy), a najrzadziej wśród gospodarstw rolnych, gdzie główne dochody gospodarstwa domowego pochodziły z emerytur i rent (0,2%). Dla porównania w kraju odsetki te wynosiły odpowiednio 2,5% oraz 0,3%.

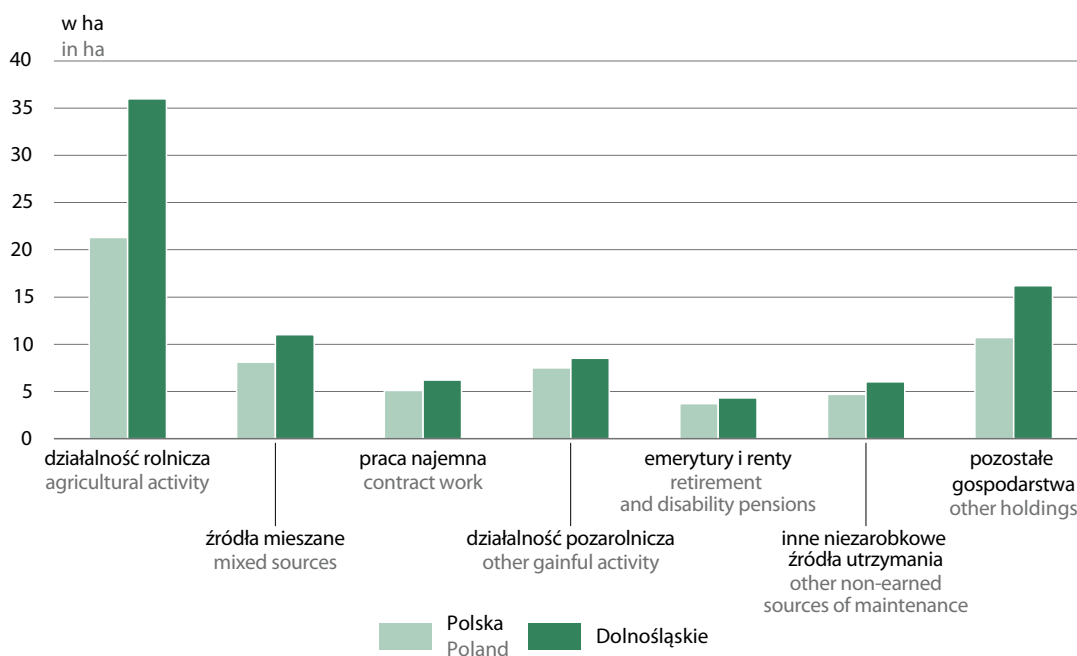
W grupie gospodarstw indywidualnych, dla których głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego była działalność rolnicza odnotowano najwyższy odsetek osób kierujących gospodarstwem rolnym posiadających **wykształcenie rolnicze** (55,3%). Najmniej kierujących posiadało wykształcenie rolnicze wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego były niezarobkowe źródła utrzymania (30,1%). Najwyższy odsetek osób kierujących z wykształceniem wyższym rolniczym (6,4%) wystąpił w grupie gospodarstw indywidualnych, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego była działalność rolnicza i praca najemna, a najniższy (2,4%) wśród gospodarstw utrzymujących się głównie z emerytur i rent.

Wśród gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania były dochody z działalności rolniczej odnotowano najniższy odsetek tych gospodarstw, które zużywały więcej niż **50% wartości końcowej produkcji rolniczej** wytworzonej w gospodarstwie rolnym na potrzeby żywieniowe – 5,4% (w kraju 5,8%). Omawiany odsetek osiągnął najwyższą wartość – 17,2% (w kraju 25,8%) – w grupie gospodarstw domowych, które utrzymywały się głównie z emerytur i rent.

Prawie wszystkie (ponad 99%) omawiane gospodarstwa domowe posiadały gospodarstwa rolne z **użytkami rolnymi ogółem i w dobrej kulturze rolnej**. Najwyższe odsetki gospodarstw bez użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej odnotowano w grupach gospodarstw domowych, gdzie głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza oraz inne niezarobkowe źródła utrzymania (po 1,0%). Grupa gospodarstw domowych utrzymująca się głównie z emerytur i rent charakteryzowała się najwyższym odsetkiem gospodarstw rolnych z powierzchnią ugorów (6,2%). Wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza, omawiany odsetek był niższy i wynosił 5,4%. Gospodarstwa domowe z mieszanymi głównymi źródłami dochodów (działalność rolnicza i praca najemna oraz praca najemna i działalność rolnicza), a także z głównym dochodem z działalności rolniczej charakteryzował najwyższymi odsetkami gospodarstw rolnych z powierzchnią pod zasiewami, które wynosiły odpowiednio: 91,7%, 90,7% oraz 86,3%.

Wykres 34. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych według głównego źródła dochodów gospodarstwa domowego w 2020 r.

Chart 34. Average area of agricultural land in natural person's agricultural holdings by the main source of household income in 2020

Gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza posiadały największe obszarowo gospodarstwa rolne. Średnia powierzchnia **użytków rolnych** w tych gospodarstwach wynosiła 36,03 ha. Najmniejsze obszarowo gospodarstwa rolne były użytkowane przez gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania były emerytury i renty (4,29 ha).

Najpowszechniejszą **uprawą** były zboża, których powierzchnię wykazało 84,3% gospodarstw utrzymujących się głównie z działalności rolniczej oraz 84,8% gospodarstw domowych z głównym mieszanym źródłem dochodu (działalność rolnicza i praca najemna). Należy zauważyć, że w gospodarstwach rolnych użytkowanych przez rolników, których gospodarstwa domowe uzyskiwały ponad 50% dochodów z działalności rolniczej odnotowano najniższy, wynoszący 68,7%, udział zbóż w powierzchni zasiewów ogółem. Udział ten był najwyższy w gospodarstwach rolnych, których gospodarstwo domowe użytkownika uzyskiwało główne dochody z emerytur i rent (79,9%) oraz pracy najemnej (77,6%).

Gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających strączkowe jadalne na ziarno (2,6% ogółu omawianych gospodarstw domowych). Wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza i praca najemna odnotowano najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających ziemniaki (24,8% ogółu omawianych gospodarstw domowych).

Blisko 31% ogółu gospodarstw indywidualnych posiadało w 2020 r. zwierzęta gospodarskie, z tego 38,9% gospodarstw rolnych z grupy gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza oraz 40,7% gospodarstw, gdzie głównym źródłem było źródło mieszane – działalność rolnicza i praca najemna. Najniższy odsetek gospodarstw rolnych (19,0%) prowadzących chów zwierząt odnotowano wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność pozarolnicza. W grupie gospodarstw domowych, dla których 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej odnotowano najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających bydło (18,4% ogółu gospodarstw posiadających zwierzęta w omawianej grupie gospodarstw domowych) oraz świnie (5,9%).

Zdecydowanie najwyższą obsadą zwierząt na 1 gospodarstwo utrzymujące zwierzęta cechowały się gospodarstwa rolne, gdzie gospodarstwa domowe utrzymywały się głównie z działalności rolniczej – 26,8 sztuk dużych (w kraju 32,5). Omawiany wskaźnik był najniższy w grupie gospodarstw rolnych, których gospodarstwa domowe uzyskiwały główne dochody z emerytur i rent oraz niezarobkowych źródeł utrzymania – po 1,5 SD (w kraju odpowiednio 1,5 oraz 3,4).

Wyniki PSR 2020 pokazały, że 58,1% ogółu gospodarstw indywidualnych wyposażonych było w ciągniki. Wskaźnik ten był znacznie wyższy (82,5%) w przypadku gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania było źródło mieszane (działalność rolnicza i praca najemna) oraz działalność rolnicza (81,0%). Dla porównania najmniej ciągników posiadały gospodarstwa domowe uzyskujące ponad 50% dochodów z emerytur i rent (40,2%) oraz źródła niezarobkowych (37,5%).

W 2020 r. ponad 71% ogółu gospodarstw indywidualnych stosowało nawozy mineralne lub wapniowe i 22% – nawozy naturalne. Najwyższe odsetki gospodarstw stosujących nawożenie mineralne i wapniowe oraz naturalne odnotowano w grupie gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza i praca najemna – odpowiednio 84,5% i 31,9% oraz działalność rolnicza – odpowiednio 83,9% i 29,5%. W przypadku gospodarstw stosujących nawozy mineralne lub wapniowe najniższe odsetki zanotowano wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem dochodów były niezarobkowe źródła utrzymania – 51,0%. Biorąc pod uwagę gospodarstwa stosujące nawozy naturalne to najniższe odsetki (20,0%) odnotowano wśród gospodarstw utrzymujących się głównie z rent i emerytur.

Zużycie NPK na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze było najwyższe wśród gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza – 169,2 kg (w kraju 149 kg).

W przekroju terytorialnym województwa dolnośląskiego, najwyższy odsetek gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania były dochody z działalności rolniczej wystąpił w powiatach: strzelińskim – 40,0%, górowskim – 36,9% oraz świdnickim – 35,9%.

W kraju najwyższy odsetek zanotowano w województwie kujawsko-pomorskim (50,7% ogółu gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego w województwie), a dolnośląskie z wynikiem 26,4% zajęło 12. lokatę.

Rozdział VIII

Chapter VIII

Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

Labour force and labour input in agricultural holdings

Działalność rolnicza prowadzona w gospodarstwach rolnych wymaga udziału i wkładu pracy człowieka. W gospodarstwach indywidualnych jest to zazwyczaj pracujący użytkownik i członkowie jego rodziny (tworzący wspólne gospodarstwo domowe z użytkownikiem lub utrzymujący się oddzielnie), wspomagani przez opłacanych pracowników najemnych lub pracowników kontraktowych (tj. osoby zatrudnione przy świadczeniu zakontraktowanych usług), a czasem także korzystający z bezpłatnej pomocy sąsiedzkiej. W pozostałych gospodarstwach rolnych, w zależności od formy własności, trzon siły roboczej stanowią pracownicy najemni lub inne osoby pracujące bez wynagrodzenia (członkowie spółdzielni, zakonów, uczniowie szkół, itd.), wspomagani pracownikami najemnymi i kontraktowymi. Osobą zarządzającą, podejmującą decyzje co do kierunku i rozmiarów prowadzonej w gospodarstwie produkcji, jest osoba kierująca gospodarstwem rolnym. W gospodarstwach indywidualnych w przeważającej części jest to sam użytkownik, w gospodarstwach pozostałych – najczęściej zatrudniony do tego celu pracownik najemny.

W niniejszej publikacji skoncentrowano się na charakterystyce gospodarstw rolnych i prowadzonej w nich produkcji rolnej, a więc i temat dotyczący pracujących wymaga takiego ujęcia, które pozwoli na pokazanie wielkości **nakładów pracy ludzkiej poniesionych na działalność rolniczą w gospodarstwach rolnych w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny PSR 2020**. Uwzględniono zatem nawet minimalny wkład pracy każdej z osób pracujących w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolniczej w każdym z 12 miesięcy w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. włącznie, niezależnie od tego czy praca w gospodarstwie rolnym była dla tych osób pracą wyłączną, główną czy dodatkową.

Bardzo ważnym zagadnieniem przy ocenie nakładów pracy w rolnictwie w ciągu roku jest wymiar czasu pracy, w jakim pracują poszczególne osoby – zarówno rodzinna siła robocza, jak i pozostali pracownicy. Duży udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu zmniejsza w pewnym stopniu obraz z punktu widzenia pracochłonności poszczególnych rodzajów gospodarstw. Ponadto m.in. w przypadku pracowników dorywczych, kontraktowych, pomocy sąsiedzkiej – bardziej istotny jest łączny wkład pracy mierzony w godzinach, niż sama liczba osób pracujących (tym bardziej, że najczęściej jest to praca zadaniowa, poszczególne osoby wymieniają się w ciągu roku, a wkład pracy każdej z tych osób może być różny). W związku z powyższym podstawą prowadzonej analizy są **nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (z ang. Annual Work Unit – AWU)**, będących **odpowiednikiem rocznego wkładu pracy osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy** (tj. po przeliczeniu pracujących w niepełnym wymiarze na pełne etaty).

W gospodarstwach indywidualnych 54,1% siły roboczej stanowili użytkownicy. Rodzinna siła robocza stanowiła 91,0% ogółu nakładów pracy ponoszonych na prowadzenie działalności rolniczej (liczonych w AWU).

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. wskazują, że liczba **gospodarstw indywidualnych**, w których pracowali użytkownicy wyniosła 51,0 tys., w 29,5 tys. gospodarstw pracowała rodzinna użytkownika, 6,3 tys. gospodarstw indywidualnych zatrudniało pracowników najemnych, głównie dorywczych/sezonowych. Ponadto 10,5 tys. gospodarstw indywidualnych korzystało z usług rolniczych, a 17,8 tys. – z pomocy sąsiedzkiej. Należy jednak tu zaznaczyć, że w obu tych ostatnich przypadkach była to praca raczej okazjonalna (wykonywana sporadycznie). 22,6 tys. gospodarstw indywidualnych prowadzonych było wyłącznie siłami użytkownika i jego rodziny.

Tablica 7. Gospodarstwa indywidualne korzystające przy prowadzonej działalności rolniczej z pracy różnych grup pracujących w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r.

Table 7. Natural person's agricultural holdings (private farms) conducting agricultural activity with the use of labour of different groups of employed during 12 months preceding the reference day in 2020

Rok Year	Liczba gospodarstw indywidualnych ogółem Total number natural person's agricultural holdings	Liczba gospodarstw korzystających z pracy ^a Of the total number of natural person's holdings the number of the ones using the work of ^a						
		użytkowników holders	rodziny użytkownika holder's family	pracowników najemnych stałych permanent employees	pracowników najemnych dorywczych temporary workers	pracowników kontraktowych (świadczących odpłatne usługi dla gospodarstwa) contracted workers (providing paid services for a holding)	pomocy sąsiedzkiej neighbourly assistance	wyłącznie użytkownika i członków jego rodziny the holder and his/her family members exclusively
W tysiącach In thousands								
2020	51,9	51,0	29,5	1,1	5,2	10,5	17,8	22,6
W % In %								
2020	100,0	98,2	56,9	2,1	10,1	20,3	34,3	43,5

^a Danych nie należy sumować na ogółem.
^a The data should not be summed up to the total.

Wraz ze zmianami w gospodarstwach rolnych w zakresie areалу, produkcji, umaszynowania itp. nastąpiły także przesunięcia w zaangażowaniu w produkcję rolną różnych grup pracowników. W porównaniu do sytuacji sprzed 10 lat, wg PSR 2020 gospodarstwa indywidualne w mniejszej skali korzystały z pracy rodzinnej siły roboczej, natomiast więcej gospodarstw korzystało z pracy pracowników spoza rodziny, w tym z usług zewnętrznych, przy czym, być może z uwagi na pandemię COVID-19 i problemy z zatrudnianiem pracowników (w tym z zagranicy), zanotowano mniej gospodarstw zatrudniających pracowników dorywczych, natomiast znacząco (ponad dwukrotnie) zwiększyła się liczba i odsetek gospodarstw korzystających chociaż w minimalnym wymiarze z pomocy sąsiedzkiej.

Tablica 8. Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy i płci w 2020 r.

Table 8. Family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by working time and sex in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Wymiar rocznego czasu pracy w godzinach The volume of annual working time in hours				
		0–530	531–1060	1061–1590	1591–2119	2120 i więcej and more
W tysiącach osób In thousand persons						
Ogółem Total	94,2	43,5	15,6	9,1	4,5	21,5
Mężczyźni Men	57,2	24,2	9,8	6,0	3,0	14,2
Kobiety Woman	37,0	19,3	5,8	3,1	1,5	7,3

W trakcie 12 miesięcy poprzedzających 1 czerwca 2020 r. w gospodarstwach indywidualnych pracowało w różnym wymiarze czasu 94,2 tys. osób stanowiących rodzinną siłę roboczą, w tym ponad połowę (54,1%) stanowili użytkownicy – 51,0 tys. Byli oni wspierani przez 3,3 tys. stałych pracowników najemnych oraz pozostałe grupy pracowników angażowanych do pracy w gospodarstwie rolnym dorywczo w miarę potrzeb.

W przypadku gospodarstw osób prawnych przy produkcji rolniczej pracowało 3,4 tys. stałych pracowników najemnych (nakład pracy pozostałych osób podawany jest tylko po przeliczeniu na pełnozatrudnionych).

Po przeliczeniu na pełne etaty w roku, **nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej** w gospodarstwach rolnych w województwie dolnośląskim wyniosły 51,1 AWU (w tym w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha – 50,0 tys. AWU), z tego zdecydowana większość – w gospodarstwach indywidualnych (46,6 tys. wobec 3,4 tys. AWU w pozostałych gospodarstwach), co jest w dużej mierze konsekwencją struktury własnościowej rolnictwa w województwie dolnośląskim.

Schemat Scheme

Pracujący i nakłady pracy przy działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych

Employed persons and labour input in agricultural activity on agricultural farms

W GOSPODARSTWACH ROLNYCH OGÓŁEM (w tys.) ON AGRICULTURAL HOLDINGS IN TOTAL (in thousands)						Osób Persons AWU	X
							51,1
W tym w GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH (w tys.) Of which on NATURAL PERSON'S AGRICULTURAL HOLDINGS (PRIVATE FARMS) (in thousands)							X 46,6
CZŁONKOWIE RODZINY UŻYTKOWNIKA: FARM HOLDER'S FAMILY MEMBERS:		94,2 42,4	PRACOWNICY NAJEMNI: PAID EMPLOYEES:		X 3,1	PRACOWNICY KONTRAK- TOWI CONTRACTED WORKERS	POMOC SĄSIEDZKA NEIGHBOURLY ASSISTANCE
UŻYT- KOWNICY FARM HOLDERS	WSPÓŁMAŁŻON- KOWIE/PARTNERZY HOLDER'S SPOU- SES/PARTNERS	INNI CZŁONKOWIE RODZINY OTHER FAMILY MEMBERS	STALI PERMANENT	DORYWCZY TEMPORARY			
51,0 25,5	21,1 9,6	22,1 7,2	3,3 2,2	X 0,9	X 0,4	X 0,7	
GOSPODARSTWA OSÓB PRAWNYCH I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH NIEMAJĄCYCH OSOBOWOŚCI PRAWNEJ (w tys.) AGRICULTURAL HOLDINGS OF LEGAL PERSONS AND ORGANIZATIONAL UNITS WITHOUT LEGAL PERSONA LITY (in thousands)						-	X 4,5
PRACOWNICY NAJEMNI PAID EMPLOYEES			X 3,4	PRACOWNICY KONTRAKTOWI CONTRACTED WORKERS		POZOSTAŁE OSOBY OTHERS PERSONS	
STALI PERMA- NENT	3,4 2,9	DORYWCZY TEMPORARY	X 0,5	X 0,3	X 0,8		

X – brak danych w osobach (dane dostępne tylko w AWU).

X – lack of data in persons (data available only in AWU).

PRACUJĄCY – osoby wnoszące jakikolwiek wkład pracy w działalność gospodarstwa rolnego w ciągu 12 miesięcy poprzedzających 1.06.2020 r.

THE EMPLOYED – persons providing any labour input in the activity of agricultural farm during the 12 months preceding 1 June 2020.

NAKLADY PRACY – dane o pracujących wyrażone w Rocznych Jednostkach Pracy (Annual Work Unit – AWU), tj. pracujący w trakcie 12 miesięcy w różnym wymiarze czasu w przeliczeniu na „pełnozatrudnionych w roku” (min. 2120 godzin pracy w roku).

LABOUR INPUT – data on employed persons expressed in Annual Work Units – AWU, i.e. persons employed during the 12 months working different working time recalculated into “full-time employees in a year” (a minimum of 2120 hours per year).

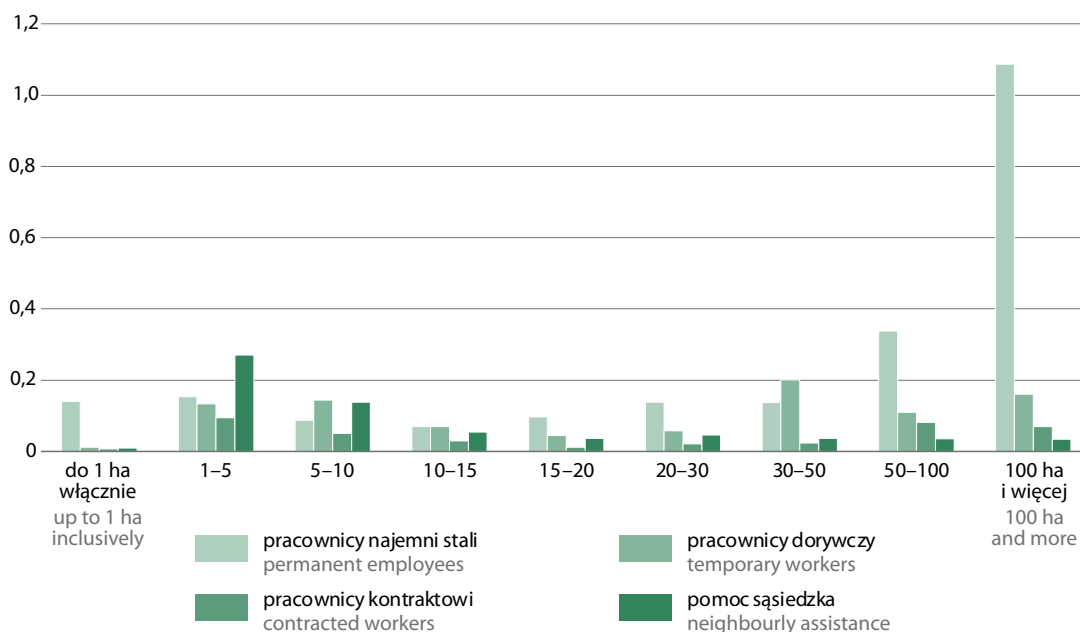
Przeważającą część (91,0%) ogółu nakładów pracy ponoszonych na prowadzenie działalności rolniczej stanowiła **rodzinną siłę roboczą** (42,4 tys. AWU).

W 2020 r. liczba gospodarstw indywidualnych wyniosła 51,9 tys. i w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 9,4 tys., tj. o 15,3%. Liczba osób stanowiących rodzinną siłę roboczą, zaangażowanych w prace przy produkcji rolniczej w tych gospodarstwach w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania, wyniosła 94,2 tys. osób. Ze względu na fakt, że część z tych osób pracowała w niepełnym wymiarze, to ostateczna wielkość nakładów pracy po przeliczeniu na pełnozatrudnionych była niższa (42,4 tys. AWU) i jednocześnie był to również spadek w stosunku do 2010 r. o 31,6%.

Zatrudnianie osób spoza rodziny do pracy w gospodarstwie indywidualnym jest wyraźnie widoczne w gospodarstwach największych – o areale 50 ha i więcej UR (29,5 tys. AWU, w tym 63,4% udział nakładów pracowników stałych), ale występuje także w gospodarstwach najmniejszych, do 5 ha użytków rolnych włącznie, które w dużej części prowadzą intensywną produkcję roślinną i zwierzęcą, wymagającą także stosunkowo dużych nakładów pracy (13,0% udział nakładów).

Wykres 35. Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 35. Non-family labour input (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020

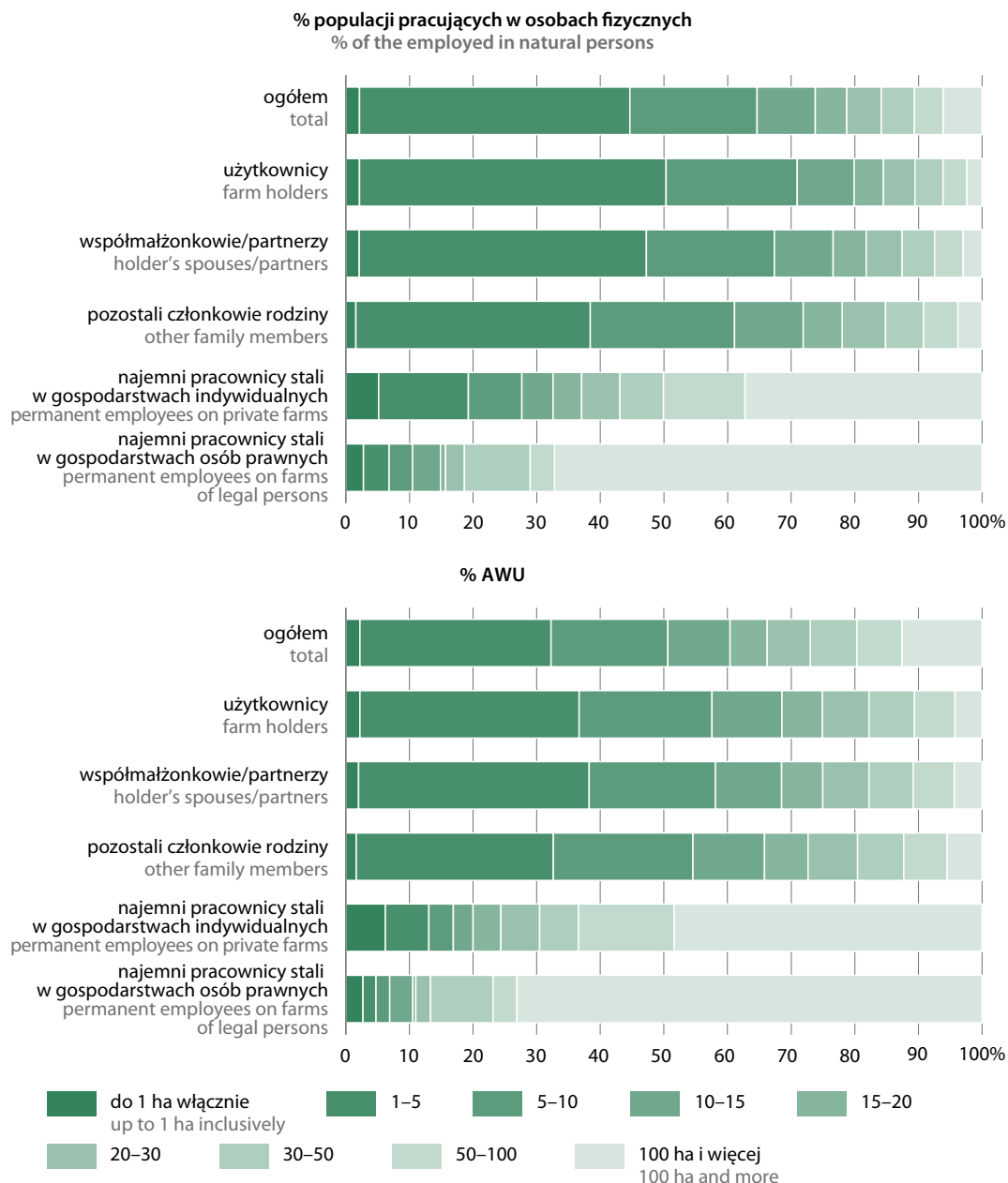

Prowadzenie produkcji rolniczej w **gospodarstwach osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej** wymagało zaangażowania 4,5 tys. osób w przeliczeniu na pełnozatrudnionych, z czego 64,4% stanowili pracownicy najemni stałi (2,9 tys. AWU).

W gospodarstwach osób prawnych, pomimo wzrostu ich liczby w stosunku do 2010 r., zmniejszyła się liczba **stałych pracowników najemnych** (z 42,1 tys. osób do 39,1 tys. osób). Zmniejszyło się też zaangażowanie tej kategorii pracowników w produkcję rolniczą – **nakłady pracy** w przeliczeniu na pełnozatrudnionych w 2020 r. wyniosły 2,9 tys. AWU wobec 3,9 tys. AWU w 2010 roku. Łączne nakłady pracy pracowników najemnych, kontraktowych i pozostałych osób wyniosły 4,5 tys. AWU.

Wykres 36. Struktura poszczególnych kategorii pracujących i nakładów pracy w ciągu badanego roku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 36. Structure of particular categories of employed persons and labour input during the surveyed year by area groups of agricultural land in 2020

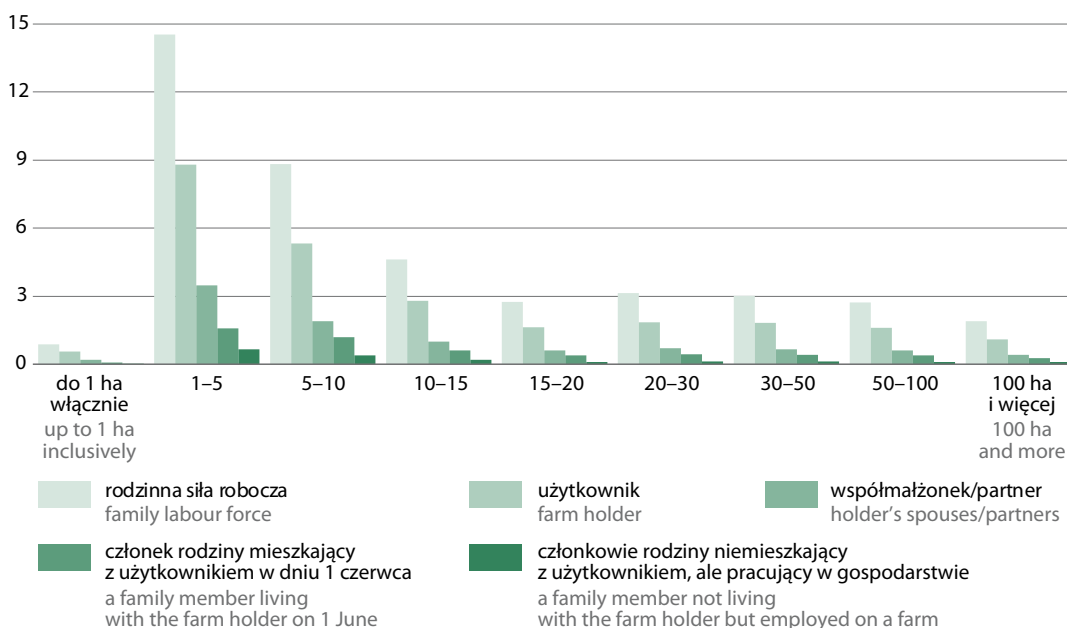
Struktura gospodarstw rolnych według powierzchni użytków rolnych, ich rozdrobnienie agrarne – szczególnie gospodarstw indywidualnych (rodzinnych) oraz sytuacja na lokalnym rynku pracy przekłada się wyraźnie na strukturę ludności wnoszącej jakikolwiek wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku. Zgodnie z wynikami PSR 2020 – 50,3% gospodarstw indywidualnych miało powierzchnię użytków rolnych nieprzekraczającą 5 ha, a odsetek gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej UR wynosił 20,1%. We wszystkich gospodarstwach o **powierzchni do 5 ha UR** – ulokowana była **prawie połowa** (44,7%)

ogólnej liczby pracujących w ciągu roku, liczonych w osobach fizycznych (32,3% w odniesieniu do ogólnych nakładów w przeliczeniu na pełnozatrudnionych). Była to praca przede wszystkim użytkownika, współmałżonka, ale także innych członków rodziny użytkownika.

Generalnie jednak, niezależnie od powierzchni użytków rolnych, największy wkład pracy w działalność rolniczą jest wnoszony przez użytkowników (około połowa ogólnych nakładów), w drugiej kolejności istotne nakłady pracy (niecałe 20% ogółu) są wnoszone przez ich współmałżonków. Stosunkowo najmniejszy wkład pracy, niezależnie od areалу gospodarstwa, wnoszą członkowie rodziny niemieszkający z użytkownikiem.

Wykres 37. Nakłady pracy w rodzinie użytkownika (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

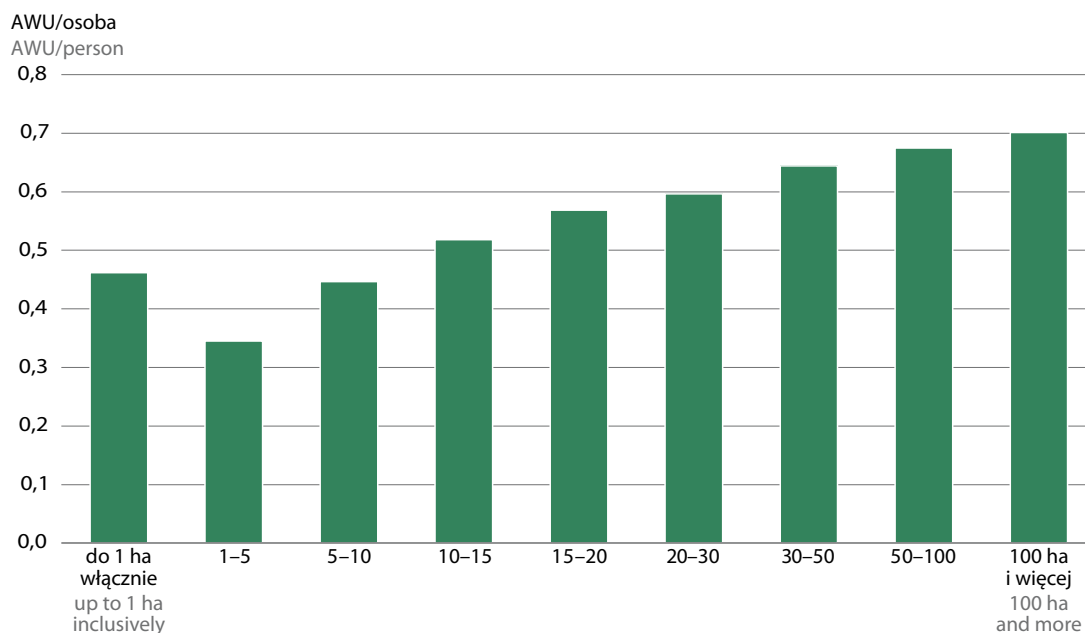
Chart 37. Labour input in the holder's family (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020

W przypadku rodzinnych gospodarstw rolnych (**gospodarstw indywidualnych**) – pomijając gospodarstwa najmniejsze o powierzchni do 1 ha, im większe gospodarstwo, tym większy był godzinowy wkład pracy w prowadzenie działalności rolniczej samych użytkowników i ich współmałżonków, zwiększały się także nakłady pracy pozostałych członków rodziny.

Wykres 38. Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 38. Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2020

W gospodarstwach indywidualnych o powierzchni UR do 1 ha włącznie zatrudniano 5,2% wszystkich pracowników najemnych stałych, a w klasie 1–5 ha – 14,1%. Najwięcej pracowników najemnych zatrudniano w największych gospodarstwach – powyżej 100 ha (37,3%).

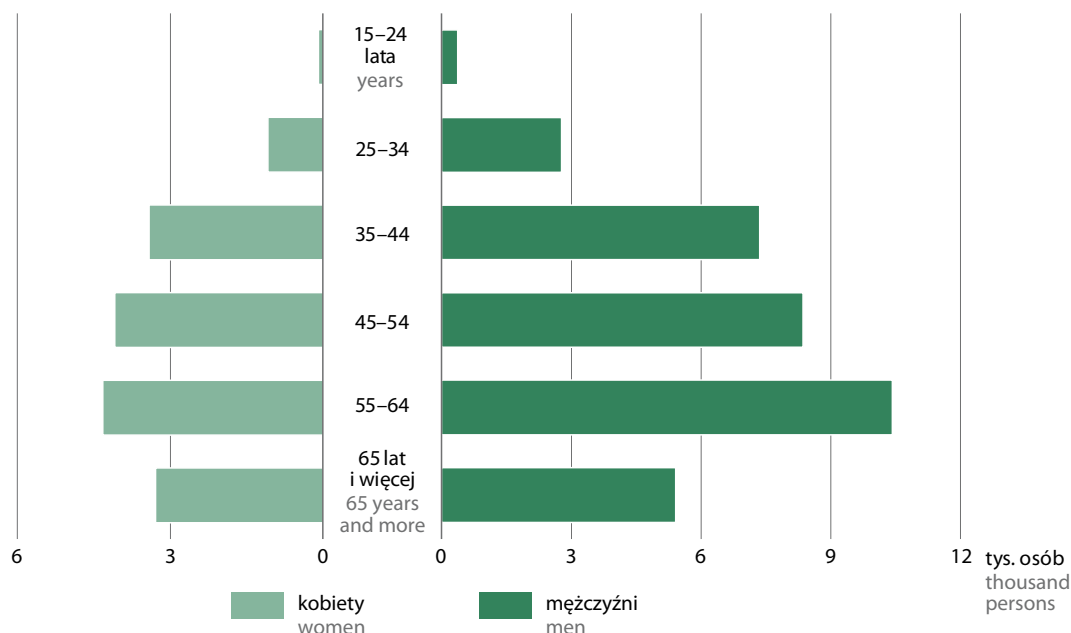
Zdecydowana większość **użytkowników gospodarstw indywidualnych** zadeklarowała pracę przy produkcji rolnej w ciągu roku, chociaż praca ta może być wykonywana także przez innego z członków rodziny. Również większość użytkowników (80,1%) pełniła jednocześnie rolę kierujących w gospodarstwach rolnych.

Ponad 2/3 ogółu pracujących (70,6%) użytkowników gospodarstw indywidualnych to **mężczyźni. Kobiety** w porównaniu z mężczyznami użytkowały mniejsze obszarowo gospodarstwa rolne. Na ogólną liczbę 16,3 tys. gospodarstw, w których pracującym użytkownikiem była kobieta – 10,0 tys. to gospodarstwa do 5 ha powierzchni użytków rolnych, tj. 61,5%. Wśród gospodarstw użytkowanych przez mężczyzn (34,7 tys.) wartości te wynosiły odpowiednio 15,5 tys., tj. 44,7%.

Nieco ponad połowa osób w grupie użytkowników pracujących w swoich gospodarstwach rolnych jest w wieku nie starszym niż 54 lata (54,0%), jednocześnie 70,4% to osoby w wieku 45 lat i więcej. Wiek 65 lat przekroczyło 17,1% pracujących użytkowników.

Wykres 39. Użytkownicy gospodarstw indywidualnych pracujący w swoim gospodarstwie rolnym według płci i wieku w 2020 r.

Chart 39. Holders of natural person's agricultural holdings (private farms) employed on their own agricultural holdings by sex and age in 2020

Wśród kobiet – użytkowników udział osób w wieku 45 lat i więcej wyniósł 71,8% (25,1% w wieku 45–54 lat, 26,5% w wieku 55–64 lata, 20,2% w wieku 65 lat i więcej), dla mężczyzn odsetek ten ukształtował się na poziomie 69,7% (w analogicznych grupach wieku: 24,1%, 30,0%, 15,6%). Różnica w klasie wieku 65 lat i więcej może częściowo wynikać z dłuższego trwania życia kobiet niż mężczyzn.

Około 2/3 (65,6%) pracujących przy produkcji rolniczej **małżonków/partnerów użytkowników** gospodarstw indywidualnych to kobiety. Udział małżonków w wieku 45 lat i więcej wyniósł 74,2%.

Młodszy od użytkowników, a także ich współmałżonków, byli **pozostali członkowie rodzin** pracujący w gospodarstwach indywidualnych, wśród których 56,8% nie przekroczyło wieku 44 lat.

Z ogólnej liczby 94,2 tys. członków rodziny pracujących w swoich rodzinnych gospodarstwach rolnych – 47,2% łączyło pracę przy produkcji rolniczej z inną działalnością zarobkową. Z 44,5 tys. osób pracujących w gospodarstwie i posiadających inną pracę 92,2% wykonywało pracę w gospodarstwie jako dodatkową. Relatywnie częściej prace w gospodarstwie z inną pracą łączyli mężczyźni niż kobiety.

Spośród łączących pracę w rolnictwie z inną działalnością 87,9% osób pracowało w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni 1–20 ha UR, a z tego ponad połowa (51,7%) w małych gospodarstwach (1–5 ha UR).

Praca w gospodarstwie rolnym stanowiła wyłączne lub główne miejsce pracy w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny PSR 2020 dla 56,4% ogółu rodzinnej siły roboczej.

Rozdział IX

Chapter IX

Typologia gospodarstw rolnych

Typology of agricultural holdings

W 77,2% gospodarstwach specjalistycznych dominowały uprawy polowe. Niezależnie od klasy wielkości ekonomicznej, najczęściej było gospodarstw specjalizujących się w uprawach polowych.

Najwięcej kierujących gospodarstwami rolnymi posiadających wykształcenie rolnicze, było wśród gospodarstw specjalizujących się w uprawach trwałych oraz w uprawach ogrodnich.

1. Wielkość ekonomiczna

1. Economic size

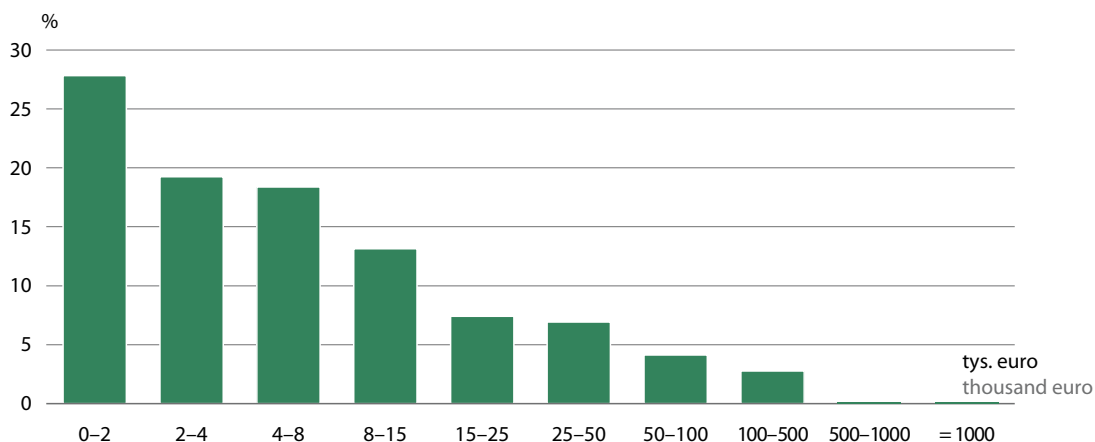
Z ogólnej liczby 52,1 tys. gospodarstw rolnych, 65,0% charakteryzowało się wielkością ekonomiczną do 8 tys. euro (64,6% w Polsce), a 3,6% gospodarstw należało do klas wielkości ekonomicznej 100 tys. i więcej euro (w kraju 3,2%).

Wykres 40.

Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.

Chart 40.

Structure of the number and economic size of agricultural holdings by economic size classes in 2020

Ogólna wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych w Polsce w 2020 r. przekroczyła 26 mld euro, z czego w województwie dolnośląskim osiągnięto 1,1 mld euro (4,3%).

Gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych wytwarzały 72,8% wielkości ekonomicznej w województwie (w kraju 60,9%).

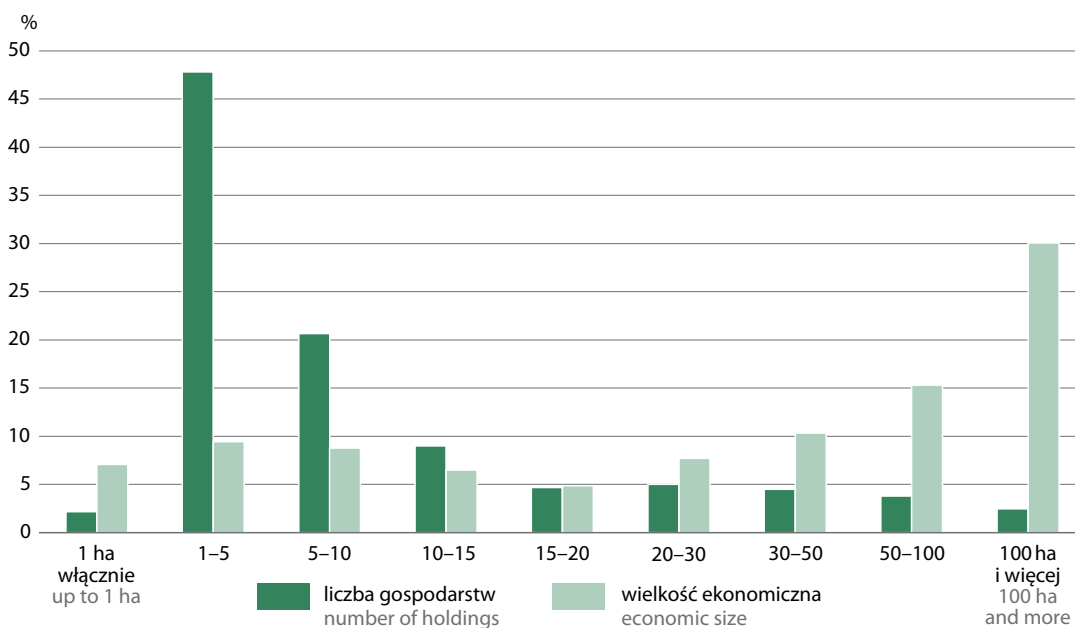
Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego wynosiła w 2020 r. 22,3 tys. euro (w Polsce 20,3 tys. euro), w tym gospodarstwa indywidualnego – 18,6 tys. euro (tyle samo ile w kraju).

Analiza liczby gospodarstw rolnych zakwalifikowanych do określonego typu rolniczego w poszczególnych klasach wielkości ekonomicznej wykazała, że:

- w przedziale do 8 tys. euro najwyższy odsetek gospodarstw (80,3%) zanotowano dla typu „specjalizujące się w uprawach polowych”, a najniższy – dla typu „mieszane – różne zwierzęta” (0,5%),
- w przedziale: 8–25 tys. euro najwyższy odsetek stanowiły gospodarstwa typu „specjalizujące się w uprawach polowych” (72,8%), a najniższy – typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (0,6%),
- w klasach: 25–50 tys. euro, 50–100 tys. euro oraz powyżej 100 tys. euro najwyższy odsetek stanowiły również gospodarstwa typu „specjalizujące się w uprawach polowych” – odpowiednio 69,1%, 72,0% i 66,9%, a najniższy gospodarstwa typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (0,6%) w klasie 25–50 tys. euro, gospodarstwa typu „mieszane – różne zwierzęta” w klasie 50–100 tys. euro oraz powyżej 100 tys. euro (odpowiednio 0,7% i 0,5%).

Wykres 41. Struktura liczby gospodarstw i wielkości ekonomicznej według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 41. Structure of the number and economic size of agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2020

Udział gospodarstw rolnych posiadających **użytki rolne w dobrej kulturze rolnej w ogólnej liczbie gospodarstw należących do danej klasy ekonomicznej** był najwyższy w klasie 15–25 i 25–50 tys. euro i wynosił po 99,7%.

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających:

- zasiewy odnotowano w klasie wielkości ekonomicznej 50–100 tys. euro (94,5% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- grunty ugorowane – w klasie najwyższej, tj. 1000 tys. euro i więcej – 16,5%,
- łąki (56,0%) – w klasie 0–2 tys. euro,
- pastwiska (14,1%) – w klasie 1000 tys. euro i więcej,
- uprawy trwałe – w przedziale 25–50 tys. euro (12,6%).

Średnia powierzchnia użytków rolnych rosła w miarę wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego od 2,64 ha w klasie 0–2 tys. euro i 3,73 ha w klasie 2–4 tys. euro do 438 ha w klasie 500–1000 tys. euro oraz 718 ha w klasie 1000 tys. euro i więcej.

We wszystkich klasach wielkości ekonomicznej dominowały gospodarstwa rolne **uprawiające** zboża (ponad $\frac{3}{4}$ ogółu gospodarstw w danej klasie, z wyjątkiem klasy 0–2 tys. euro, gdzie omawiany odsetek wynosił 49,8%). Najwyższy odsetek omawianych gospodarstw wystąpił w klasie wielkości ekonomicznej 50–100 tys. euro (88,4% ogółu gospodarstw w tej klasie).

W gospodarstwach rolnych o wielkości ekonomicznej do 25 tys. euro, poza zbożami (uprawa 70,0% gospodarstw) najczęściej uprawiane były rośliny przemysłowe, rzepak i rzepik oraz ziemniaki (produkcję ww. produktów rolnych prowadziło odpowiednio 16,2%, 15,0% i 13,5% gospodarstw). W gospodarstwach rolnych o wielkości ekonomicznej 25 tys. euro i więcej, poza gospodarstwami uprawiającymi zboża (86,6% takich gospodarstw), dominowały gospodarstwa uprawiające rośliny przemysłowe oraz rzepak i rzepik (osiągając odpowiednio 55,9% i 50,8%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających:

- rośliny strączkowe jadalne odnotowano wśród gospodarstw o wielkości ekonomicznej ≥ 1000 tys. euro (8,2% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- warzywa gruntowe – wystąpił w klasie ≥ 1000 tys. euro (21,2%),
- truskawki – w klasie 25–50 tys. euro (3,1%),
- warzywa pod osłonami odnotowano w klasie ≥ 1000 tys. euro (3,5%).

Analiza gospodarstw rolnych utrzymujących **zwierzęta gospodarskie** wykazała, że w gospodarstwach do 25 tys. euro najczęściej prowadzony był chów drobiu kurzego, a w klasach powyżej 25 tys. euro – chów bydła. Drugim najczęściej utrzymywanym gatunkiem zwierząt w gospodarstwach należących do klas poniżej 25 tys. euro było bydło, a powyżej tej wartości drób kurzy. Trzecim, najczęściej utrzymywanym gatunkiem zwierząt w gospodarstwach niezależnie od wielkości ekonomicznej były świnie.

Najwyższy odsetek gospodarstw prowadzących chów:

- bydła odnotowano w klasie wielkości ekonomicznej 50–100 tys. euro (63,9% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- drobiu kurzego – w przedziałach 2–4 tys. euro (82,1%),
- świń – w klasie 25–50 tys. euro (19,7%),
- owiec – w klasach poniżej 2 tys. euro oraz 500–1000 tys. euro (po 4,9%),
- kóz – w klasie 2–4 tys. euro (3,5%),
- koni – w klasie poniżej 2 tys. euro (14,2%).

Obok prowadzenia produkcji rolniczej, 1,4 tys. gospodarstw rolnych prowadziło także **działalność inną niż rolnicza** bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym. Analizując liczbę omawianych gospodarstw w poszczególnych klasach wielkości ekonomicznej należy zauważyć, że:

- ponad połowa (56,5%) gospodarstw najmniejszych ekonomicznie (do 4 tys. euro) oraz 27,4% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 4 tys. euro i więcej prowadziło agroturystykę,
- najczęściej prowadzonym rodzajem działalności innej niż rolnicza były:
 - w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej do 25 tys. euro – poza agroturystyką, nierolnicze prace kontraktowe
 - w gospodarstwach o wielkości 25 tys. euro i więcej – rolnicze prace kontraktowe.

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych, gdzie przychody z działalności innej niż rolnicza przewyższyły przychody z działalności rolniczej odnotowano w gospodarstwach o wielkości 25–50 tys. euro (22,8% takich gospodarstw). Omawiany odsetek był najniższy wśród największych gospodarstw – należących do klasy wielkości ekonomicznej 1000 tys. euro i więcej (5,9%).

Ciągniki posiadało 25,7% gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro oraz 48,9% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 2–4 tys. euro. W klasach powyżej 8 tys. euro omawiany odsetek wynosił powyżej 80%, osiągając najwyższą wartość w klasie 50–100 tys. euro (89,9%).

Wśród gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej do 50 tys. euro najpopularniejsze były ciągniki o mocy 40–60 kW, o wielkości 50–100 tys. euro – o mocy 60–100 kW, a w wyższych klasach ekonomicznych gospodarstwa najczęściej posiadały ciągniki o mocy 100 kW i więcej.

Odsetek gospodarstw rolnych posiadających ciągniki o największej mocy (100 kW i więcej) rósł wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej od 0,5% w klasie 0–2 tys. euro do 66,2% w klasach powyżej 100 tys. euro łącznie.

Najsłabsze ekonomicznie (o wielkości do 2 tys. euro) gospodarstwa rolne użytkujące ciągniki posiadały średnio 1 ciągnik. Omawiany wskaźnik poprawiał się wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej i w niższych klasach wynosił:

- 8–15 tys. euro – 1,6 ciągnika,
- 15–25 tys. euro – 2,0 ciągnika,
- 25–50 tys. euro – 2,3 ciągnika,
- 50–500 tys. euro – 2,8 ciągnika,
- 1000 tys. euro i więcej – 8,4 ciągnika.

Wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej wzrastała powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w gospodarstwie rolnym. Dla wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro omawiany wskaźnik wynosił 9,36 ha, natomiast w klasie 25–50 tys. euro osiągał wielkość 16,57 ha. Największą powierzchnię UR przypadającą na 1 ciągnik odnotowano w klasie 1000 tys. euro i więcej (103,61 ha).

Udział osób kierujących gospodarstwami rolnymi posiadających **wykształcenie rolnicze w ogólnej liczbie omawianych osób w danej klasie wielkości ekonomicznej wzrastał od 30,7%** w klasie 0–2 tys. euro osiągając najwyższą wartość 71,8% w klasie 500–1000 tys. euro.

Wśród gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej 15–25 tys. euro wystąpił najwyższy odsetek osób, dla których kurs rolniczy był najwyższym poziomem wykształcenia rolniczego (20,5% ogółu kierujących w omawianej klasie), a najniższy odsetek w klasie 1000 tys. euro i więcej (9,4%). Jednocześnie we wspomnianej najwyższej klasie wielkości ekonomicznej odnotowano również najwyższy odsetek osób kierujących, które posiadały wyższe wykształcenie rolnicze (36,5%). Omawiany odsetek był najniższy w klasie 2–4 tys. euro, gdzie wyniósł 2,7%.

- Spośród gospodarstw indywidualnych, w których gospodarstwa domowe zużywały więcej niż 50% wartości produkcji rolniczej, 68,1% charakteryzowała wielkość ekonomiczna 0–4 tys. euro, a 23,3% – wielkość ekonomiczna 4–8 tys. euro.
- Odsetek gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, których dochody z działalności rolniczej przekraczały 50% dochodów ogółem, osiągnął najwyższe wartości (76,9%) wśród gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej co najmniej 25 tys. euro. Omawiany odsetek był najniższy w klasach wielkości ekonomicznej: 0–2 tys. euro (6,3%) oraz 2–4 tys. euro (10,4%).
- W klasie wielkości ekonomicznej 100–1000 tys. euro udział gospodarstw domowych, które uzyskiwały główne dochody z działalności rolniczej wynosił 85,8%. Jednocześnie w gospodarstwach najsłabszych ekonomicznie odsetek gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania była działalność pozarolnicza wynosił 6,3% w klasie wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro oraz 10,4% – w klasie 2–4 tys. euro.
- W miarę wzrostu wielkości ekonomicznej malał odsetek gospodarstw domowych uzyskujących główne dochody z pracy najemnej (z 42,3% w klasie 2–4 tys. euro do 2,1% w klasie 100–500 tys. euro i więcej oraz emerytur i rent (z 28,9% w klasie 0–2 tys. euro do braku takich gospodarstw w klasie 1000 tys. euro i więcej).

W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej nie przekraczającej 15 tys. euro odnotowano 56,2% **osób pełnozatrudnionych w rolnictwie liczonych w AWU**. Na 1 gospodarstwo o wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro przypadało 0,5 AWU, 2–8 tys. euro – ok. 0,8 AWU, w przedziale 8–100 tys. euro – 1,0–1,8 AWU, w klasie 100–1000 tys. euro – 2,9–9,5 AWU, w klasie 1000 tys. euro i więcej – ponad 24 AWU.

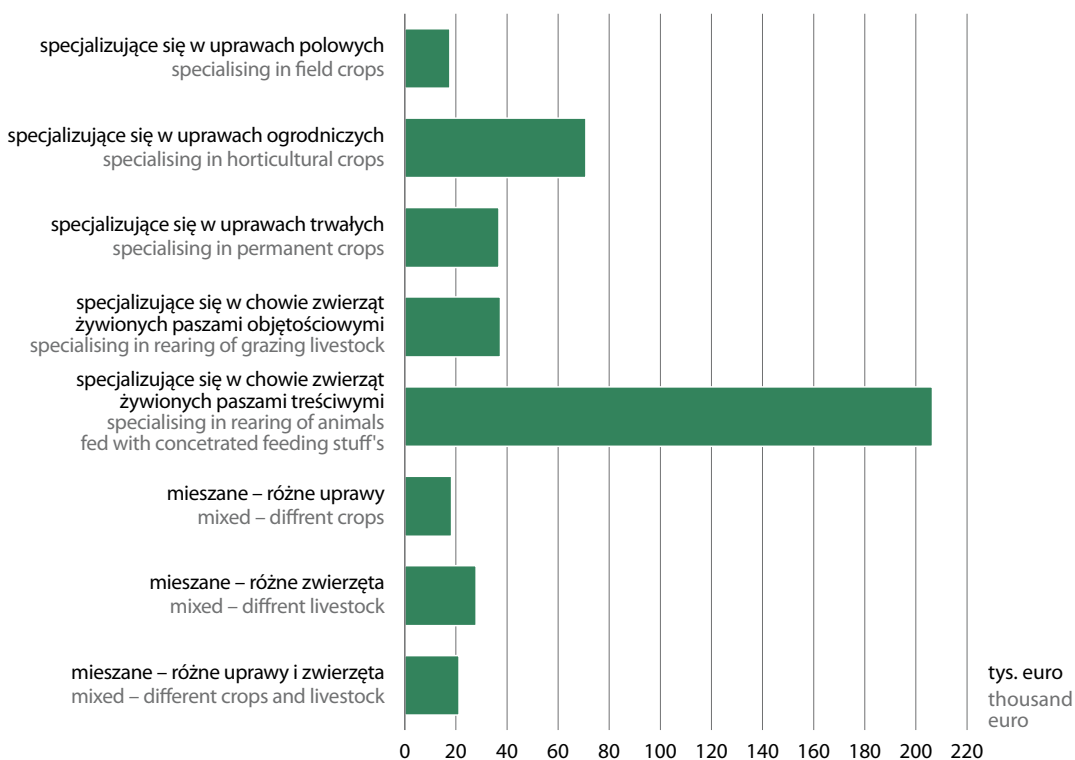
W województwie dolnośląskim odnotowano 3,6% gospodarstw rolnych najsilniejszych ekonomicznie, tj. o wielkości 100 tys. euro i więcej (w Polsce udział 3,2%). Odsetek gospodarstw najsłabszych ekonomicznie (o wielkości do 2 tys. euro) wyniósł 27,6%, przy 28,5% w kraju.

2. Typy rolnicze

2. Farm types

W 2020 r. do gospodarstw specjalistycznych² (z dominującą grupą upraw/chowem) należało 85,9% gospodarstw rolnych (w Polsce – 79,8%). W 77,2% gospodarstw specjalistycznych dominowały uprawy polowe (w kraju – 59,9%), a 3,8% (w Polsce – 10,7%) gospodarstw zostało zakwalifikowanych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi”. Udział gospodarstw w typie „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” wyniósł 2,0% (2,3% w Polsce). Najniższy odsetek odnotowano wśród gospodarstw „specjalizujących się w uprawach trwałych” i „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”, który to stanowił po 1,4% ogółu gospodarstw rolnych (odpowiednio 2,4% i 2,6% w kraju).

Wykres 42. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2020 r.
Chart 42. Average economic size of an agricultural holding by farm types in 2020

2 Obejmują gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych, uprawach ogrodniczych, uprawach trwałych oraz gospodarstwa specjalizujące się w chowie zwierząt żywionymi paszami objętościowymi i treściwymi.

Gospodarstwa specjalistyczne wytwarzały 90,1% wielkości ekonomicznej w województwie (w kraju 84,0% ogólnej wielkości ekonomicznej). Średnia wielkość ekonomiczna w poszczególnych typach rolniczych wahała się w zakresie od 17,7 tys. euro dla gospodarstw rolnych typu „specjalizujące się w uprawach polowych”, poprzez 36,9 tys. euro dla typu „specjalizujące się w uprawach trwałych” oraz 70,8 tys. euro dla gospodarstw typu „specjalizujące się w uprawach ogrodnich” do 206,5 tys. euro dla typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”.

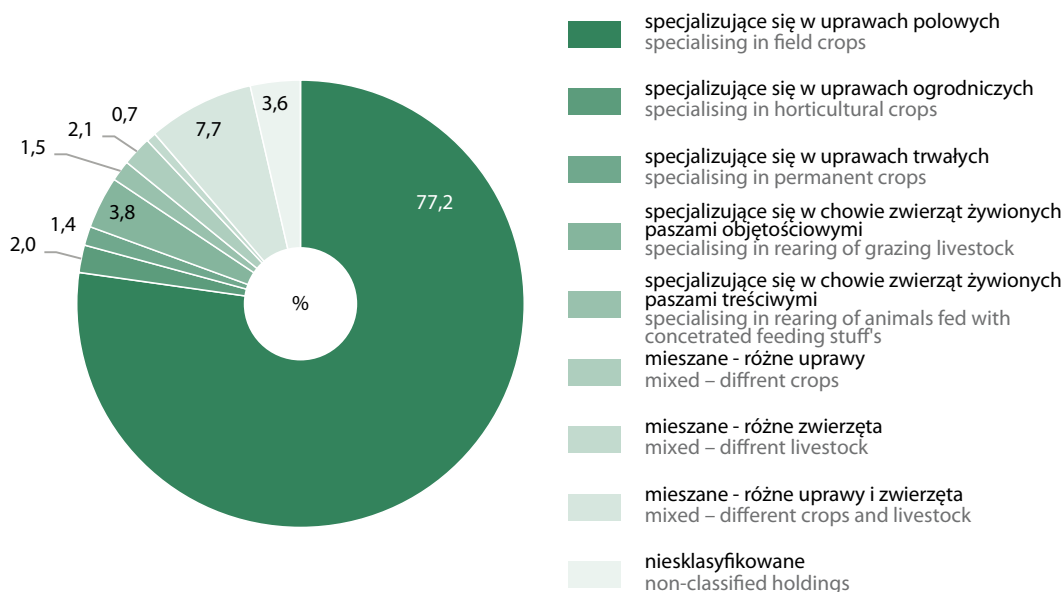
Wielkość ekonomiczna 67,6% gospodarstw należących do typu „specjalizujące się w uprawach polowych” nie przekraczała 8 tys. euro. Najwyższy odsetek gospodarstw najsilniejszych ekonomicznie (100 tys. euro i więcej) odnotowano w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (21,6% ogółu gospodarstw rolnych omawianego typu).

Największe obszarowo gospodarstwa rolne odnotowano w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” oraz „specjalizujące się w uprawach polowych”, gdzie **średnia powierzchnia użytków rolnych** wynosiła odpowiednio 24,77 ha oraz 18,61 ha. Najmniejsze gospodarstwa wystąpiły w grupie gospodarstw „specjalizujące się w uprawach ogrodnich” (5,68 ha) oraz wśród gospodarstw niesklasyfikowanych (5,89 ha).

W większości typów rolniczych odsetek gospodarstw posiadających **użytki rolne w dobrej kulturze rolnej** wynosił od 99,0% do niemal 100,0%. Tylko w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” udział gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze w ogólnej liczbie gospodarstw tego typu wynosił 88,0%.

Wykres 43.
Chart 43.

Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r.
Structure of the agricultural holdings by farm types in 2020

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających **grunty pod zasiewami** odnotowano w typie „mieszane – różne uprawy” (90,6%), a najniższy w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych” (32,2%). Grunty ugorowało 22,0% gospodarstw niesklasyfikowanych, a wśród sklasyfikowanych, najwięcej (12,4%) w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”. Najmniejszą liczbę gospodarstw z ugorami odnotowano w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (2,8%).

Łąki użytkowało 82,9% gospodarstw rolnych należących do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” oraz 85,2% gospodarstw należących do typu „mieszane – różne

zwierzęta”. Wśród gospodarstw omawianych typów odnotowano także najwyższy odsetek gospodarstw z **pastwiskami** (odpowiednio 43,8% i 32,6%).

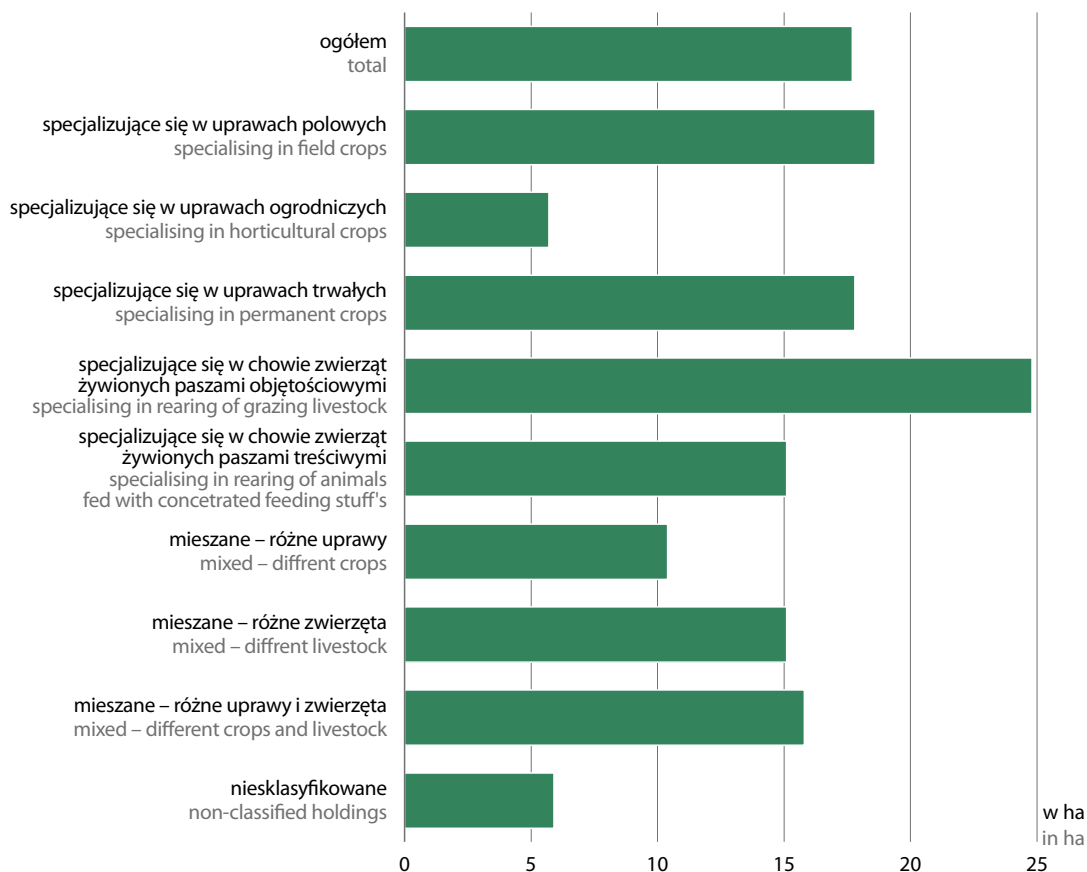
Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych z **sadami** wystąpił w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych” (100% ogółu gospodarstw tego typu), ale był wysoki także w typie „mieszane – różne uprawy”, gdzie wyniósł 82,3%. Najrzadziej sady występowały w gospodarstwach typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (odsetek omawianych gospodarstw wyniósł odpowiednio 1,0% i 3,5%).

Analiza poszczególnych typów gospodarstw rolnych prowadzących podstawowe grupy upraw wykazała, że najwyższy odsetek:

- gospodarstw produkujących zboża i ziemniaki wystąpił dla typów „mieszane – różne zwierzęta” i „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (odpowiednio 79,2% i 82,2% gospodarstw uprawiających zboża oraz 33,7% i 28,2% gospodarstw uprawiających ziemniaki),
- producentów roślin strączkowych jadalnych – w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (1,4%),
- gospodarstw uprawiających rośliny przemysłowe – w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (26,1%),
- gospodarstw zajmujących się **uprawą warzyw gruntowych** – w typie „mieszane – różne uprawy” (15,7%),
- gospodarstw zajmujących się uprawą warzyw gruntowych pod osłonami – w typie „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” (15,1%).

Wykres 44.
Chart 44.

Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych w 2020 r.
Average area of agricultural land in agricultural holdings by farm types in 2020

Jednocześnie należy zauważyć, że w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” odnotowano najwyższe średnie powierzchnie upraw zbóż i roślin przemysłowych przypadające na 1 gospodarstwo posiadające wymienione uprawy (odpowiednio: 26,12 ha i 18,79 ha). Najwyższą średnią powierzchnię uprawy ziemniaków odnotowano w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (2,31 ha), jak również warzyw gruntowych (5,94 ha).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych prowadzących chów poszczególnych gatunków **zwierząt gospodarskich** odnotowano:

- dla gospodarstw utrzymujących bydło lub kozy w typach: „mieszane – różne zwierzęta” oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (osiągając odpowiednio dla gospodarstw z bydłem 82,0% i 85,9%; dla gospodarstw z kozami – 13,4% i 10,1% ogółu gospodarstw omawianego typu),
- dla gospodarstw utrzymujących świnie w typach: „mieszane – różne zwierzęta” oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (osiągając odpowiednio 32,8% oraz 14,6% ogółu gospodarstw omawianego typu),
- dla gospodarstw utrzymujących owce w typach: „mieszane – różne zwierzęta” oraz „specjalizujące się w uprawach trwałych” (osiągając odpowiednio 10,9% i 10,3% ogółu gospodarstw omawianego typu),
- dla gospodarstw utrzymujących drób kurzy w typach: „mieszane – różne zwierzęta” oraz „mieszane – różne uprawy” (osiągając odpowiednio 86,9% oraz 83,1% ogółu gospodarstw omawianego typu),
- dla gospodarstw utrzymujących konie w typach: „specjalizujące się w uprawach trwałych” oraz „mieszane – różne zwierzęta” (osiągając odpowiednio 20,6% oraz 11,2% ogółu gospodarstw omawianego typu).

Działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym najchętniej podejmowały gospodarstwa rolne typu „specjalizujące się w uprawach trwałych” – 6,1% ogółu gospodarstw omawianego typu.

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych, gdzie przychody z działalności innej niż rolnicza przewyższyły przychody z działalności rolniczej odnotowano w gospodarstwach typu „niesklasyfikowane” i „specjalizujące się w uprawach trwałych” (odpowiednio 47,7% i 45,5% ogółu gospodarstw omawianych typów prowadzących działalność inną niż rolnicza), a najniższy w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (22,7%).

Ponad 80% gospodarstw należących do typów „mieszane – różne zwierzęta” oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” posiadało ciągniki rolnicze (odpowiednio 86,6% i 80,4%). Najniższy odsetek gospodarstw z ciągnikami, odnotowano w gospodarstwach niesklasyfikowanych – 18,8%.

W typach „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” oraz „mieszane – różne zwierzęta” przypadało najwięcej ciągników na 1 gospodarstwo posiadające ciągniki (odpowiednio 2,1 szt. i 1,9 szt.).

Największą powierzchnię użytków rolnych przypadającą na 1 ciągnik odnotowano w gospodarstwach niesklasyfikowanych (27,02 ha), a wśród sklasyfikowanych w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych” (21,60 ha). Najniższy omawiany wskaźnik wystąpił w gospodarstwach „specjalizujących się w uprawach ogrodniczych” (7,44 ha).

Najwyższe nawożenie mineralne w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze obserwowane było w gospodarstwach rolnych specjalizujących się w uprawach polowych, oraz o typach mieszanych (różne uprawy i zwierzęta oraz różne uprawy) i wynosiło odpowiednio 172,5 kg, 152,8 kg oraz 129,5 kg/ha UR w dobrej kulturze rolnej.

Wyższe **wykształcenie rolnicze** posiadało 7,7% kierujących gospodarstwami rolnymi zaklasyfikowanymi do typu „specjalizujące się w uprawach trwałych” i 7,2% osób kierujących gospodarstwami rolnymi należącymi do typu „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych”. Omawiany odsetek osiągnął najniższą wartość w typie „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (2,6%) i „mieszane – różne zwierzęta” (2,7%). We wspomnianych typach odnotowano jednocześnie najwyższy odsetek osób z ukończonym kursem rolniczym (odpowiednio 23,7% i 21,3%).

Produkcja głównie na samozaopatrzenie gospodarstwa domowego charakteryzowała gospodarstwa indywidualne należące do typów: „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”, „mieszane – różne zwierzęta” oraz „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (odpowiednio: 25,8%, 25,4%, 25,0%). Najmniej, bo 3,7% gospodarstw niesklasyfikowanych oraz 7,7% gospodarstw „specjalizujących się w uprawach trwałych” zużywało na potrzeby własne gospodarstwa domowego więcej niż 50% wartości końcowej produkcji rolniczej.

Analiza źródeł dochodów gospodarstw domowych w poszczególnych typach gospodarstw indywidualnych pokazuje, że najwyższy odsetek gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była:

- działalność rolnicza – wystąpił wśród gospodarstw zaliczonych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (51,6%) oraz „mieszane – różne zwierzęta” (39,9%),
- praca najemna – wśród gospodarstw niesklasyfikowanych (36,8%) i w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (34,4%),
- emerytury i renty – wśród gospodarstw niesklasyfikowanych (26,2%) i w typach „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (25,0%).

Liczba pełnozatrudnionych liczona w AWU była najwyższa w gospodarstwach rolnych o typie „specjalizujące się w uprawach polowych” oraz „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” i stanowiła odpowiednio 69,2% i 10,2% ogólnego AWU. Omawiana liczba była najniższa dla gospodarstw typu „mieszane – różne zwierzęta” – 1,1% ogólnego AWU.

Wśród gospodarstw niesklasyfikowanych i należących do typu „specjalizujące się w uprawach polowych” odnotowano najniższe średnie wartości AWU przypadające na 1 gospodarstwo (odpowiednio 0,4 i 0,9). Omawiany wskaźnik był najwyższy wśród gospodarstw zaklasyfikowanych do typów: „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”, „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych”, „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” i „mieszane – różne zwierzęta” (odpowiednio 2,0, 1,9, 1,7 i 1,6 AWU). W pozostałych typach rolniczych na 1 gospodarstwo rolne przypadało ok. 1,3 AWU.

Rozdział X

Chapter X

Analiza gospodarstw rolnych w przekrojach gminnych (według siedziby gospodarstwa)

Analysis of agricultural holdings by gminas (by holdings headquarter)

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 w województwie dolnośląskim w przekroju gminnym (według siedziby gospodarstwa rolnego) wykazały znaczne różnice pomiędzy wskaźnikami charakteryzującymi gospodarstwa rolne zlokalizowane na tym poziomie agregacji.

W ponad 1/3 gmin w województwie udział zasiewów w ogólnej powierzchni użytków w dobrej kulturze rolnej wyniósł 90% i więcej. Największe odsetki zanotowano w gminach wiejskich takich jak: Udanin (99,6%), Domaniów i Ciepłowody (po 98,9%), kolejno Kondratowice (98,8%) oraz Ruja (98,7%), natomiast najmniejszy udział wystąpił w gminach miejsko-wiejskich Głuszycy (4,2%), Stronie Śląskie (4,3%) oraz miejskich Świeradów-Zdrój (5,8%) i Kowary (14,5%). Gmina Udanin charakteryzowała się najwyższym udziałem zasiewów zarówno w województwie dolnośląskim, jak i w Polsce, a gminy Domaniów i Ciepłowody zajęły odpowiednio 4. i 5. lokatę wśród gmin w całym kraju. Najniższy odsetek powierzchni zasiewów wystąpił w gminie Ujszoły (0,4%), która położona jest w województwie śląskim. W Polsce udział zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej wyniósł 74,3%.

W województwie dolnośląskim najwyższy udział najmniejszych gospodarstw rolnych, (tj. o powierzchni poniżej 5 ha UR) występował w gminach: miejskiej Polanica-Zdrój (73,5%), następnie w miejsko-wiejskiej Olszyna (72,0%) oraz miejskiej Świeradów-Zdrój (70,5%). Najniższy odsetek gospodarstw o powierzchni do 5 ha UR zanotowano w gminach wiejskich takich jak: Ciepłowody i Kondratowice (po 26,9%) oraz Jordanów Śląski (29,2%). W Polsce gminą o największym udziale gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha UR była gmina miejsko-wiejska Sułkowice (97,1%) w województwie małopolskim, dla porównania w kraju odsetek tego rodzaju gospodarstw wyniósł 52,1%.

Gospodarstwa rolne o użytkach rolnych w przedziale od 5 do 15 ha miały największy udział w następujących gminach wiejskich: Ciepłowody (43,0%), Jordanów Śląski (42,8%) oraz Borów (41,5%), natomiast odsetek ten był najniższy w gminach miejskich takich jak: Piława Górna (9,5%), Dzierżonów (10,8%) i Oława (13,4%). W kraju gospodarstwa z tej grupy obszarowej najliczniej występowały w gminie Głuchów (59,3%) w województwie łódzkim, z kolei gmina Lanckorona położona w województwie małopolskim charakteryzowała się najniższym odsetkiem (2,0%) gospodarstw o analizowanej powierzchni użytków rolnych.

W województwie dolnośląskim największy udział gospodarstw największych (o powierzchni 15 ha i więcej UR) zanotowano w gminach: miejskiej Szczawno-Zdrój (46,2%), wiejskiej Kondratowice (44,6%) i miejsko-wiejskiej Wiązów (38,0%). Natomiast gminy miejskie takie jak: Polanica-Zdrój (8,2%) i Piechowice (9,1%) oraz gmina wiejska Zawonia (10,1%) odznaczały się najniższymi udziałami tego rodzaju gospodarstw w województwie. W gminie Mikołajki Pomorskie w województwie pomorskim udział gospodarstw z badanej grupy obszarowej wyniósł 63,7% i była to najwyższa wartość w kraju.

Zboża w 2020 r. w Polsce stanowiły ponad 2/3 ogólnej powierzchni zasiewów. W województwie dolnośląskim największy odsetek powierzchni zbóż zanotowano w gminach miejskich Zawidów (99,4%), Piechowice (91,9%) i Polanica-Zdrój (91,5%), a gminami z najmniejszym udziałem upraw zbóż były gminy miejskie Boguszów-Gorce (12,8%) i Kamienna Góra (31,9%) oraz gmina miejsko-wiejska Mieroszów (38,6%). Gmina miejska Zawidów zanotowała najwyższy udział upraw zbóż zarówno w skali województwa, jak i w kraju.

Udział powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r. wystąpił w ponad 90% gmin w województwie dolnośląskim. Największy odsetek ich powierzchni uprawy odnotowano w gminie miejskiej Kamienna Góra (38,4%), wiejskich Męcinka (32,4%) oraz Ruja (32,1%), a najniższy w gminach wiejskich Czernica i Kamienna Góra (po 1,6%) oraz Krośnice (2,5%). W 13 gminach województwa nie odnotowano zasiewów rzepaku lub rzepiku. Gmina miejska Kamienna Góra charakteryzowała się największym odsetkiem upraw rzepaku i rzepiku zarówno w województwie, jak i w całym kraju.

W województwie dolnośląskim w 2020 r. średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach ogółem w 2/3 gmin nie przekraczała 20 ha. Największą średnią wartość odnotowano w gminach miejskich Zawidów (112,10 ha UR) i Karpacz (47,39 ha UR) oraz gminie wiejskiej Kondratowice (41,71 ha UR), natomiast najmniejsze wystąpiły w gminach miejskich Chojnów (5,75 ha UR), Polanica-Zdrój (6,33 ha UR) i Piechowice (7,26 ha UR). W Polsce gminą o największej średniej powierzchni użytków rolnych była gmina Kwidzyn (151,58 ha) w województwie pomorskim, jednak gmina Zawidów wśród wszystkich gmin w Polsce zajęła 3. lokatę. W kraju przeciętna powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2020 r. wynosiła 11,35 ha.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. w województwie dolnośląskim była najliczniejsza w gminie miejsko-wiejskiej Mieroszów (60,0 szt.), kolejno w gminie miejskiej Jedlina-Zdrój (58,2 szt.) oraz miejsko-wiejskiej Lubawka (54,1 szt.). Najmniejszą obsadę zanotowano w gminie miejsko-wiejskiej Kąty Wrocławskie i wiejskiej Jordanów Śląski (po 0,4 szt.) oraz w gminie miejsko-wiejskiej Sobótka (0,6 szt.). W 4 gminach w województwie nie odnotowano pogłowia bydła. Gminą o największej obsadzie bydła na 100 ha użytków rolnych w Polsce była Śniadowo (194,8 szt.) w województwie podlaskim.

W przypadku obsady świń 9 gmin w województwie dolnośląskim charakteryzowało się obsadą powyżej 50 szt. na 100 ha UR. Najwięcej sztuk świń na 100 ha użytków rolnych odnotowano w gminach wiejskich, takich jak: Pielgrzymka (1090,5 szt.), Niechlów (233,0 szt.) oraz Cieszków (207,1 szt.). Gmina miejsko-wiejska Kąty Wrocławskie odnotowała najniższą obsadę na 100 ha (0,2 szt.). W 34 gminach w województwie nie odnotowano pogłowia świń. Gmina Pielgrzymka zajmowała 1. lokatę wśród gmin w województwie, natomiast w Polsce najwyższą notowana była gmina Lutocin w województwie mazowieckim (2125,2 szt.).

Obsada drobiu ogółem na 100 ha użytków rolnych w województwie dolnośląskim w 2020 r. była najliczniejsza w gminie miejsko-wiejskiej Prochowice (23250,5 szt.) oraz w gminach wiejskich Stare Bogaczowice (12237,7 szt.) oraz Ruja (7811,0 szt.). W gminach miejskich Złotoryja i Bolesławiec oraz w gminie wiejskiej Żukowice obsada drobiu na 100 ha UR była najniższa i wynosiła odpowiednio: 10,7 szt., 17,1 szt. oraz 19,3 szt.). W Polsce gminą o największej obsadzie drobiu ogółem na 100 ha UR była gmina Rawicz w województwie wielkopolskim (74757,7 szt.). Dla porównania obsada bydła na 100 ha UR wynosiła – 42,2 szt., świń – 74,6 szt. natomiast drobiu ogółem – 1510,8 szt.

W województwie dolnośląskim w 2020 r. największą powierzchnię użytków rolnych w przeliczeniu na 1 ciągnik zanotowano w gminach miejskich: Zawidów (246,63 ha), Świdnica (54,76 ha) i Świeradów-Zdrój (47,51 ha), a najmniejszą powierzchnię UR na 1 ciągnik odnotowano w gminie wiejskiej Cieszków i miejskiej Chojnów (po 10,15 ha) oraz w gminie miejskiej Piechowice (10,30 ha). Gmina Zawidów zajęła 1. lokatę wśród wszystkich gmin w całej Polsce. W kraju wskaźnik ten osiągnął wartość 10,33 ha.

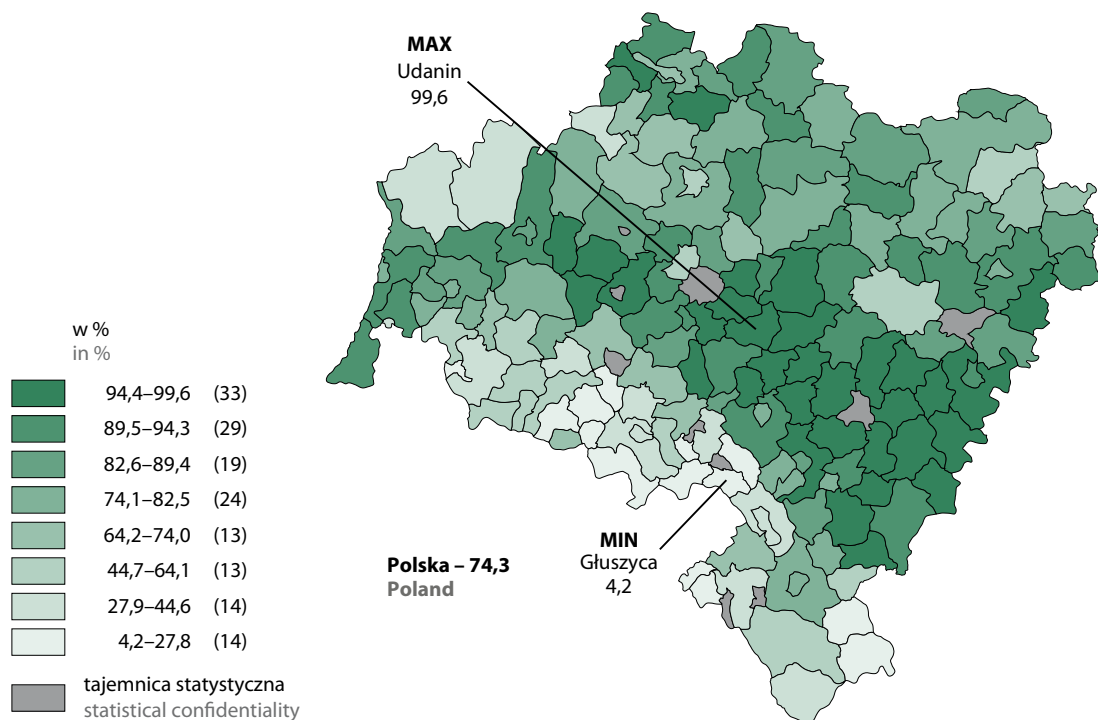
Najwyższy wskaźnik informujący o powierzchni UR przypadającej na 1 kombajn zbożowy, odnotowano w gminie wiejskiej Walim (573,12 ha), kolejno w gminie miejsko-wiejskiej Mieroszów (535,53 ha) oraz w gminie miejskiej Świdnica (465,45 ha). Najmniejsze wartości analizowanego wskaźnika zanotowano w gminach: wiejskiej Paszowice, miejsko-wiejskiej Gryfów Śląski oraz miejskiej Lubań (odpowiednio: 56,25 ha, 60,39 ha i 60,79 ha). W kraju 1. lokatę zajęła gmina Turośl znajdująca się w województwie podlaskim (4024,2 ha).

Mapa 12.

Map 12.

Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w 2020 r.

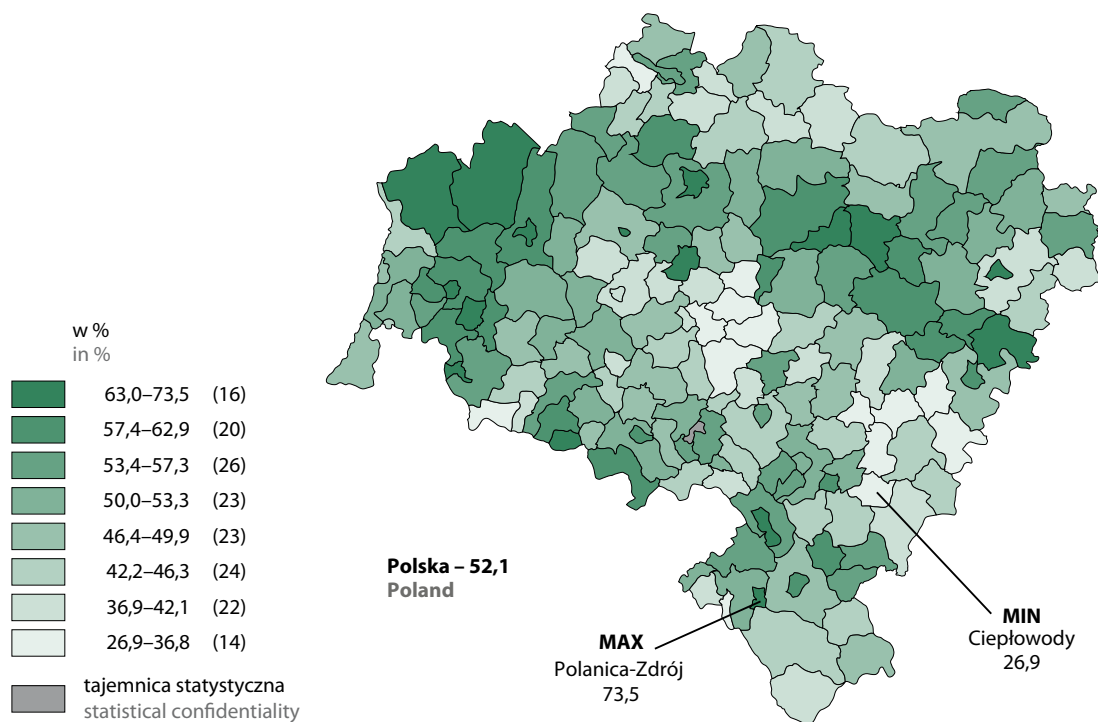
Share of sown area in the area of agricultural land in good condition in 2020

Mapa 13.

Map 13.

Udział gospodarstw rolnych o powierzchni do 5 ha użytków rolnych w 2020 r.

Share of agricultural holdings with an area of up to 5 ha of agricultural land in 2020

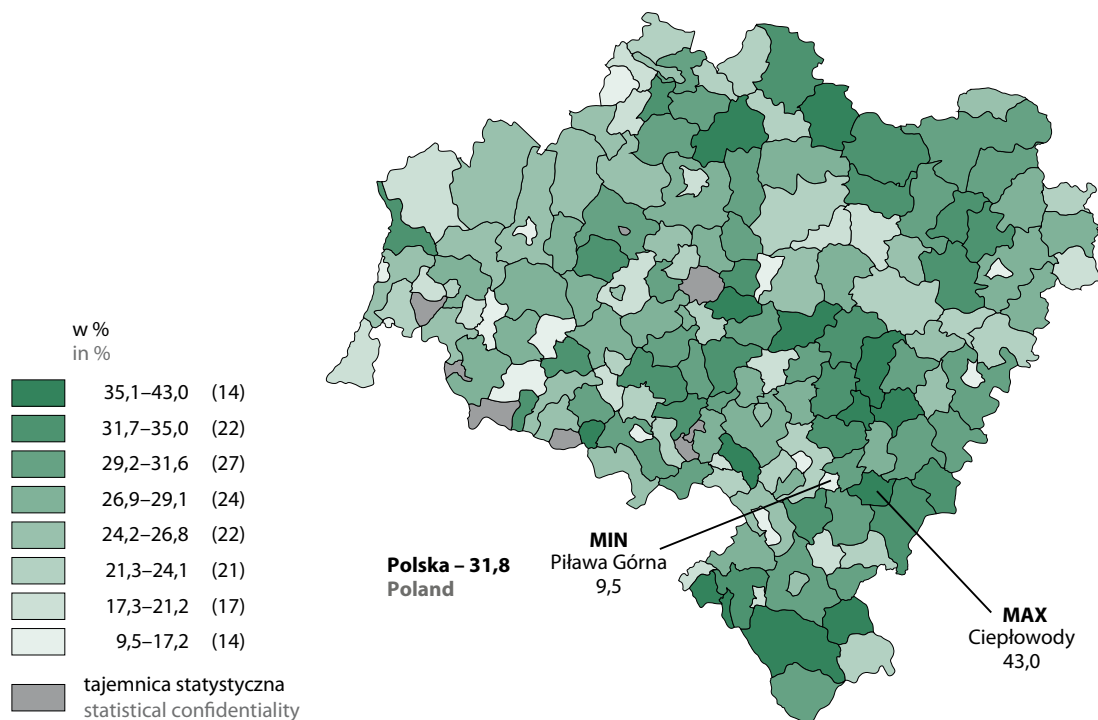

Mapa 14.

Udział gospodarstw rolnych o powierzchni od 5 do 15 ha użytków rolnych w 2020 r.

Map 14.

Share of agricultural holdings with an area from 5 to 15 ha area of agricultural land in 2020

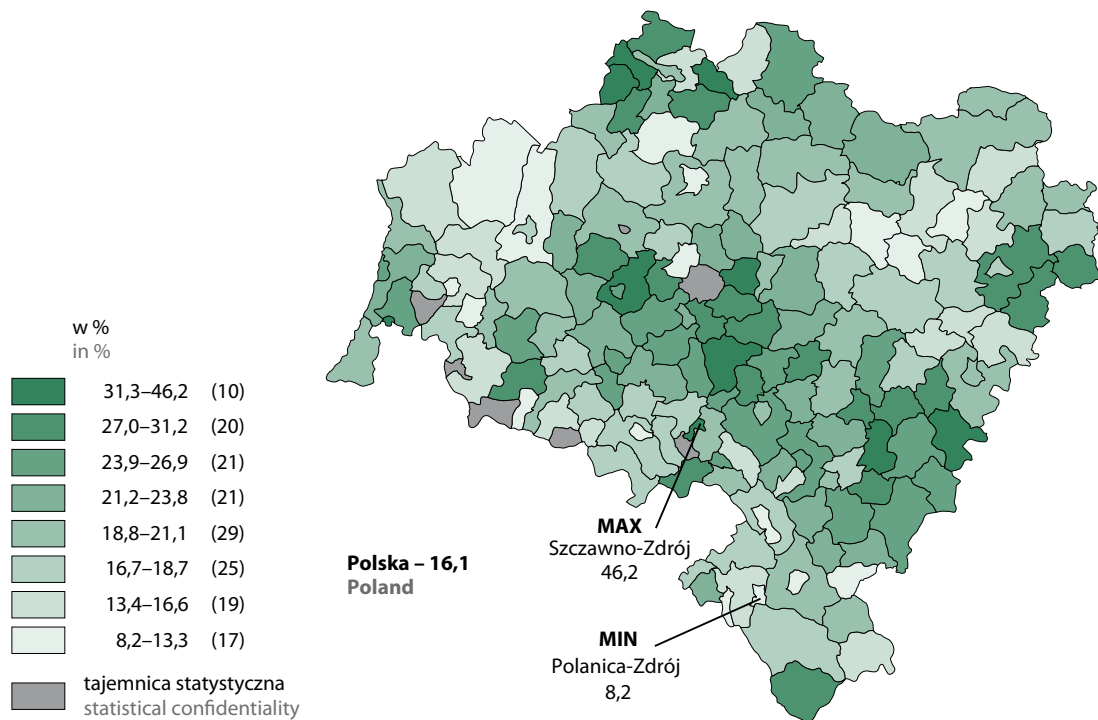

Mapa 15.

Udział gospodarstw rolnych o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych w 2020 r.

Map 15.

Share of agricultural holdings with an area 15 ha and more area of agricultural land in 2020

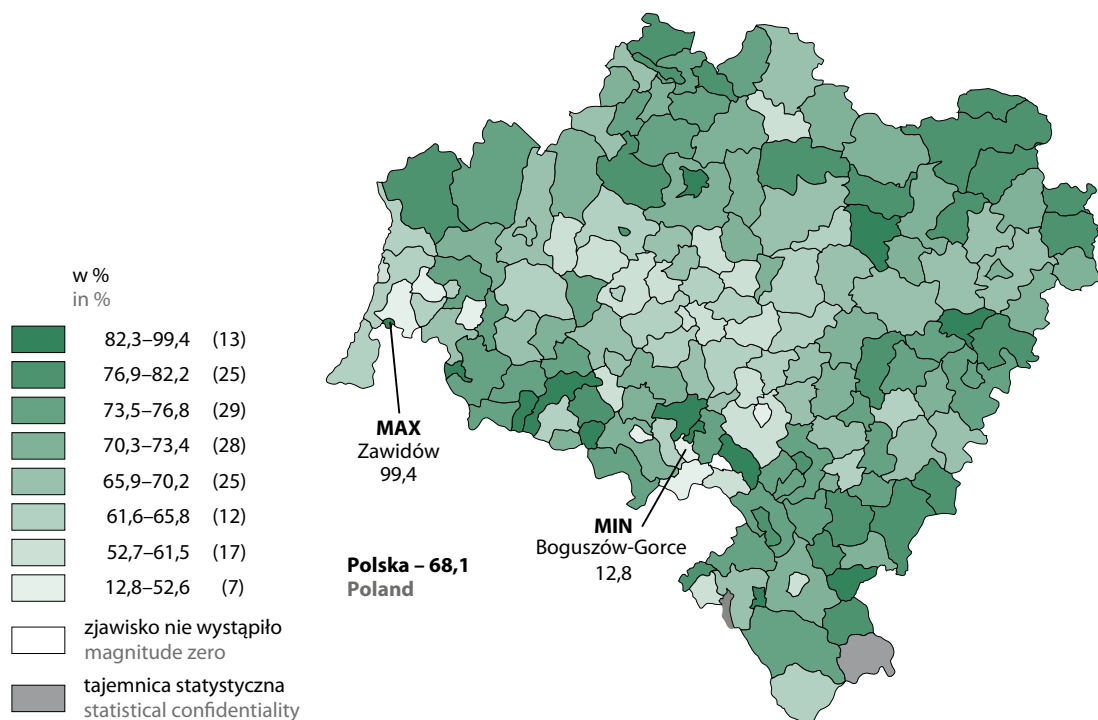

Mapa 16.

Map 16.

Udział powierzchni uprawy zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.

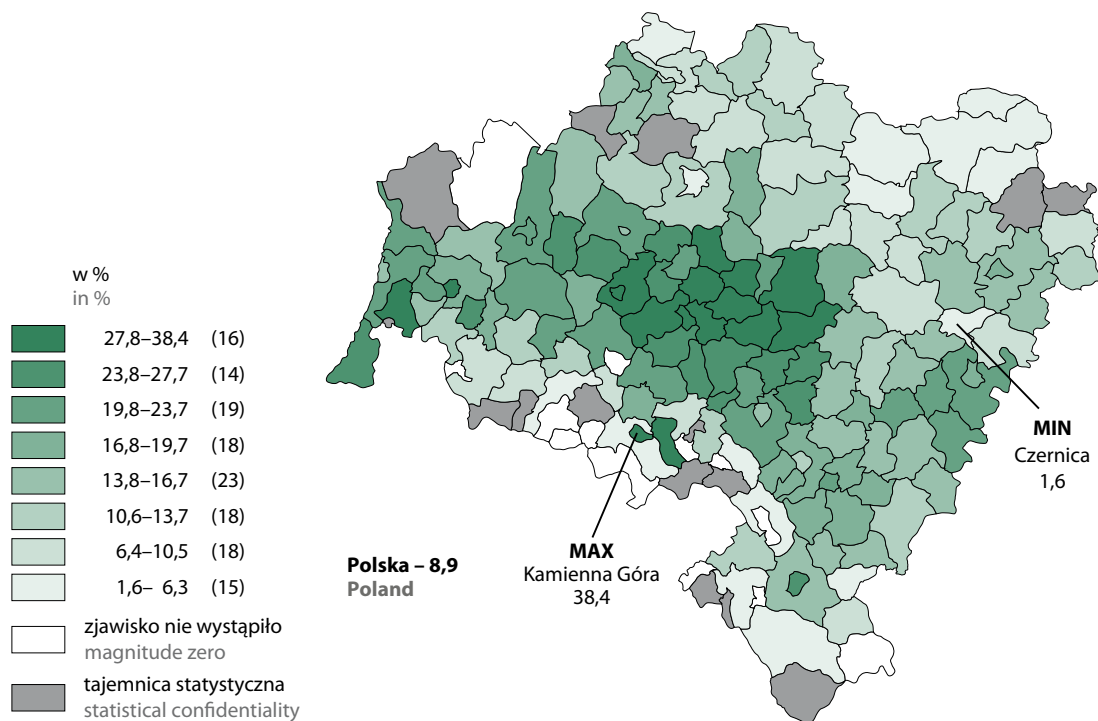
Share of cereals area in the total sown area in 2020

Mapa 17.

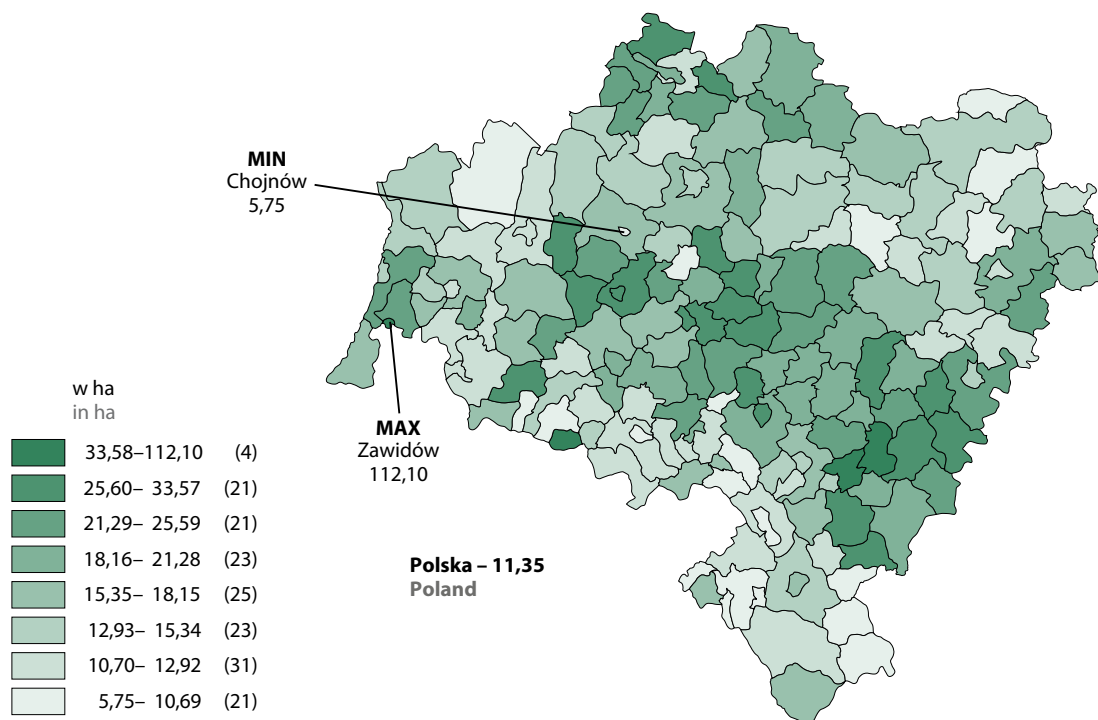
Map 17.

Udział powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.

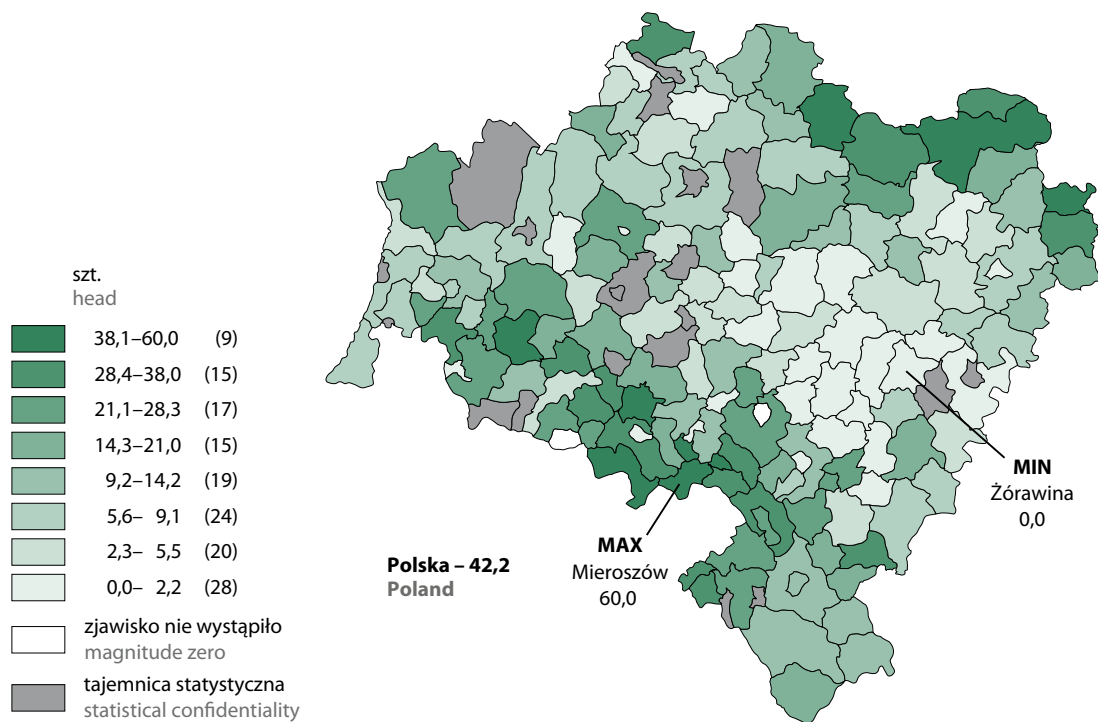
Share of rape and turnip rape cultivation area in the total sown area in 2020

Mapa 18. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach ogółem w 2020 r.
Map 18. Average area of agricultural land of total farms in 2020

Mapa 19. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.
Map 19. Number of cattle per 100 ha of agricultural land in 2020

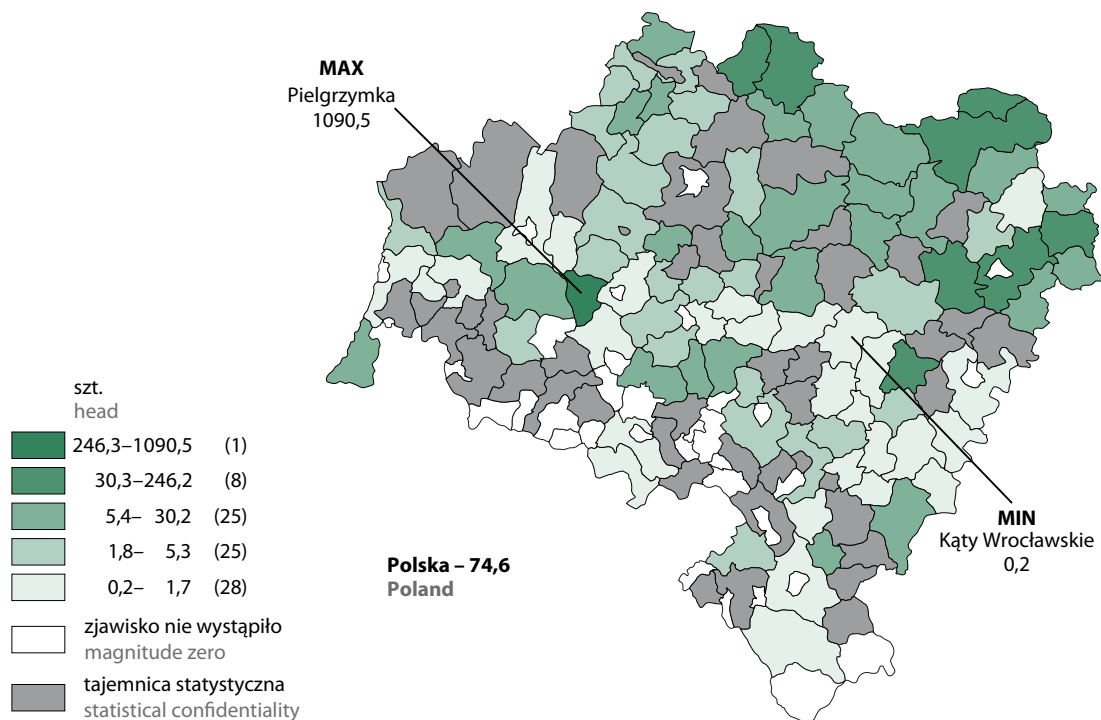

Mapa 20.

Map 20.

Obsada świń na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.

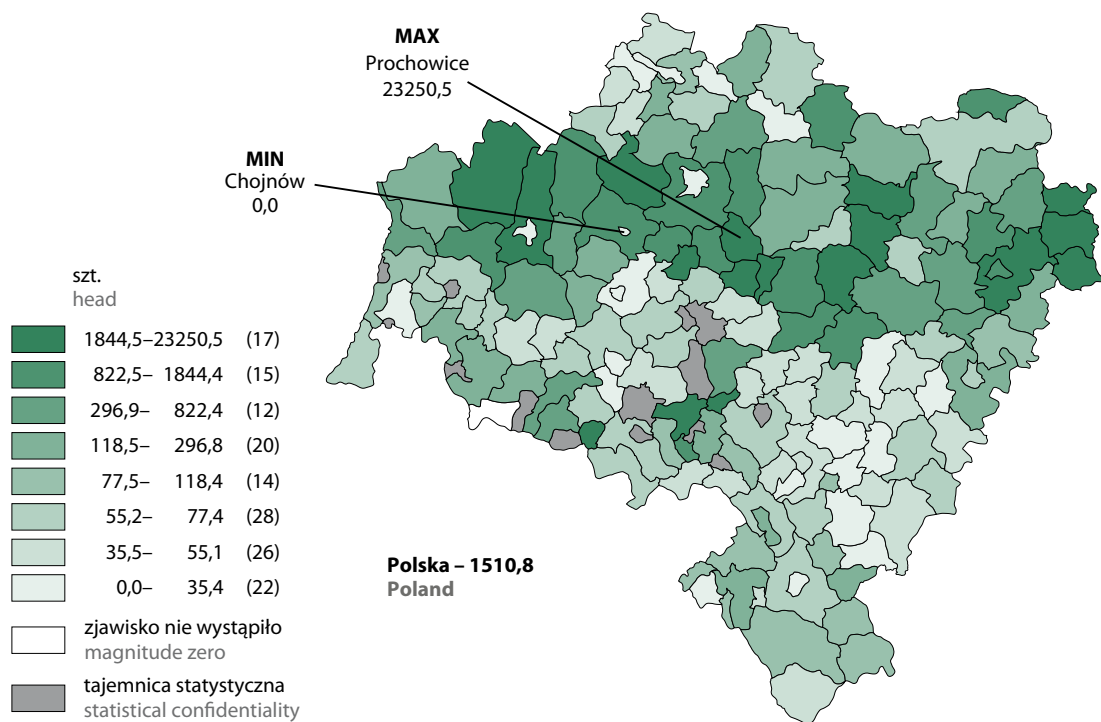
Number of pigs per 100 ha of agricultural land in 2020

Mapa 21.

Map 21.

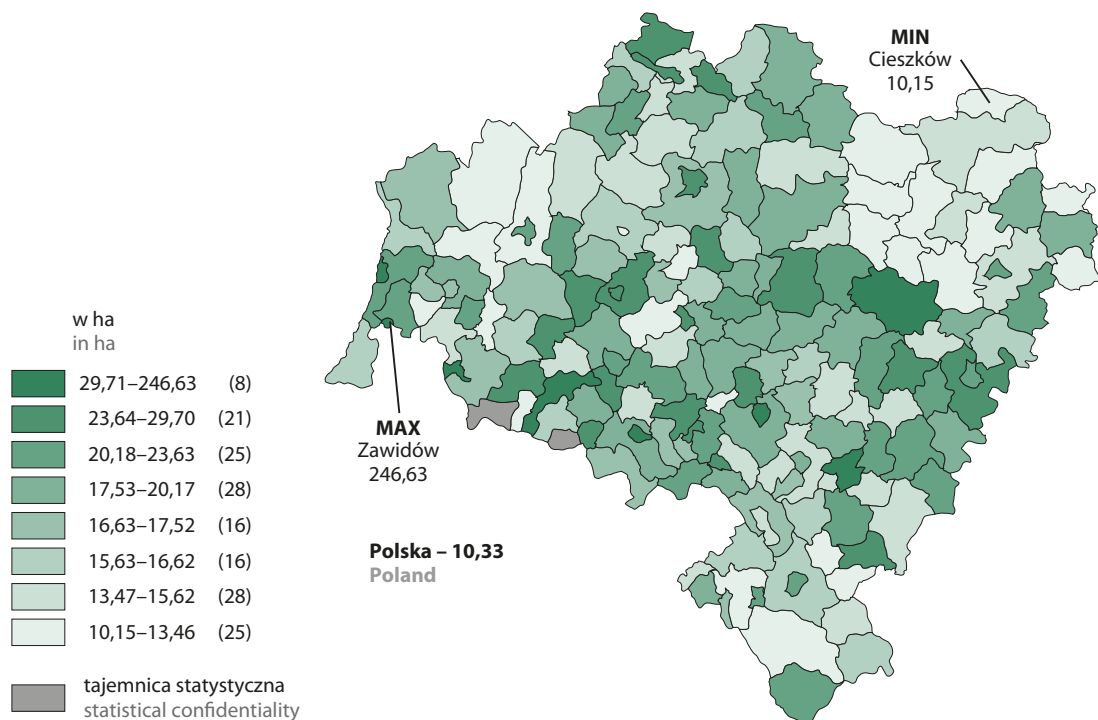
Obsada drobiu ogółem na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.

Number of total poultry per 100 ha of agricultural land in 2020

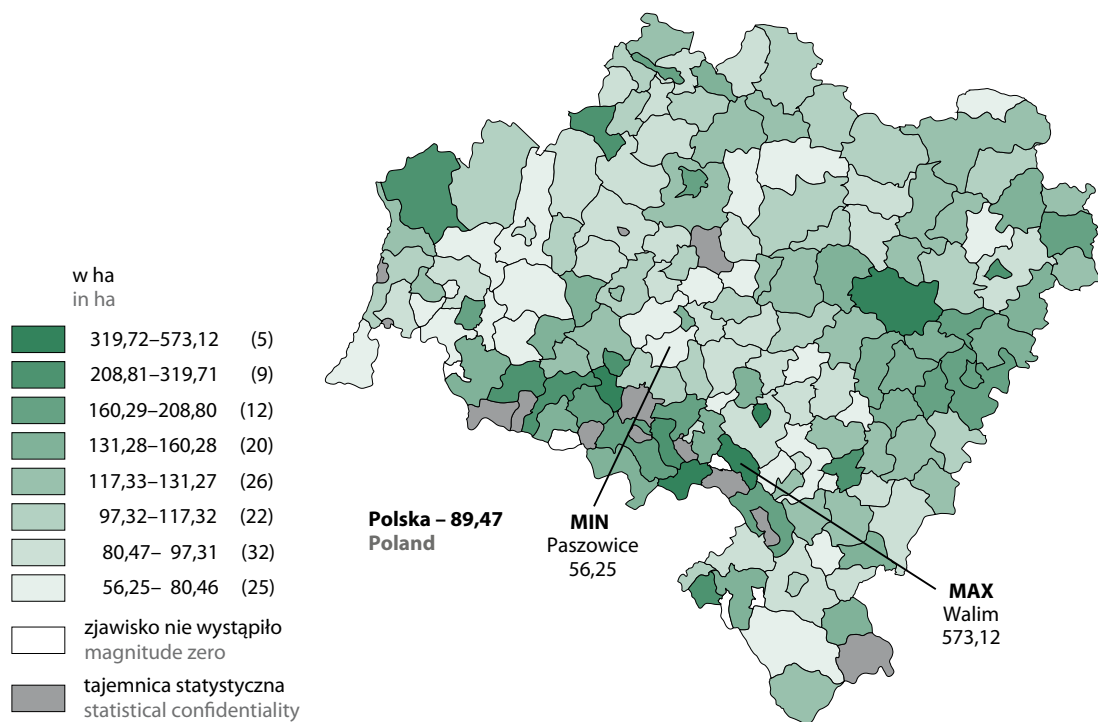
Mapa 22. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w 2020 r.

Map 22. Area of agricultural land per 1 tractor in 2020

Mapa 23. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 kombajn zbożowy w 2020 r.

Map 23. Area of agricultural land per 1 combine harvesters in 2020

Uwagi metodologiczne

Wprowadzenie

Niniejszą publikację opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020), który przeprowadzono w Polsce w terminie od 1 września do 30 listopada 2020 r.

Spis został przeprowadzony na potrzeby Unii Europejskiej oraz krajowe, a jego podstawę prawną stanowiły:

- ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1728 z późn. zm.). Ustawa ta szczegółowo określiła zasady przeprowadzenia spisu, podmioty podlegające spisowi oraz zakres danych, które należy zebrać,
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2018/1091 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych oraz uchylenia rozporządzeń (WE) nr 1166/2008 i (UE) nr 1337/2011 (Dz. Urz. L 200 z 7.8.2018),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności,
- rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzji Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (tekst mający znaczenie dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego – EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych,
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443 z późn. zm.),
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (RODO) w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych,
- ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

Dniem referencyjnym spisu był 1 czerwca 2020 r. Część danych, ze względu na ich specyfikę, dotyczyła okresu ostatnich 12 miesięcy kończącego się w dniu referencyjnym badania, czyli okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. włącznie.

Dla aktywności ekonomicznej, w części dotyczącej aktywności bieżącej, okresem referencyjnym był dodatkowo tydzień kończący się w dniu referencyjnym badania (tj. okres od 26 maja do 1 czerwca 2020 r.).

Uwaga

W związku z wprowadzaniem od 2010 r. zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, **definicja gospodarstwa rolnego uległa zmianie**. Zgodnie z obowiązującą definicją w spisie rolnym w 2020 r. (podobnie jak w badaniach struktury gospodarstw rolnych w 2013 i 2016 r.) nie ujęto posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych o powierzchni poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali.

W związku z powyższym, prezentowane w niniejszym opracowaniu dane dla 2020 roku, dotyczące gospodarstw rolnych ogółem oraz gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 ha użytków rolnych włącznie są porównywalne z danymi zawartymi w edycji publikacji za lata 2013 i 2016, a nie są porównywalne z informacjami dla lat 2002, 2005, 2007 i 2010 zawartymi we wcześniejszych edycjach publikacji.

Do porównań wykorzystano dane z 2010 r., przeliczone zgodnie z obowiązującą definicją gospodarstwa rolnego.

Dane dla gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych są porównywalne z danymi prezentowanymi w poprzednich edycjach publikacji (dla gospodarstw prowadzących działalność rolniczą).

Ważniejsze pojęcia, definicje i zasady spisywania

Gospodarstwo rolne to grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą wraz z pracami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (art. 553 Kodeksu Cywilnego).

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo użytkowane przez osobę fizyczną obejmujące:

- gospodarstwa rolne o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych,
- gospodarstwa rolne o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące działy specjalne produkcji rolnej lub produkcję rolną (roślinną i/lub zwierzęcą) o znaczącej, określonej następującymi progami skali: 0,5 ha dla: drzew owocowych, krzewów owocowych, warzyw gruntowych, truskawek gruntowych oraz chmielu; 0,3 ha dla szkółek sadowniczych i szkółek ozdobnych; 0,1 ha dla tytoniu; 5 sztuk dla bydła ogółem; 20 sztuk dla świń ogółem; 5 sztuk dla loch; 20 sztuk dla owiec ogółem i kóz ogółem; 100 sztuk dla drobiu ogółem; 10 sztuk dla zwierząt dzikich utrzymywanych w systemie fermowym; 20 pni dla pszczół.

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, którego **podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności do sekcji A**, dział 01, grupy: 01.1 - uprawy rolne inne niż wieloletnie, 01.2 - uprawy roślin wieloletnich, 01.3 - rozmnażanie roślin, 01.4 - chów i hodowla zwierząt (z podklasy 01.49.Z - tylko strusie, króliki i inne zwierzęta futerkowe oraz pszczoły), 01.5 - uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana), 01.6, klasa 01.61, podklasa 01.6.61.Z - działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia **użytków rolnych przekracza 1 ha lub prowadzony jest chów/hodowla zwierząt gospodarskich**.

Użytkownik gospodarstwa rolnego to osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, faktycznie użytkująca gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa, czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

Za **osobę kierującą gospodarstwem rolnym** uważa się pełnoletnią osobę fizyczną upoważnioną przez właściciela/użytkownika gospodarstwa rolnego do podejmowania oraz nadzorowania lub wykonywania decyzji bezpośrednio związanych z procesami produkcyjnymi. W gospodarstwach indywidualnych kierujący jest często tą samą osobą co użytkownik.

Poziom wykształcenia rolniczego osoby kierującej gospodarstwem rolnym określa się jako:

- wyższe rolnicze - uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej o kierunku rolniczym np. ogrodnictwo, geodezja urządzeń rolniczych, technika urządzeń rolniczych i leśnych, leśnictwo, technologia drewna, ochrona środowiska - melioracja, rybactwo, zootechnika, technologia żywności - młeczarstwo itp.; do kierunków rolniczych należy zaliczyć także weterynarię,
- policealne rolnicze - uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły policealnej lub pomaturalnej o kierunku rolniczym, np. ogrodnictwo, urządzenie terenów zieleni itp.,

- średnie zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia technikum lub liceum zawodowego o kierunku rolniczym np. hodowla zwierząt, uprawa roślin, leśnictwo, melioracja, urządzenie terenów zieleni,
- zasadnicze zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły rolniczej, szkoły przysposobienia rolniczego, świadectwa ukończenia korespondencyjnego kursu rolniczego o poziomie szkoły zasadniczej, np. ogrodnictwo, hodowla zwierząt, mechanizacja rolnictwa, wiejskie gospodarstwo domowe, rolnik upraw polowych,
- kurs rolniczy – kurs kwalifikacyjny zakończony egzaminem i uzyskaniem tytułu wykwalifikowanego rolnika lub mistrza rolnika,
- brak wykształcenia rolniczego – nieukończenie żadnej szkoły ani kursu o kierunku rolniczym, niezależnie od posiadanego ogólnego poziomu wykształcenia.
- **Siedziba użytkownika gospodarstwa indywidualnego** to adres zamieszkania użytkownika. Adres ten nie zawsze jest taki sam jak adres zameldowania.
- **Siedziba gospodarstwa indywidualnego** to siedlisko gospodarstwa (budynek mieszkalny oraz budynki gospodarskie i urządzenia służące do produkcji rolnej), a w przypadku braku siedliska, największa część gospodarstwa rolnego. Adres siedziby gospodarstwa nie zawsze jest taki sam jak siedziby użytkownika.
- **Siedziba gospodarstwa rolnego osoby prawnej** (lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej) to siedziba osoby prawnej lub jednostki lokalnej prowadzącej działalność rolniczą.
- Do **działalności rolniczej** prowadzonej przez gospodarstwo rolne zaliczono:
 - uprawę roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym również uprawę grzybów jadalnych), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych,
 - chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych (np. dziki, sarny, daniela, lamy) i pszczoł,
 - utrzymanie gruntów rolnych, już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych, według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Za **zarobkową działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym** przyjęto działalność produkcyjną lub usługową prowadzoną na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku, która wykorzystuje zasoby gospodarstwa rolnego (siłę roboczą, teren, budynki, park maszynowy itp.) lub produkty rolne w nim powstałe (np. agroturystyka, przetwórstwo produktów rolnych).

Nie wlicza się tu działalności innej niż rolnicza, jeżeli z zasobów gospodarstwa do jej prowadzenia wykorzystywana jest tylko i wyłącznie siła robocza.

Wartość końcowej produkcji rolniczej to suma wartości sprzedanych oraz zużytych przez gospodarstwo domowe użytkownika (samozaopatrzenie) surowych, nieprzetworzonych produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych).

Wartość **ogólnej sprzedaży produkcji gospodarstwa rolnego** to suma przychodów ze sprzedaży surowych produktów rolnych i zwierząt gospodarskich oraz wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym, a także płatności pośrednich.

Bezpośrednia sprzedaż konsumentom (ostatecznym odbiorcom na ich własne potrzeby) oznacza sprzedaż produktów rolnych, wytworzonych w gospodarstwie rolnym, na targowiskach, we własnych sklepach lub w ramach sprzedaży międzysąsiedzkiej.

Nie zalicza się tu sprzedaży produktów rolnych do punktów skupu oraz zakupów dokonywanych przez właścicieli sklepów, restauracji, itp.

Za **gospodarstwo ekologiczne** uważa się gospodarstwo rolne, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej (pod kon-

trolą jednostki certyfikującej) na całość lub część produkcji roślinnej/zwierzęcej prowadzonej w gospodarstwie.

Za **gospodarstwo rolne korzystające ze** środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich uważa się gospodarstwo, z którym zawarto umowę/wydano pozytywną decyzję o przyznaniu płatności w okresie 3 lat kończących się 31 grudnia 2020 r. dla przynajmniej jednego z działań/poddziałów wymienionych poniżej:

- usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw w gospodarstwie,
- systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych,
- inwestycje w środki trwałe,
- przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zaradczych,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw,
- inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów,
- działanie rolno – środowiskowo – klimatyczne,
- usługi leśno - środowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów,
- rolnictwo ekologiczne,
- płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną,
- płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami,
- dobrostan zwierząt,
- zarządzanie ryzykiem.

Użytkowanie gruntów

Grunty ogółem to wszystkie grunty niezależnie od tytułu władania – własne, dzierżawione od innych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowane z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel itp.) oraz wspólne w części przypadającej użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych. Nie zalicza się tu powierzchni gruntów wydzierżawionych innym i gruntów należących do wspólnot gruntowych.

Użytki rolne ogółem to powierzchnia:

- użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, na którą składają się:
 - zasiewy,
 - łąki trwałe,
 - pastwiska trwałe,
 - uprawy trwałe, w tym sady,
 - ogrody przydomowe (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację),
 - grunty ugorowane (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny),
- użytków rolnych pozostałych.

Powierzchnia **użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej** to użytki rolne, na których stosuje się jakiegokolwiek zabiegi uprawne (np. orka, koszenie, mulczowanie itp.), także grunty objęte płodozmianem. Są to grunty, które mogą kwalifikować się np. do otrzymania dopłat i są utrzymywane zgodnie z wymaganiami dotyczącymi dobrej kultury rolnej znajdującymi się w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 kwietnia 2004 roku – Dz. U. 65, poz. 600. Zalicza się tu także grunty ugorowane.

Powierzchnia **użytków rolnych pozostałych** (tj. nieużytkowanych i nieutrzymywanych w dobrej kulturze rolnej) to powierzchnia użytków rolnych wyłączonych z produkcji, tj. użytków rolnych uprzednio użytkowanych jako zasiewy oraz grunty ugorowane, łąki i pastwiska trwałe, sady i inne uprawy trwałe,

ogrody przydomowe, które w dniu 1 czerwca 2020 r. ze względów ekonomicznych, społecznych lub innych, nie były wykorzystywane już rolniczo i wyłączone z płodozmianu. Grunty te znajdowały się jednak w kondycji, pozwalającej w razie zmiany decyzji co do ich przyszłego użytkowania, na ich szybkie przywrócenie do produkcji rolniczej, przy wykorzystaniu zasobów dostępnych w gospodarstwie rolnym. Jeżeli rekultywacja tych gruntów wymagałaby bardzo długiego okresu czasu i dużych nakładów pracy oraz zasobów niedostępnych w gospodarstwie – powierzchnię tę zalicza się do powierzchni pozostałych gruntów.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach).

Łąki trwałe to grunty pokryte trwale trawami (5 lub więcej lat), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, a zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Pastwiska trwałe to grunty pokryte trwale trawami (5 lub więcej lat), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenach pagórkowatych lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Powierzchnia upraw trwałych to powierzchnia: plantacji drzew i krzewów owocowych, szkółek drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, szkółek drzew i krzewów leśnych do celów handlowych, plantacji wikliny oraz innych gruntowych upraw trwałych (np. derenia, tarniny, morwy, wierzyby mandżurskiej, głogu, rokitnika, jarzębiny, choinek bożonarodzeniowych uprawianych na użytkach rolnych), a także upraw trwałych pod osłonami (np. malina, winorośl, brzoskwinia).

Sady to uprawy drzew i krzewów owocowych posadzonych na miejscu stałym, w regularnej rozstawie, na powierzchni minimum 10 arów. Do sadów zaliczamy także szkółki drzew i krzewów owocowych.

Ogrody przydomowe to powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa, która obejmuje uprawy (rolne, ogrodnicze zarówno jednoroczne jak i wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe) przeznaczone na spożycie w gospodarstwie domowym użytkownika (samozaopatrzenie). Sporadycznie, nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane.

Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację (należą do gruntów pozostałych).

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska.

Do gruntów ugorowanych zalicza się powierzchnię upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawóz zielony), a także grunty przygotowane pod jesienne nasadzenia np. truskawek oraz obsiane roślinami miododajnymi.

Zaliczamy tu grunty zarówno uprawnione, jak i nieuprawnione do płatności obszarowych.

Do gruntów ugorowanych nie zaliczamy gruntów, które były przygotowane pod tegoroczne zasiewy (np. warzyw), a do 1 czerwca 2020 r. nie zostały jeszcze obsiane lub obsadzone (zaliczamy je do powierzchni zasiewów).

Powierzchnia **lasów i gruntów leśnych** to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha:

- zalesiona (pokryta roślinnością leśną),
- niezalesiona (przejściowo pozbawiona roślinności leśnej),

- gruntów związanych z gospodarką leśną,
- plantacji o krótkiej rotacji (łącznie z założonymi na użytkach rolnych).

Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa (niehandlowe).

Powierzchnia **pozostałych gruntów** to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych), powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe, ogrody ozdobne itp.).

Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych, które nie są użytkowane rolniczo, jeżeli wiadomo, że grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

Powierzchnia zasiewów

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach), które są uprawiane w plonie głównym.

Do powierzchni zasiewów zalicza się również powierzchnię, która była zaplanowana i obsiana/obsadzona po 1 czerwca 2020 r., pod zbiór w bieżącym roku (np. późnych odmian warzyw).

Powierzchnia zasiewów **w gruncie** to powierzchnia upraw prowadzonych zarówno na odkrytym polu, jak również **pod niskim, niedostępnym przykryciem**. Kategoria ta obejmuje powierzchnię upraw przykrytych przy użyciu mat/arkuszy z tworzywa sztucznego ułożonych płasko na ziemi oraz upraw pod tunelami niskimi (poniżej 1,5 m wysokości w szczycie).

Powierzchnia zasiewów w **szklarniach, tunelach foliowych wysokich** oraz **inspektach** to powierzchnia upraw prowadzonych pod wysokimi osłonami (o wysokości min. 1,5 m w szczycie) oraz pod osłonami niskimi z możliwością stałego dostępu czyli inspektach, tzw. przyspiesznikach („miniaturowe szklarnie”); są to skrzynie nakryte oknami służące np. do produkcji rozsad.

W powierzchni zasiewów ujęto uprawę chmielu oraz plantacje truskawek i poziomek, a także powierzchnię traw polowych.

Do grupy „**zbóż ogółem**” zaliczono zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i pozostałe zbożowe (amarantus, kanar, żyto stuletnie itp.).

W grupie „**zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi**” ujęto zboża podstawowe (pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto) oraz powierzchnię zasiewów mieszanek zbożowych ozimych i jarych.

Grupa „**przemysłowe**” obejmuje buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do grupy „**strączkowych na ziarno**” zalicza się strączkowe jadalne (groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno, np. ciecierzycę), strączkowe pastewne na ziarno oraz mieszanki zbożowo strączkowe na ziarno. Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Grupa „**pastewne**” obejmuje uprawy okopowych pastewnych, kukurydzy na zielonkę, strączkowych pastewnych na zielonkę i motylkowych drobnonasiennych, innych pastewnych i traw na zielonkę (bez upraw przeznaczonych na nawozy zielone).

Grupa „**pozostałe**” obejmuje warzywa gruntowe, truskawki i poziomki gruntowe, uprawy nasienne, kwiaty i rośliny ozdobne gruntowe, pozostałe przemysłowe (np. krokosz barwierski, uprawy wieloletnie na cele energetyczne), zioła i przyprawy, a także uprawy pod osłonami (bez upraw trwałych pod osłonami) oraz pozostałe uprawy.

Do **warzyw** zaliczono: kapustę głowiastą (wczesną i późną, białą, czerwoną i włoską), cebulę, marchew jadalną, buraki ćwikłowe, ogórki, pomidory, kalafior (wczesne i późne), warzywa pozostałe (pietruszkę, seler, pory, brukselkę, szczaw, szpinak, sałatę, rzodkiewkę, chrzan, rabarbar, skorzonę, kalarepę, czosnek, dynię, szparagi, brokuły, kapustę pekińską, cykorię liściastą, cukinię, szalotkę itp.). Grupa ta obejmuje również groch, bób i itp. zebrane w stanie niedojrzałym (zielonym), fasolę szparagową, z której zebrano niedojrzałe strąki oraz kukurydzę z przeznaczeniem na zbiór kolb w stanie niedojrzałym, a także rozsady warzyw gruntowych na potrzeby własne gospodarstwa.

Powierzchnia uprawy „**truskawek**” to powierzchnia obsadzona truskawkami i poziomkami (łącznie z nowymi, wiosennymi nasadzeniami) w gruncie oraz pod osłonami. Nie uwzględniono tu powierzchni przygotowanej do nasadzeń jesiennych oraz powierzchni plantacji truskawek przeznaczonych na sadzonki (którą ujęto w grupie „pozostałe”).

Do grupy roślin **przemysłowych** zaliczono buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do **ziemniaków** zaliczono sadzeniaki, ziemniaki jadalne oraz uprawiane do przemysłu, odmian zarówno wczesnych, średniowczesnych, jak i późnych. Powierzchnia uprawy ziemniaków nie obejmuje uprawy tej rośliny w ogrodach przydomowych.

Dane o **burakach cukrowych** dotyczą tylko tych upraw, które są przeznaczone do przemysłu. Nie ujmuje się tu buraków cukrowych uprawianych na wysadki/nasiona.

Trawy polowe są to krótkotrwałe użytki zielone (uprawiane z reguły mniej niż 5 lat), tj. trawy w czystym siewie (np. rajgras, stokłosa, mozga, wiechlina, kostrzewa, tomka, kupkówka, wyczyniec, mietlica, tymotka, kłosówka, życica i inne) lub mieszanki tych gatunków, wykorzystywane na zielonkę/siano lub nasiona (użytkowane zazwyczaj kośnie) lub wypasane (tzw. pastwiska polowe).

Międzyplony (poplony) jare – rośliny wysiane po zbiorze plonu głównego i przyorane przed zimą, lub wysiane wiosną i przyorane przed zasianiem upraw zbieranych jako plon główny. Poplony jare mogą być także przeznaczone na paszę.

Międzyplony (poplony) ozime – rośliny wysiane jesienią 2019 r., po zbiorze plonu głównego, z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt lub na przyoranie jako zielony nawóz wiosną 2020 r. Poplony ozime zimują na polu.

Powierzchnia grzybów jadalnych – powierzchnia zajmowana przez uprawy grzybów jadalnych np. pieczarek, boczniaków, twarziaka jadalnego (shiitake), pierścieniaka uprawnego i innych. Powierzchnia ta obejmuje stanowiska, które co najmniej raz w okresie 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie były zajęte pod uprawę grzybów jadalnych.

Powierzchnię uprawy ziemniaków, warzyw gruntowych, truskawek i poziomek gruntowych oraz grupy „pozostałych upraw” od 2007 r. podaje się bez powierzchni w ogrodach przydomowych, która zgodnie z klasyfikacją UE jest odrębną pozycją wyszczególnioną w użytkowaniu gruntów.

Zwierzęta gospodarskie

W spisie ujęto zwierzęta gospodarskie, które znajdowały się w gospodarstwie rolnym oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Rejestrowane były wszystkie zwierzęta, tj. zarówno stanowiące własność użytkownika gospodarstwa rolnego lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie, tj. przyjęte na wychów, opas, tucz (np.

umowy kontraktacyjne dla świń), przechowywanie (np. hotele dla koni) itp., niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.

Zwierzęta gospodarskie to zwierzęta utrzymywane w celu osiągnięcia korzyści gospodarczych, np. produkcji mięsa, mleka i innych produktów zwierzęcych, a także w przypadku koni, wykorzystywane jako siła pociągowa i do celów rekreacyjnych oraz sportowych.

Do zwierząt gospodarskich zalicza się następujące gatunki: konie domowe i inne koniowate, bydło, świnie, owce, kozy, drób (tj. brojlery, kury nioski, koguty, indyki, kaczki, gęsi, przepiórki, perliczki, gołębie, strusie i inne gatunki, ale bez ptactwa utrzymywanego do celów łowieckich, a nie do produkcji mięsa), króliki, pozostałe zwierzęta futerkowe, inne zwierzęta utrzymywane w gospodarstwie rolnym dla pozyskania produktów zwierzęcych, np. mięsa czy wełny (tj.: jelenie, sarny, danielę, łosie, renifery, dziki, świniodziki, lamy, alpaki itp.) oraz pszczoły.

Do zwierząt gospodarskich (z wyjątkiem koni) nie zalicza się zwierząt utrzymywanych wyłącznie dla celów rekreacyjnych lub terapeutycznych.

Spisowi podlegały zwierzęta gospodarskie, które **1 czerwca 2020 r. znajdowały się w gospodarstwie rolnym**, niezależnie od tego czy w dniu przeprowadzania spisu nadal w nim przebywały czy już nie.

Nie ujmowano zwierząt, które po północy z 1 na 2 czerwca 2020 r. urodziły się, zostały zakupione lub trafiły do gospodarstwa z innych powodów, pomimo że znajdowały się one w gospodarstwie w czasie przeprowadzania spisu.

Wyjątek stanowiły pnie pszczele (ule), które spisowane były u ich właściciela niezależnie od miejsca gdzie się znajdowały.

W spisie zebrano dane o pogłowie **drobiu** poszczególnych gatunków. Jeżeli 1 czerwca 2020 r. w gospodarstwie rolnym o dużej skali chowu drobiu (ferma wielkotowarowa, np. ferma tuczu brojlerów, ferma niosek jaj konsumpcyjnych, wylęgowych) nie było na stanie drobiu w związku z trwającą właśnie przerwą technologiczną w produkcji (przerwa pomiędzy cyklami produkcyjnymi, jeśli nie przekraczała 8 tygodni), należało wpisać stany drobiu z okresu przed opróżnieniem kurników.

W celu przeliczenia pogłowia zwierząt w sztukach fizycznych na **sztuki przeliczeniowe duże (SD)** wykorzystano następujące współczynniki:

- bydło, tj. cielęta ogółem w wieku poniżej 1 roku – 0,40; bydło w wieku 1–2 lat – 0,70; byki w wieku 2 lat i więcej – 1,00; jałówki w wieku 2 lata i więcej – 0,80; krowy pozostałe – 0,80, krowy mleczne – 1,00,
- świnie, tj. prosięta o wadze do 20 kg – 0,027; lochy ogółem – 0,50; warchlaki, knury rozplodowe i tuczniaki – 0,30,
- owce ogółem – 0,10,
- kozy ogółem – 0,10,
- drób, tj. brojlery kurze – 0,007; kury nioski – 0,014; indyki – 0,03, gęsi – 0,02, kaczki – 0,01 drób pozostały (bez strusi) – 0,001; strusie – 0,35;
- króliki ogółem – 0,02.

Nawożenie

Dane o zastosowanych w gospodarstwie rolnym nawozach mineralnych, wapniowych oraz nawozach naturalnych pochodzenia zwierzęcego obejmują okres od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

W spisie zbierano dane dla następujących **rodzajów nawozów naturalnych**:

- **obornik** – stała mieszanina odchodów (kału i moczu) zwierząt gospodarskich (świń, bydła, koni, owiec, kóz, królików) wraz ze ściółką,

- **pomiot ptasi** – odchody drobiu,
- **gnojówka** – przefermentowany mocz zwierząt gospodarskich (odciek z obornika),
- **gnojowica** – rozwodniona mieszanina odchodów zwierząt (kału, moczu).

Zużycie nawozów mineralnych (azotowych, fosforowych, potasowych) oraz wapniowych prezentowane jest w przeliczeniu na czysty składnik NPK i CaO. Przeliczeń zużycia nawozów na 1 ha użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020 dokonano na powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

Środki ochrony roślin

Środki ochrony roślin to substancje lub ich mieszaniny oraz żywe organizmy przeznaczone do ochrony roślin uprawnych przed organizmami szkodliwymi (m.in. przed grzybami, wirusami, bakteriami, insektami, ślimakami, gryzoniami), a także niszczenia roślin niepożądanych (np. chwastów), regulowania rozwoju oraz wzrostu i innych procesów biologicznych w roślinach uprawnych. Do środków ochrony roślin zaliczane są również preparaty wykorzystywane do zabiegów w magazynach, w których przechowywane są pasze, nasiona siewne lub przeznaczone do konsumpcji.

W spisie zebrano informacje o **ilości zabiegów** zastosowanych na zboża, warzywa, sady i inne uprawy trwałe, pozostałą powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze.

Dodatkowo w spisie zebrano informacje dotyczące korzystania z różnych **rodzajów wsparcia przy podejmowaniu decyzji o stosowaniu środków ochrony roślin** oraz oceny stopnia znajomości **zasad integrowanej ochrony roślin**.

Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Badaniem zostały objęte ciągniki (kołowe dwuosiove i gąsienicowe) oraz maszyny i urządzenia rolnicze **własne** (stanowiące wyłączną własność użytkownika gospodarstwa lub członka jego gospodarstwa domowego) i **wspólne** (będące współwłasnością i użytkowane przez więcej niż jedno gospodarstwo rolne), które wykorzystywane były wyłącznie lub częściowo **do prac związanych z rolnictwem**. Ciągniki oraz maszyny i urządzenia rolnicze należące do kilku rolników spisano u tego rolnika, u którego znajdowały się w dniu referencyjnym spisu.

Spisano sprzęt sprawny technicznie, jak również znajdujący się w remoncie oraz przeznaczony do naprawy (niesprawny technicznie przez okres krótszy niż rok).

Nie spisywano **ciągników jednoosiowych**, używanych często w ogrodnictwie.

Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Dane dotyczą okresu 12 miesięcy, tj. okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

Za **gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego** uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne.

Za **dochód całkowity gospodarstwa domowego** uważa się łączne dochody (z tytułu prowadzenia działalności rolniczej i pozarolniczej oraz z tytułu: pracy najemnej, pobierania emerytur i rent, zasiłku z pomocy społecznej, zasiłku wychowawczego, alimentów, stypendiów, posiadania lokat kapitałowych, uzyskiwania pomocy zagranicznej, wygranych w grach liczbowych i loteriach itp.) wszystkich osób (spokrewnionych i niespokrewnionych) zamieszkujących wspólnie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego i wspólnie się z nim utrzymujących.

Dla potrzeb publikacji przyjęto, że **główne źródło dochodu** to źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem gospodarstwa domowego.

Do gospodarstw uzyskujących dochody z działalności rolniczej oraz z działalności pozarolniczej zaliczono również te gospodarstwa, w których omawiane rodzaje działalności nie przyniosły jeszcze dochodów lub przynosiły straty.

Pracujący w gospodarstwach rolnych

Dane o pracujących w rolnictwie według **aktywności stałej** dotyczą nakładów pracy ponoszonych na wytworzenie produkcji rolnej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny spisu, a więc uwzględniają cały roczny cykl produkcyjny w gospodarstwie rolnym.

Dane o pracujących w rolnictwie według **aktywności bieżącej** (na podstawie metodologii rekomendowanej dla badań rynku pracy przez Międzynarodową Organizację Pracy i wykorzystywanej m.in. do zbliansowania pracujących w całej Gospodarcie Narodowej) dotyczą tylko tej części pracujących, dla których praca w rodzinnych gospodarstwach rolnych jest wyłącznym lub głównym zajęciem użytkownika i osób z nim mieszkających. Z tego względu stosuje się kryterium bieżącej aktywności ekonomicznej poszczególnych osób w określonym odcinku czasu, to jest w tygodniu od 26 maja do 1 czerwca 2020 r.

W **gospodarstwach indywidualnych** zebrano dane o nakładach pracy użytkownika gospodarstwa rolnego i członków jego rodziny oraz o nakładach pracy osób spoza rodziny użytkownika.

Dla **gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej**, zebrano dane o nakładach pracy osób tam zatrudnionych lub pracujących na innych zasadach (np. uczniowie, praktykanci, członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych, zakonnicy) – rozpatrywana była tylko aktywność stała (z uwzględnieniem podziału według płci).

Za **pracę w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolniczej** uważa się wykonywanie prac bezpośrednio związanych z produkcją roślinną i zwierzęcą oraz utrzymywaniem gruntów w dobrej kulturze rolnej (działalność rolnicza), a także innych prac, które są niezbędne przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego, takich jak: zakup środków produkcji, sprzedaż produktów i przygotowanie ich do sprzedaży, prace związane z magazynowaniem, transport na potrzeby gospodarstwa rolnego, bieżące naprawy sprzętu rolniczego, prace konserwacyjne budynków, maszyn, instalacji, organizację i zarządzanie pracą w gospodarstwie rolnym, załatwianie spraw urzędowych, prowadzenie rachunków, wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednie i inne.

Nie zalicza się tu prac związanych z leśnictwem, łowiectwem, połowem lub hodowlą ryb oraz prac wykonywanych w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej (bez względu na to, czy prowadzone są w gospodarstwie czy poza nim).

Do pracy w gospodarstwie indywidualnym nie zalicza się takich prac jak: przyrządzanie posiłków, pranie, sprząatanie, opieka nad dziećmi oraz innych prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz prac rolnych wykonywanych w ramach pomocy sąsiedzkiej na rzecz innego gospodarstwa rolnego.

Za **pracę (działalność zarobkową) inną niż przy produkcji rolniczej w swoim (rodzinnym) gospodarstwie rolnym** uważa się każdą pracę (również dorywczą lub nierejestrowaną) najemną lub na własny rachunek, wykonywaną zarówno w gospodarstwie, jak i poza jego terenem. Zaliczono tu także pracę przy produkcji rolniczej w innym gospodarstwie rolnym.

Praca główna to praca zajmująca najwięcej czasu (dot. osób, które wykonują więcej niż jedną pracę). Jeżeli prace zajmują tyle samo czasu, to pracą główną jest ta, która przynosi największy dochód.

Praca dodatkowa to praca zajmująca najwięcej czasu, poza pracą główną. Jeżeli kilka prac zajmuje tyle samo czasu, to pracą dodatkową jest ta, z której osiągnany jest wyższy dochód.

Spis w zakresie aktywności ekonomicznej dotyczyło wszystkich osób w **wiekui 15 lat i więcej** (tzn. urodzonych 1 czerwca 2005 r. i wcześniej).

Ze względu na duży udział pracy w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowego zatrudnienia pracowników dorywczycy, kontraktowych, pracujących w ramach pomocy sąsiedzkiej i „pozostałych osób pracujących” nakłady pracy w rolnictwie zostały wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (Annual Work Unit - AWU).

Roczna jednostka pracy (AWU) oznacza ekwiwalent pełnego etatu. Oblicza się ją przez podzielenie liczby godzin przepracowanych w ciągu roku przez roczną liczbę godzin odpowiadającą pełnemu etatowi. W Polsce jako ekwiwalent pełnego etatu przyjęto 2 120 godzin pracy w roku, tzn. 265 dni roboczych po 8 godzin pracy dziennie. Przy wyliczaniu nakładów pracy wyrażonych w AWU (zgodnie z metodologią Eurostatu) zachowano warunek, że na 1 osobę nie może przypadać więcej niż 1 AWU, nawet jeżeli w rzeczywistości pracuje ona dłużej.

Wymiar rocznego czasu pracy przy produkcji rolniczej określa się w częściach etatu:

- poniżej 0,25 etatu (1–66 dni, 1–530 godzin) oznacza mniej niż 1/4 etatu lub okres do 3 miesięcy,
- od 0,25 do poniżej 0,5 etatu (67–132 dni, 531–1060 godzin) – oznacza 1/4 etatu, ale mniej niż 1/2 etatu lub okres od 3 miesięcy włącznie do 6 miesięcy,
- od 0,5 do poniżej 0,75 etatu (133–198 dni, 1061–1590 godzin) – oznacza 1/2 etatu, ale mniej niż 3/4 etatu lub okres od 6 miesięcy włącznie do 9 miesięcy,
- od 0,75 do poniżej 1 etatu (199–264 dni, 1591–2119 godzin) – oznacza 3/4 etatu, ale mniej niż 1 etat lub okres od 9 miesięcy włącznie do 12 miesięcy,
- 1 etat (265 dni i więcej, 2120 i więcej godzin) – oznacza 1 pełny etat lub 12 miesięcy w roku i przedział ten dotyczy również osób, które przepracowały większą liczbę godzin w ciągu roku niż odpowiadającą 1 etatowi.

Jako **pracowników najemnych** należy rozumieć osoby zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze. Częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie).

Jako **pracowników najemnych stałych** traktuje się osoby, które pracowały za wynagrodzeniem w każdym tygodniu 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie, bez względu na liczbę godzin pracy w ciągu tygodnia. Do pracowników najemnych stałych należy również zaliczyć osoby, które przepracowały tylko część tygodni w roku z następujących przyczyn:

- specyfika produkcji rolnej w gospodarstwie (np. uprawa owoców, warzyw gruntowych) wymagająca zatrudniania pracowników tylko w ciągu kilku miesięcy w roku,
- urlop, choroba, wypadek, kwarantanna lub izolacja wywołana zagrożeniem epidemicznym,
- rozpoczęcie lub zakończenie pracy w gospodarstwie (czyli osoby, które zmieniły miejsce pracy w ciągu roku),
- całkowite wstrzymanie pracy w gospodarstwie spowodowane przyczynami naturalnymi (powódź, pożar).

Pracownicy najemni dorywczycy – osoby (zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze; częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie), które w ciągu ostatnich 12 miesięcy pracowały tylko w wybranym okresie i nie mają stałej umowy o pracę.

Inni pracownicy – to inne osoby pracujące w **gospodarstwach osób prawnych**, tj. członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych (jeżeli pracowali w gospodarstwie rolnym, ale nie byli zatrudnieni jako pracownicy najemni stali), uczniowie pracujący w szkolnych gospodarstwach rolnych, osoby pracujące (w tym duchowni) w gospodarstwach prowadzonych przez zakony (niebędące pracownikami najemnymi stałymi).

Pracownicy kontraktowi – są to osoby wykonujące określoną usługę w gospodarstwie rolnym, które nie zostały zatrudnione bezpośrednio przez użytkownika/kierującego gospodarstwem rolnym.

Pomoc sąsiedzka – praca w **gospodarstwie indywidualnym** wykonana **przez osoby z innego gospodarstwa** rolnego **bez wynagrodzenia** (w formie pieniężnej lub w naturze) za tę pracę. Jako pomoc sąsiedzką należy traktować też m.in. pracę wykonywaną przez osoby z innego gospodarstwa rolnego w ramach tzw. „odrobku” (ale bez wynagrodzenia).

Typologia gospodarstw rolnych

Podstawę prawną obowiązującej w UE klasyfikacji gospodarstw rolnych (nazywanej Wspólnotową Typologią Gospodarstw Rolnych, w skrócie „typologia”) stanowią:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. ustanawiające sieć zbierania danych rachunkowych o dochodach i działalności gospodarczej gospodarstw rolnych we Wspólnocie Europejskiej,
- rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1198/2014 z dnia 1 sierpnia 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009,
- rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/220 z dnia 3 lutego 2015 r. ustanawiającym zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1217/2009.

Podstawowym celem typologii jest dostarczenie narzędzia umożliwiającego:

- spełnienie potrzeb informacyjnych Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej,
- sporządzanie analiz porównawczych sytuacji ekonomiczno-produkcyjnej gospodarstw rolnych:
 - pomiędzy różnymi klasami wielkości ekonomicznej i różnymi typami rolniczymi gospodarstw,
 - pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi i ich regionami,
 - pomiędzy różnymi okresami czasowymi (analizy pionowe).

Dane pochodzące ze spisu rolnego w 2020 r. oraz wartości współczynników standardowej produkcji (opracowane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy) dla każdej uprawy i kategorii zwierząt, pozwoliły na ustalenie dla każdego objętego spisem gospodarstwa rolnego **wielkości ekonomicznej** oraz **typu rolniczego**.

Produkcja określonej działalności rolniczej jest to wartość produkcji rolnej brutto uzyskanej z jednego hektara uprawy lub od jednego zwierzęcia gospodarskiego. Wartość oblicza się poprzez przemnożenie produkcji z 1 ha lub od 1 zwierzęcia przez cenę na terenie gospodarstwa rolnego, bez VAT, podatków od produktów i dopłat bezpośrednich.

Standardowa produkcja (SP) oznacza wartość produkcji odpowiadającej przeciętnej sytuacji w danym regionie. Jest obliczana jako średnia z pięciu lat wartość produkcji z określonej działalności rolniczej (roślinnej i zwierzęcej).

Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego (GSP) jest sumą wartości uzyskanych dla każdej działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie przez przemnożenie współczynników SP dla danej działalności przez liczbę hektarów lub liczbę zwierząt.

Wartość SP produktów roślinnych jest odnoszona do 1 ha, z wyjątkiem upraw grzybów, gdzie stosuje się standardową powierzchnię 100 m². W przypadku produkcji zwierzęcej współczynniki SP liczone są na jedną sztukę zwierzęcia.

Wyjątek stanowią drób i pszczoły, dla których SP liczone są odpowiednio na 100 sztuk i 1 pień pszczeleli.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego jest to całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego wyrażona w euro.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa pozwala na jego zaklasyfikowanie do jednej z poniżej podanych klas:

Klasa wielkości ekonomicznej	Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa w euro		
I		<	2 000
II	2 000	- <	4 000
III	4 000	- <	8 000
IV	8 000	- <	15 000
V	15 000	- <	25 000
VI	25 000	- <	50 000
VII	50 000	- <	100 000
VIII	100 000	- <	250 000
IX	250 000	- <	500 000
X	500 000	- <	750 000
XI	750 000	- <	1 000 000
XII	1 000 000	- <	1 500 000
XIII	1 500 000	- <	3 000 000
XIV		> =	3 000 000

Typ rolniczy gospodarstwa określany jest na podstawie wielkości udziału standardowej produkcji poszczególnych działalności rolniczych prowadzonych w gospodarstwie w całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego.

Typologia gospodarstw rolnych ma charakter hierarchiczny. Wyróżnia się 9 typów ogólnych, 22 typy podstawowe oraz 62 typy szczegółowe.

Dla potrzeb definicji typów ogólnych, wskaźnikom standardowej produkcji z działalności rolniczych ujmowanych w spisie zostały nadane następujące symbole:

- **P1** – standardowa produkcja z następujących upraw: zboża (pszenica zwyczajna, pszenica twarda, żyto, pszenżyto, jęczmień, owies, kukurydza na ziarno, gryka, proso, pozostałe zboża), strączkowe łącznie z mieszkankami zbóż z roślinami strączkowymi (groch jadalny, fasola jadalna, inne strączkowe jadalne, strączkowe pastewne na ziarno), ziemniaki, buraki cukrowe, rośliny przemysłowe (tytoń, chmiel, rzepak i rzepik, słonecznik, soja, len, konopie, zioła i rośliny aromatyczne, pozostałe uprawy przemysłowe), warzywa i truskawki w uprawie polowej, uprawy nasienne i sadzonki, pastewne na sprzedaż, pozostałe uprawy, grunty ugorowane bez dopłat,
- **P2** – standardowa produkcja z następujących upraw: warzywa i truskawki w uprawie polowej – ogrody towarowe, warzywa i truskawki w uprawie pod osłonami, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie polowej, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie pod osłonami, szkółki drzew i krzewów owocowych, ozdobnych i leśnych oraz uprawy grzybów,
- **P3** – standardowa produkcja z następujących upraw: plantacje drzew i krzewów owocowych, winnice, pozostałe uprawy trwałe (np. wiklina), uprawy trwałe pod osłonami,

- **P4** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: konie, bydło, owce, kozy oraz roślin pastewnych (łąki i pastwiska z wyłączeniem nieuprawianych terenów do wypasu, rośliny okopowe, rośliny na zielonkę: strączkowe, motylkowe, kukurydza, inne pastewne na zielonkę oraz trawy polowe na zielonkę),
- **P5** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: trzoda chlewna, drób, króliki (samice hodowlane).

Wyróżnia się następujące typy ogólne gospodarstw:

1. Specjalizujące się w uprawach polowych

Gospodarstwa, dla których: $P1 > 2/3$ całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego (GSP),

2. Specjalizujące się w uprawach ogrodniczych (warzyw, truskawek, kwiatów i roślin ozdobnych), grzybów i w szkółkarstwie

Gospodarstwa, dla których: $P2 > 2/3$ GSP,

3. Specjalizujące się w uprawach trwałych (drzew i krzewów owocowych)

Gospodarstwa, dla których: $P3 > 2/3$ GSP,

4. Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi

Gospodarstwa, dla których: $P4 > 2/3$ GSP,

5. Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi

Gospodarstwa, dla których: $P5 > 2/3$ GSP,

6. Mieszane – różne uprawy

Gospodarstwa, dla których: $(P1 + P2 + P3) > 2/3$ GSP; $P1 \leq 2/3$ GSP; $P2 \leq 2/3$; $P3 \leq 2/3$ GSP,

7. Mieszane – różne zwierzęta

Gospodarstwa, dla których: $(P4 + P5) > 2/3$ GSP; $P4 \leq 2/3$ GSP; $P5 \leq 2/3$ GSP,

8. Mieszane – różne uprawy i zwierzęta

Gospodarstwa niespełniające warunków klasyfikacji dla typów 1–7,

9. Gospodarstwa niesklasyfikowane

Gospodarstwa, dla których $GSP = 0$

Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych

Wyniki spisu zaprezentowano na poziomie kraju i województw.

W tablicach przedstawiono dane dla dwóch grup gospodarstw: gospodarstw rolnych ogółem i gospodarstw indywidualnych.

Dane prezentowane w publikacji opracowano **według siedziby użytkownika gospodarstwa**, z wyjątkiem tablic dotyczących **typologii gospodarstw rolnych**, gdzie dane zaprezentowano **według siedziby gospodarstwa rolnego**.

W zależności od tematyki, dane zostały opracowane według niżej wymienionych grupowań:

- grup obszarowych powierzchni użytków rolnych,
- rodzaju prowadzonej działalności,
- głównego źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego,
- płci i wieku osoby kierującej gospodarstwem rolnym,
- nakładów pracy w AWU,
- wielkości ekonomicznej gospodarstw,
- typu rolniczego gospodarstw rolnych.

*

* *

Przedziały grup obszarowych użytków rolnych są lewostronnie zamknięte, z wyjątkiem grup:

- „0–1”, gdzie przedział jest obustronnie zamknięty,
- „1–2”, gdzie przedział jest obustronnie otwarty.

Wszystkie przedziały grup obszarowych upraw oraz klas wielkości ekonomicznej są lewostronnie zamknięte.

W tablicach zawierających dane sumaryczne mogą wystąpić pewne nieścisłości rachunkowe wynikające z **zaokrągleń automatycznych**.

Methodological notes

Introduction

This publication has been prepared on the basis of the results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020), which was carried out in Poland from September 1 to November 30, 2020.

The census was carried out for the needs of the European Union and national purposes, and its legal basis were:

- Act of July 31, 2019 on the agricultural census in 2020 (Journal of Laws of 2019, item 1728, as amended). This act defined in details the rules for conducting the census, entities subject to the census and the scope of data to be collected,
- Regulation (EU) 2018/1091 of the European Parliament and of the Council of July 18, 2018 on integrated farm statistics and repealing Regulations (EC) No 1166/2008 and (EU) No 1337/2011 (OJ L 200 of 7.8.2018),
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of March 11, 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities,
- Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics and Council Decision 89/382/EEC, Euratom on the establishment of a Statistical Program Committee of the European Communities (text with relevance to the European Economic Area - EEA and Switzerland) (OJ L 87 of 31.3.2009, p. 164) as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality,
- Act of June 29, 1995 on public statistics (Journal of Laws of 2020, item 443, as amended),
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation),
- Act of May 10, 2018 on the Protection of Personal Data (Journal of Laws of 2019, item 1781).

The census reference date was June 1, 2020. Part of the data, due to its specificity, related to the last 12-month period ending on the reference date of the survey, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020, inclusive.

Additionally for economic activity section, in the part concerning current activity, the reference period was the week ending on the reference date of the survey (i.e. the period from May 26 to June 1, 2020).

Note

Due to the introduction of changes in the methodology of agricultural surveys from 2010, aimed at adapting to EU standards and taking into account the changes taking place in Polish agriculture, as well as the wider use of administrative sources, **the definition of an agricultural holding has changed**. According to the current definition in the agricultural census in 2020 (similarly to the Farm Structure Surveys in 2013 and 2016), owners of agricultural land not engaged in agricultural activity and owners of agricultural land with an area of less than 1 ha conducting low-scale agricultural activities were not included.

Therefore, the data presented in this survey for 2020, concerning agricultural holdings in total and agricultural holdings with an area of up to 1 ha of agricultural land, inclusive, are comparable to the data included in the 2013 and 2016 edition of the publication, and are not comparable with the information for the years 2002, 2005, 2007 and 2010 included in previous editions of the publication.

The data from 2010 was used for comparisons, converted in accordance with the binding definition of an agricultural holding.

Data for agricultural holdings with an area of more than 1 ha of agricultural land is comparable with the data presented in previous editions of the publication (for agricultural holdings conducting agricultural activity).

Major concepts, definitions and enumeration rules

Agricultural holding is understood as agricultural land together with forest land, buildings or part of them, equipment and livestock, if they constitute or may constitute an organised economic unit with the rights related to conducting an agricultural holding (Article 553 of the Civil Code).

Natural person's agricultural holding (private farms) is understood as a holding used by a natural person, including:

- agricultural holdings with an area of 1 ha and more of agricultural land,
- agricultural holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) running special branches of agricultural production or agricultural production (crop and/or animal) with a significant scale defined by the following thresholds: 0.5 ha for: fruit trees plantation, fruit bushes plantation, field vegetables, field strawberries and hops; 0.3 ha for fruit and ornamental nurseries; 0.1 ha for tobacco; 5 head of cattle in total; 20 head of pigs in total; 5 head of sows; 20 head of sheep in total and of goats in total; 100 head of poultry in total; 10 head of wild animals kept in a farm system; 20 beehives.

An agricultural holding of a legal person or an organisational unit without legal personality is a holding run by a legal person or an organisational unit without legal personality, **the basic activity of which is classified according to the Polish Classification of Activities to section A**, division 01, groups: 01.1 - agricultural crops other than perennial, 01.2 - cultivation of perennial plants, 01.3 - plant propagation, 01.4 - animal breeding and rearing (from subclass 01.49.Z - only ostriches, rabbits and other fur animals and bees), 01.5 - agricultural crops combined with animal breeding and rearing (mixed farming, 01.6, class 01.61, subclass 01.61.Z - service activities supporting crop production (maintaining land in good agricultural condition while maintaining environmental protection requirements), as well as, regardless of the classification of the basic activity, **when the area of agricultural land used by the holding exceeds 1 ha or breeding/rearing of livestock is conducted.**

Holder of an agricultural holding is understood as a natural person, a legal person and an organisational unit without legal personality, actually using the agricultural holding, regardless of whether he or she is the owner, leaseholder of the holding or uses the land for some other reason and regardless of whether the land constituting the holding is located in one or in several gminas.

Manager of an agricultural holding is an adult natural person authorised by the owner/holder of the agricultural holding to make and supervise or make decisions directly related to production processes. In natural person's agricultural holdings, the manager is often also the holder.

The level of agricultural education of the manager of an agricultural holding is defined as:

- tertiary agricultural - obtaining a diploma of graduation from a university in agriculture, e.g. horticulture, geodesy of agricultural equipment, agricultural and forestry equipment technology, forestry, wood technology, environmental protection - melioration, fishing, animal husbandry, food technology - dairy, etc.; agricultural fields of study also include veterinary medicine,
- post-secondary agricultural - obtaining a diploma of graduation from completion of post-secondary school in agriculture, e.g. gardening, landscaping, etc.,
- vocational secondary agricultural - obtaining a certificate of completion of a technical or vocational high school in agriculture, e.g. animal husbandry, plant cultivation, forestry, melioration, landscaping,

- basic agricultural vocational - obtaining a certificate of graduation from basic agricultural school, agricultural training school, certificate of completion of a correspondence agricultural course at the basic school level, e.g. gardening, animal husbandry, agricultural mechanisation, rural household, farmer of field crops,
- agricultural course - a qualification course completed with an examination and obtaining the title of a qualified farmer or master farmer,
- lack of agricultural education - failure to complete any school or course in agriculture, regardless of the general level of education.

The seat of the holder of the natural person's agricultural holding is the holder's residence address. This address is not always the same as the registered address.

The seat of the natural person's agricultural holding is the settlement of the holding (residential building, farm buildings and equipment for agricultural production), and in the case of absence of the settlement, the largest part of the agricultural holding. A holding's seat address is not always the same as that of the holder.

The seat of an agricultural holding of a legal person (or an organisational unit without legal personality) is the seat of a legal person or a local unit conducting agricultural activity.

The agricultural activity conducted by an agricultural holding includes:

- cultivation of crops which includes: all field crops (including the cultivation of edible mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops ,
- breeding and rearing of livestock, i.e. cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur animals, farmed wild animals (e.g. wild boars, does, fallow deer, llamas) and bees,
- maintenance of agricultural land, no longer used for production purposes, in accordance with the principles of good agricultural condition (according to the norms).

The other gainful activity directly connected with an agricultural holding has been assumed as production or service activity carried out on one's own account in order to achieve profit, which uses the resources of the agricultural holding (labour force, land, buildings, machinery, etc.) or agricultural products made within the holding (e.g. agritourism, processing of agricultural products).

Other gainful activity that uses only labour force from the holding's resources to conduct this activity is not included here.

The value of the final output of holding is the sum of the values of raw, unprocessed agricultural (crop and animal) products sold and consumed by the holder's household (self-consumption).

The value of the total sale of an agricultural holding is the sum of revenues from the sale of raw agricultural products and livestock as well as products and services from the other gainful activity directly connected with an agricultural holding, as well as direct payments.

Direct sale to consumers (final users for their own needs) means the sale of agricultural products, produced in an agricultural holding, in marketplaces, in own shops or through sales between neighbours.

It does not include the sale of agricultural products to procurement units and purchases made by owners of shops, restaurants, etc.

An organic agricultural holding is an agricultural holding that has a certificate issued by a certification body or is being converted to organic agricultural production methods (under the control of the certification body) for all or part of crop/animal production carried out in the holding.

Agricultural holding benefiting from rural development support measures is considered a holding with which a contract was concluded/a positive decision on granting payments has been issued dur-

ing the period of 3 years ending on December 31, 2020 for at least one of the activities/sub-activities listed below:

- advisory services, farm management and farm replacement services,
- quality systems for agricultural products and foodstuffs,
- investments in physical assets,
- restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and catastrophic events and introduction of appropriate prevention actions,
- business start-up aid for young farmers,
- business start-up aid for the development of small holdings,
- investments in forest development and improvement the viability of forest,
- agricultural-environment-climate action,
- forest-environmental and climate services and forest protection,
- organic farming,
- payments for Natura 2000 and Water Framework Directive payments,
- payments to areas facing natural or other specific constraints,
- animal welfare,
- risk management.

Land use

Land in total is all land regardless of the ownership - own land, leased from others (on a contractual basis and without a contract), used due to holding a specific position (forest officer, priest, teacher, etc.) and shared in the part attributable to the holder, and also land used by the holding that belongs to abandoned holdings. It excludes land leased to others and land belonging to communal land communities.

Total agricultural land is the area of:

- agricultural land in good agricultural condition, which consists of:
 - sown area,
 - permanent meadows,
 - permanent pastures,
 - permanent crops, including orchards,
 - kitchen gardens (without recreational space),
 - fallow land (including crop for ploughing as the main crop),
- other agricultural land.

The area of **agricultural land in good agricultural condition** is the area of agricultural land where any type of cultivation is applied (e.g. ploughing, mowing, mulching, etc.), including land subject to crop rotation. These are lands that may qualify, for example, for subsidies and are maintained in accordance with the requirements of good agricultural condition contained in the regulation of the Minister of Agriculture and Rural Development of April 7, 2004 - Journal Of Laws 65, item 600. Fallow land is also included.

The area of **other agricultural land** (i.e. not used and not maintained in good agricultural condition) is the area of agricultural land excluded from production, i.e. agricultural land previously used as sowing and fallow land, meadows and permanent pastures, orchards and other permanent crops, kitchen gardens that on June 1, 2020, for economic, social or other reasons, were no longer used for agriculture and excluded from crop rotation. However, these lands were in a condition that, in the event of a change in the decision as to their future use, allowed for their quick return to agricultural production, using the resources available in the agricultural holding. If the rehabilitation of this land would require a very long period of time and a lot of work and resources not available in the holding - this area is included in the area of the other land.

Sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames).

Permanent meadows are lands permanently covered with grasses (5 years or more), usually mowed, and in mountainous regions also the area of mown pastures and meadows. Meadows should be kept in good agricultural condition and mowed at least once a year, and the harvest should not necessarily be used for production purposes.

Permanent pastures are lands permanently covered with grasses (5 years or more), which, as a rule, are not mowed but grazed, and in mountainous regions also grazed pastures and meadows kept in good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and with extensive grazed pastures located in hilly areas or at high altitudes, on low-class soils, where no fertilization, supplementary sowing, melioration, etc., is applied).

Permanent crops is the area of: plantations of fruit trees and bushes, nurseries of fruit and ornamental trees and bushes, nurseries of forest trees and bushes for commercial purposes, wicker plantations and other permanent field crops (e.g. dogwood, blackthorn, mulberry, Manchurian willow, hawthorn, sea buckthorn, rowan, Christmas trees grown on agricultural land), as well as permanent crops under cover (e.g. raspberry, grape, peach).

Orchards are the cultivation of fruit trees and bushes planted in a permanent place, with a regular spacing, on an area of at least 10 acres. The orchards also include nurseries of fruit trees and bushes.

Kitchen gardens are areas most often located around the seat of the holding, often separated from the rest of the holding, which includes crops (agricultural, horticultural, both annual and perennial, and fruit trees and bushes) intended for consumption in the holder's holding (self-consumption). Occasionally, surplus crops may be sold.

Kitchen gardens do not include the area of lawns and ornamental gardens and areas intended for recreation (they belong to the other land).

Fallow land is arable land not used for production purposes, but maintained in accordance with the principles of good agricultural condition, while respecting environmental protection requirements.

Fallow land includes the area of crops for ploughing cultivated as the main crop (green fertilizer), as well as land prepared for autumn planting, e.g. strawberries and sowing with honey plants.

Here we include land both eligible and not eligible for area payments.

Fallow land does not include land that has been prepared for this year's sowing (e.g. vegetables), and until June 1, 2020, has not yet been sown or planted (it is included in the sown area).

Forests and forest land is an area of at least 0.10 ha:

- forested (covered with forest vegetation),
- non-forested (temporarily devoid of forest vegetation),
- land related to forest management,
- short-rotation plantations (including those established on agricultural land).

The area of forest tree nurseries established in forest areas and used for the needs of the holding (non-commercial) is taken into account here.

Other land is the land with buildings, surrounding courtyards, yards and ornamental gardens, parks, inland water area (own and leased), drainage ditches, the area covered with wicker in its natural state, the area of marshes, the area of other lands (peat bogs, gravel pits), wasteland (including wooded and shrub-land), areas intended for recreation (e.g. around the house, golf courses, ornamental gardens, etc.).

Other land also includes the area of agricultural land that is not used for agriculture, if it is known that this land will not be agriculturally used, e.g. agricultural land intended for the construction of a road or a supermarket.

Sown area

The sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames) that are grown in the main crop.

The sown area also includes the area planned to be so and sown/planted after June 1, 2020 for the current year's harvest (e.g. late varieties of vegetables).

The sown area **in the field** is the area of crops grown both in the open field and **under low, inaccessible cover**. This category includes crops covered by plastic mats/sheets laid flat on the ground, and crops under low tunnels (less than 1.5 m high at the top).

The sown area in **greenhouses, high foil tunnels** and **frames** is the area of crops grown under high covers (at least 1.5 m high at the top) and under low covers with the possibility of permanent access, i.e. frames, so-called accelerators ("miniature greenhouses"); these are boxes covered with windows, for example for the production of seedlings.

The sown area includes the cultivation of hops and strawberry and wild strawberry plantations, as well as the area of field grasses.

The group of **'cereals in total'** includes basic cereals with cereal mixtures, grain maize, buckwheat, millet and other cereals (amaranth, canary, 100-year-old rye, etc.).

The group **'basic cereals with cereal mixtures'** includes basic cereals (wheat, rye, barley, oats and triticale) and the sown area of winter and spring cereal mixtures.

The **'industrial'** group includes sugar beet, rape and turnip rape, flax (including oilseed flax), sunflower seeds for grain, hemp, tobacco, hops, chicory and other oil crops (poppy, mustard, soybeans, etc.).

The group of **'pulses for the production of grain'** includes edible pulses (peas, beans, broad beans and other edible pulses grown for the production of grain, e.g. chickpeas), forage pulses for the production of grain and cereal-pulses mixtures for the production of grain. The area sown with peas, beans, broad beans etc., intended for harvesting when unripe, has been classified as field vegetables.

The **'fodder'** group includes fodder root crops, maize for green forage, forage pulses and small-seed legumes for green forage, other fodder plants and grasses designated for green forage (excluding green designated for green fertilizers).

The group **'other'** includes vegetables in the field, field strawberries and wild strawberries, seed crops, field ornamental flowers and plants, other industrial crops (e.g. safflower, perennial crops for energy purposes), herbs and spices, as well as crops under cover (without permanent crops under cover) and other crops.

Vegetables include: cabbage (early and late, white, red and Italian), onions, carrots, beetroot, cucumbers, tomatoes, cauliflowers (early and late), other vegetables (parsley, celery, leeks, Brussels sprouts, sorrel, spinach, lettuce, radish, horseradish, rhubarb, black salsify, kohlrabi, garlic, pumpkin, asparagus, broccoli, Chinese cabbage, leafy endive, zucchini, scallions, etc.). This group also includes peas, broad beans and etc. harvested unripe (green), green beans from which unripe pods have been harvested and maize for harvesting unripe cobs, as well as field vegetable seedlings for the holding's own use.

The area where **'strawberries'** are grown is the area planted with strawberries and wild strawberries (including new spring plantings) in the field and under cover. The area prepared for autumn plantings and the area of strawberry plantations intended for seedlings (included in the group **'other'**) is not included here.

Potatoes include seed, edible and industrial potatoes, both early, middle-early and late varieties. Potato cultivation area does not include the cultivation of this plant in kitchen gardens.

Data on **sugar beets** concern only the crops intended for industry. Sugar beets intended for sets/seeds are not included here.

Field grasses are short-term grasslands (usually cultivated for less than 5 years), i.e. grasses in pure sowing (e.g. ryegrass, brome grass, canary grass, meadow grass, fescue, vernal grass, cocksfoot grass, foxtail, bent-grass, timothy, soft grass, darnel and other) or mixtures of these species, used for green forage/hay or seeds (usually for mowing) or grazed (so-called field pastures).

Edible mushroom area – area occupied by the cultivation of edible mushrooms, e.g. champignons, oyster mushrooms, shiitake, stropharia and others. This area includes stands that were occupied at least once in the period of 12 months up to and including June 1, 2020 for the cultivation of edible mushrooms.

The cultivation areas of potatoes, field vegetables, strawberries and field wild strawberries and the group of **'other crops'** since 2007 is reported excluding kitchen garden area, which according to the EU classification is a separate entry for land use.

Livestock

The census includes livestock that were kept in the agricultural holding and animals sent for herding,, grazing and to shepherds' huts. All animals were registered, i.e. those owned by the agricultural holding holder or members of his household, as well as animals kept temporarily or permanently in the holding, i.e. accepted for rearing, fattening (e.g. pig contracting contracts), keeping (e.g. hotels for horses), etc., regardless of whether they were received from private agricultural holdings or from state-owned or cooperative entities, companies. The exception was beehives which were recorded by their owner regardless of where they were located.

Livestock are animals kept for economic gain, such as the production of meat, milk and other animal products, and in the case of horses, that are used for traction and for recreational and sporting purposes.

Livestock includes the following species: horses and other equidae, cattle, pigs, sheep, goats, poultry (i.e. broilers, laying hens, cocks, turkeys, ducks, geese, quails, guinea fowls, pigeons, ostriches and other species, but excluding birds kept for hunting purposes and not for meat production), rabbits, other fur animals, other farm animals kept for the production of animal products, e.g. meat or wool (i.e. deer, roe deer, fallow deer, elks, reindeer, wild boars, hybrids of wild boar and domestic pig, llamas, alpacas etc.) and bees.

Livestock (except horses) excludes animals kept solely for recreational or therapeutic purposes.

Cows include dairy cows and suckling cows.

Dairy cows are understood as adult female cattle which have had calves and which, due to their breed, variety or particular qualities, are kept in a holding exclusively or mainly for the production of milk to be consumed or to be processed into dairy products. Dairy cows culled from breeding herds which at the moment of performing the survey were kept in the holding for the period regarded as pre-slaughter pasturing, after which they are sent to slaughter, are also included in this group.

Suckling cows are understood as adult female cattle which have had calves and which, due to their breed (beef breed cows and cows born from a cross-breed with beef breeds) or particular qualities, are

kept in a holding exclusively or mainly for calves for slaughter, and whose milk is used to feed calves or other animals. Suckling cows culled from breeding herds which at the moment of performing the survey were kept in the holding for the period regarded as pre-slaughter pasturing, after which they are sent to slaughter, are also included in this group.

The census contains data on the number of **poultry** of individual species. If on June 1, 2020, in an agricultural holding with large-scale poultry rearing (large-scale farm, e.g. broiler fattening farm, laying hen farm producing eggs for consumption and for hatching) there was no poultry in stock due to the ongoing technological break in production (break between production cycles if it did not exceed 8 weeks), it was necessary to enter the numbers of poultry from the period before emptying the animal houses.

In order to convert the livestock in physical heads into **livestock units (LSU)**, the following coefficients were used:

- bovine animals, i.e. calves in total under the age of 1 year - 0.40; bovine animals aged 1-2 years - 0.70; male bovine animals aged 2 years and more - 1.00; heifers aged 2 years and more - 0.80; other cows - 0.80, dairy cows - 1.00,
- pigs, i.e. piglets weighing up to 20 kg - 0.027; breeding sows in total- 0.50; young pigs, breeding boars and fattening pigs - 0.30,
- sheep in total – 0.10,
- goats in total – 0.10,
- poultry, i.e. broilers - 0.007; laying hens - 0.014; turkeys - 0.03, geese - 0.02, ducks - 0.01, other poultry (without ostriches) - 0.001; ostriches - 0.35;
- rabbits in total – 0.02.

Fertilization

Data on mineral and lime fertilizers and natural fertilizers of animal origin (manure) used in the agricultural holding cover the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

The census collected data for the following **types of natural fertilizers (manure)**:

- **solid manure** – a solid mixture of excrements (faeces and urine) of livestock (pigs, cattle, horses, sheep, goats, rabbits) with bedding,
- **poultry manure** – poultry excrements,
- **liquid manure** – fermented urine of livestock (manure leachate),
- **slurry** – a diluted mixture of animal excrements (faeces, urine).

The consumption of mineral (nitrogen, phosphorus, potassium) and lime fertilizers is presented in terms of the pure ingredient of NPK and CaO. Conversions of fertilizer consumption per 1 ha of agricultural land in the farming year 2019/2020 were made to the area of agricultural land in good agricultural condition on June 1, 2020.

Plant protection products

Plant protection products are substances or their mixtures and living organisms intended for the protection of cultivated plants against harmful organisms (e.g. against fungi, viruses, bacteria, insects, snails, rodents), as well as the destruction of undesirable plants (e.g. weeds), and regulating development and growth and other biological processes in crops. Plant protection products also include preparations used for treatments in warehouses where fodder, sowing seeds or seeds intended for consumption are stored.

The census contains information on **the number of treatments** applied to cereals, vegetables, orchards and other permanent crops, and to the other agricultural land in good condition.

In addition, the census contains information on the use of various **types of support when making decisions on the use of plant protection products** and the assessment of the degree of knowledge of **the principles of integrated crop protection**.

Tractors, machines and agricultural equipment

The survey covered tractors (two-axle and tracked wheels) as well as **own** agricultural machines and equipment (being the sole property of the agricultural holding holder or a member of his household) and **shared** (jointly owned and used by more than one agricultural holding), which were used exclusively or partially **for agricultural work**. Tractors and agricultural machines and equipment belonging to several farmers were assigned to the farmer who had them on the census reference date.

The technically functional equipment was taken into account, as well as that under renovation and intended for repair (technically inoperative for a period of less than a year).

Single-axle tractors, often used in horticulture, were not included.

The income of households with a holder of an agricultural holding

The data relates to a period of 12 months, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

A household with a holder of an agricultural holding (farm holder) is a group of persons residing together and with a common subsistence, if at least one of them runs a private holding.

Total income of a household is total income (from agricultural and non-agricultural activity as well as from paid work, retirement pays and disability pensions, social assistance benefits, maternity benefit, alimony, scholarships, capital investments, foreign assistance, wins in numerical and other lotteries, etc) of all persons (relatives and non-relatives) living together with the agricultural farm holder and with a common subsistence.

For the purposes of this publication it was assumed that **the main source of income** is the source of income exceeding 50% of total income of a household.

The group of holdings receiving income from agricultural activity or non-agricultural activity contains also the holdings where the above-mentioned types of activity have not yet brought any income or brought losses.

Persons employed in agricultural holdings

The data on persons employed in agriculture according to **permanent activity** refer to labour input incurred to agricultural production during the 12 months preceding the census reference date, thus they take into account the entire annual production cycle in an agricultural holding.

The data on persons employed in agriculture according to their **current activity** (based on the methodology recommended for labour market surveys by the International Labour Organisation and used, inter alia, to balance employed persons in the entire National Economy) concern only that part of the employed for whom work in family agricultural holdings is the exclusive or the main job of the holder and those who live with him/her. For this reason, the criterion of the current economic activity of particular persons in a specific period of time, i.e. the week from May 26 to June 1, 2020 is used.

In natural person's agricultural holdings, the data were collected on the labour input of the holder of an agricultural holding and his/her family members, as well as on the labour input of persons from outside the holder's family.

For **agricultural holdings of legal persons and organisational units without legal personality**, the data were collected on the labour input of persons employed there or working on different principles (e.g. students, apprentices, members of agricultural production cooperatives, monks) – only permanent activity was considered (taking into account the division by sex).

As work in an agricultural holding in agricultural production is considered the work directly related to crop and animal production, and maintaining the land in good agricultural condition (agricultural activity), as well as other work that is necessary for running an agricultural holding, such as: purchase of means of production, sale of products and their preparation for sale, work related to storing, transport for the needs of the agricultural holding, ongoing repairs of agricultural equipment, maintenance works on buildings, machines, installations, organisation and management of work in the agricultural holding, dealing with official matters, keeping accounts, filling out applications for direct payments and other.

It does not include work related to forestry, hunting, fishing or fish farming as well as work performed as part of non-agricultural economic activity (regardless of whether it is conducted in the holding or not).

Work in natural person's agricultural holding does not include work such as: preparing meals, washing, cleaning, caring for children and other work related to running a household and agricultural work performed as part of neighbourly assistance for another agricultural holding.

As work (paid activity) other than agricultural production in one's (family) agricultural holding is understood any hired or down-account work (including casual or unregistered), performed both in the holding and outside its area. It also includes work in agricultural production in another agricultural holding.

The main work is the most time consuming work (for persons who perform more than one work). If the work takes the same amount of time, the main work is the one that generates the highest income.

An additional work is work that takes the most time outside of the main work. If several jobs take the same amount of time, an additional work is the work which generates higher income.

Within the scope of economic activity, the census covered all persons **aged 15 and more** (i.e. born on June 1, 2005 and earlier).

Due to the large share of part-time work and seasonal employment of temporary workers, contracted workers, persons working within the confines of neighbourly assistance and other employed persons, labour input in agriculture was expressed in conventional (Annual Work Units AWU).

Annual Work Unit (AWU) is an equivalent of a full-time work. It is calculated by dividing the number of hours worked during a year by the annual number of hours equivalent to a full-time work. In Poland, 2.120 hours of work per year have been assumed as the equivalent of a full-time work, i.e. 265 working days, 8 hours of work per day. When calculating the labour input expressed in AWU (in accordance with the Eurostat methodology), the condition was kept that 1 person may not have more than 1 AWU, even if in reality he/she works longer.

The volume of the annual working time in agricultural production is defined in parts of a full-time work:

- less than 0.25 of a full-time work (1-66 days, 1-530 hours) means less than 1/4 of a full-time work or a period of up to 3 months,
- from 0.25 to less than 0.5 of a full-time work (67-132 days, 531-1060 hours) - means 1/4 of a full-time work, but less than 1/2 of a full-time job or a period from 3 months up to 6 months,
- from 0.5 to less than 0.75 of a full-time work (133-198 days, 1061-1590 hours) - means 1/2 of a full-time work, but less than 3/4 of a full-time job or a period from 6 months up to and including 9 months,
- from 0.75 to less than 1 full-time work (199-264 days, 1591-2119 hours) - means 3/4 of a full-time job, but less than 1 of a full-time work or a period from 9 months up to and including 12 months,
- 1 full-time work (265 days and more, 2120 hours and more) - means 1 full-time work or 12 months of

a year, and this range also applies to persons who have worked more hours during a year than the equivalent of 1 full-time work.

Employees are persons employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind. The living costs of sustenance (e.g. accommodation, meals) may also be part of the remuneration.

Permanent employees are persons who worked for remuneration each week for 12 months until June 1, 2020, regardless of the number of working hours per week. Permanent employees also include persons who worked only some weeks in a year for the following reasons:

- the specificity of agricultural production in a holding (e.g. growing fruit, field vegetables) requiring hiring employees only for a few months of a year,
- vacation, illness, accident, quarantine or isolation due to an epidemic threat,
- starting or ending work in a holding (i.e. persons who changed their place of work during year),
- complete stoppage of work in a holding due to natural causes (flood, fire).

Temporary workers – persons (employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind; costs of sustenance may also be part of the remuneration (e.g. accommodation, meals) who in the last 12 months have worked only in a selected period and do not have a permanent employment contract.

Other employees – are other persons working in **holdings of legal persons**, i.e. members of agricultural production cooperatives (if they worked in an agricultural holding but were not employed as permanent employees), students working on school agricultural holdings, persons working (including clergy) in holdings run by monasteries (who are not being permanent hired employees).

Contracted workers – are persons who perform a specific service in an agricultural holding, and who are not employed directly by the holder of/the manager of agricultural holding.

Neighbourly assistance – work in the natural person's agricultural holding performed **by persons from another agricultural holding without remuneration** (in cash or in kind) for this work. One should also treat as neighbourly assistance, inter alia, the work performed by persons from another agricultural holding as part of the so-called 'repayment' (but without remuneration).

The typology of agricultural holdings

The legal basis for the classification of agricultural holdings in the EU (known as the Community Typology for Agricultural Holdings, abbreviated as 'typology') are:

- Council Regulation (EC) No. 1217/2009 of November 30, 2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union,
- Commission Delegated Regulation (EU) No. 1198/2014 of August 1, 2014 supplementing Council Regulation (EC) No 1217/2009,
- Commission Implementing Regulation (EU) 2015/220 of February 3, 2015 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No. 1217/2009.

The typology is mainly intended to serve as an instrument that enables:

- satisfying information-related needs arising from the Common Agricultural Policy of the European Union,
- conducting comparative analyses of the economic and output situation of agricultural holdings:

- between different economic size classes and different types of farming of holdings,
- between individual Member States and their regions,
- between different time periods (vertical analyses).

Data from the agricultural census in 2020 and the values of standard production coefficients (prepared by the Institute of Agricultural and Food Economics - National Research Institute) for each crop and livestock category allowed to determine **the economic size** and **type of farming** for each surveyed agricultural holding.

The output of a given type of agricultural activity represents the gross value of agricultural output per 1 hectare of crop or one head of livestock. The value is calculated by multiplying the output per hectare or per head of livestock by the price applicable in the agricultural holding, excluding VAT tax, taxes on products and direct payments.

Standard output (SO, Polish acronym: SP) represents the output value reflecting the average status in a given region. It is calculated as the five-year average of the output value of a specific agricultural activity (crop or livestock).

Total standard output of a holding (Polish acronym: GSP) is the sum of the values obtained for each agricultural activity conducted in the holding by multiplying the SO coefficients for a given type of activity by the number of hectares or the number of animals.

The SO value of crop products is referred to 1 ha, except for mushroom cultivation where a standard area of 100 m² is used. In the case of animal production, SO coefficients are calculated for one head of livestock.

The exceptions are poultry and bees, for which the SO is calculated for 100 heads and 1 beehive, respectively.

The economic size of an agricultural holding is the total standard output of an agricultural holding expressed in euro.

The economic size of a holding allows it to be classified into one of the following classes:

Economic size class	Total standard output of a holding in euro		
I		<	2 000
II	2 000	- <	4 000
III	4 000	- <	8 000
IV	8 000	- <	15 000
V	15 000	- <	25 000
VI	25 000	- <	50 000
VII	50 000	- <	100 000
VIII	100 000	- <	250 000
IX	250 000	- <	500 000
X	500 000	- <	750 000
XI	750 000	- <	1 000 000
XII	1 000 000	- <	1 500 000
XIII	1 500 000	- <	3 000 000
XIV		> =	3 000 000

The **type of farming** of the holding is determined through the share of standard outputs from various types of agricultural activity conducted in the holding in the total standard output of this holding.

The typology of agricultural holdings is hierarchical. There are 9 general types, 22 basic types and 62 specific types.

For the purpose of defining general types, the following symbols were assigned to SO indicators for various types of agricultural activity included in the census:

- **P1** – standard output from the following crops: cereals (common wheat, durum wheat, rye, triticale, barley, oats, grain maize, buckwheat, millet, other cereals), pulses including mixtures of cereals with pulses (edible peas, edible beans, other edible pulses, fodder pulses for grain), potatoes, sugar beet, industrial plants (tobacco, hops, rape and turnip rape, sunflower, soybean, flax, hemp, herbs and aromatic plants, other industrial crops), fresh vegetables and strawberries in field cultivation, seeds and seedlings, fodder crops for sale, other crops, fallow land without subsidies,
- **P2** – standard output from the following crops: vegetables and strawberries cultivated in the field - market gardens, vegetables and strawberries cultivated under cover, flowers and ornamental plants grown in the field, flowers and ornamental plants grown under cover, nurseries of fruit, ornamental and forest trees and bushes, and mushroom cultivation areas,
- **P3** – standard output from the following crops: plantations of fruit trees and bushes, vineyards, other permanent crops (e.g. wicker), permanent crops under cover,
- **P4** – standard output from the following animal species: horses, cattle, sheep, goats and fodder crops (meadows and pastures, excluding uncultivated grazing areas, root crops, crops for green forage: leguminous plants, pulses, corn, other fodder plants for green forage and field grasses for green forage),
- **P5** – standard output from the following animal species: pigs, poultry, rabbits (breeding females).

The following **general types** of holdings are distinguished:

1. Specialising in field crops

Holdings for which: $P1 > 2/3$ of the total standard output of a holding (GSP),

2. Specialising in horticultural crops (vegetables, strawberries, flowers and ornamental plants), mushrooms and nurseries

Holdings for which: $P2 > 2/3$ GSP,

3. Specialising in permanent crops (fruit trees and bushes)

Holdings for which: $P3 > 2/3$ GSP,

4. Specialising in rearing of grazing livestock

Holdings for which: $P4 > 2/3$ GSP,

5. Specialising in rearing animals fed with concentrated feeding stuff's

Holdings for which: $P5 > 2/3$ GSP,

6. Mixed – different crops

Holdings for which: $(P1 + P2 + P3) > 2/3$ TSO; $P1 \leq 2/3$ TSO; $P2 \leq 2/3$; $P3 \leq 2/3$ GSP,

7. Mixed – different livestock

Holdings for which: $(P4 + P5) > 2/3$ TSO; $P4 \leq 2/3$ TSO; $P5 \leq 2/3$ GSP,

8. Mixed – different crops and livestock

Holdings that do not meet the classification conditions for types 1-7,

9. Non-classified holdings

Holdings for which GSP = 0

The more important groupings and the scope of published data

The census results are presented at the national and voivodships level.

The tables present data for two groups of holdings: agricultural holdings in total and natural person's agricultural holdings (private farms).

The data presented in the publication has been compiled **according to the seat of the holder of a holding**, with the exception of the tables on **the typology of agricultural holdings**, where the data has been presented **according to the seat of the agricultural holding**.

Depending on the subject matter, the data has been prepared according to the following groupings::

- area groups of agricultural land,
- type of conducted activity,
- main income source for households with a holder of an agricultural holding,
- sex and age of manager of agricultural holding,
- labour input in AWU,
- economic size of holdings,
- farm types of agricultural holdings.

*

* *

The ranges of area groups of agricultural land are closed on the left side, except for the groups::

- '0-1', where the range is closed on both sides,
- '1-2', where the range is open on both sides.

All ranges of area groups of crops and economic size classes are closed on the left side.

In the tables containing summary data, there may be some arithmetic inaccuracies due to **automatic rounding**.